

ASIGURAREA ACCESULUI LA DREPTURI AL PERSOANELOR DE ETNIE ROMĂ ȘI AL NOMAZILOR

”ROLUL CURȚII
EUROPENE
A DREPTURILOR
OMULUI

Editat și actualizat de
dl Marc Willers QC

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

ASIGURAREA ACCESULUI LA DREPTURI AL PERSOANELOR DE ETNIE ROMĂ ȘI AL NOMAZILOR

ROLUL CURȚII EUROPENE
A DREPTURILOR OMULUI

Publicație compilată inițial de Ugo Caruso

Prin contribuția
dnei Gloria Jean Garland, avocat și expert în
drepturile omului
dlui Giovanni Bonello, judecător la Curtea
Europeană a Drepturilor Omului
dlui Luke Clements, avocat și expert în
drepturile omului

Editat și actualizat de
dl Marc Willers QC, avocat și expert în
drepturile omului
dl Siobhán Lloyd, avocat și expert în
drepturile omului

Divizia pentru Persoane de Etnie Romă și
Nomazi

Direcția Generală pentru Coeziune Socială

A treia ediție

Cuprins

PREFAȚĂ	5
APĂRAREA DREPTURILOR PERSOANELOR DE ETNIE ROMĂ - PERSPECTIVA UNUI AVOCAT	7
SECȚIUNEA I – ABORDARE TEORETICĂ A CONVENȚIEI PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE	9
Context istoric	9
Convenția și Protocoalele sale	10
Principiile relevante care se aplică la interpretarea Convenției	11
Noțiunea de jurisdicție	14
Drepturile fundamentale protejate prin Convenție	17
Protocolul nr. 1	29
Protocolul nr. 4	31
Protocolul nr. 6: Abolirea pedepsei cu moartea în timp de pace	32
Protocolul nr. 7	33
Protocolul nr. 12 - Interzicerea generală a discriminării	35
Protocolul nr. 13 - Abolirea pedepsei cu moartea în toate circumstanțele	35
SECȚIUNEA II - PRACTICA ȘI PROCEDURA	37
Structura și activitatea Curții	37
Regulamentul Curții	40
Statutul de victimă	42
Condițiile de admisibilitate	48
Criterii suplimentare de inadmisibilitate	52
Introducerea procedurii	53
Procedura privind admisibilitatea	54
Procedura după admiterea unei cereri	57
Procedura în fața Marii Camere	58
Hotărâri	59
Executarea hotărârii	61
Reformarea Curții și evoluții viitoare	65

SECȚIUNEA III – ARTICOLE CHEIE DIN CONVENȚIE ÎN CAUZE CARE IMPLICĂ PERSOANE DE ETNIE ROMĂ ȘI JURISPRUDENȚA RELEVANTĂ	69
Articolul 2 - Dreptul la viață	70
Articolul 3 - Dreptul de a nu fi supus torturii și altor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante	75
Articolul 5 - Libertatea și siguranța persoanelor	82
Articolul 6 - Dreptul la un proces echitabil	84
Articolul 8 – Dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței	86
Articolul 14 – Dreptul de a nu fi discriminat	91
Articolul 4 din Protocolul 4 - Interzicerea expulzărilor colective de străini	107
Protocolul 12 - Interzicerea generală a discriminării	108
TITLUL IV - EXERCIȚII PRACTICE	111
Introducere	111
Feedback / Întrebări frecvente	112
Prezentarea posibilelor răspunsuri:	115
ANEXA 1 - TABEL DE CAZURI RELEVANTE	133
ANEXA II - CONVENȚIA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI A LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE	147

Prefață

Nu pot decât să salut publicarea unui manual menit să îi familiarizeze pe cei care acordă asistență juridică ONG-urilor, în mod specific comunităților de romi și nomazi, cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului și cu lucrările Curții Europene a Drepturilor Omului.

Dacă sunt înțelese și utilizate corect, Convenția și Curtea pot fi transformate în două instrumente dinamice pentru afirmarea drepturilor minorităților și protecția acestora împotriva prejudiciilor și abuzului de putere. S-au realizat multe prin utilizarea resurselor intrinsece ale acestora, însă au mai rămas multe de făcut. Este greșit să vedem în Convenție mijlocul infailibil de vindecare a tuturor relelor. Ar fi și mai rău dacă am subestima energiile sale efective și latente. Ceea ce se poate realiza prin intermediul și de către Curte se va fortifica dacă merge mână în mână cu educația pentru conștientizare, cu acțiunea colectivă și influența politică. Fără această simbioză, resursele Convenției nu pot produce niciodată un randament maxim.

Această publicație este structurată pe patru secțiuni - începe cu o abordare practică și una teoretică a Convenției, precum și cu mecanismul de implementare încredințat Curții. Ultimele două secțiuni cuprind o analiză a jurisprudenței relevante privind persoanele de etnie romă, cu o explicare a articolelor specifice din Convenție menționate și cu trimiterea acestora la situația curentă a persoanelor de etnie romă din statele contractante, iar în final un exercițiu de judecată discutabilă cu privire la bine-cunoscutul model al sarcinilor similare, inclusiv feedback și o evaluare a întrebărilor frecvente. Scopul acestei secțiuni este de a arăta cititorilor modul de funcționare a Curții și modul în care avocații ar trebui să reacționeze la cazurile sesizate de încălcare a articolelor din Convenție. Unul dintre principiile directoare din manual a fost să se prezinte toate tematicile în cel mai comprehensiv mod posibil, compatibil cu o claritate absolută.

Desigur, acest manual trebuie să fie considerat doar o primă ridicare de cortină, o invitație de a explora mai mult, un pas înainte spre abundența ascunsă a jurisprudenței Curții; apoi, să se abordeze cu îndrăzneală și creativitate multitudinea de stări de fapt ce rămân încă a fi abordate, precum și multitudinea de aspecte juridice care rămân a fi evidențiate și avute în vedere.

Dorința mea este ca cei care întrebuințează această lucrare să țină cont de necesitatea de a utiliza Convenția și Curtea în mod corect și la eficacitate maximă. Acest sfat se referă și la nevoia inevitabilă de a alege în mod judicios cauzele care să fie aduse în fața Curții, deoarece o cauză slabă pierdută poate face mai mult sub aspectul daunelor, decât poate să facă o cauză bună câștigată sub aspectul realizării. Aici se include și rugămintea de a construi un temei factual cu o minuțiozitate impecabilă, atât în fața instanțelor naționale, cât și în fața Curții. Pentru completare, se adaugă chemarea la o acțiune îndrăznească - a ceda riscurilor asociate noutății cu o îndrăzneală calculată.

Curtea ar trebui prevăzută prea puțin a se transforma într-o seră de creiere revoluționare, însă ideile noi și un proces subtil de evoluție au și ele un loc pe agenda sa. Concepte care, acum câțiva ani, erau de neconceput au început pentru prima dată să atragă atenția, iar apoi să își afirme valoarea. Nu cred că toate relele din lume vor fi îndreptate peste noapte cu bagheta magică a Curții. Ceea ce cred este că, pas cu pas în mod dureros, protecția legală a minorităților defavorizate va evolua. Este nevoie de un amestec bogat de perseverență, proiectare strategică și, totodată, o apărare bună.

Rugămintea mea a fost întotdeauna să nu se evite cu neîncredere prezentarea cauzelor relevante Curții. În mare parte, acestea sunt plângeri care au eșuat în fața instanțelor naționale sau pentru care nu există căi de atac conform sistemului național. Țineți Curtea ocupată. Dacă este adevărat faptul că legile nereușite sunt rezultatul unor cauze dificile, lipsa cauzelor determină inexistența legilor. Hotărârile Curții se vor infiltra apoi în sistemul național.

Acest manual trebuie văzut în primul rând ca o introducere sistematică în legea drepturilor omului. Dacă acesta servește la stimularea apetitului celor care lucrează pentru și cu minoritățile defavorizate pentru a aprofunda jurisprudența, doctrina drepturilor omului și manualele integrale (există unele excelente), atunci acesta și-a atins scopul.

Nu pot decât să îi felicit și să le mulțumesc tuturor celor care au depus eforturi mari pentru realizarea acestui proiect: în mod deosebit, Maria Ochoa-Llido Secretariatului Diviziei pentru Persoane de etnie romă și Nomazi, Jean Garland și Luke Clements. Aceștia au făcut o treabă excelentă și merită lauda tuturor activiștilor pentru drepturile omului și, mai mult, a celor care au suferit sub aspectul drepturilor omului.

Giovanni Bonello

Apărarea drepturilor persoanelor de etnie romă - perspectiva unui avocat

---

În 1993, când m-am mutat prima dată în Europa Centrală, am fost invitat la o recepție alături de un grup de judecători și avocați slovaci de talie înaltă. Am ajuns într-o conversație cu un grup restrâns de vorbitori de limba engleză care discutau, printre altele, despre Bill Clinton, politica mondială și rock-and-roll. Am observat că sunt inteligenți și interesanți, primitivi și antrenanți. Aceștia sunt niște oameni minunați, mă gândeam eu. Aceasta este o parte prietenoasă și fascinantă a lumii. Apoi, subiectul conversației a trecut la persoanele de etnie romă, iar oamenii frumoși cu care vorbeam au început să devină dintr-o dată foarte urâți. Glumele și comentariile erau groaznice. Însă, în Europa Centrală și de Est în anii 1990, era cu totul acceptabil pentru politicieni, judecători, oficiali guvernamentali - genul de oameni care sunt de obicei admirați - să facă unele comentarii rasiste în derâdere pe seama persoanelor de etnie romă.

În Slovacia, unui tânăr de etnie romă i s-a turnat benzină pe corp și i s-a dat foc de către un grup de capete rase în fața familiei sale îngrozite. Tot în Slovacia, un grup de tineri huligani au decis să atace o familie de romi pentru simplul motiv că erau de etnie romă - omorând-o în bătaie pe mama celor șase copii. În România, o mulțime furioasă a ucis trei țigani romani care fuseseră implicați într-o bătaie și a ars casele a 14 familii de țigani romani. În Bulgaria, poliția a ucis în bătaie un tânăr țigan romani care fusese arestat pentru furt. În Republica Cehă, peste 50% dintre copiii din școli speciale pentru persoane cu handicap mental sunt de etnie romă, chiar dacă aceștia reprezintă doar în jur de 5% din populația totală. În Croația, autoritățile din învățământ mi-au explicat cu regret că pot forma clase separate pentru elevi de etnie romă doar în clasele mici deoarece nu sunt suficienți elevi de etnie romă în clasele mai mari pentru a forma clase separate cu posibilitate financiară.

Europa de Vest nu este cu mult diferită. În Aspropyrgos, Grecia, am văzut buldozere care distrugau casele artizanale ale familiilor de țigani romani

în efortul de a „curăța” Atena înainte de Jocurile Olimpice. Danemarca și Germania au expulzat refugiații de etnie romă înapoi în mediul periculos și nesigur din Kosovo. Italia a instalat persoanele de etnie romă care solicitau ajutor public în colonii sordide și periculoase, rezervând locuințele publice din orașe pentru alte persoane decât cele de etnie romă. Belgia a expulzat un grup de cetățeni slovaci de etnie romă păcălindu-i să vină la secția de poliție sub pretextul de a completa documente pentru solicitarea de azil. Regatul Unit a promulgat un regulament care autorizează oficialii vamali să separe grupurile de etnie romă și alte minorități pentru un control special la graniță. Dat fiind atitudinea exprimată de politicieni, judecători, poliție și publicul general față de persoanele de etnie romă, nu este atât de surprinzător faptul că o conduită atât de șocantă este deseori privită cu indiferență sau ignorată.

Persoanele de etnie romă constituie cel mai mare și cel mai disprețuit grup minoritar din Europa. Practic, în fiecare țară din Europa aceștia se confruntă cu sărăcia, discriminarea, nivelul de educație redus și speranțe de viață redusă. Aceștia sunt deseori victime ale brutalității poliției și ale indiferenței publice și politice, dacă nu ale ostilității totale. Însă situația pare să se îmbunătățească, deși lent. Există avocați și organizații pentru drepturile omului creativi și implicați care au apelat la Curtea Europeană a Drepturilor Omului pentru a contesta statele membre din Consiliul Europei în privința tratamentului acestora vizavi de persoanele de etnie romă și au conturat noi căi spre justiție în cauze precum *Assenov c. Bulgariei*, *Connors c. Regatului Unit*, *Moldovan c. României*, *Nachova c. Bulgariei* și alții.

Înarmați cu un mandat de apărare a drepturilor omului și protejare a democrației parlamentare și a statului de drept, Consiliul Europei și Curtea Europeană a Drepturilor Omului au stat în prima linie în apărarea drepturilor persoanelor de etnie romă și în încurajarea incluziunii lor sociale și politice în afacerile europene. Pentru a încuraja și a ajuta avocații să aducă cauze care implică persoane de etnie romă înaintea Curții, Consiliul Europei pune la dispoziție sesiuni de studiu și programe de instruire pentru a-i familiariza cu cerințele procedurale și jurisprudența Curții. Această publicație este pusă la dispoziție în speranța de a încuraja o apărare mai intensă și mai bună a drepturilor omului, în general, și a drepturilor persoanelor de etnie romă, în mod specific. Bun venit la confruntare!

Gloria Jean Garland

Secțiunea I – Abordare teoretică a Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale

---

CONTEXT ISTORIC

Consiliul Europei a fost înființat în 1949, când zece state au semnat statutul Consiliului Europei. Scopul noii organizații internaționale a fost de a realiza o mai mare unitate între membrii săi în scopul protejării și îndeplinirii idealurilor și principiilor ce constituie patrimoniul comun al acestora și al facilitării progresului economic și social al acestora.¹ Unul dintre scopurile sale a fost de a asigura și a respecta în continuare drepturile omului și libertățile fundamentale.² În acest sens, Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale (Convenția) a fost deschisă la Roma în 1950 de către statele membre ale Consiliului Europei. Convenția a intrat în vigoare în septembrie 1953 și a reprezentat primul pas spre aplicarea colectivă a unora dintre drepturile prevăzute în Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948.

Obligația de a recunoaște Convenția și competența Curții Europene a Drepturilor Omului reprezintă acum o condiție pentru admiterea în Consiliul Europei.

-
1. Articolul 1 alineatul (1) din Statutul Consiliului Europei.
  2. Articolul 1 alineatul (2) din Statutul Consiliului Europei.

CONVENȚIA ȘI PROTOCOALELE SALE

Convenția este un tratat cuprins din 59 de articole și împărțit în două titluri. Primul titlu al Convenției prevede drepturile pe care aceasta le protejează, iar al doilea titlu descrie funcțiile și mecanismele Curții.

Conform articolului 1 din Convenție:

„Înaltele Părți Contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Titlul I al prezentei Convenții.”

Astfel, toate persoanele care pretind că le sunt încălcate drepturile atunci când se află pe teritoriul unui stat contractant au dreptul să depună o plângere. Actele statelor contractante realizate în afara teritoriului lor pot fi exercitate de către acestea în domeniul lor de competență în sensul articolului 1. Ori de câte ori statul, prin intermediul reprezentanților săi, exercită control și autoritate asupra unei persoane, și prin urmare jurisdicția, acesta are obligația, în temeiul articolului 1, de a asigura drepturile și libertățile pentru persoana respectivă conform Convenției.³ În plus, obligația unui stat membru se extinde și în afara teritoriului său ori de câte ori statul, prin intermediul reprezentanților săi, exercită control și autoritate asupra unei persoane.⁴

Articolul 19 din Convenție a prevăzut înființarea unei Curți Europene a Drepturilor Omului permanente („Curtea”) care urma să fie înființată pentru a asigura respectarea angajamentelor ce decurg pentru statele contractante din Convenție și din Protocoalele sale.

Până acum, s-au deschis șaisprezece Protocoale adiționale pentru a fi semnate, având scopul de a dezvolta drepturile omului protejate de către Curte. Acestea pot fi împărțite în două grupe principale: cele care schimbă mecanismul Convenției (Protocoalele nr. 11, 14 și 15); și cele care adaugă drepturi suplimentare la cele protejate de Convenția inițială (Protocoalele nr. 1, 4, 6, 7, 12 și 13). Nu toate statele membre ale Consiliului Europei au ratificat toate Protocoalele și este important de subliniat faptul că Protocoalele sunt obligatorii doar pentru acele state membre care le-au ratificat.

---

3. A se vedea: *Öcalan c. Turciei*, Cererea nr. 46221/99, Hotărârea din 12 mai 2005, (2005) 41 E.H.R.R. 45.

4. A se vedea: *Issa și alții c. Turciei*, Cererea nr. 31821/96, Hotărârea din 16 noiembrie 2004 (2005) 41 E.H.R.R. 27; și *Al-Skeini și alții c. Regatului Unit*, Cererea nr. 55721/07, Hotărârea din 7 iulie 2011, (2011) 53 E.H.R.R. 18

PRINCIPIILE RELEVANTE CARE SE APLICĂ LA INTERPRETAREA CONVENȚIEI

Subsidiaritatea. Convenția este menită a fi subsidiară sistemelor naționale care protejează drepturile omului, îndeplinind doar acele acțiuni care nu pot fi realizate eficient la nivel național.

Conceptul subsidiarității reflectă trei particularități fundamentale ale sistemului Convenției:

- 1) Lista drepturilor și libertăților nu este completă. Statele contractante au libertatea de a oferi o protecție mai bună în temeiul legii lor proprii sau în baza oricărui alt acord internațional.⁵
- 2) Convenția nu impune reguli uniforme în statele contractante.⁶
- 3) Autoritățile naționale sunt într-o poziție mai bună de a stabili echilibrul perfect între interesele concurente ale comunității și protecția drepturilor fundamentale ale persoanelor.

Societate democratică. Conceptul de societate democratică prevalează în cuprinsul Convenției și este recunoscut ca o particularitate fundamentală a ordinii publice europene.⁷ Acest principiu înseamnă că drepturile care sunt protejate de către Convenție vor fi luate în considerare, garantate și aplicate de către statele părți prin prisma valorilor unei societăți democratice. Prin acesta se apreciază dacă se justifică atitudinea statului de a aduce atingere unui drept protejat prin Convenție.⁸ În plus, orice interpretare a drepturilor și libertăților garantate trebuie să fie în concordanță cu spiritul general al Convenției, un instrument elaborat pentru a asigura și a promova idealurile și valorile unei societăți democratice.⁹

---

5. Acest principiu se reflectă în articolul 53 din Convenție.

6. A se vedea: Cauza „Cu privire la anumite aspecte legale privind utilizarea limbilor în educație în Belgia” (cunoscută drept „cauza lingvistică belgiană”, Cererea nr. 1474/62, Hotărârea din 23 iulie 1998; seria A, nr. 6 (1979-80) 1 E.H.R.R. 252, paragraful 10: „... Autoritățile naționale au în continuare libertatea de a alege între măsurile pe care le consideră adecvate în aspecte care intră sub incidența Convenției. Examinarea de către Curte se referă doar la conformitatea respectivelor măsuri cu cerințele Convenției”.

7. A se vedea: *Oberschlick c. Austriei* (Nr 1), Cererea Nr. 11662/85, Hotărârea din 23 mai 1991 (1991) 19 E.H.R.R. 389, punctul 58.

8. Pentru a fi justificată, atingerea adusă trebuie să satisfacă o nevoie socială și trebuie să fie proporțională cu scopul legitim subiacent. A se vedea: *Partidul Comunist Unit din Turcia și alții c. Turciei*, Cererea Nr. 19392/92, 30 ianuarie 1998, 26 E.H.R.R. 121.

9. A se vedea: *Soering c. Regatului Unit*, Seria A, Nr 161, Cererea nr. 14038/88, Hotărârea din 7 iulie 1999, (1989) 11 E.H.R.R. 439, punctul 87.

Certitudinea juridică (legalitatea). Temeiul juridic pentru orice atingere adusă drepturilor Convenției trebuie să fie accesibil în măsură suficientă¹⁰ și formulat cu o precizie suficientă pentru a permite unei persoane să își adapteze conduita.¹¹ În contextul competențelor discreționare care dau naștere unor posibile cazuri de atingere a dreptului Convenției, discreția trebuie să ofere o indicație minimă și suficientă a sferei de aplicare a intervenției.¹²

Proporționalitatea. Prin acest concept se prevede stabilirea unui echilibru între interesele reclamantului și cele ale comunității.¹³ Atunci când se aplică în cadrul evaluării proporționalității unei anumite măsuri, Curtea va lua în considerare dacă există un mijloc alternativ de protejere a interesului public specific fără nicio atingere, sau un mijloc care să fie mai puțin invazivă. Proportionalitatea presupune o relație rezonabilă între mijloacele utilizate și scopul care se dorește a fi atins.¹⁴

Marja de apreciere. Se recurge la acest principiu pentru a descrie latitudinea autorităților naționale, după ce Curtea a decis nivelul corespunzător de examinare.¹⁵ În practică, marja de apreciere funcționează ca mijloc de acordare a libertății de manevră unui stat în analiza nevoilor societății sale și a celei mai bune căi de satisfacere a acestor nevoi, chiar și a sincronizării politicilor.¹⁶

Convenția ca document evolutiv. Convenția este considerat un document evolutiv, care va fi interpretat de către Curte mai degrabă prin prisma

---

10. Pentru a permite cetățenilor să recunoască regulile aplicabile.

11. A se vedea: *Silver c. Regatului Unit*, Cererea nr. 5947/72, Hotărârea din 25 martie 1983, Seria A, Nr. 161 (1983) 5 E.H.R.R. 347, punctul 88: „... o normă nu poate fi considerată lege decât dacă este formulată suficient de precis încât să permită cetățeanului să își regleze conduita: acesta trebuie să poată, dacă este nevoie cu o consiliere adecvată, să prevadă într-o măsură rezonabilă pentru circumstanțele respective, consecințele pe care le poate genera o acțiune dată.”

12. A se vedea: *Hentrich c. Franței*, Cererea nr. 13616/88, Hotărârea din 22 septembrie 1994, Seria A, Nr. 296-A, (1994) 18 E.H.R.R. 440, punctul 42.

13. A se vedea: *Sporrong și Lönnroth c. Suediei*, Cererea nr. 7151/75, Hotărârea din 23 septembrie 1982, Seria A, Nr. 52, (1983) 5 E.H.R.R. 35, punctul 69.

14. A se vedea: *James și alții c. Regatului Unit*, Cererea nr. 8795/76, 21 februarie 1986, Seria A, Nr. 98, (1986) 8 E.H.R.R. 123, punctul 50.

15. Ibid, punctul 46: „... Conform sistemului de protecție instituit prin Convenție, autoritățile naționale sunt cele care trebuie să facă evaluarea inițială, atât cu privire la existența unei probleme de interes public, ... cât și la măsurile de remediere de luat... În acest punct, asemenea altor domenii la care se extind măsurile de protecție ale Convenției, autoritățile naționale se bucură în mod corespunzător de o anumită marjă de apreciere”.

16. A se vedea: *Lindsay c. Regatului Unit*, Cererea nr. 11089/84, Hotărârea din 11 noiembrie 1986, 49 D.R. .181; (1987) 9 E.H.R.R. CD555.

condițiilor actuale, nu încercând să examineze ceea ce au intenționat autorii la origine. Putem vorbi de o abordare dinamică, și nu una istorică.¹⁷ Însă, aceasta nu se poate extinde la elaborarea de drepturi care nu sunt prevăzute a fi incluse în Convenție.¹⁸

Concepte autonome. Anumiți termeni au fost considerați de către Curte drept „un concept autonom”. Justificarea acestui principiu rezidă în faptul că termenii nu au același înțeles în sistemele juridice naționale ale statelor membre, așadar Curtea trebuie să asigure uniformitatea tratamentului.¹⁹

Obligații pozitive. Curtea a recunoscut că, pentru a asigura o protecție cu adevărat eficace, anumite drepturi trebuie să fie interpretate drept obligații impuse statului pentru a lua măsuri în vederea asigurării protecției acestora. Pentru a decide dacă există o obligație pozitivă, Curtea va încerca să țină cont de echilibrul corect stabilit între interesul general al comunității și interesele persoanelor.²⁰ Abaterea de la o obligație pozitivă se produce prin omisiunea sau absența acțiunii.²¹

A patra instanță. Curtea nu poate acționa ca o curte de apel atunci când examinează deciziile instanțelor naționale. În acest context, aprecierea legii naționale ține în principal de instanțele naționale. Nu ține de competența Curții Europene să înlocuiască propria examinare a faptelor cu cea a instanțelor naționale și, ca regulă generală, instanțele sunt cele care trebuie să analizeze probele prezentate lor. Sarcina Curții este de a se asigura că procedurile, în integralitatea lor, inclusiv modul de colectare a probelor, au fost echitabile.²²

Eficacitatea. Deoarece Convenția reprezintă un sistem pentru protecția drepturilor omului, aceasta se interpretează și se aplică în așa fel încât să

---

17. A se vedea: *Selmouni c. Franței*, Cererea nr. 25803/94, 28 iulie 1990, (2000) 29 EHRR 403, punctul 101.

18. A se vedea: *Johnston c. Irlandei*, Cererea nr. 9697/82, 18 decembrie 1986, Seria A, Nr. 112, (1987) 9 E.H.R.R. 203, punctul 53.

19. Curtea are libertatea de a evalua aplicarea acestora în situații specifice din sistemele naționale.

20. A se vedea: *McGinley și Egan c. Regatului Unit*, Cererea nr. 21825/93, Hotărârea din 9 iunie 1998 (1999) 27 E.H.R.R. 1, punctul 125

21. În cauza *Osman c. Regatului Unit*, Cererea nr. 23452/94, Hotărârea din 28 octombrie 1998, (2000) 29 E.H.R.R. 245, punctul 116, Curtea a subliniat cu atenție că această obligație trebuie să fie: „interpretată astfel încât să nu impună sau să disproporționeze sarcina asupra autorităților.”

22. A se vedea: *Edwards c. Regatului Unit*, Cererea nr. 13071/87, Hotărârea din 25 noiembrie 1992, (1993) 15 E.H.R.R. 417, punctul 34.

asigure caracterul practic și eficace al acestor drepturi, nu teoretic și iluzoriu.²³ Curtea are în vedere nu numai dacă legislația internă respectă articolul din Convenție invocată, ci și dacă legea s-a aplicat conform Convenției pe fondul cauzei efective.²⁴

NOȚIUNEA DE JURISDICȚIE

Această noțiune trebuie analizată din patru perspective diferite:

- ▶ **Ratione loci.** Părțile Contractante sunt responsabile de încălcări produse în limita teritoriului național al acestora. Însă, acestea pot depune o declarație ad hoc de extindere a drepturilor din Convenție la unele sau la toate teritoriile acestora. În plus, un stat contractant va fi răspunzător chiar dacă presupusa încălcare se produce în afara teritoriului acestuia, însă este responsabil pentru autorizarea acesteia.²⁵ Testul decisiv privind jurisdicția este dacă statul a exercitat controlul *de facto* asupra evenimentelor în cauză.²⁶ Exercițarea jurisdicției extrateritoriale depinde de controlul eficace al teritoriului în cauză și al locuitorilor din străinătate, precum și de exercitarea totală sau parțială a competențelor publice. Aceasta ar putea fi o consecință a ocupației militare sau rezultatul unui acord, al unei invitații sau al toleranței din partea guvernului teritoriului respectiv.²⁷
- ▶ **Ratione temporis.** Convenția prevede în mod expres faptul că nu are efect retrospectiv. Însă, aceasta este o problemă complexă, iar interpretarea prevalentă este că declarația unui stat contractant care acceptă competența Curții este retroactivă, în sensul că face

---

23. A se vedea: *Airey c. Irlandei*, Cererea nr. 6289/73, Hotărârea din 9 octombrie 1979, seria A, nr. 32, (1979-80) 2 E.H.R.R. 305, punctul 24; *Soering c. Regatului Unit*, Cererea nr. 14038/88, Hotărârea din 7 iulie 1989, seria A, nr. 161 (1989) 11 E.H.R.R. 439, punctul 87.

24. Principiul eficacității va fi aplicat de către Curte atunci când statul pârât înaintează argumente excesiv de formale sau tehnice care, dacă sunt acceptate, ar determina o reducere a eficacității drepturilor garantate.

25. Pentru o analiză mai complexă, a se vedea: *Cipru c. Turciei*, Cererea nr. 6950/75, Hotărârea din 10 iulie 1982; (1982) 4 E.H.R.R. 482; și *Loizidou c. Turciei*, Cererea nr. 15318/89, Hotărârea din 23 martie 1996, (1995) 20 E.H.R.R. 99, punctul 62.

26. A se vedea: *Chrysostomos, Papachrysostomou c. Turciei*, Cererea Nr. 15299/89 și 15300/89; 86-A D.R. 4, punctele 96-97.

27. A se vedea: *Banković și alții c. Belgiei și altora*, Cererea nr. 52207/99, Decizia de admisibilitate din 12 decembrie 2001, (2007) 44 E.H.R.R. SE5, punctele 70-71.

trimitere la data la care statul contractant a ratificat Convenția. Cu toate acestea, pot exista excepții individuale asociate cu declarația unui anumit stat, care îi poate restricționa domeniul de aplicare în timp. Însă, orice efect retroactiv este limitat de faptul că, în temeiul articolului 35, o cerere se înaintează Curții în termen de șase luni de la data la care s-a luat o decizie definitivă de către statul în cauză.

- ▶ **Ratione personae.** Se poate înainta o cerere numai împotriva unui stat care este parte la Convenție. În acest caz, statul ca întreg este considerat responsabil pentru orice acțiune contrară drepturilor Convenției.
- ▶ **Ratione materiae.** Conform articolului 1 din Convenție, Curtea nu poate accepta o cerere care se referă la un drept din afara domeniului de aplicare al Convenției.

Articolele fundamentale ale Convenției Europene și Protocoalele adiționale:

Convenția

Articolul 2 Dreptul la viață

Articolul 3 Interzicerea torturii

Articolul 4 Interzicerea sclaviei și a muncii forțate

Articolul 5 Dreptul la libertate și la siguranță

Articolul 6 Dreptul la un proces echitabil

Articolul 7 Nicio pedeapsă fără lege

Articolul 8 Dreptul la respectarea vieții private și de familie

Articolul 9 Libertatea de gândire, de conștiință și de religie

Articolul 10 Libertatea de exprimare

Articolul 11 Libertatea de întrunire și de asociere

Articolul 12 Dreptul la căsătorie

Articolul 13 Dreptul la un remediu efectiv

Articolul 14 Interzicerea discriminării

Protocolul nr. 1

Articolul 1 Protecția proprietății

Articolul 2 Dreptul la instruire

Articolul 3 Dreptul la alegeri libere

Protocolul nr. 4

Articolul 1 Interzicerea privării de libertate pentru datorii

Articolul 2 Libertatea de circulație

Articolul 3 Interzicerea expulzării propriilor cetățeni

Articolul 4 Interzicerea expulzărilor colective de străini

Protocolul nr. 6

Articolul 1 Abolirea pedepsei cu moartea în timp de pace

Protocolul nr. 7

Articolul 1 Garanțiile procedurale în cazul expulzărilor de străini

Articolul 2 Dreptul la două grade de jurisdicție în materie penală

Articolul 3 Dreptul la despăgubiri în caz de eroare judiciară

Articolul 4 Dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori

Articolul 5 Egalitatea între soți

Protocolul nr. 12

Articolul 1 Interzicerea generală a discriminării

Protocolul nr. 13

Articolul 1 Abolirea pedepsei cu moartea (în toate circumstanțele)

DREPTURILE FUNDAMENTALE PROTEJATE PRIN CONVENȚIE²⁸

Drepturile garantate prin Convenție și Protocoalele acesteia pot fi clasificate în două categorii: drepturi civile și politice; și drepturi sociale și economice. Trebuie precizat faptul că majoritatea măsurilor de siguranță se referă la drepturi civile și politice, doar un număr redus de drepturi sociale și economice fiind protejate.

Articolul 2 - Dreptul la viață

„1 Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. Moartea nu poate fi cauzată cuiva în mod intenționat, decât prin executarea unei sentințe capitale pronunțate de un tribunal când infracțiunea este sancționată cu această pedeapsă prin lege.

2 Moartea nu este considerată ca fiind cauzată prin încălcarea acestui articol în cazurile în care aceasta ar rezulta dintr-o recurgere absolut necesară la forță:

- a. pentru a asigura apărarea oricărei persoane împotriva violenței ilegale;*
- b. pentru a efectua o arestare legală sau a împiedica evadarea unei persoane legal deținute;*
- c. pentru a reprima, conform legii, tulburări violente sau o insurecție.”*

Articolul 2 alineatul (1) protejează dreptul la viață al oricărei persoane. Dreptul face obiectul excepțiilor menționate la articolul 2 alineatul (2), care include cazurile de execuții legale, moarte care ar rezulta dintr-o „recurgere absolut necesară la forță” atunci când se asigură apărarea propriei persoane sau a altor persoane, când se arestează un suspect sau un evadat și în cazul reprimării unor tulburări violente sau insurecții.

La data la care Convenția a intrat în vigoare, majoritatea statelor contractante aplicau încă pedeapsa cu moartea ca formă de sancționare pentru majoritatea infracțiunilor grave. În jurul anului 1970, Consiliul Europei a luat măsuri pentru a eradica pedeapsa cu moartea în statele sale membre prin negocierea unui tratat cu caracter juridic obligatoriu. Rezultatul acesteia a fost Protocolul nr. 6 la Convenție, care a fost deschis spre semnare pe data de 28 aprilie 1983. articolul 1 din Protocol prevede că un stat trebuie să abolească pedeapsa cu moartea din legislația sa pentru a deveni parte la Protocol. Însă, articolul 2

---

28. Textul integral al Convenției poate fi găsit în Anexa II

limitează domeniul de aplicare al Protocolului, obligând semnatarul să abolească pedeapsa cu moartea doar în timp de pace.²⁹

Protocolul nr. 13 la Convenție, care a fost deschis spre semnare pe data de 3 mai 2002 prevede abolirea pedepsei cu moartea în toate circumstanțele. articolul 2 din Protocolul nr. 13 prevede că nu pot exista derogări.³⁰ Numai Armenia, Azerbaidjan, Polonia și Rusia nu au ratificat Protocolul nr. 13.

Articolul 3 - Interzicerea torturii și a altor pedepse sau tratamente inumane sau degradante

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

Acest articol impune statelor să ia măsuri speciale pentru a se asigura că persoanele din jurisdicția lor nu sunt supuse torturii, ori pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, inclusiv maltratării de către persoane particulare.³¹ În cazul arestului sau detenției, persoanele private de libertate trebuie să fie protejate de către stat împotriva vătămării fizice; în plus, acestea trebuie să beneficieze de tratament medical adecvat fără a fi supus discriminării. Condițiile de detenție trebuie să fie compatibile cu demnitatea umană.³²

Articolul 4 - Interzicerea sclaviei și a muncii forțate

„1 Nimeni nu poate fi ținut în sclavie sau în condiții de aservire.

2 Nimeni nu poate fi constrâns să execute o muncă forțată sau obligatorie.

3 Nu se consideră „muncă forțată sau obligatorie” în sensul prezentului articol:

a. orice muncă impusă în mod normal unei persoane supuse detenției în condițiile prevăzute de articolul 5 din prezenta Convenție sau pe durata libertății condiționate;

---

29. Rusia este singurul stat membru care nu a ratificat Protocolul deși a existat un moratoriu privind o condamnare la moarte din 1999, iar de atunci nu au mai avut loc execuții.

30. Numai Armenia, Azerbaidjan, Polonia și Rusia nu au ratificat Protocolul nr. 13.

31. A se vedea: A. c. *Regatul Unit*, Cererea nr. 25599/94, Hotărârea din 23 septembrie 1998, punctul 22.

32. A se vedea: *Kalashnikov c. Rusiei* Cererea nr. 47095/99, Hotărârea din 15 iulie 2002

- b. orice serviciu cu caracter militar sau, în cazul celor care refuză serviciul militar din motive de conștiință în țările în care acest lucru este recunoscut ca legitim, un alt serviciu în locul serviciului militar obligatoriu;
- c. orice serviciu impus în situații de criză sau de calamități care amenință viața sau bunăstarea comunității;
- d. orice muncă sau serviciu care fac parte din obligațiile civile normale.”

Sclavia sau aservirea, precum și munca forțată, sunt interzise. articolul prevede unele excepții de la interdicția generală, și anume: rescrutarea; serviciul național; munca în închisori; serviciul impus în caz de urgență sau calamitate; și orice muncă sau serviciu care face parte din „*obligațiile civice normale*”. În celelalte cazuri, interdicția prevăzută la articolul 4 este absolută.

Având scopul de a nu institui o definiție independentă a termenului „*muncă forțată sau obligatorie*”, Curtea a aplicat definițiile prevăzute în convențiile relevante ale Organizației Internaționale a Muncii (OIM).³³

Curtea a susținut că articolul 4 impune o obligație pozitivă asupra statelor de a sancționa și a da în judecată orice acțiune menită să mențină o persoană într-o situație de sclavie sau aservire și de a institui cadre legislative și administrative pentru a pedepsi traficul. În plus, în anumite împrejurări există o obligație pozitivă asupra statelor de a proteja victimele traficului de persoane.³⁴

Articolul 5 - Dreptul la libertate și la siguranță

„1 Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

- a. dacă este deținut legal pe baza condamnării pronunțate de către un tribunal competent;

33. A se vedea, spre exemplu, *Van der Musselle c. Belgiei*, Cererea nr. 8919/80, Hotărârea din 23 noiembrie 1983, seria A, nr. 70, (1984) 6 E.H.R.R. 163, punctul 32, în care Curtea a început examinarea prin citarea art. 2 din Convenția nr. 9 OIM, care definește „*munca obligatorie*” drept, *toate activitățile sau serviciile impuse unei persoane sub amenințarea unor sancțiuni și pentru care persoana în cauză nu s-a oferit voluntară*”.

34. A se vedea: *Siliadin c. France*, Cererea nr. 73316/01, Hotărârea din 26 iulie 2005, (2006) 43 E.H.R.R. 16; și *Rantsev c. Cyprus & Russia*, Cererea nr. 25964/04, Hotărârea din 7 ianuarie 2010, (2010) 51 E.H.R.R. 1.

- b. *dacă a făcut obiectul unei arestări sau dețineri legale pentru nerespectarea unei hotărâri pronunțate de un tribunal, conform legii, ori în vederea garanțării executării unei obligații prevăzute de lege;*
  - c. *dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a se bănuși că a infracțiune o infracțiune sau necesității există motive temeinice ale necesității de a-l împiedica să infracțiune o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia;*
  - d. *dacă este vorba de detenția legală a unui minor, hotărâtă pentru educația sa sub supraveghere sau despre detenția sa legală, în vederea aducerii sale în fața autorității competente;*
  - e. *dacă este vorba despre detenția legală a unei persoane susceptibile să transmită o boală contagioasă, a unui alienat, a unui alcoolic, a unui toxicoman sau a unui vagabond;*
  - f. *dacă este vorba despre arestarea sau detenția legală unei persoane în scopul împiedicării pătrunderii ilegale pe teritoriu sau împotriva căreia se află în curs o procedură de expulzare ori de extrădare.*
- 2 *Orice persoană arestată trebuie să fie informată, în cel mai scurt termen și într-o limbă pe care o înțelege, asupra motivelor arestării sale și asupra oricărei acuzații aduse împotriva sa.*
  - 3 *Orice persoană arestată sau deținută în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.*
  - 4 *Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau detenție are dreptul să introducă recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității detenției sale și să dispună eliberarea sa dacă detenția este ilegală.*
  - 5 *Orice persoană, victimă a unei arestări sau dețineri în condiții contrare dispozițiilor acestui articol, are dreptul la reparații.”*

Articolul 5 prevede faptul că orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Dreptul la libertate face obiectul unor restricții în cazul unei arestări sau dețineri legale în anumite cazuri, cum ar fi arestarea atunci când există

suspiciunea săvârșirii unei infracțiuni,³⁵ încarcerarea pentru executarea unei pedepse³⁶ sau pentru a preveni răspândirea unor boli infecțioase.³⁷

Articolul 5 alineatul (1) litera (a) prevede că detenția poate fi legală „pe baza condamnării pronunțate de către un tribunal competent”. Inserarea sintagmei „pe baza” la articolul 5 alineatul (1) litera (a) nu înseamnă pur și simplu că deținerea trebuie să urmeze „condamnării” din punct de vedere temporal: „detenția” trebuie să rezulte de asemenea din aceasta, „să urmeze și să depindă de” sau să aibă loc „în temeiul” „condamnării”, iar legătura causală dintre condamnare și detenție se poate rupe prin trecerea timpului în anumite circumstanțe.³⁸ articolul 5 alineatul (1) litera (b) prevede faptul că poate fi legal să se dețină o persoană „pentru nerespectarea unei hotărâri pronunțate de un tribunal, conform legii, ori în vederea garantării executării unei obligații prevăzute de lege”. Cuvintele „în vederea garantării executării unei obligații prevăzute de lege” de la articolul 5 alineatul (1) litera (b) se referă doar la cazurile în care legea permite detenția unei persoane pentru a o determina să respecte o anumită obligație concretă pe care aceasta nu a respectat-o până atunci.³⁹

Articolul 5 alineatul (2) prevede dreptul unei persoane de a fi informată cu promptitudine într-o limbă pe care aceasta o înțelege, asupra motivelor arestării sale și asupra oricărei acuzații aduse împotriva sa. articolul 5 alineatul (3) și (4) prevede dreptul unei persoane de a avea acces prompt la procedurile judiciare pentru a se stabili legalitatea arestării sau detenției unei persoane și de a fi judecată într-un termen rezonabil sau de a fi eliberată în cursul procedurii, iar articolul 5 alineatul (5) prevede dreptul la reparații în cazul unei arestări sau detenții în contradicție cu prezentul articol.

Articolul 6 - Dreptul la un proces echitabil

„1 Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală

35. Articolul 5 alineatul (1) litera (c)

36. Articolul 5 alineatul (1) litera (a)

37. Articolul 5 alineatul (1) litera (e)

38. A se vedea: *Weeks c. Regatul Unit*, Cererea nr. 9787/82, Hotărârea din 2 martie 1987, 2 martie 1987 (1988) 10 E.H.R.R. 293, punctul 42; *Van Droogenbroeck c. Belgiei*, Cererea nr. 7906/77, Hotărârea din 24 iunie 1982 (1982) 4 E.H.R.R. 433, punctul 35.

39. A se vedea: *Engel și alții c. Țărilor de Jos*, Cererea nr. 5100/71-5102/71, 5354/72, 5370/72, Hotărârea din 8 iunie 1976 (1979-80) 1 E.H.R.R. 647, punctul 69.

îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

- 2 Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.
- 3 Orice acuzat are, mai ales, dreptul:
  - a. să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, despre natura și cauza acuzației aduse împotriva sa;
  - b. să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale;
  - c. să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloacele necesare remunerării unui apărător, să poată fi asistat gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer;
  - d. să audieze sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării;
  - e. să fie asistat gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere.”

Prezentul articol prevede dreptul la un proces echitabil atât în cadrul procedurii penale, cât și al celei civile. Acest drept include dreptul la o audiere publică în fața unei instanțe independente și imparțiale într-un termen rezonabil, precum și dreptul la prezumpția de nevinovăție. Caracterul echitabil al judecății va fi evaluat prin prisma circumstanțelor specifice ale cauzei. Caracterul rezonabil al duratei procedurilor va fi estimat ținându-se cont de complexitatea cauzei și de conduita reclamantului, precum și de autoritățile relevante ale statului.⁴⁰

Articolul 6 alineatul (3) prevede anumite garanții procedurale în procedura penală. Se impune o anumită formă de asistență juridică atunci când pârâțul nu dispune de mijloace suficiente pentru a remunera asistența juridică. Curtea a susținut că se aplică și următoarele principii suplimentare: dreptul

---

40. A se vedea: *Zappia c. Italiei*, Cererea nr. 24295/94, Hotărârea din 26 septembrie 1996, punctul 23; *Proszak c. Poloniei*, Cererea nr. 25086/94, Hotărârea din 16 decembrie 1997, punctul 32.

unui pârât de a fi prezent la proces;⁴¹ dreptul la tăcere și libertatea de a nu contribui la propria incriminare;⁴² egalitatea armelor;⁴³ și dreptul la o judecată rațională.⁴⁴

În cauzele civile, articolul 6 alineatul (1) poate obliga uneori statul să asigure asistența unui avocat atunci când o astfel de asistență se dovedește indispensabilă pentru accesul efectiv la instanță, fie pentru că reprezentarea juridică este considerată obligatorie, astfel cum procedează legislația internă a anumitor state contractante pentru diferite tipuri de litigii, fie din cauza complexității procedurii sau cauzei.⁴⁵

Articolul 7 - Nicio pedeapsă fără lege

„1 Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul săvârșirii, nu constituia o infracțiune potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.

2 Prezentul articol nu va aduce atingere judecării și pedepsirii unei persoane vinovate de o acțiune sau de o omisiune care, în momentul săvârșirii, era considerată infracțiune potrivit principiilor generale de drept recunoscute de națiunile civilizate.

Conform principiului neretroactivității, nicio persoană nu poate fi pedepsită pentru o acțiune care nu a constituit o infracțiune la data comiterii. articolul 7 interzice de asemenea aplicarea unei pedepse mai severe decât cea aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii. Cuvântul „lege” din expresia „prevăzut de lege” nu acoperă doar statutul, ci și legea nescrisă.⁴⁶

---

41. A se vedea: *Ekbatici c. Suediei*, Cererea nr. 10563/83, Hotărârea din 26 mai 1988, seria A, nr. 134, (1991) 13 E.H.R.R. 504, punctul 25

42. A se vedea: *Weh c. Austriei*, Cererea nr. 38544/97, Hotărârea din 8 aprilie 2004, (2005) 40 E.H.R.R. 37, punctul 39

43. A se vedea: *Delcourt c. Belgium*, Cererea nr. 2689/65, Hotărârea din 27 ianuarie 1970, (1979-80) 1 E.H.R.R. 355, punctul 28

44. A se vedea: *Karakasis c. Greciei*, Cererea nr. 38194/97, Hotărârea din 17 octombrie 2000, (2003) 36 E.H.R.R. 29, punctul 27

45. A se vedea: *Airey c. Irlandei*, Cererea nr. 6289/73, Hotărârea din 9 octombrie 1979, (1979-80) 2 E.H.R.R. 305, seria A, nr. 32., punctul 26

46. A se vedea: *Sunday Times c. Regatului Unit (Nr.2)*, Cererea nr. 6538/74, Hotărârea din 26 aprilie 1979, seria A, nr. 30, (1979-1980) 2 E.H.R.R. 245, punctul 47.

Articolul 8 - Dreptul la respectarea vieții private și de familie

- „1 Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.
- 2 Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acesta este prevăzut de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora.”

Articolul 8 prevede dreptul unei persoane „la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale”. Drepturile de la articolul 8 nu sunt drepturi absolute. Însă, orice limitări ale acestui drept se consideră legale numai dacă sunt „prevăzute de lege” și constituie „într-o societate democratică, o măsură necesară”. O atingere adusă acestor drepturi nu poate fi privită „într-o societate democratică, o măsură necesară”, decât dacă, printre altele, este proporțională cu scopul legitim urmărit.⁴⁷

În cauza *Johnston și alții c. Irlanda*, Curtea a susținut că:

„Principiile care decurg din jurisprudența Curții cu privire la articolul 8 includ următoarele:

(a) Prin garantarea dreptului la respectarea vieții de familie, articolul 8 presupune existența unei familii.

(b) articolul 8 se aplică pentru „viața de familie” în cazul familiei „nelegitime” și a familiei „legitime” în egală măsură.

(c) Deși obiectivul esențial al articolului 8 este de a proteja o persoană de implicarea arbitrară a autorităților publice, pot exista suplimentar obligații pozitive inerente „respectării” efective a „vieții de familie”.⁴⁸

Curtea a susținut de asemenea că:

„...aceste obligații pot presupune adoptarea unor măsuri menite să asigure respectarea vieții private chiar și în sfera relației dintre persoane”.⁴⁹

47. A se vedea: *Dudgeon c. Regatului Unit*, Cererea nr. 7525/76, Hotărârea din 22 octombrie 1981, (1982) 4 E.H.R.R. 438, punctul 53.

48. A se vedea: *Johnston și alții c. Irlandei*, Cererea nr. 9697/82, Hotărârea din 18 decembrie 1986, seria A nr. 112, (1987) 9 E.H.R.R. 203, punctul 55.

49. A se vedea: *X și Y c. Țărilor de Jos*, Cererea nr. 8978/80, Hotărârea din 26 martie 1985,

Articolul 9 - Libertatea de gândire, de conștiință și de religie

- „1 Orice persoană are dreptul la libertate de gândire, de conștiință și de religie; acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau convingerile, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea în mod individual sau colectiv, în public sau în particular, prin cult, învățământ, practici și îndeplinirea ritualurilor.*
- 2 Libertatea de a-și manifesta religia sau convingerile nu poate face obiectul altor restrângeri decât cele prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru siguranța publică, protecția ordinii, a sănătății, a moralei publice, a drepturilor și a libertăților altora.”*

Articolul 9 prevede dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie. articolul 9 nu presupune doar faptul că persoanele au dreptul de a-și manifesta religia în public sau într-un cerc de persoane care manifestă credința respectivă, ci și faptul că au dreptul de a-și manifesta credința singuri sau în particular. articolul 9 enumeră o serie de forme prin care se poate manifesta o religie sau niște convingeri, și anume: prin cult, învățământ, practici și îndeplinirea ritualurilor. Cu toate acestea, articolul 9 nu protejează fiecare acțiune motivată sau inspirată de o religie sau o convingere.⁵⁰

Articolul 10 - Libertatea de exprimare

- „1 Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără imixtiunea autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare.*
- 2 Deoarece comportă îndatoriri și responsabilități, exercitarea acestor libertăți poate fi supusă unor formalități, condiții, restricții sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”*

---

seria A, nr. 91 (1986) 8 E.H.R.R. 235, punctul 23.

50. A se vedea: *Kalaç c. Turciei*, Cererea Nr. 20704/92, Hotărârea din 1 iulie 1997, (1999) 27 E.H.R.R. 552, punctul 27.

Articolul 10 prevede dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și de a primi și a comunica informații și idei. Limitările acestui drept se consideră legale numai dacă sunt „prevăzute de lege” și constituie „într-o societate democratică, o măsură necesară”.

Ultima teză a articolului 10 alineatul (1) prevede clar faptul că statele au permisiunea de a controla printr-un regim de autorizare modul de organizare a societăților de radiodifuziune, mai ales sub aspect tehnic. În orice caz, orice măsuri de autorizare se supun cerințelor articolului 10 alineatul (2).⁵¹

Articolul 10 alineatul (2) se aplică nu doar în cazul „informațiilor și ideilor” care sunt primite favorabil sau considerate inofensive ori privite cu indiferență, ci și în cazul celor ofensatoare, șocante sau deranjante. Curtea a susținut că acest lucru se impune prin cererea de pluralism, toleranță și deschidere a minții, deoarece societatea democratică nu ar exista fără aceasta. Adjectivul „necesar” în sensul articolului 10 alineatul (2) presupune existența unei „nevoi sociale stringente”. În exercitarea competenței sale de supraveghere, Curtea trebuie să privească atingerea prin prisma cauzei generale, inclusiv a conținutului declarațiilor contestate și a contextului în care acestea au fost date. Aceasta trebuie să stabilească dacă atingerea în cauză a fost „proporțională cu scopul legitim urmărit”.⁵²

Articolul 11 - Libertatea de întrunire și de asociere

„1 Orice persoană are dreptul la libertate de întrunire pașnică și la libertate de asociere, inclusiv a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.

2 Exercițarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât cele prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei ori a drepturilor și a libertăților altora. Prezentul articol nu interzice impunerea de restricții legale asupra exercitării acestor drepturi de către membrii forțelor armate, ai poliției sau ai administrației de stat.

---

51. A se vedea: *Groppera Radio AG și alții c. Elveției*, Cererea nr. 10890/84, Hotărârea din 28 martie 1990, punctul 61.

52. A se vedea: *Zana c. Turciei*, Cererea nr. 18954/91, Hotărârea din 25 noiembrie 1997, (1999) 27 E.H.R.R. 667, punctul 51; și *Şener c. Turciei*, Cererea nr. 26680/95, Hotărârea din 18 iulie 2000, (2003) 37 E.H.R.R. 34, punctul 39.

Articolul 11 protejează dreptul la libertatea de întrunire și de asociere, atât în public, cât și în particular, inclusiv dreptul de a constitui sindicate.⁵³ Articolul 11 alineatul (2) prevede că exercitarea acestor drepturi de întrunire și de asociere nu poate face obiectul altor restrângeri decât cele prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei ori a drepturilor și a libertăților altora. În *Vona c. Ungariei*,⁵⁴ Curtea a constatat că autoritățile ungare au acționat în mod proporțional atunci când au dizolvat Asociația Ungară de Protecție după ce aceasta a desfășurat proteste și demonstrații pe teritoriul Ungariei, inclusiv în sate cu populație numeroasă de etnie romă, invocând apărarea „ungurilor etnici” împotriva așa-numitei „criminalități țigănești”. Curtea a considerat că măsura poate fi văzută ca urmărind obiectivele de siguranță publică, prevenirea dezordinii și protecția drepturilor altora. Aceasta a constatat că statul are dreptul să ia măsuri preventive pentru a proteja democrația față de astfel de entități, în cazul în care o încălcare suficient de iminentă a drepturilor altora amenință să submineze valorile fundamentale pe baza cărora există și funcționează o societate democratică. Curtea a susținut că una dintre aceste valori este co-existența membrilor societății fără segregare rasială, fără de care nu se poate concepe o societate democratică.⁵⁵

Articolul 12 - Dreptul la căsătorie

„Începând cu vârsta stabilită prin lege, bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie conform legislației naționale ce reglementează exercitarea acestui drept.”

Articolul 12 se referă la căsătoria tradițională dintre persoane de sex opus. Deși instituția căsătoriei a fost supusă unor schimbări sociale majore de la data adoptării Convenției, Convenția nu impune o obligație asupra statelor membre de a acorda accesul la căsătorie al cuplurilor de același sex.⁵⁶

Articolul 12 nu prevede dreptul la divorț. Conform opiniei Curții în cauza *Johnston și alții c. Irlandei*:

---

53. A se vedea: *Young, James și Webster c. Regatului Unit*, Cererea nr. 7601/76, 7806/77, Hotărârea din 13 august 1981, seria A, nr. 44, (1982) 4 E.H.R.R. 38, punctul 52.

54. A se vedea: *Vona c. Ungariei*, Cererea nr. 35943/10, Hotărârea din 9 iulie 2013.

55. *Ibid.*, punctul 57.

56. A se vedea: *Schalk și Kopf c. Austriei*, Cererea nr. 30141/04, Hotărârea din 24 iunie 2010 (2011) 53 E.H.R.R. 20, în special punctele 54, 55, 58 și 63.

„...sensul obișnuit al sintagmei 'dreptul la căsătorie' este clar în sensul că acesta se referă la stabilirea relațiilor de căsătorie, însă nu și la dizolvarea acestora. (54) Prin urmare, Curtea concluzionează că reclamații nu pot deduce dreptul la divorț din articolul 12.”⁵⁷

Articolul 13 - Dreptul la un remediu efectiv

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul de a se adresa efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

Articolul 13 prevede că orice persoană care consideră că i s-a încălcat unul dintre drepturile sale prevăzute prin Convenție trebuie să aibă dreptul la un remediu efectiv.⁵⁸ Un remediu efectiv nu trebuie să fie unul legal. Atâta timp cât este efectiv, orice fel de remediu (legal, administrativ sau legislativ) va fi suficient pentru a respecta cerințele articolului 13.

Articolul 14 - Interzicerea discriminării

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

Articolul 14 interzice discriminarea bazată, în special, pe sex, pe rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație. Formularea din articolul 14 exprimă clar faptul că lista criteriilor de discriminare menționată este doar exemplificativă, fără a fi completă.⁵⁹ Convenția este un instrument evolutiv și, deoarece timpurile s-au schimbat,

---

57. A se vedea: *Johnston și alții c. Irlandei*, seria A, nr. 1, Cererea nr. 9697/82, Hotărârea din 18 decembrie 1986, (1987) 9 E.H.R.R. 203, punctul 52; și *F c. Elveției*, Cererea nr. 11329/85, Hotărârea din 18 decembrie 1987, seria A, nr. 128, (1988) 10 E.H.R.R. 411, punctul 38.

58. Conform articolului 1 din Convenție, Părțile Contractante trebuie să recunoască drepturile și libertățile fundamentale prin măsuri, printre care asigurarea de remedii efective la nivel intern în temeiul articolului 13.

59. A se vedea: *Rasmussen c. Danemarcei*, Cererea nr. 8777/79, Hotărârea din 28 noiembrie 1984, seria A, nr. 87, (1985) 7 E.H.R.R. 371, punctul 34.

Curtea a recunoscut că și alte categorii precum dizabilitatea⁶⁰ și orientarea sexuală⁶¹ intră sub incidența articolului 14.

Articolul 14 nu are o existență independentă și poate fi activat doar în cazul în care reclamantul poate indica o defavorizare care se referă la un drept protejat de unul dintre celelalte articole fundamentale ale Convenției sau Protocoloalelor sale.⁶²

Discriminarea în sensul articolului 14 înseamnă a trata în mod diferit persoane aflate în situații relativ similare, fără a oferi o justificare obiectivă și rezonabilă a acestei acțiuni.⁶³ articolul 14 nu interzice unui stat să trateze în mod diferit diferite grupuri pentru a corecta „inegalitățile de fapt” dintre acestea, iar în anumite circumstanțe, omisiunea de a proceda astfel poate să constituie în sine o încălcare a articolului.⁶⁴ Curtea a acceptat totodată faptul că o politică sau o măsură generală care are efecte disproporționat negative asupra unui anumit grup poate fi considerată discriminatorie, chiar dacă aceasta nu vizează în mod specific grupul respectiv.⁶⁵

PROTOCOLUL NR. 1

Articolul 1 – Protecția proprietății

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare reglementării folosirii bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

---

60. A se vedea: *Glor c. Elveției*, Cererea nr. 13444/04, Hotărârea din 30 aprilie 2014, punctul 53.

61. A se vedea: *Salguiero da Silva Mouta c. Portugaliei*, Cererea nr. 33290/96, Hotărârea din 21 decembrie 1999, (2001) 31 E.H.R.R. 47, punctul 28

62. A se vedea: *Glor c. Elveției*, Cererea nr. 13444/04, Hotărârea din 30 aprilie 2014, punctul 45

63. A se vedea: *DH c. Republicii Cehe*, Cererea nr. 57325/00, Hotărârea din 13 noiembrie 2007, (2008) 47 E.H.R.R. 3, punctul 175.

64. A se vedea: *Thlimmenos c. Greece*, Cererea nr. 34369/97, Hotărârea din 6 aprilie 2000, (2001) 31 E.H.R.R. 15, punctul 44

65. A se vedea: *DH c. Republicii Cehe*, Cererea nr. 57325/00, Hotărârea din 13 noiembrie 2007, (2008) 47 E.H.R.R. 3, punctul 175.

Acest articol prevede protecția proprietății private. Curtea a afirmat că noțiunea de „*bunuri*” are un sens autonom care nu se limitează la posesia de bunuri materiale.⁶⁶ articolul 1 protejează doar bunurile existente și nu garantează dreptul la dobândirea de bunuri.⁶⁷

Conceptul de privare nu include situații în care se păstrează privilegiile care decurg din dreptul la proprietate.⁶⁸ Pentru ca o situație de privare să fie compatibilă cu articolul 1, aceasta trebuie să fie „*în interesul public*”, iar această condiție presupune o relație de proporționalitate între scopul urmărit și mijlocul utilizat pentru atingerea scopului respectiv.⁶⁹

Articolul 2 – Dreptul la instruire

„Nimănui nu i se poate refuza dreptul la instruire. Statul, în exercitarea funcțiilor pe care și le va asuma în domeniul educației și învățămîntului, va respecta dreptul părinților de a asigura această educație și acest învățămînt conform convingerilor lor religioase și filozofice.”

Acest articol prevede dreptul la instruire și dreptul părinților de a asigura instruirea copiilor lor conform convingerilor lor religioase sau filosofice. articolul 2 garantează dreptul de acces la instituțiile educaționale existente la un moment dat și dreptul de a obține recunoașterea oficială a studiilor finalizate.⁷⁰ Statele trebuie să respecte convingerile părinților, fie că sunt religioase ori filosofice, pe parcursul întregului program de educație a copiilor acestora.⁷¹ Pentru a fi considerate relevante, convingerile părinților trebuie să atingă un anumit nivel de argumentativitate, seriozitate, coeziune și importanță.⁷² Curtea a constatat într-o serie de cauze că s-a produs o încălcare a articolului 14 (interzicerea

---

66. A se vedea: *Gasus Dossier-und Födertechnik GmbH c. Țărilor de Jos*, Cererea nr. 15375/89, Hotărârea din 23 februarie 1995, seria A, nr. 306-B, (1995) 20 E.H.R.R. 403, punctul 53.

67. A se vedea: *Marckx c. Belgiei*, Cererea nr. 6833/74, Hotărârea din 13 iunie 1979; seria A, nr. 31, (1979) 2 E.H.R.R. 330, punctele 50 și 62.

68. A se vedea: *Sporrong și Lönnroth c. Suediei*, Cererea nr. 7151/75; 7152/75, Hotărârea din 23 septembrie 1982, seria A, nr. 52, (1983) 5 E.H.R.R. 35, punctul 62.

69. A se vedea: *James și alții c. Regatului Unit*, Cererea nr. 8793/79, Hotărârea din 21 februarie 1986, seria A, nr. 98, (1986) 8 E.H.R.R. 123, punctul 50.

70. A se vedea: *Cauza lingvistică belgiană* (nr. 2), Cererea nr. 1474/63, Hotărârea din 23 iulie 1969, (nr. 2) (1979-80) 1 E.H.R.R. 252, p. 281, punctul 4.

71. A se vedea: *Kjeldsen, Busk Madsen și Pedersen c. Danemarcei*, Cererea nr. 5095/71, Hotărârea din 7 decembrie 1976, seria A nr. 23, (1979-80) 1 E.H.R.R. 711, punctele 51-52.

72. A se vedea: *Campbell și Cosans c. Regatului Unit*, Cererea nr. 7511/76, Hotărârea din 25 februarie 1982, seria A, nr. 48 (1982) 4 E.H.R.R. 293, punctul 36.

discriminării) coroborat cu articolul 2 din Protocolul 1, în care copii de etnie romă au fost tratați diferit sub aspectul educației permise.⁷³

Articolul 3 - Dreptul la alegeri libere

„Înaltele Părți Contractante se angajează să organizeze, la intervale rezonabile, alegeri libere cu vot secret, în condiții care să asigure libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ.”

Acest articol prevede dreptul la alegeri regulate, libere și echitabile și este una dintre puținele dispoziții care impun în mod expres o obligație pozitivă asupra statului. articolul 3 nu creează o obligație de a introduce un anumit sistem legislativ. Părțile contractante au o marjă amplă de apreciere în acordarea dreptului la vot și de susținere a alegerilor, însă Curtea este cea care stabilește în ultimă instanță dacă statul în cauză a respectat cerințele Protocolului.⁷⁴

PROTOCOLUL NR. 4

Articolul 1 – Interzicerea privării de libertate pentru datorii Acest articol interzice privarea de libertate a persoanelor pe motiv că „*nu este în măsură să execute o obligație contractuală*” articolul vizează interzicerea oricărei forme de privare de libertate pentru singurul motiv că persoana nu are mijloacele materiale de a-și plăti datoriile. Privarea de libertate nu este interzisă atunci când, pe lângă incapacitatea de a executa o obligație contractuală, un datornic acționează în scopuri răuvoitoare sau frauduloase; ori incapacitatea de îndeplinire a angajamentului se datorează neglijenței datornicului.⁷⁵

Articolul 2 – Libertatea de circulație

Acest articol acordă persoanelor dreptul de a circula în mod liber pe teritoriul unui stat și dreptul de a-și părăsi țara. articolul 2 îi protejează doar pe cei

---

73. A se vedea: *DH c. Republicii Ceha*, Cererea nr. 57325/00, Hotărârea din 13 noiembrie 2007, (2008) 47 E.H.R.R. 3. A se vedea, de asemenea, cauzele *Sampanis și alții c. Greciei*, Cererea nr. 32526/05, Hotărârea din 5 iunie 2008; și *Oršuš și alții c. Croației*, Hotărârea din 10 martie 2010, (2011) 52 E.H.R.R. 7.

74. A se vedea: *Gitonas și alții c. Greciei*, Cererea nr. 18747/91, Hotărârea din 1 iulie 1997, (1998) 26 E.H.R.R. 691, punctul 39.

75. Notă explicativă la Protocolul nr. 4 la Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, recunoscând anumite drepturi și libertăți, altele decât cele care figurează deja în Convenție și în primul Protocol al acesteia.

care se află „în mod legal pe teritoriul unui stat”. Prin urmare, dispoziția nu ajută străinii prin asigurarea admiterii permanente pe teritoriul unui stat. În consecință, acest articol nu are un impact asupra politicilor de imigrare ale statelor.

Articolul 3 – Interzicerea expulzării propriilor cetățeni

Articolul 3 interzice statelor să expulzeze proprii cetățeni (prin măsuri individuale sau colective) sau să le refuze intrarea pe teritoriul statului de proveniență. Termenul de „expulzare” din acest articol nu include extrădarea.

Articolul 4 – Interzicerea expulzărilor colective de străini

Expulzările colective de străini sunt interzise prin articolul 4. Această dispoziție protejează și apatrizii. Curtea a definit o expulzare colectivă ca fiind:

„[...] orice măsură a autorităților competente, care obligă străinii, ca grup, să părăsească o țară, cu excepția cazurilor în care o astfel de măsură este adoptată după și în baza unei examinări rezonabile și obiective a cazului individual al fiecărui străin în parte din cadrul grupului.”⁷⁶

PROTOCOLUL NR. 6: ABOLIREA PEDEPSEI CU MOARTEA ÎN TIMP DE PACE

Articolul 1 afirmă principiul abolirii pedepsei cu moartea. Dacă e cazul, un stat trebuie să abolească pedeapsa cu moartea pentru a deveni parte la Protocol. articolul 2 califică domeniul de aplicare al Protocolului prin limitarea obligației de abolire a pedepsei cu moartea în timp de pace. articolul 3 prevede că nicio derogare nu este îngăduită în temeiul articolului 15 din Convenție. articolul 4 prevede că statele pot face o rezervă la Protocol.

---

76. A se vedea: *A și alții c. Țărilor de Jos*, Cererea nr. 14209/88, Hotărârea din 16 decembrie 1988, D.R. 59, p. 277. Consultați, de asemenea, cauza cu persoane de etnie romă *Čonka c. Belgiei*, Cererea nr. 51564/99, Hotărârea din 5 februarie 2002, (2002) 34 E.H.R.R. 54, punctul 59.

PROTOCOLUL NR. 7

Articolul 1 – Garanțiile procedurale în cazul expulzărilor de străini.

Articolul 1 alineatul (1) interzice expulzarea unui străin cu reședință legală, cu excepția cazului de executare a unei hotărâri luate conform legii. Acesta prevede totodată ca persoana care face obiectul deciziei și care are dreptul de a prezenta motivele care pledează împotriva expulzării sale să ceară examinarea cazului său și să fie reprezentată în fața autorității competente. Termenul de „expulzare” din acest articol nu include extrădarea.

Termenul „*in mod legal*” se referă la legea națională a statului în cauză. Termenul „*care își are reședința*” este menit să excludă de la aplicarea articolului orice străin care nu a trecut încă de un punct de control al imigrației sau care a fost admis pe teritoriu doar în scop de tranzitare sau pentru o perioadă limitată în alte scopuri decât reședința. Această perioadă acoperă și perioada de așteptare a unei decizii privind o cerere de eliberare a unui permis de reședință.

Articolul 1 alineatul (1) este valabil și pentru străinii care au intrat ilegal și a căror poziție a fost ulterior regularizată.

Dreptul de a cere examinarea cazului nu presupune o procedură în două etape; numai examinarea cazului de către o autoritate competentă.

Articolul 1 alineatul (2) prevede faptul că un străin poate fi expulzat înainte de exercitarea drepturilor sale în temeiul articolului 1 alineatul (1) atunci când expulzarea este necesară în interesul ordinii publice sau se întemeiază pe motive de „*securitate națională*”. Însă, în ambele cazuri, persoana în cauză trebuie să aibă dreptul la exercitarea drepturilor prevăzute la articolul 1 alineatul (1) după expulzarea sa.

Articolul 2 – Dreptul la două grade de jurisdicție în materie penală.

Prezentul articol prevede că o persoană condamnată pentru o infracțiune de către un tribunal are drept de recurs la un tribunal superior.⁷⁷ articolul per-

---

77. Acest Protocol nu este menit să limiteze domeniul de aplicare al garanției cuprinse la articolul 6 din Convenție. A se vedea: *Ekbatani c. Suediei*, Cererea nr. 10563/83, Hotărârea din 26 mai 1988, seria A, nr. 134, (1991) 13 E.H.R.R. 504, punctul 26.

mite legii naționale să stabilească procedurile de exercitare a dreptului și motivele pentru care acesta poate fi exercitat. articolul nu se aplică în cazul în care procedura instituită împotriva reclamantului nu stabilește o hotărâre în privința unei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa în sensul articolului 6 alineatul (1) din Convenție.⁷⁸

Articolul 2 alineatul (2) prevede că „*acest drept poate face obiectul unor excepții în cazul infracțiunilor minore*”. Atunci când se stabilește dacă o infracțiune este minoră, va fi important să se aibă în vedere dacă infracțiunea respectivă se pedepsește cu închisoarea.

Articolul 3 – Dreptul la despăgubiri în caz de eroare judiciară.

Prezentul articol nu se aplică în cazurile în care acuzația este respinsă sau persoana acuzată este achitată de către curtea de primă instanță sau, la recurs, de către un tribunal superior. articolul se aplică numai dacă s-a produs o eroare judiciară atunci când s-a anulat o condamnare a persoanei sau când aceasta a fost grațiată. Se acordă despăgubiri „*conform legii ori practicii în vigoare în statul respectiv*”. Aceasta înseamnă că legea sau practica trebuie să prevadă plata unor despăgubiri în toate cazurile în care se aplică articolul. Statul ar fi obligat să despăgubească persoane numai în cazuri clare de eroare judiciară.

Articolul 4 – Dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori.

Acest articol prevede că o persoană are dreptul de a nu fi judecată și pedepsită de două ori pentru aceeași infracțiune. Din modul de redactare a acestei dispoziții rezultă clar că aceasta susține principiul „*ne bis in idem*” doar în cazurile în care o persoană a fost judecată sau pedepsită de două ori pentru aceeași infracțiune de către instanțe ale unui singur stat.⁷⁹ Prin folosirea termenului „*penal*”, dispoziția nu împiedică supunerea persoanei, pentru aceeași faptă, unei proceduri de natură diferită și procedurii penale. articolul 4 se aplică dacă al doilea set procedural se încheie după intrarea în vigoare a Protocolului.⁸⁰

---

78. A se vedea: *Borrelli c. Elveției*, Cererea nr. 17571/90, Decizia de admisibilitate din 2 septembrie 1993, D.R. 75, p. 152, punctul 3.

79. A se vedea: *Baragiola c. Elveției*, Cererea nr. 17265/90, Decizia de admisibilitate din 21 octombrie 1993, (1993) 75 D.R. 76, p. 127, punctul 3.

80. A se vedea: *Gradinger c. Austriei*, Cererea nr. 15963/90, Hotărârea din 23 octombrie 1995, punctul 53.

Articolul 5 – Egalitatea între soți.

Acest articol prevede că statele trebuie să instituie un sistem de drept prin care soții să aibă drepturi și responsabilități egale privind aspecte legate de dreptul privat, însă nu se aplică în cazul domeniilor de drept din afara relației de căsătorie, precum dreptul penal, și exclude în mod specific perioada care precede căsătoria.

PROTOCOLUL NR. 12 - INTERZICEREA GENERALĂ A DISCRIMINĂRII

Până la această dată, doar optsprezece state au ratificat acest Protocol. Alte 19 state au semnat Protocolul nr. 12, însă trebuie să îl ratifice.

Articolul 1 – Interzicerea generală a discriminării.

Articolul 1 alineatul (1) prevede că: exercitarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nicio discriminare bazată pe criteriile de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau altă situație; iar articolul 1 alineatul (2) prevede clar faptul că nimeni nu trebuie să fie discriminat de o autoritate publică (cum ar fi autorități administrative, instanțe și organisme legislative) pe baza oricăruia dintre aceste motive.⁸¹

Articolul 1 extinde domeniul de aplicare al protecției împotriva discriminării prevăzute la articolul 14 și înseamnă că reclamantul poate depune o plângere referitor la faptul că au fost discriminați fără a trebui să depindă de încălcarea unui alt drept din Convenție.

PROTOCOLUL NR. 13 - ABOLIREA PEDEPSEI CU MOARTEA ÎN TOATE CIRCUMSTANȚELE

Articolul 1 din Protocolul nr. 13 prevede abolirea pedepsei cu moartea în toate circumstanțele. articolul 2 interzice derogările de la articolul 1.

---

81. A se vedea: *Sejdić și Finci c. Bosniei și Herțegovinei*, Cererea nr. 27996/06 și 34836/06, Hotărârea din 22 decembrie 2009 privind o constatare a Marii Camere conform căreia articolul 1 din Protocolul nr. 12 a fost încălcat, în care Marea Cameră a constatat că articolele 14 și 1 din Protocolul 12 au fost încălcate în circumstanțele în care prevederile constituționale împiedicau pe oricine, cu excepția persoanelor din cele trei „popoare constitutive” (bosniaci, croați sau sârbi), de a participa la alegerile pentru Casa Poporului și Președenția Bosniei și Herțegovinei. În mod specific, prin aceasta s-au încălcat drepturile reclamanților evrei și ale celor de etnie romă.

Secțiunea II - Practica și procedura

STRUCTURA ȘI ACTIVITATEA CURȚII

Structura Curții.⁸² Curtea se compune dintr-un număr de judecători egal cu cel al Părților Contractante.⁸³ În prezent, există 47 de judecători, însă după ce Uniunea Europeană aderă la Convenție, aceasta va desemna de asemenea un judecător la Curte. Judecătorii sunt aleși pentru un termen unic de nouă ani.⁸⁴

Pentru a examina cauzele aduse înaintea sa, Curtea se întrunește în următoarele formații:

- (i) Judecătorul unic;⁸⁵
- (ii) Comitete de trei judecători;
- (iii) Camere de șapte judecători; și
- (iv) Marea Cameră de șaptesprezece judecători.⁸⁶

Secțiile. O „Secție” este o cameră înființată de către Curtea Plenară pentru o perioadă determinată în temeiul articolului 25 litera (b) din Convenție. Există cel puțin patru Secții⁸⁷ în același timp și fiecare judecător este membru al unei Secții.⁸⁸ Structura Secțiilor este echilibrată din punct de vedere geografic și al reprezentării sexelor și reflectă diferitele sisteme juridice din statele membre.⁸⁹

---

82. Consultați articolele 20, 25, 26 din Convenției și regulile 24 - 30.

83. Consultați articolul 20.

84. Consultați articolul 23.

85. Consultați regula 27A. articolul 26 alineatul (3) prevede clar faptul că atunci când activitatea se desfășoară în complet de judecător unic, judecătorul unic nu poate examina nicio cerere introdusă împotriva Înaltei Părți Contractante în numele căreia a fost ales.

86. Consultați articolul 26 alineatul (1).

87. Regula 25 alineatul (1)

88. Regula 25 alineatul (2)

89. Regula 25 alineatul (2).

O Cameră cuprinde șapte judecători aleși dintr-una dintre Secții; termenul „Cameră” înseamnă orice Cameră de șapte judecători constituită în temeiul articolului 26 alineatul (1) din Convenție.⁹⁰ Însă, o Cameră poate fi redusă la cinci judecători pentru o perioadă determinată dacă Comitetul de Miniștri adoptă, prin decizie unanimă, o recomandare a Curții Plenare de a reduce numărul de judecători.⁹¹ Fiecare Cameră include Președintele Secției și judecătorul ales pentru fiecare Parte Contractantă în cauză; dacă judecătorul nu este deja un membru al Secției, atunci un astfel de judecător va fi ales de către Președintele Curții dintr-o listă depusă dinainte de către Partea respectivă și își va exercita mandatul ca membru *ex officio* al Camerei.⁹² Deciziile Camerei sunt luate prin vot majoritar.

Comitetele sunt compuse din trei judecători, toți aleși din aceeași Secție.⁹³ Acestea sunt înființate pentru o perioadă de douăsprezece luni, fiind aleși prin rotație membrii fiecărei Secții, cu excepția Președintelui Secției.⁹⁴

Marea Cameră. Marea Cameră are competența de a examina cauze într-una dintre două situații.⁹⁵ Prima este în temeiul articolului 30, în cazul în care o Cameră se desesizează atunci când cauza pendinte ridică o problemă gravă care afectează interpretarea Convenției sau a Protocoloalelor la aceasta, sau dacă soluționarea unei cauze înaintea Camerei poate conduce la o contradicție cu o hotărâre pronunțată anterior de Curte.⁹⁶ A doua este în temeiul articolului 43, în cazul în care o parte la o cauză solicită retrimiteră cauzei în fața Marii Camere. Atunci când se formulează o cerere în temeiul articolului 43, un complet de cinci judecători ai Marii Camere va examina dacă cauza trebuie retrimisă în fața Marii Camere. Completul de judecată nu va include niciun judecător implicat în examinarea admisibilității sau a fondului cauzei respective, și nici un judecător ales în numele unui stat parte la litigiul sau care provine din acesta.⁹⁷

Marea Cameră este compusă din șaptesprezece judecători și cel puțin trei judecători suplینitori care își exercită mandatul atunci când un alt membru

---

90. A se vedea: Regula 26

91. Consultați articolul 26 alineatul (2) din Convenție.

92. Regula 26 alineatul (1) litera (a).

93. Regula 27 alineatul (1).

94. Regula 27 alineatul (2)

95. Articolul 31

96. A se vedea: *Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu c. României*, Cererea nr. 47848, Hotărârea din 17 iulie 2014.

97. Regula 24 alineatul (5) litera (b) și (c).

nu este disponibil.⁹⁸ Atunci când își desfășoară activitatea, aceasta include: președintele și vicepreședintele Curții; președinții Secțiilor; și judecătorul ales în numele unui stat parte la litigiu (care își exercită mandatul ca membru de drept).⁹⁹ Când cauza este deferită Marii Camere de către una dintre părțile la litigiu în virtutea articolului 43, niciun judecător al Camerei care a pronunțat hotărârea nu poate face parte din Marea Cameră, cu excepția președintelui Camerei și a judecătorului care a participat în numele statului parte la litigiu.¹⁰⁰

Adunarea plenară. Curtea, reunită în Adunarea plenară, cuprinde toți judecătorii Curții. Aceasta are atât responsabilități administrative, cât și formale. Principalele sale sarcini sunt: alegerea președintelui și a doi vicepreședinți ai Curții, precum și a președinților Secțiilor; alegerea grefierului și a grefierilor adjuncți; constituirea camerelor; și adoptarea și modificarea regulamentului Curții.¹⁰¹ De asemenea, aceasta poate formula o cerere către Comitetul de Miniștri ca acesta să reducă numărul de judecători din Camere de la șapte la cinci.¹⁰² Președintele Curții va convoca o sesiune plenară a Curții dacă se solicită acest lucru de către cel puțin o treime dintre membrii Curții, și în orice caz o dată pe an pentru examinarea cauzelor administrative.¹⁰³

Activitatea curții. Marea Cameră, camerele și Comitetele își desfășoară activitatea cu normă întreagă. Curtea deliberază în particular, iar deliberările acesteia rămân secrete. Doar judecătorii iau parte la deliberări. Va fi prezent grefierul sau adjunctul desemnat, precum și orice alți reprezentanți ai grefierului și interpreți, a căror asistență este considerată necesară.¹⁰⁴ Deciziile și hotărârile Marii Curți și ale camerelor sunt adoptate de către o majoritate a judecătorilor care se pronunță. Abținerile nu sunt admise la votarea finală privind admisibilitatea și fondul cauzelor.¹⁰⁵

Grefa. articolul 24 din Convenție prevede constituirea grefei, care asistă Curtea în exercitarea funcțiilor sale și care este condusă de grefierul ales în

---

98. Regula 24 alineatul (1).

99. Regula 24 alineatul (2) litera (a) și (b). Regula 24 alineatul (2) litera (c) prevede faptul că în cauzele retrimise în fața Marii Camere în temeiul articolului 30 din Convenție, Marea Cameră va cuprinde și membrii Camerei care s-a desesizat.

100. Regula 24 alineatul (2) litera (d).

101. Articolul 25.

102. Consultați articolul 26 alineatul (2).

103. Regula 20.

104. Regula 22.

105. Regula 23.

cadrul Adunării Plenare a Curții. Funcția principală a grefei este de a procesa și a pregăti pentru adjudecare cererile depuse de persoane fizice la Curte.

Grefa cuprinde grefele de secție pentru fiecare dintre Secțiile înființate de către Curte și departamentele necesare pentru furnizarea serviciilor juridice și administrative cerute de către Curte. Fiecare dintre Secțiile Curții are propriul grefier care asistă Secția în exercitarea funcțiilor sale, și poate fi asistat de către un grefier de secție adjunct. Regulamentul Curții prevede că reprezentanții grefei sunt numiți de către Secretarul General al Consiliului Europei cu acordul președintelui Curții sau al grefierului care execută instrucțiunile președintelui.¹⁰⁶

REGULAMENTUL CURȚII

Caracter public. Regulamentul Curții prevede ca toate documentele depuse la grefă în legătură cu o cerere înaintată de una dintre părți sau persoane implicate într-o cerere să fie accesibile publicului, cu excepția cazului când se decide altfel de către președintele Camerei.¹⁰⁷ Accesul public la un document poate fi restricționat în interesul moralității, al ordinii publice sau al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces sau a oricărei persoane implicare o impun.¹⁰⁸ Prin derogare de la regula generală, negocierile amiabile de soluționare se desfășoară în particular.¹⁰⁹

Limba. Limba engleză și franceză sunt limbile oficiale ale Curții.¹¹⁰ Însă, în cazul în care se depune o cerere individuală, comunicarea cu Curtea poate fi realizată într-una dintre limbile oficiale ale Părților Contractante până în momentul în care Partea Contractantă a fost sesizată cu privire la cerere.¹¹¹ Ulterior, toate comunicările (inclusiv prezentări orale în cadrul audierilor) vor fi într-una dintre limbile oficiale ale Curții, dacă președintele Curții nu decide altfel.¹¹² Pentru a se asigura că reclamantul înțelege, președintele Camerei poate invita Partea Contractantă să asigure traducerea prezentărilor

---

106. Regula 18.

107. Regula 33 alineatul (1)

108. Regula 33 alineatul (2)

109. Regula 62 alineatul (2) și articolul 39 alineatul (2).

110. Regula 34 alineatul (1)

111. Regula 34 alineatul (2)

112. Regula 34 alineatul (3) litera (a)

sale scrise în limba oficială a reclamantului.¹¹³ Un martor, un expert sau o altă persoană se poate exprima în propria limbă dacă acesta sau aceasta nu cunoaște suficient de bine una dintre limbile oficiale ale Curții.¹¹⁴

Competența Curții. Competența Curții acoperă toate problemele privind interpretarea și aplicarea Convenției și a Protocoalelor sale, care îi sunt supuse în condițiile prevăzute de articolele 33, 34 și 47 din Convenție.¹¹⁵ Prin ratificarea Convenției, un stat acceptă automat competența Curții pentru examinarea plângerilor interstatuale și a celor individuale.

Cereri individuale (articolul 34). Un reclamant are calitate procesuală activă doar dacă este o victimă a unei presupuse încălcări a unuia dintre drepturile protejate prin Convenție sau Protocoalele sale. Curtea poate primi cereri din partea oricărei persoane, organizații neguvernamentale sau grup de particulari care se pretind victime ale unei încălcări de către una dintre Părțile Contractante a unuia dintre drepturilor recunoscute în Convenție.¹¹⁶

O plângere poate fi introdusă și de către: copii (reprezențați sau nu de părinții lor); alte persoane aflate în stare de incapacitate; și persoane juridice precum companii,¹¹⁷ biserici,¹¹⁸ partide politice,¹¹⁹ organisme corporative¹²⁰ și sindicate.¹²¹ Nu există o cerință ca reclamantul să fie un cetățean al sau să aibă reședința în statul pârât sau un stat membru al Consiliului Europei.¹²²

---

113. Regula 34 alineatul (5)

114. Regula 34 alineatul (6). În orice caz, grefa face aranjamentele necesare pentru interpretare și traducere.

115. Articolul 32 alineatul (1).

116. A se vedea: *Open Door Counselling Ltd și Dublin Well Woman Centre Ltd c. Irlandei*, Cererea nr. nr. 14234/88 & 14235/88, Hotărârea din 25 octombrie 1992, seria A, nr. 246 (1993) 15 E.H.R.R. 244.

117. A se vedea: *Sunday Times c. Regatului Unit* (nr.2), Cererea nr. 13166/87, Hotărârea din 26 noiembrie 1991, seria A, nr. 217, (1992) 14 E.H.R.R. 229.

118. A se vedea: *Biserica Catolică Canea c. Greciei*, Cererea nr. 25528/94, Hotărârea din 16 septembrie 1997, (1999) 27 E.H.R.R. 521.

119. A se vedea: *Partidul Liberal c. Regatului Unit*, Cererea nr. 8765/79, Hotărârea din 18 decembrie 1980, (1982) 4 E.H.R.R. 106.

120. A se vedea: *Autronic AG c. Elveției*, Cererea nr. 12726/87, 22 mai 1990, (1990) 12 E.H.R.R. 485; și *Agrotexim c. Greciei*, Cererea nr. 14807/89, 24 octombrie 1995, seria A, nr. 330, (1996) 21 E.H.R.R. 250.

121. A se vedea: *Uniunea Națională a Poliției belgiene c. Belgiei*, Cererea nr. 4464/70, Hotărârea din 27 octombrie 1975, seria A, nr. 9, (1979-80) 1 E.H.R.R. 578.

122. A se vedea: *Ahmed c. Austriei*, Cererea nr. 25964/94, Hotărârea din 17 decembrie 1996, (1997) 24 E.H.R.R. 278; *D c. Regatului Unit*, Cererea nr. 30240/96, Hotărârea din 2 mai 1997, (1997) 24 E.H.R.R. 423.

Nu trebuie nici să fie prezent fizic pe teritoriul statului respectiv, iar dacă este prezent, nu există o cerință ca acesta să fie prezent în mod legal în statul membru respectiv.¹²³

Curtea poate decide asupra oricăror plângeri apărute după ce statul a ratificat Convenția. Însă, într-o serie de cauze, Curtea a examinat cazuri în care plângerea a vizat aspecte care au apărut înainte de ratificare.¹²⁴

Plângeri colective. Convenția nu admite *actio popularis*¹²⁵ (petiție generală). În cazul unui grup de particulari, cererea trebuie să fie semnată de către persoanele autorizate să reprezinte grupul; atunci când nu există astfel de persoane disponibile, plângerea trebuie să fie semnată de către toți membrii. În cazul unei plângeri colective, dacă este posibil, se recomandă să se depună și o plângere individuală - astfel încât, în cazul în care Curtea respinge cererea colectivă (deoarece consideră că grupul nu este o victimă), aceasta va putea totuși să examineze plângerea individuală.

STATUTUL DE VICTIMĂ

Victime efective. O victimă efectivă este o persoană care a fost deja afectată personal prin presupusa încălcare. O persoană nu trebuie să sufere prejudicii specifice pentru a se califica drept „victimă” în sensul Convenției.¹²⁶

Moartea reclamantului sau a victimei. Ruda cea mai apropiată poate depune o cerere în nume propriu ca „victimă indirectă” în împrejurări în care victima primară a decedat.¹²⁷ În cazul în care reclamantul decedează

---

123. A se vedea: *D. c. Regatului Unit*, Cererea nr. 30240/96, Hotărârea din 2 mai 1997, (1997) 24 E.H.R.R. 423, punctul 56.

124. Atunci când lungimea procedurilor judiciare interne depășește „termenul rezonabil” impus în temeiul articolului 6, iar procedura nu a fost încheiată până la data ratificării Convenției de către stat.

125. A se vedea: *Lindsay c. Regatului Unit*, Cererea nr. 31699/96, Decizia de admisibilitate din 17 ianuarie 1997, (1997) 23 E.H.R.R. C.D. 199; *X c. Austriei*, Cererea nr. 7045/75, Decizia de admisibilitate din 10 decembrie 1976; 7 D.R. 87.

126. A se vedea: *Eckle c. Germaniei*, Cererea nr. 8130/78, Hotărârea din 15 iulie 1982; seria A, nr. 51 (1982) 5 E.H.R.R. 1, punctul 66.

127. A se vedea: *McCann și alții c. Regatului Unit*, Cererea nr. 18984/91, Hotărârea din 27 septembrie 1995, seria A, nr. 324, (1996) 21 E.H.R.R. 97; *Osman c. Regatului Unit*, Cererea nr. 23452/94, Hotărârea din 28 octombrie 1998, (2000) 29 E.H.R.R. 245; *Yasa c. Turciei*, Cererea nr. 22495/93, Hotărârea din 2 septembrie 1998, (1999) 28 E.H.R.R. 408.

în cursul procedurii, un soț sau cea mai apropiată rudă cu interes legitim în procedură poate continua să urmărească plângerea.¹²⁸

Posibile victime. Acestea sunt persoane expuse riscului de a fi afectate direct de către o lege sau un act administrativ.¹²⁹ O eventuală încălcare viitoare poate fi suficientă în sine pentru ca reclamantul să fie o „victimă”.¹³⁰ Un reclamant nu trebuie să arate că măsura în cauză a provocat prejudicii sau daune specifice.¹³¹ Însă, aceste aspecte sunt net relevante atunci când Curtea are în vedere evaluarea reparației echitabile în virtutea articolului 41.¹³²

Victime indirecte. Curtea va accepta cererile din partea persoanelor care au suferit ca urmare a încălcării drepturilor unei alte persoane, care sunt prevăzute prin Convenție.¹³³ Aceasta se poate întâmpla, spre exemplu, în cazul în care reclamantul este o rudă a unei persoane decedate și în care există o acuzație conform căreia acțiunea sau omisiunea care a provocat moartea a reprezentat o încălcare a articolului 2 din Convenție.¹³⁴

Sindicate și ONG-uri. Sindicatele și organizațiile neguvernamentale (ONG) pot depune plângere doar în legătură cu acțiuni care le vizează sau le afectează direct printr-o încălcare sau o eventuală încălcare. Însă, acestea pot să îi reprezinte

---

128. A se vedea: *Scherer c. Elveției*, Cererea nr. 17116/09, Hotărârea din 25 martie 1994, (1994) 18 E.H.R.R. 276, punctul 31.

129. A se vedea: *Ahmed c. Austriei* Cererea nr. 25964/94, Hotărârea din 17 decembrie 1996, (1997) 24 E.H.R.R. 278; *Marckx c. Belgiei* *Marckx c. Belgiei*, Cererea nr. 6833/74, Hotărârea din 13 iunie 1979; seria A, nr. 31, (1979) 2 E.H.R.R. 330, punctul 27; *Norris c. Irlandei*, Cererea nr. 10581/83, Hotărârea din 26 octombrie 1988, seria A, nr. 142, (1991) 13 E.H.R.R. 186, punctul 31.

130. A se vedea: *Campbell și Cosans c. Regatului Unit*, Cererea nr. 7511/76; 7743/76, Hotărârea din 25 februarie 1982, seria A, nr. 48, (1982) 4 E.H.R.R. 293, punctul 26; *Soering c. Regatului Unit*, Cererea nr. 14038/88, Hotărârea din 7 iulie 1989, seria A, nr. 61 (1989) 11 E.H.R.R. 439, punctul 94.

131. A se vedea: *Eckle c. Germaniei*, Cererea nr. 8130/78, Hotărârea din 15 iulie 1982; seria A, nr. 51 (1982) 5 E.H.R.R. 1, punctul 66.

132. A se vedea: *Artico c. Italiei*, Cererea nr. 6694/74, Hotărârea din 13 mai 1980, seria A, nr. 37 (1981) 3 E.H.R.R. 1, punctele 45-48; *Benham c. Regatului Unit*, Cererea nr. 19380/92, Hotărârea din 10 iunie 1996, (1996) 22 E.H.R.R. 293, punctul 68; *Perks & alții c. Regatului Unit*, Cererea nr. 25277/94, Hotărârea din 12 octombrie 1999, (2000) 30 E.H.R.R. 33, punctul 82.

133. A se vedea: *Abdulaziz, Cabales și Balkandali c. Regatului Unit*, Cererea nr. 9214/80; 9473/81; 9474/81; Hotărârea din 28 mai 1985, seria A, nr. 94, (1985) 7 E.H.R.R. 471; *McCann și alții c. Regatului Unit*, Cererea nr. 18984/91, Hotărârea din 27 septembrie 1995, seria A, nr. 324, (1996) 21 E.H.R.R. 97.

134. Consultați, de exemplu: *Fedorchenko și Lozenko c. Ucrainei*, Cererea nr. 387/03, Hotărârea din 20 septembrie 2012.

și pe membrii proprii sau publicul.¹³⁵ O asociație înregistrată poate depune o plângere în numele membrilor săi în împrejurări adecvate,¹³⁶ cu condiția să existe dovada că asociația este autorizată să îi reprezinte. În mod excepțional, Curtea a acordat calitatea procesuală activă Centrului de Resurse Juridice (CLR) pentru a acționa în numele lui Valentin Câmpeanu (un orfan de etnie romă cu handicap mental grav, identificat cu HIV care a murit la vârsta de 18 ani într-un spital de neuropsihiatrie din România) datorită gravității acuzațiilor, fără a se ține cont de faptul că centrul nu a avut o procură în timpul vieții persoanei în cauză.¹³⁷ Curtea a acordat greutate faptului că autoritățile române nu au contestat reprezentarea de către CLR a dlui Câmpeanu în fața autorităților medicale și judiciare de la nivel național, după decesul acestuia. Aceasta a luat act și de faptul că persoana în cauză nu avea rude apropiate cunoscute și că nu a fost numită nicio persoană competentă sau custode să îl reprezinte.¹³⁸ Aceasta a susținut că, dacă se constată altfel, s-ar fi împiedicat examinarea la nivel internațional a unor astfel de acuzații grave privind încălcarea Convenției, cu riscul ca statul pârât să scape de răspunderea prevăzută prin Convenție.¹³⁹

---

135. A se vedea: *Čonka și Liga pentru drepturile omului c. Belgiei*, Cererea nr. 51564, Decizia de admisibilitate din 13 martie 2001.

136. A se vedea: *Asociația Liturgică Evreiască Cha'are Shalom Ve Tsedek c. Franței*, Cererea nr. 27417/95, Hotărârea din 27 iunie 2000, (2000) 9 B.H.R.C. 27, punctul 72; *Biserica Metropolitană a Basarabenilor și alții c. Moldovei*, Cererea nr. 45701/99, Hotărârea din 13 decembrie 2001, (2002) 35 E.H.R.R.13, punctul 101.

137. *Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu c. României*, Cererea nr. 47848/08, Hotărârea din 17 iulie 2014 punctele 96-114.

138. *Ibid*, punctele 110-112.

139. *Ibid*, punctul 112. Consultați și punctul 11 din Opinia concordantă a judecătorului Pinto Albuquerque care a fost de acord ca CLR să dobândească calitatea procesuală activă, însă a criticat majoritatea pentru faptul că nu a formulat un principiu juridic. Acesta a sugerat că Curtea ar fi trebuit să instituie un concept de reprezentare *de facto* pentru cauzele care implică victime extrem de vulnerabile care nu au rude, tutori legali sau reprezentanți. Consultați și argumentele Comisiei pentru Drepturile Omului a Consiliului Europei menționate la punctele 92-93 din hotărâre. Comisarul a subliniat că accesul la justiție pentru oamenii cu handicap este foarte problematic, mai ales având în vedere procedurile juridice în caz de incapacitate și regulile restrictive privind statutul juridic. ONG-urile au jucat un rol important prin faptul că au facilitat accesul persoanelor vulnerabile la justiție. A permite ONG-urilor să depună cereri la Curte în numele persoanelor cu handicap ar fi în conformitate cu jurisprudența Curții interamericane a drepturilor omului, care a acordat calitate procesuală activă ONG-urilor care reprezintă presupuse victime, chiar și atunci când victimele nu au desemnat aceste organizații pentru a le reprezenta. Comisarul a sugerat că, în circumstanțe excepționale, ONG-urile trebuie să depună cereri la Curte în numele victimelor identificate care au fost afectate direct de o presupusă încălcare. Astfel de circumstanțe excepționale ar putea privi victimele extrem de vulnerabile, spre exemplu persoane internate în instituții de psihiatrie și asistență

Prezentarea plângerilor. Persoanele, organizațiile neguvernamentale sau grupurile de particulari pot prezenta cereri în temeiul articolului 34 din Convenție sau printr-un reprezentant.¹⁴⁰ Curtea va solicita, în general, fie o procură semnată, fie o altă dovadă a puterii de reprezentare.¹⁴¹ Copiii pot fi reprezentați de către părinții lor sau de către cineva care deține răspunderea legală/părintească pentru aceștia.¹⁴² Un reprezentant legal, care a fost numit printr-un custode *ad litem* în procedura națională, poate reprezenta un copil înaintea Curții fără consimțământul formal din partea copilului în cauză, în cazul în care plângerea se referă la faptul că procedura în care reprezentantul legal a participat în numele copilului nu a respectat din punct de vedere procesual cerințele Convenției.¹⁴³ În cazul în care victima se află în incapacitate, Curtea va accepta plângeri din partea reprezentanților adecvați ai acesteia, însă va solicita o confirmare a puterii de reprezentare.

Reprezentarea reclamanților.¹⁴⁴ În urma sesizării cererii Părții Contractante pârâte, reclamantul trebuie să fie reprezentat, cu excepția cazului în care președintele Camerei îi acordă reclamantului permisiunea de a-și prezenta propriul caz. Reprezentantul trebuie să fie un avocat cu reședința și autorizația de practică în oricare dintre statele contractante, sau orice altă persoană aprobată de către președintele Camerei. Reprezentantul trebuie să înțeleagă suficient de bine una dintre limbile oficiale ale Curții; în cazul cunoașterii insuficiente, președintele Camerei poate acorda reprezentantului permisiunea de a utiliza una dintre limbile oficiale ale Părților Contractante.

Memoriile.¹⁴⁵ După expirarea termenului fixat de președintele Camerei sau judecătorul raportor, nu se mai pot depune observații scrise sau alte

---

socială, fără familie și fără mijloace alternative de reprezentare, ale căror cereri, depuse în numele lor de către o persoană sau o organizație cu care s-a stabilit o legătură suficientă, au adus în discuție probleme importante de interes general.

140. Regula 36 alineatul (1)

141. A se vedea: Regula 47 alineatul (3.1) litera (d) și punctul 9 din Instrucțiunea de practică a Curții privind inițierea de proceduri, emisă de președintele Curții la 1 noiembrie 2003, astfel cum a fost modificată la 6 noiembrie 2013, paginile 54-54 din Regulament.

142. A se vedea: *Hokkanen c. Finlandei*, Cererea nr. 19823/92, Hotărârea din 23 septembrie 1994, seria A, nr. 299-A, (1995) 19 E.H.R.R. 139, punctele 49-50.

143. A se vedea: *SP, DP și T c. Regatului Unit*, Cererea nr. 23715/94, Hotărârea din 1 ianuarie 1996, (1996) 22 E.H.R.R. C.D. 148.

144. Regula 36

145. A se vedea: Regula 38 și Instrucțiunea de practică privind memoriile, emisă de președintele Curții la 1 noiembrie 2003, astfel cum a fost modificată la 22 septembrie 2008, paginile 56-58 din Regulament.

documente. Dacă se depun observații sau documente în afara termenului sau contrar oricăror indicații practice, acestea nu vor fi incluse în dosarul cauzei, cu excepția unor dispoziții contrare din partea președintelui Camerei. Un termen poate fi prelungit la primirea unei cereri din partea unei părți la proces. Atunci când se stabilește dacă s-a respectat un termen, data efectivă este data confirmată de expediere a documentului sau, dacă nu există o expediere, data efectivă de primire la grefă.

Măsuri provizorii.¹⁴⁶ În temeiul regulamentului 39, Camera sau, dacă e cazul, președintele Secției, ori un judecător numit în mod corespunzător poate indica părților, în urma unei solicitări a unei părți sau a unei alte persoane interesate, sau din proprie inițiativă, orice măsuri provizorii pe care le consideră că trebuie să fie adoptate în interesul părților sau al bunei desfășurări a procedurii. Măsurile provizorii vor fi indicate în cazul în care daunele ireparabile par să rezulte din măsura vizată în plângere.¹⁴⁷ Măsurile trebuie aduse la cunoștința Comitetului de Miniștri. Camera poate solicita informații suplimentare cu privire la implementarea măsurilor provizorii. Spre exemplu, un reclamant poate solicita măsuri provizorii în cazul în care acesta este pe cale să fie deportat dintr-un stat contractant și spune că decizia privind deportarea încalcă unul dintre drepturile lor protejate prin Convenție.¹⁴⁸

Radierea de pe rol și reinscrierea pe listă. În temeiul articolului 37 și al regulamentului 43, Curtea poate să decidă, în orice etapă a procedurii, să radieze o cerere de pe rol atunci când circumstanțele permit să se conchidă că: reclamantul nu intenționează să mai mențină cererea; sau litigiul a fost soluționat; sau că, din alte motive, examinarea cererii nu se mai justifică.¹⁴⁹ Totuși, Curtea va continua examinarea cererii dacă respectarea drepturilor

---

146. A se vedea: Regula 39 și Instrucțiunea de practică privind memoriile provizorii, emisă de președintele Curții la 5 martie 2003, astfel cum a fost modificată la 16 octombrie 2009, paginile 51-53 din Regulament.

147. A se vedea: *Cruz Varas și alții c. Suediei*, Cererea nr. 15576/89, Hotărârea din 20 martie 1991, (1991) 14 E.H.R.R. 1, punctul 52.

148. A se vedea: *Mamatkulov și Abdurasulovic Askarov c. Turciei*, Cererea nr. 46827/99, 46951/99, Hotărârea din 4 februarie 2005.

149. Consultați articolul 37 din Convenție și cauzele cu persoane de etnie romă *Kalanyos și Others c. României*, Cererea nr. 57884/00, Hotărârea din 26 aprilie 2007, *Gergely c. României*, Cererea nr. 57885/00, Hotărârea din 26 April 2007 și *Tănase și alții c. României*, Cererea nr. 62954/00, Hotărârea din 26 august 2009, care au fost radiate de pe rol în urma admiterii de către stat că a încălcat articolele 3, 6, 8, 13 și 14 din Convenție, acesta angajându-se să adopte măsuri generale pentru a se asigura că drepturile Convenției vor fi respectate în viitor.

omului garantate prin Convenție și prin Protocoalele sale o impune.¹⁵⁰ Curtea poate să radieze o cauză și prin intermediul unei hotărâri dacă aceasta a fost declarată inadmisibilă.¹⁵¹ Atunci când decizia de radiere a unei cereri de pe rol este definitivă, aceasta este înaintată Comitetului de Miniștri de către președintele Camerei.¹⁵² Curtea poate reînscris o cerere pe rol atunci când ea consideră că împrejurările justifică o astfel de acțiune.¹⁵³

Intervenția terților.¹⁵⁴ În orice cauză prezentată de un reclamant unei Camere sau Marii Camere, partea contractantă, al cărei cetățean sau resortisant este reclamantul, are dreptul de a prezenta observații scrise și de a lua parte la audieri.¹⁵⁵ Dacă partea contractantă dorește să exercite acest drept, aceasta va sesiza în scris greua în acest sens în termen de cel mult douăsprezece săptămâni de la transmiterea sau notificarea cererii, președintele Camerei nu decide altfel.¹⁵⁶

„În interesul bunei administrări a justiției”, președintele Curții poate invita orice parte contractantă care nu este parte în cauză sau orice persoană interesată, alta decât reclamantul, să prezinte observații scrise sau să ia parte la audiere.¹⁵⁷ În acest caz, cererea trebuie să fie motivată corespunzător și depusă într-una din limbile oficiale ale Curții în termen de cel mult douăsprezece săptămâni de la notificarea cererii către partea contractantă pârâtă, dacă președintele Camerei nu stabilește un alt termen.

Comisarul Consiliului Europei pentru drepturile omului are de asemenea dreptul de a depune prezentări scrise sau de a lua parte la audieri în virtutea articolului 36 alineatul (3) din Convenție.

Asistență juridică. Asistența juridică reprezintă o contribuție la cheltuieli și taxe. În temeiul regulii 100, președintele Camerei poate acorda asistență juridică gratuită reclamantului, fie la cererea acestuia din urmă, care a

---

150. Articolul 37 alineatul (1).

151. Regula 43 alineatul (3).

152. Regula 43 alineatul (3).

153. Articolul 37 alineatul (2) și Regula 43 alineatul (5).

154. Consultați și regula 44.

155. Articolul 36 alineatul (1).

156. Regula 44 alineatul (1) litera (b).

157. A se vedea: articolul 36 alineatul (2) și *V.c. Regatul Unit*, Cererea nr. 24888/94, Hotărârea din 16 decembrie 1999, (2000) 30 E.H.R.R. 121, punctul 4; *Teixeira de Castro c. Portugaliei*, Cererea nr. 25829/94, Hotărârea din 9 iunie 1998, (1999) 28 E.H.R.R. 101, alineatul 5; *Incal c. Turciei*, Cererea nr. 22678/93, Hotărârea din 9 iunie 1998, (2000) 29 E.H.R.R. 449, punctul 5.

depus o cerere în temeiul articolului 34, fie din proprie inițiativă. Aceasta este disponibilă din momentul în care se primesc observațiile scrise privind admisibilitatea cererii din partea statului pârât. Asistența juridică va fi acordată doar în cazul în care președintele Camerei are convingerea că: (a) aceasta este necesară pentru buna desfășurare a cauzei în fața Camerei; și că reclamantul deține mijloace insuficiente pentru a acoperi total sau parțial costurile realizate.¹⁵⁸ Pentru a obține asistență juridică, reclamantul trebuie să completeze o declarație¹⁵⁹ care trebuie să fie autentificată de către autoritatea sau autoritățile naționale relevante.¹⁶⁰ Grefa va fixa comisionul de plătit conform gradelor de asistență juridică în vigoare, precum și nivelul de cheltuieli de efectuat.¹⁶¹

CONDIȚIILE DE ADMISIBILITATE¹⁶²

Epuizarea căilor de recurs interne. articolul 35 din Convenție prevede că Curtea poate aborda o plângere doar după ce s-au epuizat toate căile de recurs interne pentru a oferi statului ocazia de a se conforma cu cerințele Convenției. Singurele căi de recurs impuse a fi epuizate prin articolul 35 sunt cele care sunt disponibile și suficiente și se referă la presupusele încălcări. O cale de recurs nu se va considera eficientă dacă „nu va da rezultate într-un termen suficient”¹⁶³ sau dacă este „pur teoretică”. Spre exemplu, Curtea a susținut că o cerință de recurs în termen de trei zile de la pronunțarea unei hotărâri înseamnă că respectiva cale de recurs nu a fost „suficient de disponibilă”.^{164 165}

Sarcina probei. Statul membru care invocă regula este cel care are sarcina de a dovedi că, la data prevăzută, a existat o cale de recurs disponibilă

---

158. Regula 101,

159. Conform regulii 102 alineatul (1), reclamantul trebuie să declare veniturile, activele de fonduri proprii și orice angajamente financiare față de persoane dependente sau orice obligații financiare.

160. Regula 102 alineatul (1)

161. Regula 104.

162. Consultați articolul 35.

163. *Pine Valley Developments Ltd. și alții c. Irlandei*, Cererea nr. 12742/87, Hotărârea din 29 noiembrie 1991, (1992) 14 E.H.R.R. 319, punctul 47

164. *Brozicek c. Italiei*, Cererea nr. 10964/84, Hotărârea din 19 decembrie 1989, seria A, nr. 167, (1990) 12 E.H.R.R. 371, punctul 31.

165. *Katte Klitsche de la Grange c. Italiei*, Cererea 12539/86, Hotărârea din 27 octombrie 1994, seria A, nr. 293-B, (1995) 19 E.H.R.R. 368, punctul 37.

și suficientă.¹⁶⁶ Statul trebuie să explice suficient de clar calea de recurs eficientă pe care reclamantul nu a reușit să o urmeze¹⁶⁷ și să demonstreze că reclamantul a avut acces efectiv la calea de recurs respectivă. După ce statul a dovedit disponibilitatea unei căi de recurs care nu a fost urmată, reclamantul trebuie să demonstreze că acea cale de recurs nu este eficientă sau că există motive speciale pentru faptul că acea cale nu a fost urmată.¹⁶⁸ În practică, reclamantul trebuie să poată demonstra că a respectat termenele naționale¹⁶⁹ și cerințele procedurale.¹⁷⁰

Remediul efectiv. Pentru a fi eficientă, o cale de recurs trebuie să aibă capacitatea de a repara încălcarea¹⁷¹ și să fie practic și direct, „accesibilă” persoanei în cauză.¹⁷² Astfel, căile de recurs discreționare care nu pot fi urmate de către reclamant în persoană nu vor fi acceptate ca fiind „eficiente” sau „accesibile”.¹⁷³ Unei persoane nu i se impune să încerce mai mult de o singură cale de recurs atunci când există mai multe căi disponibile;¹⁷⁴ Curtea se așteaptă să se urmărească doar cea mai evidentă și mai rațională cale,¹⁷⁵ care să reflecte realitățile practice ale poziției persoanei în cauză.

---

166. A se vedea: *Deweer c. Belgiei*, Cererea nr. 6903/75, Hotărârea din 27 februarie 1980, seria A, nr. 35 (1979-1980) 2 E.H.R.R. 439, punctul 26.

167. A se vedea: *Stran Greek Refineries și Stratis Andreadis c. Greciei*, Cererea nr. 13427/87, Hotărârea din 9 decembrie 1994, seria A, nr. 301-B, (1995) 19 E.H.R.R. 29, punctul 35.

168. A se vedea: *Donnelly și alții c. Regatului Unit*, Cererea nr. 5577-5583/72, Decizia de admisibilitate din 15 decembrie 1975, 4 D.R. 4; *Hilton c. Regatului Unit*, Cererea nr. 5613/72, Hotărârea din (1981) 3 E.H.R.R. 104; *Aksoy c. Turciei*, Cererea nr. 21987/93, Hotărârea din 18 decembrie 1996, (1997) 23 E.H.R.R. 553, punctele 51-57.

169. A se vedea: *W. c. Germaniei*, Cererea nr. 10785/84, Decizia de admisibilitate din 18 iulie 1986, (1986) 48 D.R. 102.

170. A se vedea: *Cunningham c. Regatului Unit*, Cererea nr. 10636/83, Decizia de admisibilitate din 1 iulie 1985, 43 D.R. 171; *T. c. Elveției*, Cererea nr. 18079/91, Decizia Comisiei, 4 decembrie 1991, 72 D.R. 263.

171. A se vedea: *Vijayanathan și Pusparajah c. Franței*, Cererea nr. 17550/90; 17825/91, Hotărârea din 27 august 1992, (1993) 15 E.H.R.R. 62; *Purcell și alții c. Irlandei*, Cererea nr. 15404/89, Decizia de admisibilitate, 16 aprilie 1991, 70 D.R. 262.

172. A se vedea: *Kuijk c. Greciei*, Cererea nr. 14986/89, Decizia din admisibilitate 3 iulie 1991, 70 D.R. 240.

173. A se vedea: *Byloos c. Belgiei*, Cererea nr. 14545/89; Decizia de admisibilitate din 9 octombrie 1990, 66 D.R. 238; *c. Danemarcei*, Cererea nr. 8395/78, Decizia de admisibilitate din 16 decembrie 1981, 27 D.R. 50.

174. A se vedea: *Airey c. Irlandei*, Hotărârea din 9 octombrie 1979, seria A, nr. 32; (1979), 2 E.H.R.R. 305, punctul 23; *Agee c. Regatului Unit*, Cererea nr. 7729/76, Decizia de admisibilitate din 17 decembrie 1976, 7 D.R. 164.

175. A se vedea: *Remli c. Franței*, Cererea nr. 16839/90. Hotărârea din 26 aprilie 1996, (1996)

Căile de recurs trebuie să asigure perspective rezonabile de reușită. Regula prevede apelarea la căi de recurs care asigură o perspectivă clară de reușită. „Lipsa perspectivelor de reușită” poate constitui o justificare suficientă pentru constatarea că respectiva cale de recurs nu este eficientă.¹⁷⁶ Simpla îndoială cu privire la perspectivele de reușită nu scutește reclamantul de cerința de a urma o anumită cale de recurs. Dacă legea internă este neclară sau contradictorie, se poate aștepta de asemenea din partea reclamantului să urmeze o cale de recurs pentru a permite instanțelor naționale să decidă asupra cauzei.¹⁷⁷

Căi de atac extrajudiciare. Căile de atac administrative pot fi eficiente cu condiția să aibă capacitatea realistă de a permite repararea.¹⁷⁸ Puterile pur consultative sunt insuficiente.¹⁷⁹ Procedura Ombudsmanului nu este considerată în general un remediu efectiv.¹⁸⁰ O grațiere regală sau o plată *ex gratia* nu poate fi considerată un remediu efectiv. În general, un remediu care depinde de puterea discrețională a unei autorități publice nu poate fi considerată efectivă.

Regula termenului de șase luni. Curtea poate aborda o cerere doar în cazul în care plângerea a fost depusă în termen de șase luni de la data la care s-a luat o decizie definitivă de către autorități în statul în cauză.¹⁸¹

Începutul perioadei de șase luni. Perioada începe în ziua care urmează pronunțării deciziei definitive în cadrul ultimei căi de recurs interne efective sau potențial efective disponibile. Decizia definitivă este pronunțată atunci când hotărârea este făcută publică verbal sau, dacă nu se pronunță

---

22 E.H.R.R. 253; *Leander c. Suediei*, Cererea nr. 9248/81, Hotărârea din 26 martie 1987, seria A, nr. 116 (1987) 9 E.H.R.R. 433.

176. A se vedea: *H. c. Regatului Unit*, Cererea nr. 10000/82, Decizia de admisibilitate, 3 iulie 1983, 33 D.R. 247.

177. A se vedea: *Whiteside c. Regatului Unit*, Decizia de admisibilitate din 7 martie 1994, Cererea nr. 20357/92, 76 D.R. 80.

178. A se vedea: *McFeeley c. Regatului Unit*, Cererea nr. 8317/78, Decizia de admisibilitate din 15 mai 1980, (1981) 3 E.H.R.R. 161.

179. A se vedea: *Agee c. Regatului Unit*, Cererea nr. 7229/76, Decizia de admisibilitate din 17 decembrie 1976, 7 D.R. 164.

180. A se vedea: *Montion c. Franței*, Cererea nr. 11192/84, Decizia de admisibilitate din 14 mai 1987, 52 D.R. 227; *Leander c. Suediei*, Cererea nr. 9248/81, Hotărârea din 26 martie 1987, (1987) 9 E.H.R.R. 433.

181. Articolul 35 alineatul (1). După intrarea în vigoare a Protocolului nr. 15, acesta va reduce termenul de depunere a unei cereri în fața Curții de la șase luni la patru luni de la data la care s-a luat o decizie definitivă.

în public, data la care reclamantul sau avocatul său a fost informat cu privire la aceasta,¹⁸² oricare se produce mai repede.¹⁸³ Dacă decizia este relevantă pentru cerere, perioada începe să curgă de la data la care se primește textul integral.¹⁸⁴ În cazul în care reclamantul nu a știut inițial despre încălcarea unui drept din Convenție, perioada curge de la data luării la cunoștință.¹⁸⁵ Dacă există o serie de evenimente, perioada începe să curgă de la sfârșitul episodului, cu excepția cazului în care este practic să se aștepte ca cererea să fie depusă mai devreme. Dacă urmărirea penală implică mai multe acuzații, perioada curge de la data la care s-a confirmat prima condamnare,¹⁸⁶ și nu de la încheierea procedurii generale.¹⁸⁷ O cerere care privește o decizie de competență trebuie depusă în termen de șase luni de la data acestei decizii, și nu data unei decizii ulterioare.

Situația continuată. În cazul în care acțiunea sau omisiunea care reprezintă o încălcare este continuă sau repetată¹⁸⁸ și nu există cale internă de recurs, perioada de șase luni va începe să curgă de la sfârșitul stării de fapt; iar atâta timp cât situația continuă să existe, nu se aplică regula perioadei de șase luni.¹⁸⁹

Urmărirea remediilor ineficiente. În cazul în care reclamantul a urmat o cale de recurs care s-a dovedit ulterior a fi ineficientă, perioada curge de la momentul în care acesta ia act sau trebuie să ia act în mod rezonabil de această situație.

---

182. A se vedea: *KCM c. Țărilor de Jos*, Cererea nr. 21304/92, Decizia de admisibilitate din 9 ianuarie 1995, 80 D.R. 87

183. A se vedea: *Aarts c. Țărilor de Jos*, Cererea nr. 4056/88, Decizia de admisibilitate din 28 mai 1991, 70 D.R. 208.

184. A se vedea: *P c. Elveției*, Cererea nr. 9299/81, Decizia de admisibilitate din 3 mai 1983, 36 D.R. 20.

185. A se vedea: *Hilton c. Regatului Unit*, Cererea nr. 12015/86, Decizia de admisibilitate, 6 iulie 1988, 57 D.R. 108.

186. O regulă similară este aplicată și în procedura civilă.

187. A se vedea: *N c. Germaniei*, Cererea nr. 9132/80, Decizia de admisibilitate din 16 decembrie 1982, 31 D.R. 154.

188. A se vedea: *De Becker c. Belgiei*, Cererea nr. 214/56, (1958-1959) 2 Y.B. a CEDO 215 și punctul 8 din Hotărârea Curtții: 27 martie 1963; *McDaid c. Regatului Unit*, Cererea nr. 25681/94, 85-A D.R. 134, Decizia de admisibilitate, 9 aprilie 1996; *Norris c. Irlandei*, Cererea nr. 10581/83, Hotărârea din 26 octombrie 1988, (1991), seria A, nr. 142, 13 E.H.R.R. 186; *Modinos c. Ciprului*, Cererea nr. 15070/89, Hotărârea din 22 aprilie 1993, seria A, nr. 259, (1993) 16 E.H.R.R. 485.

189. A se vedea: *Dudgeon c. Regatului Unit*, Cererea nr. 7525/76, Hotărârea din 22 octombrie 1981, seria A, nr. 45, (1982) 4 E.H.R.R. 149.

CRITERII SUPLIMENTARE DE INADMISIBILITATE

Cererea anonimă. Cererile anonime nu sunt admisibile.¹⁹⁰ Însă, reclamantul poate solicita anonimitatea, pentru ca identitatea sa să nu fie divulgată public. Curtea poate autoriza sau acorda anonimitate din proprie inițiativă.¹⁹¹ Un bun exemplu de acordare a anonimității sunt cauzele de sterilizare forțată a femeilor de etnie romă, în care numele reclamantilor nu sunt menționate și sunt indicate prin inițiale.¹⁹²

Incompatibilitatea cu dispozițiile Convenției. Reclamantii sunt declarați incompatibili dacă: dreptul presupus a fi încălcat nu a fost obligatoriu pentru statul în cauză la data evenimentului în legătură cu care s-a depus plângerea; cererea este fondată pe evenimente produse pe un teritoriu din afara ariei de competență a statului contractant;¹⁹³ cererea a implicat acțiuni ale unei persoane care nu este obligată în virtutea Convenției, sau asupra căreia organele Convenției nu dețin competență; sau cererea nu se referă la un drept sau la libertatea protejată prin Convenție.¹⁹⁴

Cererea redundantă (esențial aceeași). O cerere poate fi declarată inadmisibilă dacă se referă la o cauză care a fost deja examinată de către Curte sau care se află în cursul unei alte proceduri de cercetare sau soluționare internațională.¹⁹⁵ Cu toate acestea, dispoziția nu este valabilă pentru cauzele care implică diferite fapte sau circumstanțe, chiar dacă aspectele juridice sunt esențial aceleași.

Această dispoziție nu se aplică în cazul în care reclamantul depune o a doua cerere în legătură cu aceeași presupusă încălcare după ce Curtea a pronunțat o hotărâre asupra plângerii, însă în care există informații sau date noi, care nu existau sau nu erau cunoscute la data la care s-a depus prima cerere.

---

190. Articolul 35 alineatul (2) litera (a)

191. Regula 47 alineatul (4). Consultați și regula 33 și Instrucțiunea de practică a Curții privind cerințele de anonimitate, emise de președintele Curții conform regulii 32 la 14 ianuarie 2010, pagina 64 din Regulament.

192. A se vedea: *V.C. c. Slovaciei*, Cererea nr. 18968/07, Hotărârea din 8 noiembrie 2011; *N.B. c. Slovaciei*, Cererea nr. 29518/10, 12 iunie 2012; și *I.G., M.K. și R.H. c. Slovaciei*, Cererea nr. 15966/04, 13 noiembrie 2012.

193. Consultați articolul 56 din Convenție. Însă, în anumite cauze, acesta ține de responsabilitatea extrateritorială.

194. Consultați: *BC c. Elveției*, Cererea nr. 19898/92, Decizia de admisibilitate din 30 august 1993, 75 D.R. 223. *Autio c. Finlandei*, Cererea nr. 17086/90, Decizia de admisibilitate din 6 decembrie 1991, 72 D.R. 245.

195. Articolul 35 alineatul (2) litera (b).

Vădit nefondată. Cererile care nu divulgă niciun motiv posibil din care să se poată stabili că s-a încălcat Convenția vor fi declarate inadmisibile pe baza faptului că sunt vădit nefondate.¹⁹⁶

Abuzul de dreptul de a depune cereri. Cererile depuse în mod ofensator sau repetat, cele marcate de fals sau interpretare eronată, ori cele scrise într-un limbaj ofensator sau provocator, ori cele elaborate cu încălcarea voită a regulamentului Curții vor fi radiate de pe rol, fiind considerate drept cereri individuale abuzive.¹⁹⁷

Prejudiciu semnificativ. Curtea va declara orice cerere individuală ca fiind inadmisibilă dacă reclamantul nu a suferit niciun prejudiciu important, cu excepția cazului în care respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale impune o examinare a fondului cererii. Nu se va respinge din acest motiv nicio cauză care nu a fost examinată corespunzător de către un tribunal intern.¹⁹⁸

INTRODUCEREA PROCEDURII¹⁹⁹

Formularul de cerere și semnătura. Cererea trebuie să fie redactată în scris și semnată de către reclamant sau reprezentantul acestuia. Reprezentantul trebuie să prezinte o procură sau o altă formă scrisă de împuternicire. Regula 47 alineatul (1) prezintă informațiile care sunt necesare în cerere. Printre altele, aceasta trebuie să includă numele reclamantului, numele părții (sau părților) contractante, o prezentare succintă a faptelor și o prezentare succintă a încălcărilor Convenției.

Nerespectarea cerințelor atrage după sine neexaminarea cererii de către Curte, cu excepția cazului în care,

---

196. Articolul 35 alineatul (3) litera (a).

197. Articolul 35 alineatul (3) litera (a).

198. Consultați articolul 35 alineatul (3) litera (b) din Convenție. Observați că, în conformitate cu articolul 20 din Protocolul 14, acest criteriu nou de admisibilitate nu se aplică pentru cereri declarate admisibile înainte de 1 iunie 2010 și că, în termen de doi ani de la data respectivă, noul criteriu de admisibilitate se poate aplica doar de către Camere și Marea Cameră a Curții. Pentru un exemplu de aplicare a acestei dispoziții, consultați *Korolev c. Rusiei*, Cererea nr. 25550/05, Hotărârea din 12 aprilie 2007.

199. Când se completează cererea, se recomandă să se urmeze instrucțiunile cuprinse în Instrucțiunea de practică a Curții privind inițierea procedurilor, emisă de către președintele Curții la 1 noiembrie 2003, astfel cum a fost modificată la 6 noiembrie 2013. http://www.echr.coe.int/Documents/PD_institution_proceedings_ENG.pdf

- (a) reclamantul a oferit o explicație adecvată pentru nerespectare;
- (b) cererea se referă la o solicitare de măsuri provizorii;
- (c) Curtea decide altfel din proprie inițiativă sau la cererea reclamantului.²⁰⁰

Data introducerii. Data introducerii cererii în sensul articolului 35 alineatul (1) va fi data la care formularul de cerere care îndeplinește cerințele acestei reguli este trimis la Curte. Data expedierii va fi data marcată pe ștampila poștei. Curtea poate decide ca o dată diferită să fie considerată data introducerii în cazul în care aceasta consideră că acest lucru este justificat.²⁰¹

Circumstanțe speciale care suspendă perioada. Există un număr foarte redus de circumstanțe echivalente cu „forța majoră” care sunt avute în vedere pentru suspendarea curgerii perioadei de șase luni. Boala și moralul scăzut nu au fost acceptate ca fiind circumstanțe speciale.²⁰² Detenția nu este suficientă în sine, decât dacă se poate dovedi că s-a interzis contactul cu lumea din exterior.²⁰³ Nici necunoașterea legii nu este suficientă.²⁰⁴

PROCEDURA PRIVIND ADMISIBILITATEA

Procedura înaintea judecătorului unic. articolul 27 din Convenție prevede că judecătorul unic poate declara inadmisibilă sau poate radia de pe rol o cerere introdusă în virtutea articolului 34, atunci când o astfel de decizie poate fi adoptată fără o examinare complementară. O astfel de decizie va fi definitivă. Însă, dacă un judecător unic nu declară inadmisibilă sau nu radiază de pe rol o cerere, acesta trebuie să o transmită unui Comitet sau unei Camere pentru o examinare suplimentară.

Judecătorul raportor. În cazul în care se consideră justificată examinarea unei cereri de către o Cameră sau un Comitet, se numește un judecător raportor de către președintele Secției pentru a întocmi un raport privind admisibilitatea

---

200. Regula 47 alineatul (5.1).

201. Regula 47 alineatul (6) litera (a)-(b).

202. A se vedea: *X c. Austriei*, Cererea nr. 6317/73, Decizia de admisibilitate din 10 iulie 1975, 2 D.R. 87.

203. A se vedea: *Kaleniz c. Greciei*, Cererea nr. 13208/87, Decizia de admisibilitate din 8 ianuarie 1981, 68 D.R. 125.

204. A se vedea: *Dell Preiti c. Italiei*, Cererea nr. 15488/89, Decizia de admisibilitate din 27 februarie 1995, 80 D.R. 14.

cererii²⁰⁵ În cadrul examinării unei cereri, judecătorul raportor: (a) poate solicita părților să depună, într-un termen prevăzut, orice informații factice, documente sau alte materiale pe care acestea le consideră relevante;²⁰⁶ (b) sub rezerva indicațiilor președintelui Secției privind examinarea cauzei de către o Cameră, va decide dacă cererea va fi examinată de un complet format dintr-un judecător unic, de către un Comitet sau de către o Cameră; (c) va depune orice rapoarte, proiecte și alte documente necesare Comitetului sau Camerei, ori președintelui, în exercitarea funcțiilor acestora.²⁰⁷

Procedura înaintea unui Comitet. articolul 28 alineatul (1) din Convenție prevede că, prin votul unanim al celor trei judecători, Comitetul poate: (a) să declare inadmisibilă o cerere sau să o radieze de pe rolul Curții în cazul în care o astfel de decizie poate fi luată fără o examinare complementară; sau (b) să declare admisibilă cererea și să adopte simultan o hotărâre asupra fondului cauzei atunci când aspectele identificate în cauză, referitor la interpretarea și aplicarea Convenției și a Protocoalelor sale, se înscriu într-o jurisprudență bine definită a Curții. Astfel de decizii și hotărâri vor fi definitive. articolul 28 alineatul (3) prevede că, dacă judecătorul ales de către Înalta Parte Contractantă, parte în litigiu, nu este membru al Comitetului, el poate fi solicitat de către Comitet, în orice stadiu al procedurii, să participe în locul unui membru, avându-se în vedere toți factorii pertinente, inclusiv dacă Înalta Parte Contractantă a contestat aplicarea procedurii în temeiul articolului 28 alineatul (1) litera (b).

Examinarea în fața unei Camere.²⁰⁸ Dacă nu s-a luat o decizie în temeiul articolului 27 sau 28 din Convenție, sau dacă nu s-a pronunțat o hotărâre în temeiul articolului 28, cererea va fi înaintată unei Camere pentru ca aceasta să decidă asupra admisibilității și fondului cauzei.²⁰⁹ Cauza poate fi radiată de pe rol sau respinsă ca fiind inadmisibilă integral sau parțial la prima examinare de către Cameră și înainte de orice comunicare cu statul contractant parte la litigiu. În mod alternativ, Camera sau președintele acesteia poate decide: a) să solicite părților să prezinte informații factice, documente și alte materiale pe care le consideră relevante; b) să comunice cererea statului

---

205. Regula 49 alineatul (2).

206. Conform regulii 38, după expirarea termenului fixat de președinte, nu se mai pot depune observații scrise sau alte documente, decât în cazul unor dispoziții contrare din partea președintelui.

207. Regula 49 alineatul (3).

208. Regula 54.

209. Articolul 29 alineatul (1).

contractant, invitându-l să depună observații scrise cu privire la cerere și, la primirea acesteia, să invite reclamantul să depună observații ca răspuns; c) să invite părțile să depună observații suplimentare în scris.²¹⁰

Înainte de a lua decizia privind admisibilitatea, Camera poate decide să susțină o audiere, iar părțile vor fi invitate, de regulă, să abordeze aspectele legate de admisibilitate și de fondul cauzei din cerere.²¹¹ Camera deliberează imediat după încheierea audierii.

Comunicarea către Înaltele Părți Contractante. Atunci când o cerere este comunicată Părții Contractante, acesteia i se acordă un termen în care să depună observații. Aceste observații vor fi apoi înaintate reclamantului în copie, căruia i se va da atunci un termen în care să răspundă.²¹² Oricăreia dintre părți i se pot acorda prelungiri, însă cererea de prelungire trebuie să fie primită înainte de expirarea termenului. Atunci când se pronunță, Camera poate decide și să examineze în același timp admisibilitatea și fondul cauzei în temeiul articolului 29 alineatul (1) din Convenție.²¹³ În astfel de cazuri, părțile sunt invitate să includă în observațiile lor orice argumente privind reparația echitabilă și orice propunere de soluționare amiabilă.²¹⁴ Dacă nu se ajunge la nicio soluționare amiabilă sau de altă natură, iar Camera stabilește că acea cauză este admisibilă și pregătită pentru o hotărâre asupra fondului acesteia, aceasta va adopta imediat o hotărâre care include decizia Curții privind admisibilitatea, cu excepția cazului în care aceasta decide să ia separat o astfel de decizie.²¹⁵

Decizia de admisibilitate.²¹⁶ O Cameră trebuie să își motiveze decizia asupra admisibilității, ceea ce presupune în general o sinteză a faptelor și a reclamațiilor, precum și o secțiune privind legea care fundamentează decizia.²¹⁷ Decizia Camerei va fi comunicată reclamantului de către grefă.

---

210. Regula 54 alineatul (2).

211. Regula 54 alineatul (5).

212. Conform regulii 38, după expirarea termenului fixat de președinte, nu se mai pot depune observații scrise sau alte documente, decât în cazul unor dispoziții contrare din partea președintelui.

213. Consultați regula 54A alineatul (1).

214. Regula 54A alineatul (1).

215. Regula 54A alineatul (2).

216. Practica actuală a Curții este de a examina atât admisibilitatea cât și fondul unei cereri care este directă, spre exemplu, deoarece o plângere reflectă o plângere examinată într-o hotărâre definitivă principală.

217. Consultați articolul 45 alineatul (1) din Convenție și regula 56.

De asemenea, aceasta va comunica decizia Părții Contractante în cauză și oricărui terț, inclusiv Comisarului pentru drepturile omului, în cazul în care acesta a fost informat dinainte cu privire la cerere.²¹⁸ Regula 57 prevede că o decizie emisă de către o Cameră va fi exprimată în limba engleză sau franceză, în afară de cazul în care Curtea consideră că aceasta trebuie pronunțată în ambele limbi oficiale.

PROCEDURA DUPĂ ADMITEREA UNEI CERERI²¹⁹

Procedura pe fond. După ce o Cameră a decis să admită cererea, aceasta poate invita părțile să depună dovezi suplimentare și observații scrise,²²⁰ inclusiv orice pretenții de reparație echitabilă din partea reclamantului. Dacă nu a avut loc o audiere în etapa de admisibilitate, aceasta poate decide să susțină o audiere pe fondul cauzei.²²¹ În interesul bunei administrări a justiției, președintele Camerei poate invita sau acorda permisiune oricărui stat contractant care nu este parte în cauză sau oricărei persoane interesate, alta decât reclamantul, să prezinte observații scrise și, în împrejurări excepționale, să ia parte la audiere.²²² Un stat contractant al cărui resortisant este are poziția de reclamant în cauză are dreptul să intervină de drept.²²³ În orice cauză prezentată unei Camere sau Marii Camere, Comisarul pentru drepturile omului al Consiliului Europei poate prezenta observații scrise sau participa la audieri.²²⁴

Soluționarea pe cale amiabilă.²²⁵ În orice moment pe durata procedurii, Curtea se poate pune la dispoziția părților interesate, pentru a încerca să le determine să negocieze soluționarea pe cale amiabilă a cauzei.²²⁶ În cazul soluționării pe cale amiabilă, în temeiul regulii 43 alineatul (3), Curtea radiază cauza de pe rol printr-o decizie care se limitează la un rezumat al faptelor

---

218. Regula 57 prevede că o decizie emisă de către o Cameră va fi exprimată în limba engleză sau franceză, în afară de cazul în care Curtea consideră că aceasta trebuie pronunțată în ambele limbi oficiale.

219. Regula 59.

220. Regula 59 alineatul (1).

221. Regula 59 alineatul (3).

222. Consultați articolul 36 alineatul (2).

223. Consultați articolul 36 alineatul (1).

224. Consultați articolul 36 alineatul (3).

225. Consultați articolul 39 din Convenție și regula 62.

226. Consultați articolul 39 alineatul (1) care prevăd că orice astfel de soluționare trebuie să aibă loc: *“... respectând drepturile omului prevăzute de Convenție și Protocoalele sale”*.

și al soluției adoptate. Orice comunicare sau propunere realizată în cursul negocierilor de soluționare pe cale amiabilă este confidențială și nu poate fi menționată în nicio procedură contencioasă ulterioară.²²⁷

Examinarea cauzei. Curtea are puterea de a desfășura o anchetă, dacă e cazul, după admisibilitate. Statele contractante sunt obligate să asigure toate facilitățile necesare pentru cercetări în temeiul articolului 38 din Convenție.²²⁸

Audierea publică. Audierea este publică, în afara cazului în care Camera decide altfel, motivat de circumstanțe excepționale.²²⁹ Regula 63 alineatul (2) prezintă motivele pentru care presa și publicul pot fi excluse de la audiere, integral sau parțial.²³⁰ Orice cerere pentru audieri private trebuie să fie justificată.²³¹

Procedura în absența unei părți. În împrejurări în care una dintre părți, sau orice altă persoană care trebuie să se înfățișeze, nu reușește să se înfățișeze, Camera poate totuși continua audierea conform bunei administrări a justiției.²³²

PROCEDURA ÎN FAȚA MARII CAMERE

Desesizarea unei Camere în favoarea Marii Camere.

Camera se poate desesiza în favoarea Marii Camere în orice moment înainte de a pronunța o hotărâre în cazul în care cererea ridică o problemă gravă privind interpretarea Convenției sau a Protocoalelor sale, sau dacă soluționarea unei cauze în fața Camerei poate conduce la o contradicție cu o hotărâre pronunțată anterior de Curte.²³³ În aceste circumstanțe, Marea Cameră va include și membrii Camerei care s-a desesizat.²³⁴ Decizia privind desesizarea

---

227. Consultați articolul 39 alineatul (2) din Convenție și regula 62 alineatul (2).

228. Consultați și regula 44A care prevede că părțile au datoria de a coopera pe deplin în cursul procedurii și, în mod specific, să ia măsuri în limita competențelor lor, așa cum consideră Curtea că este necesar pentru buna administrare a justiției.

229. Articolul 40 alineatul (1).

230. Printre motive se află: interese de moralitate, ordine publică, securitate națională sau dacă interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces impun o audiere privată.

231. Regula 63 alineatul (3).

232. Regula 65.

233. Articolul 30 și regula 72 alineatul (1).

234. Regula 24 alineatul (2) litera (c)

nu trebuie motivată. Grefa va notifica părțile cu privire la intenția Camerei de a se desesiza.²³⁵ Părțile vor avea la dispoziție o lună de la data notificării, în care să depună la grefă o contestație motivată corespunzător.

Retrimiterarea cauzei în fața Marii Camere:²³⁶ În mod excepțional și în termen de trei luni de la data hotărârii unei Camere, orice parte în cauză poate să solicite în scris la grefă retrimiterarea cauzei în fața Marii Camere.²³⁷ Partea solicitantă trebuie să precizeze problema gravă privind interpretarea sau aplicarea Convenției sau a Protocoloalelor sale, sau o altă problemă gravă cu caracter general care se sugerează că garantează o examinare din partea Marii Camere.²³⁸ Un colegiu de cinci judecători ai Marii Camere²³⁹ va examina cererea doar pe baza dosarului existent al cauzei. În cazul în care colegiul acceptă cererea, Marea Cameră se pronunță asupra cauzei printr-o hotărâre.

HOTĂRĂRI

Hotărârea definitivă. Hotărârea unei Camere devin definitivă (a) atunci când părțile declară că nu vor solicita retrimiterarea cauzei în Marea Cameră; sau (b) în termen de trei luni de la data hotărârii, dacă nu s-a solicitat retrimiterarea cauzei în fața Marii Camere; sau (c) dacă completul Marii Camere respinge solicitarea de retrimiterare în virtutea articolului 43.²⁴⁰

Hotărârea Marii Camere este definitivă.²⁴¹

În conformitate cu articolul 45 alineatul (1) din Convenție, Camera și Marea Cameră își vor motiva hotărârile. Regula 74 prezintă cuprinsul unei hotărâri, care include faptele cauzei; un rezumat al argumentelor depuse de către părți; și motivele hotărârii lor.

Într-o cauză în care decizia nu este unanimă, orice judecător are dreptul să emită o opinie separată.²⁴²

---

235. Regula 72 alineatul (2).

236. Articolul 43 și regula 73.

237. Articolul 43 alineatul (1).

238. Regula 73 alineatul (1).

239. Constituit conform regulii 24 alineatul (5).

240. Articolul 44 alineatul (2).

241. Articolul 44 alineatul (1) din Convenție.

242. Articolul 45 alineatul (2).

La semnarea Convenției, Părțile Contractante se angajează să se conformeze hotărârilor definitive ale Curții în litigiile în care ele sunt părți.²⁴³ Hotărârile sunt transmise Comitetului de Miniștri care supervizează punerea în aplicare a hotărârilor.²⁴⁴ Comitetul de Miniștri are competența de a lua măsuri împotriva statelor care nu se conformează hotărârilor Curții.²⁴⁵

Hotărârea definitivă va fi publicată de către grefă.²⁴⁶ Majoritatea hotărârilor pot fi găsite pe site-ul web al Curții. Grefa trimite copii autentificate părților, Secretarului General al Consiliului European, terților (inclusiv Comisarul pentru drepturile omului) și oricăror persoane implicate direct.²⁴⁷

Cererea de interpretare a unei hotărâri. Regula 79 alineatul (1) prevede că una dintre părți poate solicita interpretarea unei hotărâri în decurs de un an de la pronunțarea hotărârii respective. Camera inițială²⁴⁸ poate decide din proprie inițiativă să refuze cererea pe motive că nu există o justificare care să garanteze examinarea acesteia. Dacă cererea se acceptă de către Cameră, grefa o va comunica celeilalte sau celorlalte părți, invitându-le pe acestea să depună observații scrise într-un termen stabilit de către președintele Camerei. Camera va decide apoi asupra cererii printr-o hotărâre.²⁴⁹

Cererea de revizuire a unei hotărâri.²⁵⁰ O parte poate solicita revizuirea unei hotărâri în cazul în care se descoperă un fapt care poate avea o influență decisivă, prin natura sa, și care, la data pronunțării hotărârii, nu a fost adus la cunoștința Curții și nu a putut fi cunoscut în mod rezonabil de către partea respectivă. Cererea trebuie să fie înregistrată la grefă. Cererea trebuie înregistrată în termen de șase luni de la data la care partea în cauză a luat act de faptul respectiv²⁵¹ și trebuie justificată prin orice documentele relevante.²⁵² Camera inițială poate refuza cererea din proprie inițiativă.²⁵³ Dacă cererea se acceptă de către Cameră, grefa o va comunica celeilalte sau celorlalte părți, invitându-le pe acestea să depună observații scrise într-un termen

---

243. Articolul 46 alineatul (1).

244. Articolul 46 alineatul (2).

245. Articolul 46 alineatul (2)-(5)

246. Articolul 44 alineatul (3) și regula 78.

247. Regula 77 alineatul (3).

248. Regula 79 alineatul (3).

249. Regula 79 alineatul (4).

250. Regula 80.

251. Regula 80 alineatul (1)

252. Regula 80 alineatul (2).

253. Regula 80 alineatul (3).

stabilit de către președintele Camerei. Camera va decide apoi asupra cererii printr-o hotărâre.²⁵⁴

De asemenea, Curtea poate să modifice, din proprie inițiativă sau la cererea unei părți depuse în termen de o lună de la pronunțarea unei decizii sau a unei hotărâri, erori materiale, erori de calcul sau erori evidente.²⁵⁵

Procedura de judecată cu hotărâri pilot.²⁵⁶ Această procedură a fost elaborată pentru a aborda grupuri mari de cauze identice care decurg din aceeași problemă subiacentă, denumite cauze repetitive, pentru a reduce volumul de lucru al Curții. Atunci când Curtea primește un număr semnificativ de cauze repetitive, aceasta poate decide să selecteze una sau mai multe dintre acestea pentru tratament prioritar. Curtea va depune apoi eforturi pentru a găsi o soluție în cauza(ele) selectată(e), care se va aplica și la alte cauze repetitive. Hotărârea care rezultă va fi o hotărâre pilot în care Curtea vizează: să stabilească dacă s-a produs o încălcare a Convenției în cauza respectivă; să identifice disfuncționalitatea la nivelul legislației naționale, care stă la baza încălcării; să ofere indicații clare statului contractant pârât cu privire la modul de eliminare a acestei disfuncționalități; și să determine crearea unei căi interne de recurs care să poată aborda cazuri similare (inclusiv cele care sunt deja pendinte în fața Curții pentru o hotărâre pilot) sau cel puțin să determine o soluționare a tuturor acestor cauze pendinte în fața Curții.

EXECUTAREA HOTĂRĂRII

Pretenții de reparație echitabilă.²⁵⁷ articolul 13 din Convenție impune instanțelor naționale să ofere un remediu efectiv în cazurile de încălcare a Convenției. În mod similar, Curtea va acorda reparații echitabile atunci când legea internă a Părții Contractante în cauză permite doar reparația parțială în cazul unei încălcări.²⁵⁸ Pentru a obține o aprobare a reparației echitabile, un reclamant trebuie să depună o anumită cerere.²⁵⁹ Dacă reclamantul nu respectă cerințele procedurale pentru depunerea unei cereri privind

---

254. Regula 80 alineatul (4).

255. Regula 81.

256. Regula 61

257. Articolul 41, regula 60 și Instrucțiunea de practică privind cereri de reparații echitabile.

258. Conform articolului 41 din Convenție.

259. Conform regulii 60, cererea trebuie să fie prezentată împreună cu orice documente justificative relevante în termenul fixat în regula 38, cu excepția cazului în care președintele Camerei prevede altfel.

reparații echitabile, Camera poate respinge cererea integral sau parțial.²⁶⁰ Cererile reclamantului privind reparația echitabilă vor fi transmise Statului Contractant pârât pentru observații.²⁶¹

Atunci când decide asupra aprobării, Curtea va ține cont de ceea ce este echitabil²⁶² și dacă natura încălcării atrage imposibilitatea cererii de *restitutio in integrum*.²⁶³ Curtea acordă despăgubiri numai pentru pierderi care pot fi demonstrate că s-au produs prin încălcarea în cauză.²⁶⁴ În unele circumstanțe, Curtea poate decide că, în privința unor tipuri de prejudicii presupuse, constatarea unei încălcări în sine constituie o reparație suficientă, fără a fi nevoie de o compensație financiară. Însă, aceasta poate decide să acorde reparații financiare echitabile pentru trei tipuri de prejudicii: pierderi materiale; pierderi morale; și costuri și cheltuieli. În vederea acordării de reparații pentru acestea din urmă, reclamantul trebuie să depună un deviz de cheltuieli și costuri realizate cu prezentarea cauzei în fața Curții. Atunci când se decide suma de acordat, Curtea poate lua în considerare cuantumurile taxelor interne, însă acestea nu sunt obligatorii pentru Curte.²⁶⁵ Dacă se ia o decizie de acordare de reparații, statului pârât i se solicită de regulă în mod expres să plătească despăgubiri și costuri în termen de trei luni de la data hotărârii.

Principiul Restitutio in Integrum. Principiul presupune că valoarea despăgubirii acordate trebuie să plaseze aplicantul în poziția pe care ar fi avut-o dacă nu s-ar fi produs încălcarea. Principiul apare în cazul în care Curtea, care constată o încălcare, impune o obligație legală asupra statului pârât în sensul încetării încălcării și să asigure repararea prejudiciilor produse în consecință astfel încât să se reabiliteze, pe cât posibil, situația existentă înainte de încălcare.²⁶⁶ Curtea nu acordă reparații echitabile dacă o procedură recentă ar

---

260. Regula 60 alineatul (3).

261. Regula 60 alineatul (4).

262. A se vedea: *X c. Regatului Unit*, Cererea nr. 6998/75, Data hotărârii (Reparație echitabilă) din 18 octombrie 1982, seria A, nr. 55 (1982) 5 E.H.R.R. 192, punctul 18.

263. A se vedea: *König c. Germaniei*, Cererea nr. 6232/73, Data hotărârii (Reparație echitabilă) din 10 martie 1980, seria A, nr. 36, (1979-1980) 2 E.H.R.R. 469, punctul 15.

264. A se vedea: *Le Compte, Van Leuven și De Meyere c. Belgiei*, Cererea nr. 7299/75; 7496/76, Data hotărârii (Reparație echitabilă) din 24 octombrie 2010, seria A, nr. 54 (1983) 5 E.H.R.R. 183, punctul 15.

265. A se vedea: *Hood c. Regatului Unit*, Cererea nr. 27267/95, Hotărârea din 18 februarie 1999, (2000) 29 E.H.R.R. 365; *Eckle c. Germaniei*, Cererea nr. 8130/78, Hotărârea (Reparație echitabilă) din 21 iunie 1983, seria A, nr. 45, (1991) 13 E.H.R.R. 556, punctul 24.

266. A se vedea: *Piersack c. Belgiei* (Articolul 50), Cererea nr. 8692/79, Hotărârea (Reparație echitabilă) din 26 octombrie din 1982, seria A, nr. 85, (1985) 7 E.H.R.R. CD251, punctul 12.

putea culmina cu o situație cât mai apropiată de *restitutio in integrum*.²⁶⁷ În cauze privind proprietăți, Curtea a afirmat uneori că returnarea proprietății constituie o situație de *restitutio in integrum*.²⁶⁸

Executarea. Conform articolului 46 din Convenție, Părțile Contractante se angajează să se conformeze hotărârii definitive a Curții în litigiile în care ele sunt părți. Statele pârâte trebuie să ia măsuri în favoarea reclamanților punând capăt încălcărilor și, în măsura posibilității, eliminând consecințele acestora. De asemenea, acestea trebuie să ia măsurile necesare pentru a preveni încălcările noi sau similare.

Statele au libertate semnificativă în alegerea măsurilor individuale și generale pentru respectarea obligațiilor lor; însă, această libertate este monitorizată de către Comitetul de Miniștri.

În funcție de circumstanțe, executarea hotărârii poate impune statului pârât să ia măsuri pentru acordarea de remedii pentru încălcarea drepturilor unui reclamant. Aceste măsuri includ:

- ▶ **Măsuri individuale.** Măsurile de executare vizează încetarea încălcării și repararea, pe cât posibil, a consecințelor negative ale acesteia asupra reclamantului. Aceasta presupune că statul trebuie să plătească orice sumă aprobată de către Curte ca reparație echitabilă. Însă, în unele circumstanțe, despăgubirile materiale nu vor putea elimina consecințele unei încălcări. Comitetul de Miniștri poate propune unui stat membru să ia măsuri individuale pentru remedierea situației. Printre acestea se poate număra redeschiderea și reexaminarea procedurii naționale. Aceste măsuri pot fi o măsură eficientă de reparare a consecințelor unei încălcări a Convenției din cauza unui proces național inequitabil.²⁶⁹ În cazul expulzării dintr-o țară, măsura poate obliga statul să își reexamineze deciziile pentru a se asigura că reclamantul se poate întoarce în țara respectivă sau că rămâne acolo dacă deportarea nu s-a realizat încă.²⁷⁰
- ▶ **Măsuri generale.** Aceste măsuri se aplică atunci când circumstanțele

---

267. A se vedea: *Windisch c. Austriei*, Cererea nr. 12489/86 seria A, nr. 85 (1991) 13 E.H.R.R. 281.

268. A se vedea: *Papamichalopoulos c. Greciei*, Cererea nr. 14556/89 ; Hotărârea (Reparație echitabilă) din 31 octombrie 1995, seria A, nr. 330-B, (1996) 21 E.H.R.R. 439, punctele 38-40; *Hentrich c. Franței*, Cererea nr. 13616/88, Hotărârea din 22 septembrie 1994, seria A, nr. 296-A, (1994) 18 E.H.R.R. 440, punctul 71.

269. A se vedea: *Barberà, Messegué și Jabardo c. Spaniei*, Hotărârea din 6 decembrie 1988, seria A, nr. 146, (1989) 11 E.H.R.R. 360, punctele 92-93.

270. A se vedea: *D. c. Regatul Unit*, Rezoluția DH (98) 010.

cauzei arată în mod clar faptul că încălcarea este determinată de legislația internă sau atunci când lacunele legislative înseși au determinat încălcarea. Statul în cauză trebuie să modifice legislația existentă sau să introducă una nouă, adecvată pentru a se conforma cu hotărârea Curții. Statul adaptează automat poziția sa juridică și modul de interpretare a legislației naționale pentru a respecta cerințele Convenției, astfel cum se reflectă în hotărârile Curții; și asigură aplicabilitatea directă a hotărârilor Curții în virtutea legislației sale interne.²⁷¹

Monitorizarea executării hotărârilor. Comitetul de Miniștri cuprinde miniștrii afacerilor externe ai tuturor statelor membre ale Consiliului Europei sau reprezentanții permanenți ai acestora la Strasbourg. Comitetul de Miniștri este responsabil pentru supravegherea executării hotărârilor Curții în temeiul articolului 46 alineatul (2) din Convenție și este asistat de către Departamentul Consiliului Europei pentru Executarea Hotărârilor Curții. Hotărârile Curții sunt transmise Comitetului de Miniștri,²⁷² care examinează apoi: dacă s-au achitat reparațiile echitabile acordate de către Curte; și, dacă este necesar, dacă s-au luat măsuri individuale.²⁷³

În cazul în care Comitetul de Miniștri consideră că interpretarea unei hotărâri definitive cauzează dificultăți de supraveghere a executării hotărârii, atunci el poate sesiza Curtea să se pronunțe asupra acestei probleme de interpretare.

În cazul în care o majoritate de două treimi din reprezentanții cu drept de exercitare a mandatului în Comitetul de Miniștri consideră că o Parte Contractantă refuză să se conformeze unei hotărâri definitive într-o cauză în care aceasta este parte, atunci el poate sesiza Curtea asupra problemei respectării de către partea respectivă a obligațiilor ei de conformare cu hotărârea Curții.²⁷⁴ În cazul în care Curtea constată o încălcare a obligației respective, ea retrimite cauza Comitetului de Miniștri pentru ca acesta să examineze măsurile ce se impun. În cazul în care Curtea constată că nu a avut

---

271. În cazul unei încălcări sistematice, consultați și *Broniowski c. Poloniei* [GC], Cererea nr. 31443/96, Hotărârea din 22 iunie 2004. Cauza este un exemplu de procedură cu hotărâre pilot.

272. Consultați și documentul: „Regulă adoptată de către Comitetul de Miniștri pentru aplicarea articolului 46 alineatul (2) din Convenție”.

273. Regula 6 din Regulamentul Comitetului de Miniștri pentru supravegherea și executarea hotărârilor și a termenilor soluționărilor amiabile, adoptată la 10 mai 2006.

274. Articolul 46 alineatul (4).

loc încălcare a dispozițiilor paragrafului 1, ea retrimite cauza Comitetului de Miniștri, care decide să închidă supravegherea executării.²⁷⁵

Comitetul de Miniștri are de asemenea dreptul să ia în considerare orice comunicare transmisă de partea vătămată cu privire la plata reparației echitabile sau luarea de măsuri individuale.²⁷⁶ ONG-urile și instituțiile naționale de promovare și protecție a drepturilor omului pot depune de asemenea comunicări în scris.

După ce s-a stabilit că statul în cauză a luat toate măsurile necesare pentru a se conforma cu hotărârea, Comitetul adoptă o rezoluție prin care conchide că funcțiile sale prevăzute în virtutea articolului 46 alineatul (2) din Convenție au fost exercitate. În unele cauze, pot fi adecvate rezoluțiile provizorii.

De la data intrării în vigoare a Protocolului 14, Comitetul de Miniștri a primit și sarcina de a supraveghea executarea soluționărilor pe cale amiabilă.

Recomandarea nr. R (2000) 2.²⁷⁷ Această Recomandare a fost adoptată de către Comitetul de Miniștri ca urmare a problemelor de executare provocate în anumite cauze de lipsa unei legislații adecvate la nivel național cu privire la redeschiderea procedurilor. Comitetul de Miniștri recurge la această Recomandare pentru a invita Părțile Contractante să asigure existența unor posibilități adecvate la nivel național pentru a îndeplini, în măsura în care este posibil, cererea de *restitutio in integrum*.²⁷⁸

REFORMAREA CURȚII ȘI EVOLUȚII VIITOARE

Au existat în trecut o serie de reforme referitoare la funcționarea Curții, iar în viitor vor exista și alte evoluții. Aceste reforme sunt cuprinse în Protocoalele nr. 11, 14, 15 și 16.

(i) Protocolul nr. 11

---

275. Articolul 46 alineatul (5).

276. Regula 9 din Regulamentul Comitetului de Miniștri pentru supravegherea și executarea hotărârilor și a termenilor soluționărilor amiabile, adoptată la 10 mai 2006.

277. Adoptată de către Comitetul de Miniștri la 19 ianuarie 2000.

278. Problemele legate de punerea în aplicare a hotărârilor privind cauze cu persoane de etnie romă sunt evidențiate în Jurnalul Centrului european pentru drepturile persoanelor de etnie romă, Numărul 1, 2010 disponibil la adresa <http://errc.org/en-research-and-advocacy-roma.php>.

Protocolul nr. 11 a intrat în vigoare pe data de 1 noiembrie 1998 cu scopul de a reforma Curtea. A fost necesară o reformare a aparatului de control instituit prin Convenție pentru a putea face față numărului din ce în ce mai mare de plângeri depuse la Curte. Acesta a abolit sistemul dual prin care Curtea Europeană a Drepturilor Omului și Comisia Europeană a Drepturilor Omului examinau plângeri. Acest sistem a fost înlocuit cu o Curte Europeană a Drepturilor Omului unică și permanentă. Prin înființarea unei Curți unice s-a vizat prevenirea suprapunerii unui anumit volum de muncă și, de asemenea, prevenirea anumitor întâzieri, care erau inerente în sistemul anterior. Noua Curte are competență asupra tuturor aspectelor legate de interpretarea și aplicarea Convenției, inclusiv cauzele interstatale și cererile individuale. În plus, Curtea poate oferi avize consultative atunci când i se solicită acest lucru de către Comitetul de Miniștri.

(ii) Protocolul nr. 14

Protocolul nr. 14 a intrat în vigoare pe data de 1 iunie 2010. Scopul principal al Protocolului a fost de a reduce timpul alocat de către Curte cererilor care sunt declarate inadmisibile și celor care abordau probleme ce făceau deja obiectul jurisprudenței bine stabilite a Curții (cereri repetitive) pentru a permite Curții să se concentreze asupra acelor cauze care necesită o examinare aprofundată. Schimbările aduse prin Protocol se referă mai mult la funcționarea decât la structura sistemului²⁷⁹, iar Protocolul aduce numeroase modificări Convenției. Acesta a permis Comisarul pentru drepturile omului al Consiliului Europei să prezinte observații scrise sau să participe la audieri în toate cauzele aduse în fața Camerei sau a Marii Camere.²⁸⁰ De asemenea, acesta a modificat Convenția pentru a permite Uniunii Europene să adere la Convenție.²⁸¹

---

279. Consultați articolele 4 și 6 din Protocol.

280. Articolul 13 din Protocol a modificat articolul 36 din Convenție.

281. Consultați articolul 59 din Convenție. Negocierile dintre Comisia UE și Comitetul Director al Consiliului Europei pentru drepturile omului referitor la aderarea UE au fost lansate oficial pe data de 7 iulie 2010. La momentul redactării, Uniunea Europeană nu aderase încă la Convenție. Pe data de 5 aprilie 2013, s-a publicat un proiect de acord privind aderarea Uniunii Europene la Convenția europeană a drepturilor omului.

(iii) Protocolul nr. 15

Protocolul nr. 15 a fost deschis pentru semnare pe data de 24 iunie 2013 și va intra în vigoare numai după ce toate statele membre l-au ratificat. articolul 1 va adăuga un considerent la Convenție, care afirmă principiul subsidiarității și care subliniază poziția Curții conform căreia statele contractante beneficiază de o marjă de apreciere în ceea ce privește interpretarea drepturilor omului. După intrarea în vigoare a Protocolului, acesta va reduce termenul de depunere a unei cereri în fața Curții de la șase luni la patru luni de la data la care s-a luat o decizie definitivă.

(iv) Protocolul nr. 16

Protocolul nr. 16 a fost deschis pentru semnare pe data de 2 octombrie 2013 și trebuie să fie ratificat doar de către 10 state membre pentru a intra în vigoare în statele membre respective. articolul 1 din Protocol permite celor mai înalte instanțe și tribunale din statele contractante să solicite Curții un aviz consultativ cu privire la o problemă legată de interpretarea și aplicarea drepturilor și libertăților prevăzute în Convenție și Protocoalele sale. articolul 5 prevede că avizele consultative nu au caracter obligatoriu.

Secțiunea III – Articole cheie din Convenție în cauze care implică persoane de etnie romă și jurisprudența relevantă

Gloria Jean Garland și Luke Clements

Această secțiune oferă o prezentare a acelor articole din Convenția Europeană a Drepturilor Omului care apar cel mai frecvent în cauzele ce implică persoane de etnie romă.²⁸² Acestea sunt: articolul 2 (dreptul la viață), articolul 3 (interzicerea torturii), articolul 5 (dreptul la libertate), articolul 6 (dreptul la un proces echitabil), articolul 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie), articolul 14 (interzicerea discriminării) și articolul 4 din Protocolul 4 (interzicerea expulzărilor colective de străini). Desigur, alte articole, cum ar fi articolul 10 (libertatea de exprimare) și articolul 11 (libertatea de întrunire și de asociere), se pot aplica de asemenea în cauze individuale, însă, pentru concizie, acestea nu sunt discutate aici mai amplu. Jurisprudența Curții este un instrument important în combaterea prejudicierii și relexorilor tratamente aplicate persoanelor de etnie romă, precum și în protejarea drepturilor acestora. Dacă e cazul, se includ citate din cauzele care implică reclamanți de etnie romă. În unele cazuri, se oferă exemple de situații frecvente în rândul persoanelor de etnie romă pentru a ilustra principiile, chiar dacă acestea nu reprezintă totuși cauzele efective de pe rolul Curții.

282. Termenul „de etnie romă” trebuie să fie interpretat ca incluzând persoane de etnie romă, sinti, kale și alte grupuri aferente din Europa, precum și minorități etnice care se identifică drept țigani romani și nomazi irlandezi.

ARTICOLUL 2 - DREPTUL LA VIAȚĂ

Articolul 2 alineatul (1) prevede că dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege și că nimeni nu poate fi privat de viața sa.²⁸³

Articolul 2 este activat dacă o conduită, prin însăși natura sa, pune în pericol viața victimei, chiar și atunci când victima supraviețuiește conduitei respective. În aceste circumstanțe, Curtea va ține cont de gradul și tipul de forță utilizată, precum și de intenția sau scopul din spatele forței respective, atunci când stabilește dacă faptele trebuie să fie examinate în temeiul articolului 2 sau al articolului 3 din Convenție.²⁸⁴

Spre exemplu, în *Soare și alții c. României*,²⁸⁵ un ofițer de poliție a împușcat în cap un tânăr țigan romani de 19 ani atunci când încerca să îl aresteze. Deși victima a supraviețuit, acesta a rămas cu o hemipareză stângă, iar Curtea a constatat că s-a încălcat articolul 2 deoarece cadrul legal nu a fost suficient pentru a permite nivelul necesar de protecție „prin lege” a dreptului la viață.

Atunci când este coroborat cu datoria statului, în baza articolul 1, de a recunoaște „oricărei persoane aflate în jurisdicția lor drepturile și libertățile” protejate prin Convenție, articolul 2 implică atât *obligații negative* (statul și agenții acestuia trebuie să se abțină de la a ucide oameni), cât și *obligații pozitive* (statul trebuie să ia măsuri adecvate pentru a proteja vieți; să pună în aplicare legi care să clasifice crima drept infracțiune; și să ancheteze și să urmărească penal persoanele careucid).

---

283. Convenția inițială din 1950 a prevăzut o excepție de la dreptul la viață în cazul în care pedeapsa cu moartea era impusă în urma unei sentințe penale. Pedeapsa cu moartea în timp de pace a fost abolită prin Protocolul nr. 6 din Convenție. Protocolul nr. 13 prevede abolirea pedepsei cu moartea în toate circumstanțele. Toate statele membre, cu excepția Rusiei, au ratificat Protocolul nr. 6 și numai patru state mai trebuie să ratifice Protocolul nr. 13.

284. De mai multe ori, Curtea a afirmat că „Dacă forța a fost potențial mortală și conduita ofițerilor în cauză a pus în pericol viața reclamantului, atunci se aplică articolul 2”. A se vedea: *Vasil Sashov Petrov c. Bulgariei*, Cererea nr. 63106/00, Hotărârea din 10 iunie 2010, punctul 39; *Karagiannopoulos c. Greciei*, Cererea nr. 27850/03, Hotărârea din 21 iunie 2007, punctele 38-39; *Makaratzis c. Greciei* [GC], Cererea nr. 50385/99, Hotărârea din 20 decembrie 2004 (2005) 41 E.H.R.R. 49, punctele 49-55; *Tzekov c. Bulgariei*, Cererea nr. 45500/99, Hotărârea din 23 februarie 2006, punctul 40; și *Goncharuk c. Rusiei*, Cererea nr. 58643/00, Hotărârea din 4 octombrie 2007, (2010) 50 E.H.R.R. 24, punctul 74.

285. A se vedea: *Soare și alții c. României*, Cererea nr. 24329/02, Hotărârea din 22 februarie 2011.

Obligația de a proteja viața. Asigurarea dreptului la viață impune statului, în unele cazuri, să ia măsuri active de protecție împotriva unor posibile riscuri pentru viață. Dacă autoritățile au sau ar trebui să aibă cunoștință despre un risc real și imediat pentru o persoană din cauza unor acțiuni criminale ale unei alte persoane, există obligația pozitivă de a lua măsuri pentru a proteja victima vizată.²⁸⁶ Astfel, în contextul persoanelor de etnie romă, dacă capetele rase mobilizate își anunță intenția de a ataca o familie de romi, poliția ar putea avea obligația pozitivă de a preveni atacul.²⁸⁷ Obligațiile pozitive prevăzute la articolul 2 trebuie să fie interpretate ca fiind aplicabile în contextul oricărei activități, publică sau nu, în care dreptul la viață poate fi în pericol. În cauza *Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu c. României*, s-a susținut că obligația pozitivă se aplică sectorului de sănătate cu privire la acțiuni sau omisiuni ale cadrelor medicale. Această datorie se aplică în mod specific în cazul în care capacitatea pacienților de a se îngriji singuri este limitată.²⁸⁸

În mod similar, articolul 2 se poate utiliza și pentru a solicita protecție împotriva poluării potențial fatale a mediului și pentru a obliga statul să ofere informații cu privire la circumstanțe. În *Öneryildiz c. Turciei* (nr.1), o explozie de metan la o groapă de gunoi municipală a ucis localnici din zonă. Curtea a constatat o încălcare a articolului 2, susținând că obligația pozitivă de a proteja viața se aplică oricăror activități, publice sau private, în cazul în care dreptul la viață poate fi în pericol, inclusiv dreptul publicului la informare cu privire la posibilele pericole.²⁸⁹ Multe locuințe ale țăganilor romani se află situate în zone cu mediu poluat, ceea ce poate atrage după sine o obligație pozitivă de a-i informa pe aceștia cu privire la pericole și de a-i muta în zone mai sigure.

Dacă un resortisant străin se confruntă cu un risc pentru viața lui (sau rele tratamente) dacă se întoarce în țara de origine, poate fi vorba despre o

---

286. A se vedea: *Osman c. Regatului Unit*, Cererea nr. 23452/94, 28 octombrie 1998, (2000) 29 E.H.R.R. 245.

287. Această sentință are la bază un incident care s-a produs efectiv în Slovacia în 2001. Cauza nu a ajuns în fața Curții Europene deoarece atacatorii au fost dați în judecată, iar familia de țigani romani slovaci a căutat ulterior și a obținut azil politic în Belgia.

288. *Centrul de Resurse Juridice, în numele lui Valentin Câmpeanu c. României*, Cererea nr. 47848/08, Hotărârea din 17 iulie 2014, punctul 130.

289. A se vedea: *Öneryildiz c. Turciei* (nr.1), Cererea nr. 48939/99, Hotărârea din 30 noiembrie 2004 (2004) 39 E.H.R.R. 12, punctul 90.

încălcare a articolului 2 (sau a articolului 3) dacă statul îl trimite înapoi (indiferent de motivul riscului).²⁹⁰

Cerința procedurală de a desfășura o anchetă independentă. Sarcina de a dovedi o încălcare a articolului 2 revine, în mod normal, reclamantului. Însă, Curtea recunoaște că deseori dovezile disponibile necesare pentru a se dovedi încălcarea sunt deținute de autoritățile statului sau că acestea pot fi strânse doar prin competențele de cercetare ale statului, și impune o cerință procedurală asupra statului, în virtutea articolului 2, de a ancheta orice decese în care există dovezi credibile că statul este responsabil. Ancheta trebuie să fie independentă și trebuie să fie capabilă să ducă la identificarea și pedepsirea celor responsabili.²⁹¹ Curtea solicită totodată ca ancheta să fie amănunțită, imparțială și atentă.²⁹²

Cerința de anchetare a fost extinsă de către Marea Cameră în cauza *Nachova c. Bulgariei* (discutată în mai multe detalii la articolul 14) pentru a lua în considerare posibile motivații rasiale în cauze corespunzătoare. În *Nachova*, Marea Cameră a observat că:

„Violența rasială este un afront specific adus demnității umane și, având în vedere consecințele sale periculoase, impune vigilență specială și o reacție puternică din partea autorităților”²⁹³

și a afirmat că -

„în cazul în care astfel de probe sunt dezvăluite în cursul anchetei, acestea trebuie să fie verificate și - dacă se confirmă - trebuie să se realizeze o examinare amănunțită a tuturor faptelor pentru a descoperi orice posibile mobiluri rasiste.”²⁹⁴

---

290. Convenția din 1951 privind statutul refugiaților și Protocolul acesteia din 1967 permite doar protecția celor care au o teamă bine fondată de a fi persecutați pe criterii de rasă, religie, naționalitate, apartenență la un anumit grup social sau convingeri politice.

291. A se vedea: *Carabulea c. României*, Cererea nr. 45661/99, Hotărârea din 13 iulie 2010, punctul 130; *Kaya c. Turciei*, Cererea nr. 22535/93, Hotărârea din 28 martie 2000, (2000) 28 E.H.R.R. 1; punctul 124; *McCann și alții c. Regatului Unit*, Cererea nr. 18984/91, Hotărârea din 27 septembrie 1995, seria A, nr. 324, (1996) 21 E.H.R.R. 97.

292. A se vedea: *McCann și alții c. Regatului Unit*, Cererea nr. 18984/91, Hotărârea din 27 septembrie 1995, seria A, nr. 324, (1996) 21 E.H.R.R. 97, punctele 161-63; *Kaya c. Turciei*, Cererea nr. 22535/93, Hotărârea din 28 martie 2000, 2000, 28 E.H.R.R. 1, punctul 105; *Çakıcı c. Turciei* [GC], Cererea nr. 23657/94, Hotărârea din 8 iulie 1999, (2001) 31 E.H.R.R. 5, punctul 86; *Carabulea c. României*, Cererea nr. 45661/99, Hotărârea din 13 iulie 2010, punctul 127.

293. A se vedea: *Nachova c. Bulgariei* (GC), Cererea nr. 43577/98 și 43579/98, Hotărârea din 6 iulie 2005, (2006) 42 E.H.R.R. 43, punctul 145.

294. *Ibid.*, punctul 164.

În cauza *Seidova și alții c. Bulgariei*²⁹⁵ ruda apropiată a reclamanților a fost împușcată mortal atunci când aceasta a fost prinsă de gardieni care patru-lau pe un câmp cultivat cu ceapă, împreună cu alți 15 bărbați de etnie romă furând ceapă. S-a lansat o procedură penală pe numele gardianului care a fost suspectat că a tras focurile de armă care au ucis ruda în cauză. Însă, această procedură a fost ulterior întreruptă pe motivul că gardianul a acționat în legitimă apărare. Reclamanții s-au plâns că nu au putut să participe efectiv la ancheta morții rudei lor și că li s-a refuzat oportunitatea de a verifica dosarul anchetei. Curtea a precizat că dreptul reclamanților de a participa la ancheta decesului rudei lor era un aspect inerent articolului 2 și a susținut că omisiunea statului de a acorda reclamanților oportunitatea de a participa la anchetă a încălcat articolul 2.

Sarcina standard de probă. Curtea va aplica sarcina standard de probă cu un *grad de certitudine rezonabil* în cauze care intră sub incidența articolului 2. Astfel de probe pot rezulta din coexistența unor atingeri suficient de puternice, clare și concordante sau din prezumțiile *juris et de iure* privind faptele.²⁹⁶

Sarcina probei și excepția în cauze care implică custodia. Regula generală este că un reclamant într-o cauză care intră sub incidența articolului 2 (de regulă un membru supraviețuitor al familiei) are sarcina de a dovedi răspunderea statului pentru deces. Se face o excepție de la această regulă atunci când moartea survine atunci când o persoană se află în custodia poliției; într-o astfel de cauză, statului îi revine sarcina de a dovedi că nu este răspunzător pentru deces.²⁹⁷ În *Velikova c. Bulgariei*, o cauză care implică moartea unui bărbat țigan romani în timp ce se afla în custodia poliției, Curtea a susținut:

„Curtea consideră că, în cazul în care o persoană este luată în custodia poliției în stare bună de sănătate, însă este găsit mort ulterior, statul are obligația de a oferi o explicație plauzibilă despre evenimentele care au condus la moartea sa, în caz contrar autoritățile trebuind să răspundă în baza articolului 2 din Convenție. În cazul în care evenimentele în cauză sunt cunoscute exclusiv de către autorități, parțial sau integral, asemenea cazului persoanelor aflate sub controlul lor în custodie, apar prezumții de fapt pertinente în legătură cu vătămări și decesul care se produc în perioada respectivă de detenție. Într-adevăr,

---

295. A se vedea: *Seidova și alții c. Bulgariei*, Cererea nr. 310/04, Hotărârea din 18 noiembrie 2010.

296. A se vedea: *Salman c. Turciei*, Cererea nr. 21986/93, Hotărârea din 27 iunie 2000 (2002) 34 E.H.R.R. 17, punctul 100.

297. Ibid.

*se poate considera că sarcina probei le revine autorităților, care trebuie să ofere o explicație satisfăcătoare și convingătoare.*²⁹⁸

În *Kleyn și Aleksandrovich c. Rusiei*²⁹⁹ Curtea a constatat că familia unei femei de etnie romă care a căzut de la o fereastră de la etajul doi în timp ce se afla în custodia poliției nu a dovedit cu un grad de certitudine rezonabil că aceasta a fost ucisă intenționat, și a susținut că nu s-a produs o încălcare a aspectului fundamental al articolului 2.³⁰⁰ Însă, Curtea a constatat că s-a încălcat aspectul procedural al articolului 2 deoarece statul nu a desfășurat o anchetă efectivă asupra decesului victimei.

Excepții de la dreptul la viață. articolul 2 alineatul (2) prevede că privarea de viață nu constituie o încălcare în anumite circumstanțe prevăzute. Astfel, nu există o încălcare dacă un ofițer de poliție sau un alt agent al statului ucide o persoană în apărarea unei persoane împotriva violenței ilicite, pentru a face o arestare legală sau a preveni evadarea unei persoane deținute legal, sau pentru a pune capăt unei revolte sau insurecții. Însă aceste excepții sunt prevăzute limitativ, iar uzul de forță trebuie să fie absolut necesar și proporțional cu circumstanțele.

În cauza *Soare*³⁰¹, reclamantul alerga după fostul său cumnat când a fost prins de un ofițer de poliție. S-a presupus că ofițerul de poliție l-a atacat pe reclamant, apoi și-a scos arma și l-a împușcat pe reclamant în cap. Ofițerul a pretins că a acționat în legitimă apărare deoarece reclamantul a fost înarmat și i s-a adus o acuzație. Curtea a indicat că uzul de forță letală de către ofițerii de poliție se justifică în anumite circumstanțe. Însă, aceasta nu le acordă libertatea de mișcare, iar operațiunile poliției trebuie să fie autorizate și reglementate suficient prin legea internă. Curtea a constatat că România nu are un cadru legal suficient pentru a permite existența unui nivel adecvat de protecție prin lege a dreptului la viață, și a susținut că, în consecință, s-a produs o încălcare a articolului 2.

---

298. *Velikova c. Bulgariei*, Cererea nr. 41488/98, Hotărârea din 18 mai 2000, punctul 70. A se consulta, de asemenea: *Carabulea c. României*, Cererea nr. 45661/99, Hotărârea din 13 iulie 2010 în care Curtea a constatat că: „autoritățile nu doar au omis să acorde îngrijiri medicale la timp dlui Carabulea, ci au omis să dea o explicație plauzibilă sau satisfăcătoare pentru decesul acestuia, care era atunci un tânăr sănătos de 27 de ani în arestul poliției” (punctul 126).

299. A se vedea: *Kleyn și Aleksandrovich c. Rusiei* Cererea nr. 40657/04, Hotărârea din 3 mai 2012.

300. Ibid, punctele 49-51.

301. A se vedea: *Soare și alții c. României*, Cererea nr. 24329/02, Hotărârea din 22 februarie 2011.

ARTICOLUL 3 - DREPTUL DE A NU FI SUPUS TORTURII ȘI ALTOR PEDEPSE SAU TRATAMENTE CRUDE, INUMANE SAU DEGRADANTE

Împreună cu articolul 2, articolul 3 este considerat a avea o importanță extremă în ceea ce privește drepturile garantate prin Convenție. Un stat nu poate „deroga” niciodată de la responsabilitățile sale prevăzute la articolul 3, chiar și în cele mai dificile circumstanțe, cum ar fi lupta împotriva terorismului sau infraționalității.

Diferența dintre tortură, tratamente inumane sau degradante este una de nivel. Tortura este definită ca fiind un tratament inuman aplicat cu intenție, care provoacă suferințe foarte grave și crude.³⁰² Tratamentul inuman implică inducerea unor suferințe fizice sau psihice intense. Tratamentul sau pedepsele degradante sunt rele tratamente menite să producă senzații de teamă, angoasă și inferioritate, cu posibilitatea de umilire și demoralizare a unei persoane, precum și de curmare a rezistenței fizice sau morale. Trebuie să existe un nivel minim de gravitate înainte ca relele tratamente să constituie o încălcare a articolului 3. Evaluarea acestui nivel minim este relativ: aceasta depinde de toate circumstanțele cauzei, precum durata tratamentului, efectele fizice și/sau psihice ale acestuia și, în unele cazuri, sexul, vârsta și starea de sănătate a victimei.³⁰³ Astfel, Curtea poate constata o încălcare a articolului 3 în legătură cu prizonieri care sunt în vârstă sau cu handicap, cazuri în care este posibil ca același tratament să nu se ridice la nivelul unei încălcări a articolului 3 în cazul unui prizonier tânăr și sănătos. Această abordare cuprinde implicit o obligație de a acorda tratament medical adecvat prizonierilor.

În *Borbála Kiss c. Ungariei* reclamantul a intervenit într-o ceartă dintre un ofițer de poliție și o altă persoană. Ofițerul a numit-o pe reclamantă în dife-rite feluri, a amenințat-o că o arestează, a apucat-o de braț și a stropit-o cu spray lacrimogen în ochi. Reclamanta a căzut, iar apoi șase sau șapte ofițeri de poliție bărbați au târât-o pe jos și apoi au izbit-o de mașina poliției. În timp ce era târâtă, i s-au dezvelit sânii deoarece bluza ei s-a rupt. A suferit vânătăi pe gât și avea arsuri foarte mari la ochi. Curtea a constatat că conduita umilitoare a operațiunii polițienești și rănilor suferite de reclamantă

---

302. Aceste definiții sunt luate din *Irlanda c. Regatului Unit*, Cererea nr. 5310/71, Hotărârea din 18 ianuarie 1978, seria A, nr. 25, (1979-80) 2 E.H.R.R. 25.

303. *Ibid*, punctul 162 și *Borbála Kiss c. Ungariei*, Cererea nr. 59214/11, Hotărârea din 26 iunie 2012, punctul 32.

sunt suficient de grave pentru a se clasifica drept tratament degradant în sensul articolului 3.³⁰⁴

Sarcina standard de probă. Asemenea cauzelor asociate articolului 2, Curtea va aplica sarcina standard de probă cu un *grad de certitudine rezonabil* în cauze care intră sub incidența articolului 3.³⁰⁵

Sarcina probei și excepția în cauze care implică custodia. În general, reclamantul dintr-o cauză asociată articolului 3 va avea sarcina de a dovedi plângerea. Însă, asemenea articolului 2, dacă reclamantul s-a aflat în custodia poliției la momentul aplicării presupuselor rele tratamente, îi revine statului sarcina de a demonstra că s-a produs o vătămare din alte cauze decât relele tratamente.³⁰⁶

Astfel, în *Cobzaru c. României*³⁰⁷ Curtea a concluzionat că s-a încălcat articolul 3 în circumstanțele în care un bărbat țigan romani a pretins că a fost bătut de către ofițeri de poliție atunci când se afla în custodie, iar statul nu a reușit să stabilească o altă justificare a rănilor.³⁰⁸

Discriminarea ca „tratament degradant”. Discriminarea în sine poate constitui un tratament degradant atunci când este gravă. Spre exemplu, cauza privind *asiaticii din Africa de Sud* a vizat posesorii de pașaport din Regatul Unit de origine asiatică, cu reședința în Uganda, Kenya și Tanzania, care au încercat să se stabilească în Regatul Unit în urma eforturilor de a „curăța” națiunile africane de cetățenii lor care nu sunt africani. Actul Imigranților din Comunitatea Statelor Independente din 1968 a prevăzut în mod specific supunerea cetățenilor din comunitatea statelor independente, care provin din Asia, la controlul imigrării. Comisia Europeană a Drepturilor Omului a susținut că:

---

304. A se vedea: *Borbála Kiss c. Ungariei*, Cererea nr. 59214/11, Hotărârea din 26 iunie 2012, punctele 6, 34 și 35.

305. Astfel de probe pot rezulta din coexistența unor atingeri suficient de puternice, clare și concordante sau din prezumțiile *juris et de iure* privind faptele. A se vedea: *Irlanda c. Regatului Unit*, Cererea nr. 5310/71, Hotărârea din 18 ianuarie 1978, seria A, nr. 25, (1979-80) 2 E.H.R.R. 25, punctul 161

306. A se vedea: *Assenov c. Bulgariei*, Cererea nr. 24760/94, Hotărârea din 28 octombrie 1998, (1999) E.H.R.R. 225, punctul 92.

307. A se vedea: *Cobzaru c. României*, Cererea nr. 48254/99, Hotărârea din 26 iulie 2007 (2008) 47 E.H.R.R. 10.

308. Remarcați totodată că Curtea a concluzionat de asemenea faptul că s-a produs o încălcare a articolelor 13 și 14.

„tratamentul diferit aplicat unui grup de persoane pe criterii de rasă poate să constituie așadar un tratament degradant atunci când un tratament diferit pe alte criterii nu ar ridica o astfel de problemă.”³⁰⁹

Această constatare a fost reiterată în cauza *Moldovan c. României*,³¹⁰ în care țigani romani, care au fost victime ale violențelor de masă și ale căror case au ars din temelii au fost obligați să trăiască ani de zile în cotețe, grajduri și pivnițe fără geamuri. Curtea a susținut că aceste condiții de trai ale reclamantilor, precum și discriminarea rasială la care au fost supuși în public, reprezintă o atingere a demnității lor umane care, în circumstanțele speciale ale cauzei respective, echivalează cu un „tratament degradant”³¹¹

Cerința procedurală de anchetare. În cazul în care există dovezi credibile conform cărora statul a supus o persoană unui tratament degradant cu încălcarea articolului 3, există obligația pozitivă asupra statului respectiv de a desfășura o anchetă completă independentă și publică în această privință. În *Assenov c. Bulgaria*,³¹² Curtea a susținut că cercetările trebuie să fie capabile să ducă la identificarea și pedepsirea celor responsabili și a afirmat că:

„Dacă acest lucru nu se întâmplă, interzicerea generală legală a torturii și a tratamentului și pedepselor inumane și degradante, în ciuda importanței sale, ar fi ineficientă în practică și ar fi posibil, în unele cazuri, ca agenții de stat să abuzeze de drepturile celor care se află sub controlul lor practică fără impunitate.”³¹³

Curtea a reluat acest punct într-o serie de cauze asociate cu articolul 3, care implică reclamanți de etnie romă.³¹⁴

---

309. 3 EHRR 76 (1973).

310. A se vedea: *Moldovan și alții c. României* (nr. 2) Cererea nr. 41138/98, Hotărârea din 12 iulie 2005, (2007) 44 E.H.R.R. 16.

311. Ibid., punctul 113.

312. A se vedea: *Assenov c. Bulgariei*, Cererea nr. 24760/94, Hotărârea din 28 octombrie 1998, (1999) E.H.R.R. 225, (1999) 28 E.H.R.R. 652, punctul 92.

313. Ibid.

314. A se vedea: *Bekos și Koutropoulos c. Greciei*, Cererea nr. 15250/02, Hotărârea din 13 decembrie 2005, (2006) 43 E.H.R.R. 2, punctul 46; *Jasar c. Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei*, Cererea nr. 69908/01, Hotărârea din 15 februarie 2007, punctul 48; *Petropoulou-Tsakiris c. Greciei*, Cererea nr. 44803/04, Hotărârea din 6 decembrie 2007, (2009) 48 E.H.R.R. 47, punctul 39; *Stoica c. României*, Cererea nr. 42722/02, Hotărârea din 4 martie 2008, (2011) 52 E.H.R.R. 29, punctele 63 & 126; *Dzeladinov c. Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei*, Cererea nr. 13252/02, Hotărârea din 10 aprilie 2008, punctul 68; *Sulejmanov c. Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei*, Cererea nr. 69875/01, Hotărârea din 24 aprilie 2008, punctul 46; *Stefanou c. Greciei*, Cererea nr. 2954/07, Hotărârea din 22 aprilie 2010, punctul 41; *Cobzaru c. României*, Cererea nr. 48254/99, Hotărârea din 26 iulie 2007, (2008) 47 E.H.R.R. 10, punctul 64.

Trebuie observat faptul că obligația pozitivă de anchetare nu se limitează la circumstanțe în care se pretinde că o persoană a suferit un tratament degradant când se aflau în mâinile agenților de stat. În *Šečić c. Croației*³¹⁵ Curtea a concluzionat că omisiunea statului de a cerceta în mod corect o acuzație conform căreia un bărbat țigan romani a fost atacat de către un grup neidentificat de capete rase încalcă este o încălcare a articolului 3 din Convenție.³¹⁶

Autoritățile de stat nu se pot ascunde după cutumele persoanelor de etnie romă pentru a motiva lipsa lor de a ancheta infracțiunile presupuse. Curtea a constatat că s-a produs o încălcare a aspectului procedural al articolului 3 în cauza *M și alții c. Italiei și Bulgariei*,³¹⁷ în care poliția nu a cercetat în mod corect acuzațiile conform cărora o minoră de etnie romă bulgară a fost obligată să se căsătorească împotriva voinței sale și a părinților săi. Părinții săi au pretins că li s-a oferit de lucru de către un bărbat de etnie romă de origine sârbă din Italia. După sosirea acestora, li s-a spus că nepotul bărbatului respectiv se va căsători cu fiica lor. Aceștia au pretins că au fost bătuți și amenințați cu moartea și au fost nevoiți să fugă în Bulgaria, lăsându-și fata în urmă. Fiica lor s-a căsătorit cu nepotul, însă și aceasta a fost bătută, amenințată cu moartea și violată în mod repetat de către acesta. Autoritățile italiene au renunțat la ancheta penală deschisă pe numele presupusului atacator după mai puțin de 24 de ore și au deschis o anchetă pe numele presupusei victime pentru mărturie mincinoasă și calomnie. Autoritățile au concluzionat că această căsătorie este una tradițională de romi, iar părinții au fost de acord cu aceasta. Curtea a constatat că, deși căsătoria s-a realizat conform tradițiilor romilor, a existat totuși acuzația că prima reclamantă a fost bătută și forțată să întrețină relații sexuale. Autoritățile italiene au avut obligația să cerceteze cauza și să stabilească toate faptele relevante printr-o anchetă corespunzătoare. Concluzia conform căreia cauza s-a încadrat în contextul

---

315. A se vedea: *Šečić c. Croației*, Cererea nr. 40116/02, Hotărârea din 31 mai 2007, (2009) 49 E.H.R.R. 18, punctele 52-54. Curtea a concluzionat de asemenea că s-a produs o încălcare a articolului 14 - în circumstanțe în care poliția a avut cunoștință despre faptul că atacul a fost cel mai probabil indus de ura etnică, însă a făcut puțin pe o perioadă de șapte ani de la atac pentru a ancheta infracțiunea.

316. Consultați, de asemenea, cauza *Angelova și Illiev c. Bulgariei*, Cererea nr. 55523/00, Hotărârea din 27 iulie 2007, (2008) 47 E.H.R.R. 7, pentru o decizie similară în contextul articolului 2 și al uciderii ilegale a unui bărbat țigan romani, pe care statul nu a reușit să o ancheteze corespunzător.

317. A se vedea: *M. și alții c. Italiei și Bulgariei*, Cererea nr. 40020/03, Hotărârea din 31 iulie 2012.

unei căsătorii de romi nu este suficientă pentru a elimina orice îndoială că presupusa victimă a făcut obiectul traficului de persoane.

Obligația de a proteja. Asemenea articolului 2, articolul 3 prevede obligația de a proteja persoanele de tortură sau tratamente inumane sau degradante aplicate atât de actori publici, cât și de particulari, inclusiv prevenirea expulzării într-o țară în care o persoană riscă să fie victimă a torturii sau a unui tratament inuman sau degradant.³¹⁸

*Beganović c. Croației*³¹⁹ a fost o cauză în care un bărbat de etnie romă s-a plâns de faptul că statul nu a urmărit penal în mod eficient persoanele care l-au atacat. Curtea a acceptat faptul că reclamantul a suferit rele tratamente de o gravitate suficientă pentru a se încadra la articolul 3 din Convenție, apoi a examinat acoperirea obligației pozitive a statului:

70. Însă, Curtea observă că, chiar și în absența unei responsabilități directe pentru acțiunile unei persoane particulare în temeiul articolului 3 din Convenție, responsabilitatea statului poate fi totuși implicată prin obligația impusă prin articolul 1 din Convenție. În această legătură, Curtea reia faptul că obligația Înaltelor Părți Contractante în temeiul articolului 1 din Convenție de a recunoaște oricărei persoane aflate în jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Convenție, coroborată cu articolul 3, impune statelor să ia măsuri menite a asigura faptul că persoanele aflate în jurisdicția lor nu sunt supuse torturii sau tratamentelor ori pedepselor inumane sau degradante, inclusiv relelor tratamente administrate de persoane particulare ...

71. mai mult, articolul 3 impune statelor să pună în aplicare dispoziții eficiente de drept penal pentru a elimina comiterea de infracțiuni împotriva integrității personale, susținute de un mecanism de aplicare a legii pentru prevenirea, suprimarea și pedepsirea încălcării acestor dispoziții (a se vedea ... Nachova ...) iar această cerință se extinde și asupra relelor tratamente aplicate terților (a se vedea Šečić ...) Pe de altă parte, se înțelege de la sine faptul că obligația statului în temeiul articolului 1 din Convenție nu poate fi interpretat ca o impunere asupra statului de a garanta prin sistemul său juridic că nu se aplică niciodată un tratament inuman sau degradant de către o persoană altei persoane sau că, dacă acest lucru se întâmplă, ancheta penală trebuie să culmineze neapărat cu o anumită sancțiune. Pentru ca statul să poată fi

---

318. Consultați, de ex. *Soering c. Regatului Unit*, Cererea nr. 14038, 7 iulie 1989, seria A, nr. 161 (1989) 1 E.H.R.R. 439.

319. A se vedea: *Beganović c. Croației*, Cererea nr. 46423/06, Hotărârea din 25 septembrie 2009.

considerat responsabil, trebuie să se arate, în opinia Curții, că sistemul juridic intern și, în mod specific, dreptul penal aplicabil în circumstanțele cauzei, nu reușește să asigure o protecție practică și eficientă a drepturilor garantate prin articolul 3...”

Curtea și-a reamintit apoi că cerințele articolului 2 și 3 pot depăși etapa de cercetare (spre exemplu, în cazul în care s-a ajuns la instituirea procedurilor în fața instanțelor naționale) și că procedura în integralitatea sa trebuie să îndeplinească obligația pozitivă prevăzută de aceste articole, având în vedere efectul de îndepărtare al sistemului judiciar și semnificația rolului pe care acesta trebuie să îl aibă în prevenirea cazurilor de încălcare a dreptului la viață și interzicerea relex tratamentelor.³²⁰

Curtea a observat faptul că autoritățile croate au urmărit penal doar pe unul dintre atacatorii reclamantului și că aceste proceduri au eșuat deoarece s-au prescris, înainte de a concluziona că statul nu a reușit să își respecte obligația pozitivă și că s-a produs o încălcare a articolului 3.³²¹

Sterilizarea forțată a femeilor de etnie romă. Curtea a pronunțat o serie de hotărâri recente cu privire la sterilizarea forțată a femeilor de etnie romă din Slovacia.³²² În *V.C. c. Slovaciei*, reclamanta a pretins că, după câteva ore de travaliu, doctorii au întrebat-o dacă mai vrea copii. Atunci când reclamanta a confirmat că mai vrea, a fost informată că este fatal dacă se decide să mai aibă copii și i s-a cerut să semneze un formular prin care să fie de acord cu sterilizarea. Reclamanta a pretins mai târziu că nu înțelege ce este sterilizarea. Pe dosarul nașterii sale apăreau cuvintele „*pacientă de etnie romă*”;

---

320. A se vedea: *Ali și Ayşe Duran c. Turciei*, Cererea nr. 42942/02, Hotărârea din 8 aprilie 2008, punctele 61-62.

321. A se consulta, de asemenea: *Koky și alții c. Slovaciei*, Cererea nr. 13624/03, Hotărârea din 12 iunie 2012 în care Curtea a examinat o problemă similară. În acest caz, în urma unor certuri într-un bar, în care o femeie care nu era de etnie romă a refuzat să servească bărbați de etnie romă, un grup de bărbați care nu erau de etnie romă, dintre care unii erau înarmați cu băte de baseball și bare de fier, s-au deplasat la locuința unor persoane de etnie romă dintr-un sat unde locuiau reclamantii. S-a presupus că aceștia au strigat slogane rasiste, au intrat cu forța în trei case, au spart geamuri și au produs alte daune. Curtea a constatat că s-au efectuat cercetări insuficiente referitor la incidente atunci când poliția a decis să suspende cercetările din lipsă de probe.

322. *V.C. c. Slovaciei*, Cererea nr. 18968/07, Hotărârea din 8 noiembrie 2011; *N.B. c. Slovaciei*, Cererea nr. 29518/10, 12 iunie 2012; și *I.G., M.K., și R.H. c. Slovaciei*, Cererea nr. 15966/04, 13 noiembrie 2012. A se consulta, de asemenea: *R.K. c. Republicii Ceha*, Cererea nr. 7883/08, Decizia din 27 noiembrie 2012, în care cauza a fost radiată de pe rolul Curții după ce Republica Cehă a convenit asupra unei soluționări amiabile în urma căreia a plătit suma de 10.000 euro unei victime a sterilizării forțate.

aceasta a stat într-un salon cu alte trei paciente de etnie romă; și nu i s-a permis să folosească toaleta împreună cu femeile care nu erau de etnie romă. Curtea a constatat că V.C. a avut cu siguranță sentimente de teamă, angoasă și inferioritate ca urmare a sterilizării ei și a modului în care i s-a solicitat acordul în acest sens.³²³ Aceasta a suferit fizic și psihic pe o perioadă lungă de timp, inclusiv simptome de sarcină falsă cu intervenție psihiatrică necesară. Deși nu a existat o dovadă a intenției cadrelor medicale de a-i aplica rele tratamente, aceștia au acționat cu ignorarea gravă a dreptului ei la autonomie și de a alege ca pacient, iar Curtea a constatat că aceasta reprezintă o încălcare a articolului 3.

În cauza *I.G. M.K. și R.H. c. Slovaciei*, Curtea a constatat că s-a produs o încălcare a obligației procedurale de cercetare. Aceasta a afirmat că:

129...Curtea reia faptul că articolele 1 și 3 din Convenție impun obligații procedurale asupra Părilor Contractante de a efectua o anchetă oficială eficientă, care trebuie să fie amănunțită și promptă. Însă, imposibilitatea unei anchete date de a genera concluzii nu înseamnă că aceasta a fost ineficientă: obligația de cercetare nu este o obligație de rezultat, ci una de mijloace. mai mult, în sfera specifică a neglijenței medicale, obligația de a desfășura o anchetă eficientă poate fi îndeplinită, spre exemplu, și dacă sistemul juridic permite victimelor o cale de recurs în instanțele civile, fie individual, fie în legătură cu o cale de recurs în instanțele penale, permițând stabilirea răspunderii doctorilor în cauză și obținerea oricăror reparații civile, cum ar fi un ordin pentru despăgubiri și pentru publicarea deciziei.

Curtea a constatat că modul de desfășurare a anchetei a fost lipsit de promptitudine și celeritatea cerută, ceea ce determină o încălcare a aspectului procedural al articolului 3. Plângerea civilă depusă de al doilea reclamant, M.K. a avut o durată de soluționare de șase ani și cinci luni, iar urmărirea penală a durat cinci ani și trei luni.³²⁴

Cauza M.K. este o ilustrare bună a modului în care Curtea acordă reparații echitabile în temeiul articolului 41. Instanțele slovace i-au acordat reclamantului despăgubiri în valoare de 1.593 euro. Curtea a constatat că această valoare nu reprezintă o reparație echitabilă a încălcării articolelor 3 și 8, iar Curtea i-a acordat 27.000 de euro ca daune morale.³²⁵

---

323. Ibid. punctul 18.

324. Ibid, punctul 132 și contrar poziției din *V.C. c. Slovaciei*, Cererea nr. 18968/07, Hotărârea din 8 noiembrie 2011.

325. *M.K. c. Slovaciei*, Cererea nr. 15966/04, 13 decembrie 2012, punctele 55-60.

ARTICOLUL 5 - LIBERTATEA ȘI SIGURANȚA PERSOANELOR

Articolul 5 menționează șase situații în care un stat poate să priveze de libertate o persoană. Dacă o arestare sau o detenție, ori altă privare de libertate nu se încadrează într-una dintre cele șase situații, aceasta nu constituie o încălcare a articolului 5.

Cele șase situații prevăzute la articolul 5 alineatul (1) sunt următoarele:

- (a) pe baza condamnării pronunțate de către o instanță;
- (b) arestare sau deținere pentru nerespectarea unui ordin judecătoresc sau în vederea garantării executării unei obligații prevăzute de lege (de exemplu, a obliga participarea unui martor la un proces, ordine judecătorești, teste de paternitate sau dețineri pentru a se stabili identitatea unei persoane - însă se va recurge la detenție doar dacă alte opțiuni mai puțin drastice nu funcționează);
- (c) suspiciunea rezonabilă de a se bănuși că săvârșit o infracțiune sau pentru a-l împiedica să fugă după săvârșirea unei infracțiuni (suspiciunea „rezonabilă” este una obiectivă, iar statele au o marjă de apreciere);
- (d) detenția legală a unui minor pentru educație sub supraveghere sau intentarea unui proces;
- (e) pentru prevenirea răspândirii unor boli infecțioase sau detenție unor persoane alienate, alcoolici sau toxicomani (pentru protecția lor și a altora - boala psihică trebuie să fie stabilită în mod sigur, iar statul are sarcina de a justifica detenția);
- (f) detenția pentru deportarea sau extrădarea unei persoane.

Statul nu poate crea categorii suplimentare și trebuie să acționeze în sfera celor șase situații menționate mai sus. În general, motivele prezentate de stat pentru deținerea unei persoane vor fi supuse supravegherii atente, dată fiind importanța mare a dreptului la libertate în societățile democratice.³²⁶

Garanții procedurale după arestare sau deținere. După ce deținerea legală sau arestarea unei persoane, sunt implicate mai multe garanții procedurale care impun justificarea continuată a detenției. articolul 5 alineatul (2) prevede ca orice persoană arestată trebuie să fie informată cu promptitudine și într-o limbă pe care o înțelege, asupra motivelor arestării sale. Conform

---

326. A se vedea: *De Wilde, Ooms și Versyp c. Belgiei (nr. 1)*, Cererea nr. 2832/66; 2835/66; 2899/67, Hotărârea din 18 iunie 1971; seria A, nr. 12 (1979-80) 1 E.H.R.R. 373.

articolului 5 alineatul (3), o persoană arestată pentru suspiciunea rezonabilă de comitere a unei infracțiuni trebuie să fie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat însărcinat cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul la cauțiune, exceptând cazul în care există motive concludente pentru refuzarea acesteia. Un „motiv verosimil” poate fi suficient pentru a justifica o arestare inițială, însă este nevoie de mai mult pentru continuarea detenției. În cauza *Assenov c. Bulgariei*, spre exemplu, o perioadă de detenție de doi ani a unui minor înainte de proces a reprezentat o încălcare a articolului 5 alineatul (3), chiar dacă autoritățile naționale „nu au avut o teamă nejustificată că reclamantul poate comite infracțiuni dacă este eliberat.”³²⁷

Articolul 5 alineatul (4) prevede dreptul la habeas corpus - un drept permanent la examinarea legalității detenției (în primul rând, privitor la detenția premergătoare unui proces, nu cea care urmează condamnării). În final, articolul 5 alineatul (5) garantează dreptul la reparații al oricărei persoane arestate sau deținute nelegal.

Referitor la cauzele persoanelor de etnie romă, aspecte legate de articolul 5 pot să apară în contextul raidurilor realizate în taberele sau cartierele de romi, în urma cărora poliția a reținut numeroase persoane, deseori pentru acuzații destul de dubioase de furt sau alte infracțiuni comise de către o persoană de etnie romă. Persoanele de etnie romă sunt deseori arestate fără o cauză suficientă și sunt deținute sau li se refuză eliberarea pe cauțiune pentru o perioadă mai mare decât se poate justifica.

În cauza *Seferovic c. Italiei*³²⁸, legalitatea detenției unei femei de etnie romă din Bosnia și Herțegovina în așteptarea deportării sale din Italia a fost contestată pe motivul că s-a încălcat articolul 5 alineatul (1) litera (f) și articolul 5 alineatul (5). Ordinul de detenție și deportare ulterioară a reclamantei s-a dat la doar câteva săptămâni de la nașterea de către aceasta a unui copil (care apoi a murit câteva zile mai târziu); contrar legii italiene care interzice deportarea femeilor timp de șase luni de la naștere.

Problema centrală din fața Curții a fost legalitatea detenției reclamantei, care a fost rezultatul ordinului de deportare emis pe numele ei. Curtea a constatat că reclamanta nu a putut face obiectul unui ordin de deportare conform legii italiene deoarece tocmai născuse un copil; faptul că bebelușul a murit nu îi schimbă dreptul de a nu face obiectul unui ordin de deportare.

---

327. A se vedea: *Assenov și alții c. Bulgariei*, Cererea nr. 24760/94 (1999) 28 E.H.R.R. 652, punctele 156-158.

328. A se vedea: *Seferovic c. Italiei*, Cererea nr. 12921/04, Hotărârea din 8 februarie 2011.

Curtea a concluzionat că s-a încălcat articolul 5 alineatul (1) litera (f) deoarece autoritățile italiene, care au avut cunoștința despre nașterea copilului, nu au avut autoritatea de deținere a reclamantei.

ARTICOLUL 6 - DREPTUL LA UN PROCES ECHITABIL

Articolul 6 alineatul (1) garantează un proces echitabil și public pentru a se hotărî asupra „*drepturilor și obligațiilor cu caracter civil*” sau asupra acuzațiilor în materie penală în termen rezonabil și de către o instanță independentă și imparțială. Curtea nu a definit în mod clar conținutul „*drepturilor și obligațiilor cu caracter civil*”, însă articolul se aplică în mod clar în cazul drepturilor cu caracter de drept privat (precum obligații contractuale, drepturi de muncă, cereri de despăgubiri și altele) și exclude drepturile de drept public, în afară de cazul în care există implicații financiare sau economice. Curtea a dat o interpretare generală amplă sferei de aplicare a articolului 6, acoperind procedurile premergătoare și cele următoare procesului, precum și procesul efectiv.

Ce înseamnă „echitabil”? Semnificația termenului „*echitabil*” depinde de circumstanțele cauzei, însă include și dreptul de a ajunge în primă fază în instanță. Garanțiile procedurale nu au nicio însemnătate fără dreptul de acces la instanțe.³²⁹ Cheltuieli de judecată excesive sau alte obstacole pot reprezenta o încălcare a articolului 6.³³⁰ În cauzele cu persoane de etnie romă, avocații trebuie să acorde o atenție deosebită tipurilor de obstacole culturale și practice cu care se confruntă clienții lor atunci când încearcă să își soluționeze plângerile. În plus, o instanță trebuie să acorde fiecărei părți oportunitatea de a-și prezenta cauza fără a fi dezavantajată. Acest concept cunoscut drept „egalitate de arme” recunoaște faptul că competența și capacitatea poliției de stat de a convinge martorii și de a strânge probe trebuie să fie echilibrate cu cerința ca probele să fie divulgate acuzatului și ca acestea să fie strânse în mod echitabil (spre exemplu, fără constrângere sau tactici ilicite). Principiul echitabilității impune de asemenea ca o instanță să își motiveze hotărârile. Două cauze care implică persoane de etnie romă oferă exemple bune de situații în care echitabilitatea în procedura civilă a dat naștere unor cereri formulate în temeiul articolului 6. În cauza *K.H. c.*

---

329. A se vedea: *Golder c. Regatului Unit*, Cererea nr. 4451/70, 21 februarie 1975, seria A, nr. 18, (1979-80) 1 E.H.R.R. 524, punctele 91-93.

330. A se vedea: *Kreuz c. Poloniei*, Cererea nr. 28249/95, Hotărârea din 19 iunie 2001. Consultați, de asemenea, decizia Comisiei (1999) 25 E.H.R.R. CD 80.

Slovaciei, Curtea a susținut că refuzul de a furniza fotocopii ale dosarelor medicale femeilor de etnie romă care au vrut să intenteze un proces civil pentru sterilizare fără acordul lor a reprezentat o încălcare a articolului 6 alineatul (1). În cadrul unei cereri de despăgubiri, reclamantele au avut sarcina de a dovedi că au fost sterilizate, iar fără dovada respectivă, cererea lor de despăgubiri ar fi fost respinsă.³³¹ În cauza *Stokes c. Regatului Unit*³³², o nomadă irlandeză a pretins că i-au fost încălcate drepturile protejate prin articolele 6 și 8 din Convenție în circumstanțe în care nu i s-a oferit o justificare completă a deciziei luate de a scoate cu forța de pe un teren administrat de o autoritate locală. Părțile au ajuns la o soluționare amiabilă, iar Regatul Unit a fost de acord să îi plătească reclamantei suma de 2.000 euro.

Ce înseamnă „termen rezonabil”? Curtea a reiterat faptul că caracterul rezonabil al duratei procedurii va fi evaluată prin prisma circumstanțelor cauzei. Trebuie să se țină cont de criteriile prevăzute de jurisprudența Curții; în mod specific, complexitatea cauzei, conduita reclamанților și a autorităților competente, precum și importanța riscurilor implicate pentru reclamantul parte în litigiu.³³³

Prin urmare, un termen „*rezonabil*” va depinde de circumstanțele specifice ale unei cauze. În cauzele penale, un termen rezonabil ar putea fi mai scurt dacă libertatea pârâtului a fost limitată pe durata procesului. Cauzele care implică copii sau reclamanți care au suferit boli precum HIV/SIDA trebuie soluționate mai repede decât cele care implică adulți sau reclamanți sănătoși. În cauza *Moldovan c. României*,³³⁴ cauza privind violența de masă descrisă anterior, Curtea a constatat o încălcare a articolului 6 alineatul (1) deoarece soluționarea acțiunilor civile introduse de reclamanți a durat peste 12 ani. Acțiunile civile nu puteau fi soluționate conform legii române până la soluționarea procedurii penale, iar procedura respectivă a durat de asemenea mai mulți ani.

---

331. *K.H și alții c. Slovaciei*, Cererea nr. 32881, Hotărârea din 28 aprilie 2009, (2009) 49 E.H.R.R. 34, punctele 59-69.

332. A se vedea: *Stokes c. Regatului Unit*, Cererea nr. 65819/10.

333. A se vedea: *Orșuș și alții c. Croației* Cererea nr. 15766/03, Hotărârea din 10 martie 2010, (2011) 52 E.H.R.R. 7

punctul 108; *Süßmann c. Germaniei*, Cererea nr. 20024/92, Hotărârea din 16 septembrie 1996, punctul 48; *Gast și Popp c. Germaniei*, Cererea nr. 29357/95, Hotărârea din 25 februarie 2000, punctul 70.

334. A se vedea: *Moldovan și alții c. României (nr. 2)* Cererea nr. 41138/98, Hotărârea din 12 iulie 2005, (2007) 44 E.H.R.R. 16.

Obligații specifice în cauze penale. articolul 6 alineatele (2) și (3) prevăd obligații specifice referitor la procesele penale. Există prezumția de nevinovăție, iar sarcina probei revine statului. Pârâtul trebuie să fie informat cu promptitudine într-o limbă pe care o înțelege, asupra naturii acuzațiilor aduse, trebuie să i se acorde timp și mijloace pentru a-și pregăti apărarea și trebuie să aibă dreptul de a convinge martorii să participe. Trebuie să i se asigure interpretarea, dacă este necesar, pentru martori și pentru pârât.

Dacă un pârât nu își permite un avocat, statul trebuie să asigure unul, „atunci când interesele justiției o cer”. În consecință, dacă un pârât riscă să i se aplice o sentință gravă (de exemplu, pedeapsa cu închisoarea), Curtea va impune posibilitatea acordării de asistență juridică.

ARTICOLUL 8 – DREPTUL LA RESPECTAREA VIEȚII PRIVATE ȘI DE FAMILIE, A DOMICILIULUI ȘI A CORESPONDENȚEI

Articolul 8 alineatul (1) prevede că, „Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale”.

Ce este protejat? articolul 8 protejează patru drepturi – dreptul de a respecta (1) viața privată (2) viața de familie (3) domiciliul și (4) corespondența. Drepturile protejate de articolul 8 se încadrează într-o categorie de drepturi ce sunt mai degrabă calificate, decât absolute. Spre deosebire de drepturile protejate de articolul 3, acestea pot fi subiectul unui anumit grad de interferență din partea autorităților de stat. Conform articolului 8 alineatul (2) și jurisprudenței Curții, orice atingere adusă drepturilor prevăzute la articolul 8: trebuie să fie în conformitate cu legislația; trebuie să fie necesare într-o societate democratică și trebuie să urmărească un scop legitim. Scopurile legitime sunt prezentate în articolul 8 alineatul (2):

- i. în interesul securității naționale;
- ii. în interesul siguranței publice;
- iii. în interesul bunăstării economice a țării;
- iv. pentru apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale;
- v. pentru protecția sănătății sau a moralei; sau
- vi. pentru protecția drepturilor și a libertăților altora.

Proportionalitatea unei măsuri depinde de eficacitatea acesteia, dacă există mijloace mai puțin restrictive de realizare a aceluiași obiectiv, și nivelul de intervenție implicat. Dacă o persoană este complet lipsită de un drept, chiar și cele mai legitime obiective nu pot fi suficiente. Atunci când se aplică acest

test comparativ, Curtea oferă statului, în general, o „marjă de apreciere” - o libertate acordată statelor pentru a stabili cel mai bun echilibru între drepturile calificate și interesul public, în orice intervenție.

Astfel, dreptul de a respecta viața privată și de familie nu este absolut și un stat poate obține un mandat pentru un motiv întemeiat pentru a asculta telefonul cuiva, a strânge informații medicale pentru a combate o eventuală epidemie, sau a instala camere de supraveghere în locuri publice ca o măsură de securitate.

Curtea a fost foarte radicală în interpretarea sensului „viață privată”. Conceptul de „viață privată” a fost interpretat pentru a include „integritatea fizică și psihologică a unei persoane” căreia trebuie să i se acorde respect pentru a „asigura dezvoltarea, fără intervenție din afară, a personalității fiecărui individ în relațiile acestuia cu alte persoane”³³⁵ Curtea a conchis că s-a adus atingere drepturilor reclamantilor la viața privată atunci când: statul a interzis activitatea sexuală consensuală între doi bărbați;³³⁶ există restricții privind accesul la fișiere³³⁷ sau informații despre boala cuiva;³³⁸ informații privind starea de sănătate și starea de reproducere;³³⁹ solicitantul a fost afectat de poluarea mediului;³⁴⁰ sau atunci când reclamantii au solicitat acces la informații despre poluarea mediului.³⁴¹

Prin garantarea *respectului* față de viața privată și de familie și nu doar a dreptului la intimitate, Convenția protejează o gamă largă de drepturi suprapuse și interdependente. De exemplu, în cauza *Chapman c. Regatului*

---

335. A se vedea: *Botta c. Italiei*, Cererea nr. 21439/93, Hotărârea din 24 februarie 1998 (1996) 26 E.H.R.R. 241, punctul 32.

336. A se vedea: *Norris c. Irlandei*, Cererea nr. 10581, Hotărârea din 26 octombrie 1988, (1991) 13 E.H.R.R. 186.

337. A se vedea: *Gaskin c. Regatului Unit*, Cererea nr. 10454/83, Hotărârea din 7 iulie 1989; *seria A*, nr. 160, (1990) 12 EHRR 36.

338. A se vedea: *McGinley și Egan c. Regatului Unit*, Cererea nr. 21825/93, 9 iunie 1998 (1999) 27 E.H.R.R. 1; și *LCB c. Regatului Unit*, Cererea nr. 23414/94, 9 iunie 1998 (1999) 27 E.H.R.R. 212.

339. A se vedea: *K.H și alții c. Slovaciei*, Cererea nr. 32881/04, Hotărârea din 28 aprilie 2009, (2009) 31 E.H.R.R. 34, punctul 44.

340. A se vedea: *Hatton c. Regatului Unit*, Cererea nr. 36022/97, Hotărârea din 8 iulie 2003 (2003) 37 E.H.R.R. 28 și *Di Sarno c. Italiei*, Cererea nr. 30765/08, Hotărârea din 10 ianuarie 2012.

341. A se vedea: *Guerra și alții c. Italiei*, Cererea nr. 14967/89, Hotărârea din 19 februarie 1998 (1998) 26 E.H.R.R. 357, punctul 60.

Unit,³⁴² Curtea a examinat plângerea depusă de o femeie de etnie romă care dorea să trăiască într-o rulotă pe bucata sa de teren, încălcând reglementările naționale și locale de urbanism, și care a fost supusă acțiunii de executare pentru a fi scoasă de pe teren. Curtea a acceptat faptul că ocuparea de către reclamantă a caravanei face parte din identitatea sa ca țigan,

*„ceea ce reflectă o lungă tradiție a minorității de a adopta un stil de viață nomad...chiar dacă, sub presiunea dezvoltării și diverselor politici sau din propria dorință, mulți țigani nu mai trăiesc o viață nomadă totală, ci se stabilesc într-un loc tot mai mult pentru perioade lungi pentru a facilita, de exemplu, educația copiilor lor.”*³⁴³

Curtea a reținut că articolul 8 protejează dreptul țiganilor romani de a se bucura de stilul de viață tradițional. În mod semnificativ, Curtea a afirmat, de asemenea, că poziția vulnerabilă a țiganilor romani ca minoritate necesită o examinare specială a nevoilor și stilului diferit de trai al acestora, existând o obligație pozitivă a statelor membre de a facilita stilul de viață al țiganilor romani. Cu toate acestea, plângerea a fost respinsă de către Curte. Curtea a acordat statului o marjă largă de apreciere. Aceasta a constatat că măsurile adoptate de statul pârât au fost în conformitate cu legea și au urmărit un scop legitim de păstrare a mediului de pe terenul în cauză, care a fost clasificat ca o zonă de filtru verde de autoritățile britanice și a concluzionat că acțiunea de executare a fost proporțională în cauza respectivă.³⁴⁴

În cauza *Connors c. Regatului Unit* reclamantul, un nomad irlandez a fost evacuat imediat de pe un teren de nomazi administrat de autoritățile locale. Curtea și-a reamintit de propria obligație pozitivă de a facilita stilul de viață al țiganilor și a concluzionat că evacuarea nu a fost îndeplinită cu respectarea garanțiilor procedurale necesare în condițiile în care reclamantul nu a avut ocazia de a se apăra împotriva procedurilor de evacuare sau posibilitatea de

---

342. A se vedea: *Chapman c. Regatului Unit*, Cererea nr. 27238/94, Hotărârea din 18 ianuarie 2001 (2001) 33 E.H.R.R. 18.

343. *Ibid.* punctul 73.

344. A se consulta, de asemenea: *Smith c. Regatului Unit* Cererea nr. 25154/94, Hotărârea din 18 ianuarie 2001, (2001) 33 E.H.R.R. 30, la punctul 138; *Coster c. Regatului Unit*, Cererea nr. 24876/94, Hotărârea din 18 ianuarie 2001 (2001) 33 E.H.R.R. 20, la punctul 141; *Lee c. Regatului Unit*, Cererea nr. 25289/94, Hotărârea din 18 ianuarie 2001, (2001) 33 E.H.R.R. 29 la punctul 129; și *Beard c. Regatului Unit*, Cererea nr. 24882/94, Hotărârea din 18 ianuarie 2001 (2001) 33 E.H.R.R. 19, la punctul 132 și cauza anterioară *Buckley c. Regatului Unit*, Cererea nr. 20348/92, Hotărârea din 25 septembrie 1996, (1997) 23 E.H.R.R. 101

a contesta în instanță faptul că evacuarea ar fi disproporționată.³⁴⁵ În egală măsură, în cauza *Buckland c. Regatului Unit*³⁴⁶ Curtea a considerat că drepturile țiganilor romani cuprinse în articolul 8 au fost încălcate în circumstanțele în care reclamantului nu i s-a dat ocazia de a contesta proporționalitatea unei decizii de a intra în posesia unui loc închiriat pe un teren autorizat, în fața unui tribunal independent.

În cauza *Yordanova c. Bulgariei*,³⁴⁷ Curtea a reținut că marja de apreciere va fi foarte largă cu privire la drepturile sociale și economice, însă mai restrânsă atunci când este vorba despre dreptul unei persoane de a se bucura efectiv de viața sa intimă sau de drepturile fundamentale. Autoritățile au prezentat un ordin de evacuare unor persoane de etnie romă care locuiau într-o zonă din Sofia, care au ocupat ilegal terenul din anii 1960. Niciodată nu s-a făcut nimic cu privire la prezența lor anterior transmiterii ordinului în anul 2005, fără a exista planuri de relocare a rezidenților care urmau să fie evacuați. Curtea a reținut faptul că, deși statul nu avea o obligație de a asigura o locuință, este important de remarcat faptul că autoritățile nu au avut în vedere riscul ca reclamanții să ajungă fără adăpost înainte de emiterea deciziei. Aceasta a reținut, de asemenea, că:

„130...în cazuri excepționale, poate deriva o obligație de a asigura locuințe unor persoane în special vulnerabile în temeiul articolului 8 din Convenție”.

Curtea a luat în considerare perioada de timp în care reclamanții au ocupat terenul și faptul că o parte din plângerile depuse împotriva lor de către alți rezidenți din zonă se bazau pe prejudecăți rasiale, înainte de a concluziona că ar fi existat o încălcare a articolului 8 dacă ordinul de evacuare ar fi fost executat.

În cazul *Winterstein și alții c. Franței*³⁴⁸, Curtea a reținut că a existat o încălcare a articolului 8 atunci când instanțele franceze au ordonat evacuarea unui număr de nomazi care locuiau pe un teren de cinci până la treizeci de ani, sub sancțiunea unei amenzi zilnice de 200 € dacă aceștia rămâneau pe respectivul teren. Deși ordinul nu a fost niciodată executat, un număr mare de persoane

---

345. A se vedea: *Connors c. Regatului Unit*, Cererea nr. 66746/01, Hotărârea din 27 mai 2004 (2005) 40 E.H.R.R. 9, punctul 84; *Chapman c. Regatului Unit*, Cererea nr. 27238/94, Hotărârea din 18 ianuarie 2001 (2001) 33 E.H.R.R. 18, punctul 96; și *Winterstein c. Franței*, Cererea nr. 27013/07, Hotărârea din 17 octombrie 2013.

346. Cererea nr. 40060/08 din 18 septembrie 2012, (2013) 56 E.H.R.R. 16.

347. Cererea nr. 25446/06, 24 aprilie 2012.

348. *Winterstein c. Franței*, Cererea nr. 27013/07, Hotărârea din 17 octombrie 2013.

au părăsit locul din cauza fricii, și doar patru familii au fost mutate în alte locuințe de către stat. Curtea a observat că instanțele naționale nu au luat în considerare durata de timp în care familiile au locuit pe respectivul teren și faptul că, timp de mai mulți ani, a existat o toleranță *de facto* a prezenței acestora. Curtea a concluzionat că principiul proporționalității înseamnă că aceste tipuri de cazuri, în care o întreagă comunitate a fost stabilită pentru o perioadă lungă de timp, ar trebui să fie tratate într-un mod cu totul diferit de situația în care o persoană este evacuată de pe o proprietate pe care aceasta o ocupă ilegal.³⁴⁹ Aceasta a reiterat faptul că în cazul în care cineva se confruntă cu pierderea locuinței proprii, proporționalitatea acestei măsuri ar trebui să fie evaluată de un tribunal/o instanță, ceea ce instanțele franceze nu au făcut.

Deși articolul 8 nu recunoaște dreptul de a primi o locuință, în circumstanțele specifice ale cauzei și, având în vedere prezența îndelungată a reclamanților, a familiilor acestora și a comunității pe care aceștia au creat-o, principiul proporționalității impune că trebuie acordată o atenție specială faptului că o consecință a expulzării acestora ar determina expunerea acestora la riscul de a rămâne fără adăpost. Curtea a subliniat numeroase instrumente internaționale și ale Consiliului Europei care au subliniat necesitatea, în cazurile de expulzare forțată a persoanelor de etnie romă și nomazilor, de a oferi persoanelor în cauză o cazare alternativă.³⁵⁰

În cauza *Moldovan c. României*, Curtea a concluzionat că dreptul de a respecta viața privată și de familie a fost încălcat prin faptul că statul nu a reconstruit în mod corespunzător casele familiilor de romi, după ce un grup de săteni, cu complicitatea poliției, le-au ars din temelii.³⁵¹

De asemenea, articolul 8 a fost utilizat pentru a preveni expulzarea persoanelor de etnie romă din statele membre. În cauza *Hamidovic c. Italiei*³⁵², reclamanta, originară din Bosnia-Herțegovina, locuia în Italia de douăzeci de ani când statul italian a adoptat decizia de a o expulza. Curtea a constatat că pe perioada în care reclamanta a locuit în Italia și-a creat relații personale, sociale și economice, care au făcut parte din viața privată a acesteia. Toți copiii acesteia au fost crescuți în Italia, iar Curtea a respins argumentul guvernului italian conform căruia aceștia se pot întoarce cu aceasta în Bosnia-Herțegovina

---

349. Ibid. punctul 150.

350. Ibid. punctele 164-165.

351. A se vedea: *Moldovan și alții c. României* (nr. 2) Cererea nr. 41138/98, 64320/01, Hotărârea din 12 iulie 2005, (2007) 44 E.H.R.R. 16, punctul 109.

352. A se vedea: *Hamidovic c. Italiei*, Cererea nr. 31956/05, Hotărârea din 4 decembrie 2012.

ca fiind nerealist, deoarece copiii nu erau deloc atașați de respectiva țară. S-a observat că infracțiunile pe care reclamanta le-a comis au fost, în principal, pentru cerșetorie și nu au fost atât de „grave” încât să justifice expulzarea. Decizia de expulzare a constituit o atingere disproporționată adusă dreptului acesteia de respectare a vieții private și de familie.

În cazurile de sterilizare forțată a femeilor de etnie romă la care se face referire la în paragraful articolului 3 de mai sus, Curtea a constatat că a existat o încălcare a articolului 8 prin faptul că s-a adus atingere dreptului reclamanților la viața privată și de familie. În V.C, Curtea a constatat că s-a produs o încălcare pe baza faptului că sterilizarea forțată a afectat relația reclamantei cu comunitatea de etnie romă și soțul acesteia de atunci. Curtea a observat că:

(146) „...documentele prezentate indică faptul că problema sterilizării și utilizarea necorespunzătoare a acesteia a afectat persoane vulnerabile care aparțin unor grupuri etnice diferite. Cu toate acestea, Comisarul pentru drepturile omului al Consiliului Europei a fost convins că populația de etnie romă din estul Slovaciei a fost expusă unui risc deosebit. Printre altele, aceasta se datora atitudinilor negative generale față de natalitatea relativ crescută în rândul persoanelor de etnie romă în comparație cu alte părți ale populației, adesea exprimate ca o îngrijorare față de proporția crescută a populației ce trăiește din ajutoare sociale. În opinia comisarului, guvernul slovac avea o responsabilitate obiectivă în respectiva cauză datorită deficiențelor sistemice ale procedurilor permise și, în special, pentru că nu a dezvoltat o legislația corespunzătoare și nu a exercitat o supraveghere adecvată a practicilor de sterilizare (a se vedea paragraful 78 de mai sus)...

(154) ...absența, la momentul respectiv, a garanțiilor prin care se acordă o atenție specială sănătății de reproducere a reclamantei ca femeie de etnie romă a însemnat nerespectarea de către statul pârât a obligației pozitive de a-i asigura acesteia o măsură suficientă de protecție care să îi permită să se bucure efectiv de dreptul la respectarea vieții sale private și de familie.”

ARTICOLUL 14 – DREPTUL DE A NU FI DISCRIMINAT

Articolul 14 garantează lipsa discriminării cu privire la „drepturile și libertățile” garantate de Convenție. Dreptul nu are o existență independentă și pentru ca discriminarea să poată fi acționată în justiție, reclamantul trebuie să pretindă că aceasta s-a produs în contextul încălcării unui alt drept fundamental, cum ar fi dreptul la respectarea vieții de familie sau dreptul de a nu fi supus torturii.

Eventualele categorii de discriminare sunt nedeterminate. articolul 14 interzice discriminarea „din orice motiv”. Se oferă ca exemple „sex, rasă, culoare, limbă, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere, vârstă sau orice altă situație.” Cu toate acestea, Convenția este un instrument viu, iar Curtea interpretează Convenția în contextul momentului în care ia o hotărâre. Astfel, Curtea a susținut că, în prezent, Convenția interzice discriminarea pe criterii de handicap³⁵³ sau orientare sexuală³⁵⁴, ambele nefiind avute în vedere la momentul elaborării inițiale a Convenției.

La fel ca alte articole, articolul 14 protejează dreptul persoanelor, nu al grupurilor. Astfel, comunitățile de etnie romă sau ashkalia, femeile ori alte persoane pot formula o acțiune privind încălcarea drepturilor acestora garantate de Convenție numai în cazul în care acestea sunt afectate mai degrabă în mod individual, nu în numele unui grup. Fiecare reclamant trebuie să fie în măsură să demonstreze că el sau ea este personal victimă a unei încălcări.

Nu este necesară o încălcare fundamentală. În cazul în care discriminarea pretinsă intră în domeniul de aplicare al unui alt drept al Convenției, Curtea poate lua în considerare acuzațiile cuprinse la articolul 14. Curtea nu trebuie să constate o încălcare separată a dreptului fundamental pentru a concluziona că a existat o încălcare a articolului 14. De exemplu în cauza *Abdulaziz, Cabales și Balkandali c. Regatului Unit*³⁵⁵ reclamantele s-au plâns că a fost mai ușor pentru un bărbat stabilit în Regatul Unit decât pentru o femeie stabilită acolo să obțină permisiunea ca partenerul de altă origine să intre sau să rămână în Regatul Unit. Acestea au pretins încălcări ale articolelor 8 și 14 coroborat cu articolul 8. Curtea a constatat că se aplică articolul 8, însă, considerat în mod individual, nu a fost încălcat deoarece reclamantii nu aveau niciun drept în temeiul Convenției de a alege țara de reședință și puteau să își stabilească domiciliul în Turcia, Pakistan sau în altă parte. Cu toate acestea, Curtea a constatat că cererea se încadrează în domeniul de aplicare al articolului 8 și că articolul 14, coroborat cu articolul 8, a fost încălcat prin discriminarea împotriva reclamantilor pe criterii de sex, deoarece a existat un tratament discriminatoriu al soților și soțiilor în situații similare.

---

353. A se vedea: *Glor c. Elveției*, Cererea nr. 13444/04, Hotărârea din 30 aprilie 2014, paragraful 53.

354. A se vedea: *Salguiero da Silva Mouta c. Portugaliei*, Cererea nr. 33290/96, Hotărârea din 21 decembrie 1999, (2001) 31 E.H.R.R. 47, punctul 28.

355. A se vedea: *Abdulaziz, Cabales și Balkandali c. Regatul Unit*, Cererea nr. 9214/80; 9473/81; 9474/81, Hotărârea din 28 mai 1985, (1985) 7 E.H.R.R. 471.

Tratament similar în situații similare. În esență, articolul 14 garantează faptul că persoanele aflate în situații similare ar trebui tratate la fel în ceea ce privește drepturile din Convenție, cu excepția cazului în care există o justificare obiectivă și rezonabilă pentru diferența de tratament.

În cauza *Hoffmann c. Austrie*³⁵⁶ o mamă, care făcea parte din martorii lui lehova, a fost tratată diferit într-o problemă de custodie a copilului din cauza religiei sale. S-a constatat că s-a produs o încălcare a articolului 8, coroborat cu articolul 14. În *cauza lingvistică belgiană*, copiii vorbitori de limbă franceză care locuiau în comune vorbitoare de limbă flamandă au fost tratați diferit în comparație cu copiii vorbitori de flamandă ce locuiau în comune vorbitoare de limbă franceză.³⁵⁷ În *Abdulaziz Curtea* a respins argumentul Regatului Unit conform căruia tratamentul diferit al soților în comparație cu cel al soțiilor în ceea ce privește probleme de imigrație se justifică prin nivelurile ridicate de șomaj la nivel național.

Mai recent, în cauza *Muñoz Díaz c. Spaniei*,³⁵⁸ Curtea a concluzionat că s-a produs o încălcare a articolului 14, împreună cu articolul 1 din Protocolul 1 (dreptul de a se bucura de bunurile personale) în circumstanțe în care statul a refuzat să recunoască o căsătorie a unei femei de etnie romă (care a fost oficiată în concordanță cu obiceiurile și tradițiile culturale române) și, drept consecință, a refuzat să îi acorde acesteia dreptul la pensia de urmaș la care aceasta ar fi avut dreptul dacă era căsătorită în baza legii spaniole.

În cauza *Sejdić și Finci c. Bosniei-Herțegovina*³⁵⁹ Marea Cameră a constatat că articolele 14 și 3 din Protocolul 1 (dreptul la alegeri libere) au fost încălcate în circumstanțele în care prevederile constituționale împiedicau pe oricine, cu excepția persoanelor din „popoarele constitutive” (bosniaci, croați sau sârbi) de a participa la alegerile pentru Casa Poporului și președenția Bosniei și Herțegovinei. În special, prevederile constituționale erau discriminatorii față de reclamanții evrei și cei de etnie romă.

---

356. A se vedea: *Hoffmann c. Austriei*, Cererea nr. 12875/87, Hotărârea din 23 iunie 1993; seria A, nr. 255-C (1994) 17 E.H.R.R. 293.

357. A se vedea: Cauza „cu privire la anumite aspecte legale privind utilizarea limbilor în educație în Belgia (fond)” (cunoscut drept *cauza lingvistică belgiană nr. 2*, Cererea nr. 1474/64, Hotărârea din 23 iulie 1968; seria A, nr. 6 (1979-80) 1 E.H.R.R. 252

358. A se vedea: *Muñoz Díaz c. Spaniei* Cererea nr. 49151/07, Hotărârea din 8 martie 2010, (2010) 50 E.H.R.R. 49.

359. A se vedea: *Sejdić și Finci c. Bosniei și Herțegovinei*, Cererea nr. 27996/06 și 34836/06, Hotărârea din 22 decembrie 2009.

În cauza *Paraskeva Todorova c. Bulgariei*,³⁶⁰ Curtea a constatat că sentința de trei ani de închisoare impusă unei femei de etnie romă a încălcat articolul 14 coroborat cu articolul 6. Instanța națională de condamnare a comentat asupra originii etnice a reclamantului, printre detaliile personale utilizate pentru identificarea acesteia, și ulterior a refuzat să suspende sentința pe motiv că există „o impresie de impunitate, în special în rândul membrilor grupurilor minoritare, care consideră că o pedeapsă cu suspendare nu este o sentință.”³⁶¹ Curtea a constatat că reclamantul a fost tratat diferit și că motivele prezentate de instanță nu prezentau nicio justificare obiectivă pentru diferența de tratament.

Tratament diferit în situații diferite. articolul 14 garantează, de asemenea, dreptul persoanelor aflate în diferite situații de a fi tratate diferit. În cauza *Thlimmenos c. Greciei*³⁶², Curtea a susținut că o persoană ce face parte din martorii lui Iehova, care a fost condamnată la pedeapsa cu închisoarea pentru patru ani pentru că a refuzat să poarte o uniformă militară trebuie să fie tratată diferit decât infractorii „obișnuiți” în contextul legilor care împiedică persoanele cu cazier să devină contabili publici. Chiar dacă a existat un motiv legitim pentru interzicerea infractorilor condamnați să devină contabili publici, același raționament nu se aplică din motive de conștiință, iar circumstanțele diferite ale acestora impun un tratament diferit.³⁶³ Acest raționament este important în cauze cu persoane de etnie romă – Curtea în cauza *Chapman c. Regatului Unit*³⁶⁴ a recunoscut în mod special diferențele stiluri de viață ale țiganilor romani și obligația pozitivă a statului de a facilita acel stil de viață, care în unele cazuri poate necesita un tratament diferit al persoanelor de etnie romă datorită situației diferite a acestora.

„Marja de apreciere” a statului în cazuri de discriminare. Interzicerea discriminării în temeiul articolului 14 este mai degrabă un drept calitativ decât unul absolut, iar statele pot avea o marjă de apreciere considerabilă. Tratamentul diferit trebuie să aibă o justificare obiectivă și rezonabilă – trebuie să existe un scop legitim și măsura trebuie să fie proporțională și

---

360. A se vedea: *Paraskeva Todorova c. Bulgariei*, Cererea nr. 37193/07, Hotărârea din 25 martie 2010.

361. Ibid. punctul 10.

362. A se vedea: *Thlimmenos c. Greciei*, Cererea nr. 34369/97, Hotărârea din 6 aprilie 2000, (2001) 31 E.H.R.R. 15.

363. Ibid. punctul 47.

364. A se vedea: *Chapman c. Regatului Unit*, Cererea nr. 27238/94, Hotărârea din 18 ianuarie 2001 (2001) 33 E.H.R.R. 18.

adresată îndeplinirii acestui scop. Dacă respectiva marjă de apreciere este largă sau îngustă depinde de:

- ▶ Natura dreptului implicat (statele au mai multă libertate în domeniile sociale și economice, în timp ce marja privind drepturile fundamentale este foarte îngustă).
- ▶ Nivelul de intervenție (dreptul subiacent este complet eliminat?)
În *Aziz c. Ciprului*,³⁶⁵ Curtea a constatat o încălcare din partea unui cipriot turc, care locuia în partea elenă a Ciprului și care nu se putea înregistra la vot, deoarece constituția cipriotă prevedea ca cei de origine turcă să fie înscriși pe listele de vot pentru cetățenii turci și cei de origine elenă să fie pe listele de vot pentru cetățenii greci, lipsindu-l astfel cu totul de dreptul de a vota.
- ▶ Interesul public implicat în categoria discriminării (interesul public puternic de combatere a diferențelor pe criterii de sex și rasă necesită un nivel mai ridicat de justificare a discriminării pe aceste criterii).

Segregarea în școli. În cadrul seminarului *Cauza lingvistică belgiană*, Curtea a constatat că legislația belgiană nu a respectat articolul 14 coroborat cu articolul 2 alineatul (1) din Protocolul nr. 1 deoarece a împiedicat copiii vorbitori de limbă franceză din anumite comunități vorbitoare de limbă flamandă de la periferia orașului Bruxelles să aibă acces la școli cu predare în limba franceză pe unicul criteriu al adresei de reședință a părinților acestora.³⁶⁶

Au existat o serie de hotărâri ale Curții cu privire la discriminarea cu care se confruntă mulți copii de etnie romă în privința accesului la educație în diferite țări din Europa. În cauza de referință *D.H. c. Republicii Cehe*³⁶⁷, Curtea a reținut că reclamanții de etnie romă au fost victime ale discriminării indirecte. Marea Cameră a declarat că a existat o încălcare a articolului 14 coroborat cu articolul 2 din Protocolul nr. 1 (dreptul la educație) în situații în care reclamanții au fost discriminați indirect atunci când au fost selectați pentru și repartizați în școli speciale pentru copiii cu dificultăți de învățare.

---

365. A se vedea: *Aziz c. Ciprului*, Cererea nr. 69949/01, Hotărârea din 22 iunie 2004 (2005) 41 E.H.R.R. 11.

366. A se vedea: Cauza „cu privire la anumite aspecte legale privind utilizarea limbilor în educație în Belgia (fond)”, Cererea nr. 1474/64, Hotărârea din 23 iulie 1968; seria A, nr. 6 (1979-80) 1 E.H.R.R. 252.

367. A se vedea: *D.H și alții c. Republicii Cehe*, Cererea nr. 57325/00, Hotărârea din 13 noiembrie 2007, (2008) 47 E.H.R.R. 3.

S-au pus la dispoziția Curții dovezi statistice care au arătat că în anul 1999, 50,3% dintre copiii de etnie romă au frecventat școli speciale în orașul Ostrava, față de 1,8% dintre copiii care nu sunt de etnie romă. De asemenea, s-a arătat că copiii de etnie romă au reprezentat 56% dintre toți copiii care au fost repartizați în școli speciale. Acesta a reprezentat un procent extrem de ridicat, având în vedere că copiii romi reprezentau doar 2,26 la sută dintre elevii de vârstă școlară primară din oraș.³⁶⁸

Marea Cameră a concluzionat că: cel puțin, testele de selecție pentru școli au fost imparțiale și nu au luat în considerare particularitățile copiilor de etnie romă;³⁶⁹ părinții nu au fost în măsură să își dea consimțământul în cunoștință de cauză pentru copiii plasați în aceste școli;³⁷⁰ și că, în orice caz,

„nu poate fi acceptată nicio renunțare la dreptul de a nu fi supus discriminării rasiale”³⁷¹

Pentru a ajunge la concluzia că a existat o încălcare a Convenției, Marea Cameră a recunoscut că alegerea celor mai bune mijloace de abordare a dificultăților de învățare ale copiilor lipsiți de competență în limba de predare nu este una ușoară și că aceasta presupune un exercițiu dificil de echilibrare între interesele concurente. Cu toate acestea, Marea Cameră a comentat cu privire la marja de apreciere în termenii următori:

„206. ...ori de câte ori se conferă autorităților naționale libertatea de a interveni asupra exercitării unui drept acordat prin Convenție, garanțiile procedurale puse la dispoziția individului vor fi în mod specific materiale atunci când se stabilește dacă statul pârât a rămas în marja de apreciere la data stabilirii cadrului de reglementare...”

În cauza *Sampanis și alții c. Greciei*,³⁷² câțiva reclamânți de etnie romă s-au plâns de o discriminare prin care o școală locală a refuzat categoric la început să le înscrie copiii timp de un an, iar ulterior, s-au pus odată la dispoziție locuri și s-a predat copiilor de etnie romă în ‘clase de pregătire’ separate, fără vreun temei obiectiv sau rezonabil.

Statul a acceptat faptul că acei copii au pierdut anul școlar 2004-2005, însă a sugerat că nu a existat vreo încălcare a Convenției deoarece reclamânții nu

---

368. Ibid. punctul 18.

369. Ibid. punctele 200-201.

370. Ibid. punctul 202.

371. Ibid. punctul 204.

372. A se vedea: *Sampanis și alții c. Greciei*, nr. 32526/05, Hotărârea din 5 iunie 2008.

au depus o cerere oficială pentru înscrierea copiilor lor, ci doar au abordat școala pentru a solicita informații cu privire la înscriere. Curtea a respins acest argument. Aceasta a constatat că reclamanții și-au exprimat în mod expres dorința de a-și înscrie copiii și a concluzionat că școala trebuia să faciliteze înscrierea copiilor reclamanților, având în vedere vulnerabilitatea comunității de etnie romă și cerința de a acorda o atenție deosebită nevoilor acestora.

Copiii reclamanților au fost înscriși la școală în următorul an de învățământ, însă la începutul anului școlar, părinții care nu erau de etnie romă au protestat cu privire la admiterea acestora și au baricadat școala, solicitând transferarea copiilor de etnie romă în altă clădire. Ulterior, reclamanții au semnat o declarație întocmită de cadrele didactice ale școlii, prin care și-au exprimat dorința de a-și transfera copiii în altă clădire și imediat după aceasta, copiii acestora au început să facă „ore de pregătire” într-o clădire anexă, iar blocajul a fost ridicat.

Curtea a putut să deducă din situația de fapt a cauzei că decizia de a plasa copiii de etnie romă în anexă a fost influențată de protestele și blocada creată de către părinții copiilor care nu erau de etnie romă și a considerat că elementele de probă prezentate de reclamanți creează o puternică prezumție de discriminare. În aceste împrejurări, Curtea a examinat dacă statul a arătat că diferența de tratament a fost rezultatul unor factori obiectivi, fără a avea legătură cu originile etnice ale persoanelor în discuție. Statul a argumentat că plasarea copiilor reclamanților în „clase pregătitoare” s-a făcut pentru ca aceștia să poată atinge nivelul de educație care să le permită transferarea în „clase obișnuite”. Cu toate acestea, Curtea a afirmat că: școala nu a adoptat vreun criteriu clar sau o testare corespunzătoare a competențelor sau dificultăților de învățare, care ar putea fi utilizate pentru a alege copiii care să fie grupați în „clase pregătitoare”; de asemenea, statul nu a furnizat vreun exemplu de copii de etnie romă care au fost transferați în „clase normale” (în ciuda participării copiilor reclamanților la ore în „clase pregătitoare” timp de doi ani) și nici nu a explicat cum urmau copiii să fie evaluați în mod obiectiv pentru a se stabili competența acestora de a fi incluși în „clase normale”.

Deși Curtea a recunoscut că reclamanții au semnat o declarație indicând faptul că doreau transferarea copiilor acestora în anexă, aceasta a reiterat punctul de vedere prezentat în cauza *D.H. c. Republicii Cehe*, și anume faptul că renunțarea la dreptul de a nu fi discriminat este inacceptabilă și ar fi incompatibilă cu Convenția.

În concluzie, Curtea a decis că statul a discriminat copiii reclamanților și că a existat o încălcare a articolului 14 coroborat cu articolul 2 din Protocolul nr. 1 din Convenție.

Problema discriminării copiilor de etnie romă din școlile elene a fost reanalizată de Curte la finalul anului 2012 în cauza *Sampani c. Greciei*.³⁷³ Reclamanții erau fie copii cu vârste cuprinse între cinci și 15 ani, fie părinții ori tutorii acestora. O parte dintre reclamanții acestei cauze au fost aceiași cu reclamanții din cauza din anul 2008, *Sampanis c. Greciei*.

După pronunțarea hotărârii în cauza *Sampanis*, o școală nouă, cunoscută ca școala cu numărul 12, a fost deschisă în toamna anului 2008 în județ pentru a înlocui anexa unde li s-a predat copiilor de etnie romă. Înainte de deschiderea școlii, părinții care nu erau de etnie romă și-au reafirmat opoziția față de integrarea copiilor de etnie romă în clasele obișnuite. Mai mult, în vara anului 2008, incinta noii școli a fost distrusă și echipamentele au fost furate, iar directorul școlii a trebuit să avertizeze Ministerul Educației că școala nu e echipată pentru a îndeplini nevoile de bază ale copiilor și prezintă o amenințare la adresa siguranței profesorilor și copiilor. Atât ombudsmanul cât și Ministerul Educației au luat măsuri pentru a încuraja instituția prefectului local și primarul să ia măsuri pentru integrarea copiilor de etnie romă în sistemul școlar. S-a propus ca noua școală să fie anexată unei alte școli, însă prefectul a refuzat. Primarul s-a plâns în septembrie 2008 că copiii de etnie romă „*au îndrăznit să ceară să împartă sălile de clasă cu ceilalți elevi.*”

În această situație, singurii elevi care au frecventat noua școală au fost copiii de etnie romă, iar directorul instituției s-a plâns că manualele oferite școlii nu satisfac nevoile copiilor pentru care greaca reprezintă a doua limbă.

În 2009, reclamanții au scris Ministerului Educației solicitând permisiunea să înscrie copiii într-o altă școală din cartier și să se conceapă o programă pentru a răspunde nevoilor lor. Cu toate acestea, nu au primit nici un răspuns.

Curtea a recunoscut că autoritățile naționale din unele țări europene s-au confruntat cu unele dificultăți în încercarea de a integra copii de etnie romă în sistemul lor de educație, o parte dintre acestea provenind din ostilitatea părinților care nu erau de etnie romă. De asemenea, s-a recunoscut că nu este întotdeauna ușor să se aleagă cea mai bună cale pentru a soluționa dificultățile privind educarea copiilor care nu au cunoștințe suficiente de limba în care li se predă. Curtea a confirmat că dacă diferența de tratament se bazează pe rasă, culoare sau origine etnică, conceptul de justificare obiectivă și rezonabilă ar trebui interpretat în cel mai strict mod posibil. În ciuda marjei de apreciere permise statului cu privire la domeniul educației, Curtea a constatat că măsurile adoptate pentru educarea copiilor de etnie romă nu

---

373. *Sampani c. Greciei*, Cererea nr. 59608/09, Hotărârea din 11 decembrie 2012

au fost însoțite de suficiente garanții și măsuri de protecție pentru protejarea nevoilor acestui grup dezavantajat. Curtea a constatat că a existat o încălcare a articolului 14, coroborat cu articolul 2 alineatul (1) al Protocolului nr. 1.

În ceea ce privește articolul 46 alineatul (2) (forța obligatorie și executarea unei hotărâri), Curtea a recomandat ca statul elen să înscrie acei elevi de vârstă școlară în alte școli, iar pe cei care erau prea mari pentru a rămâne în școli, să li se ofere oportunitatea de a se înscrie la cursuri educaționale pentru adulți.

În cauza *Oršuš și alții c. Croației*³⁷⁴ Marea Cameră a indicat că plasarea temporară a copiilor aparținând minorităților etnice în clase separate pe baza unor dificultăți lingvistice nu implică în mod necesar o încălcare a articolului 14 și pot exista situații în care acest lucru ar fi permis. De exemplu, ar fi compatibil cu Convenția cazul în care scopul segregării ar fi îmbunătățirea cunoașterii limbii croate de către copiii separați la un nivel adecvat, după care aceștia să fie transferați în clase mixte. Cu toate acestea, în cazul în care aceste măsuri disproporționate sau exclusive ar afecta membrii unui anumit grup etnic, un astfel de sistem ar trebui să fie însoțit de măsuri de protecție adecvate pentru protejarea acestor copii.³⁷⁵

În *Oršuš*, copiii de etnie romă care frecventează școli primare obișnuite au fost plasați automat în clase separate, se presupune din cauza lipsei de competență a acestora în limba croată. Marea Cameră a constatat că testul conceput pentru a separa copiii nu a evaluat și nivelul de cunoaștere de către aceștia a limbii croate. Mai mult, nu a fost stabilit nici un program pentru a aborda nevoile speciale ale copiilor de etnie romă care nu aveau competențele lingvistice care să includă un cadru temporal pentru a răspunde acestor nevoi și a transfera copiii înapoi în clase obișnuite.

Marea Cameră a reținut că statul a depășit marja de apreciere. Nu au existat:

*„...măsuri de protecție elaborate și menținute, care să asigure existența unei relații rezonabile de proporționalitate între mijloacele utilizate și obiectivul legitim de urmărit.”*³⁷⁶

Prin urmare, plasarea copiilor reclamanților în clase doar cu copii de etnie romă nu a avut vreo justificare obiectivă și rezonabilă. Astfel, a existat o

---

374. A se vedea: *Oršuš și alții c. Croației*, Cererea nr. 15766/03, Hotărârea din 10 martie 2010, (2011) 52 E.H.R.R. 7.

375. Ibid. paragraful 147.

376. Ibid, 184.

încălcarea a drepturilor reclamanților protejate de articolului 14 coroborat cu articolul 2 din Protocolul nr. 1.³⁷⁷

Statul a fost, de asemenea, criticat pentru că nu a adoptat măsuri pozitive pentru a aborda probleme precum prezența redusă la școală și o rată de abandon în școala primară de 84 % în rândul elevilor de etnie romă.³⁷⁸

În *Horváth și Kiss c. Ungariei*³⁷⁹ reclamanții erau doi tineri de etnie romă care au fost evaluați ca având handicap mintal ușor și plasați într-o școală pentru persoane cu tulburări psihice. Reclamanții susțineau că aceasta a fost o plasare eronată și a constituit o discriminare indirectă. Curtea a constatat și confirmat o încălcare a articolului 14, coroborat cu articolul 2 alineatul (1) din Protocolul nr. 1. Aceasta a luat în considerare nevoile speciale ale reclamanților ca membri ai unui grup dezavantajat. Mulți dintre acei studenți care au fost diagnosticați cu handicap ușor ar fi putut fi plasați în școlile obișnuite. Mulți au fost diagnosticați greșit ca urmare a dezavantajelor socio-economice sau diferențelor culturale. A existat un lung istoric de plasări eronate a copiilor de etnie romă în școli speciale din Ungaria, iar autoritățile nu au reușit să ia în considerare nevoile speciale ale acestora în calitate de grup defavorizat. Curtea a reținut că:

*„...în contextul părținirii recunoscute cu privire la procedurile anterioare de plasare...statul are obligații pozitive specifice de a evita perpetuarea discriminării trecute sau practicile discriminatorii deghizate în teste presupuse a fi neutre.”*³⁸⁰

Mai mult, Curtea a reținut că statul are o obligație pozitivă de a anula un istoric de segregare rasială în școlile speciale.³⁸¹

În cauza *Lavida și alții c. Greciei*,³⁸² Curtea a constatat că a existat o încălcare a articolului 14 coroborat cu articolul 2 din Protocolul nr. 1, prin care copiii reclamanților au fost plasați într-o școală care era frecventată doar de copii de etnie romă. Curtea a observat că școala nu a fost înființată în acest scop

---

377. Ar trebui remarcat faptul că Marea Cameră a constatat, de asemenea, că a existat și o încălcare a articolului 6 al Convenției datorită duratei procedurilor în fața instanțelor naționale.

378. Statistica cuprinsă în hotărâre a fost rata pentru ținutul Medimurje (punctele 176-177).

379. *Horváth și Kiss c. Ungariei*, Cererea nr. 11146/11, Hotărârea din 29 ianuarie 2013, (2013) 57 E.H.R.R. 31.

380. Ibid. punctul 116.

381. Ibid. punctul 127.

382. A se vedea: *Lavida și alții c. Greciei*, Cererea nr. 7973/10, Hotărârea din 30 mai 2013.

și că autoritățile au recunoscut problema și necesitatea remedierii acesteia. Chiar și în absența oricărei intenții de discriminare din partea statului, nu s-a putut considera ca fiind justificată obiectiv printr-un scop legitim o poziție care a constat în continuarea educării copiilor de etnie romă într-o școală de stat în care învățau exclusiv copiii aparținând comunității rome și în luarea deciziei împotriva unor măsuri eficiente de combatere a segregării.

Articolul 14 coroborat cu articolul 8, drepturile și discriminarea implicită a persoanelor de etnie romă. În cauza *Aksu c. Turciei*³⁸³, Marea Cameră a constatat că nu a existat vreo încălcare a articolului 14 coroborat cu articolul 8 privind afirmația reclamantului conform căreia două publicații finanțate de stat conțineau remarci și expresii care reflectă o atitudine împotriva persoanelor de etnie romă. Prima publicație era un manual academic în care reclamantul susține că anumite pasaje descriau persoanele de etnie romă ca fiind infractori. A doua publicație era un dicționar destinat școlărilor în care solicitantul pretinde că anumiți termeni erau discriminatorii și injurioși.

Statul turc a susținut că această carte a fost doar un studiu academic, iar când pasajele incriminatorie au fost citite în contextul integral al cărții, nicio intenție discriminatorie nu era evidentă. Mai mult, s-a pretins că termenii din dicționar erau metaforici și au fost definiți astfel în mod clar în cuprinsul dicționarului.

Curtea a observat că:

*„în cauza prezentă, reclamantul, care este de etnie romă, a susținut că o carte și două dicționare ce au primit fonduri de la guvern includeau remarci și expresii ce reflectau atitudini împotriva persoanelor de etnie romă. Acesta a considerat că aceste declarații constituiau un atac la identitatea sa de etnie romă. Cu toate acestea, Curtea a observat că această cauză nu se referă la o diferență de tratament și, în special, discriminarea etnică, deoarece reclamantul nu a reușit la prima înfățișare să aducă dovezi că publicațiile contestate au avut o intenție sau un efect discriminatoriu. Prin urmare, cauza nu se poate compara cu alte cereri anterior prezentate de membri ai comunității rome (a se consulta, privind educația, *ibid.*, §§ 175-210; privind locuințele, *Chapman c. Regatului Unit [GC]*, nr. 27238/95, § 73, CEDO 2001-; și privind alegerile, *Sejdić și Finci c. Bosniei și Herțegovinei [GC]*, nr. 27996/06 și 34836/06, § 45, CEDO 2009)”.³⁸⁴*

383. A se vedea *Aksu c. Turciei*, Cererea nr. 4149/04, 41029/04, Hotărârea din 15 martie 2012, (2013) 56 E.H.R.R. 4.

384. *Ibid.* punctul 45.

Mai mult, trebuie notată opinia separată importantă comună a judecătorului Gyulumyan:

„(1) Mi se pare că, în cazul în care faptele reclamate sunt examinate în temeiul articolului 14 din Convenție, trebuie concluzionat că a existat o încălcare a articolului 14 din Convenție coroborat cu articolul 8.

(2) Contrar a ceea ce este menționat la punctul 45 din hotărârea menționată, nu sunt convins că „acest caz nu se referă la o diferență de tratament, în special discriminarea etnică”. Majoritatea a ajuns la această concluzie doar pe baza faptului că „reclamantul nu a reușit la prima înfățișare să producă dovezi că publicațiile contestate au avut o intenție sau un efect discriminatoriu”. În această privință, sunt de acord cu opinia parțial contrară a judecătorului Giovanni Bonello în cauza Anguelova c. Bulgariei (nr. 38361/97, CEDO 2002-IV), în care a declarat:

„Alternativ, Curtea ar trebui, în opinia mea, să rețină faptul că atunci când un membru al unui grup minoritar dezavantajat este prejudiciat într-un mediu în care tensiunile rasiale sunt mari și impunitățile infractorilor de stat epidemice, sarcina de a dovedi că evenimentul nu a fost indus la nivel etnic revine Guvernului.”

Curtea nu a luat în considerare mediul în care cele trei publicații au fost emise și s-a mulțumit cu evaluările realizate de instanțele turce. Aceste instanțe adoptă de obicei o abordare foarte diferită atunci când se ocupă de cazuri privind denigrarea statutului turc (articolul 301 din Codul penal turc).”

Cu privire la cuprinsul cărții și dicționarului, judecătorul Gyulumyan a comentat că:

„(5) Acestea și multe alte expresii din cele trei cărți dezvăluie în mod clar încălcări ale demnității persoanelor de etnie romă, intoleranță și lipsă de respect pentru o cultură care este diferită de majoritatea societății. Mai mult, declarațiile perpetuează stereotipuri și prejudecăți împotriva persoanelor de etnie romă și incită la discriminare împotriva unei minorități care este, fără îndoială, una dintre cele mai vulnerabile din Europa de astăzi, dacă nu cea mai vulnerabilă. Trebuie remarcat faptul că respectivele cărți au fost publicate cu sprijinul autorităților turce.”

...

Judecătorul Gyulumyan a concluzionat că:

„(10)... Stereotiparea continuă a persoanelor de etnie romă trebuie să se sfârșească. Ar fi foarte regretabil ca această Curte să fie obligată să treacă cu vederea incitarea la discriminare de gen cuprinsă în cărțile respective.”

Nu este necesară examinarea separată a articolului 14. Curtea nu va continua întotdeauna să examineze dacă a existat o încălcare a articolului 14 atunci când a constatat încălcarea unui alt drept fundamental. Ca exemplu, Curtea a decis în cauza *V.C. c. Slovaciei și N.B. c. Slovaciei* că nu este necesar să examineze dacă faptele din respectiva cauză determinau totodată o încălcare conform articolului 14. S-a constatat că statul nu și-a respectat obligația pozitivă conform articolului 8 din Convenție de a asigura reclamanților o măsură suficientă de protecție, care să le permită acestora, ca membri ai unei comunități vulnerabile de etnie romă să se bucure în mod eficient de drepturile lor. Prin urmare, nu a fost necesară examinarea separată a articolului 14.

Standardul și sarcina probei în cauzele de discriminare. În cauzele referitoare la articolul 14, Curtea va aplica sarcina standard a probei cu un *grad de certitudine rezonabil*. Sarcina probei incumbă reclamantului. De-a lungul timpului, acest fapt a generat câteva rezultate nedorite.

În cauza *Anguelova c. Bulgaria*³⁸⁵ fiul reclamantului, un bărbat de etnie romă, a murit în timp ce se afla sub custodia poliției. Curtea a constatat că plângerea reclamantului că a fost torturat din cauza apartenenței sale etnice a generat o „problemă serioasă” și a observat că statul nu a furnizat nicio altă explicație plauzibilă. Cu toate acestea, Curtea nu a putut concluziona, cu un *grad de certitudine rezonabil*, că decesul acestuia și lipsa unei investigații serioase a cazului au fost motivate de prejudecăți rasiale. O astfel de concluzie l-a determinat pe Judecătorul Bonello să aibă o puternică opinie divergentă, declarând:

*„curzi, persoane de culoare, musulmani, persoane de etnie romă și alții, continuă să fie omorâți, torturați sau mutilați, însă Curtea nu este convinsă că rasa, culoarea, naționalitatea sau locul de origine are vreo legătură cu acest lucru.”*³⁸⁶

Abordarea tradițională a Curții a fost contestată în cauza *Nachova c. Bulgaria*,³⁸⁷ în care reclamanții și intervenienții au argumentat că sarcina standard a probei cu un *grad de certitudine rezonabil* era pur și simplu mult prea dificilă de îndeplinit și a arătat o tendință în creștere a celorlalte curți, cum ar fi Curtea

---

385. A se vedea: *Anguelova c. Bulgaria*, Cererea nr. 38361/97, Hotărârea din 13 iunie 2002 (2004) 38 E.H.R.R. 31.

386. Ibid, opinie separată, punctul 3

387. A se vedea: *Nachova și alții c. Bulgaria*, Cererea nr. 43577/98 & 43579/98, Hotărârea din 6 iulie 2005, (2006) 42 E.H.R.R. 43.

de Justiție a Uniunii Europene, de a schimba sarcina probei în cazurile de discriminare odată ce la prima înfățișare a fost întocmit un caz de discriminare.

În cauza *Nachova*, Marea Cameră a subliniat că standardul *cu un grad de certitudine rezonabil* a fost adoptat de către Curte, însă a indicat că nu a fost niciodată intenția Curții de a împrumuta abordarea sistemelor naționale de lege care aplică respectivul standard și că nu au existat bariere procedurale privind admisibilitatea probei sau formule predeterminante pentru evaluarea acesteia. Curtea a menționat că își poate baza concluziile pe atingerile ce rezultă din fapte și a repetat punctul de vedere exprimat în cauzele anterioare, și anume:

„dovada probei poate urma coexistenței unor atingeri suficient de puternice, clare și concordante sau din prezumțiile juris et de iure privind faptele. mai mult, nivelul de persuasiune necesar pentru a ajunge la o anumită concluzie și, în acest caz, distribuirea sarcinii probei, sunt legate intrinsec de specificitatea faptelor, natura acuzației prezentate și dreptul din convenție în discuție.”³⁸⁸

În cauza *Mižigárová c. Slovaciei*,³⁸⁹ reclamantul a încercat să se bazeze pe o serie de rapoarte întocmite atât de autoritățile Națiunilor Unite, cât și ONG-urile internaționale ca dovadă a brutalității extinse a poliției împotriva persoanelor de etnie romă.³⁹⁰ Curtea a constatat că rapoartele furnizau dovezi insuficiente cu ajutorul cărora se putea face o determinare dacă tratamentul aplicat reclamantilor a fost motivat de rasism.³⁹¹

Cu toate acestea, judecătorul David Thor Bjorgvinsson a formulat o decizie parțial divergentă, prin care a declarat că au existat:

„...dovezi obiective suficiente pentru a sugera existența unui mobil rasist ostil. mai mult, criticile persistente ale autorităților internaționale prezentate în respectivele rapoarte ar fi trebuit să alerteze autoritățile cu privire la posibilitatea existenței

---

388. A se vedea: *Salman c. Turciei*, Cererea nr. 21986/93, Hotărârea din 27 iunie 2000 (2002) 34 E.H.R.R. 17; și *Nachova c. Bulgariei*, Cererea nr. 43577/98 - 43579/98, Hotărârea din 6 iulie 2005, punctul 147.

389. A se vedea: *Mižigárová c. Slovaciei*, Cererea nr. 74832/01, Hotărârea din 14 decembrie 2010.

390. Ibid, punctele 57-63. A se vedea, de asemenea, cauza *Dimitrova și alții c. Bulgariei*, Cererea nr. 44862/04, Hotărârea din 27 ianuarie 2011; *Seidova c. Bulgariei*, Cererea nr. 310/04, Hotărârea din 18 noiembrie 2010 pentru exemple recente de aplicarea a articolului 14 coroborat cu articolul 2. Pentru un alt exemplu de hotărâri divergente referitoare la aplicarea articolului 14 în cauzele ce implică persoane de etnie romă, a se vedea *Soare și alții c. României*, Cererea nr. 24329/02, Hotărârea din 22 februarie 2011.

391. *Mižigárová c. Slovaciei*, Cererea nr. 74832/01, 14 decembrie 2010, punctul 117.

unui astfel de mobil. Astfel, autoritățile aveau, în opinia noastră, obligația de a cerceta dacă mobilele rasiste au avut un rol important în moartea domnului L'ubomir Sarisky. Considerând că o astfel de investigație nu a fost realizată, concluzionez că a existat o încălcare a capitolului de procedură al articolului 14 coroborat cu articolul 2 din Convenție.³⁹²

În cauzele cu implicarea articolului 14 este clar că, odată ce reclamantul a dovedit existența unei diferențe de tratament, atunci sarcina probei se transferă statului pârât pentru a demonstra că a fost justificată.

Respectiva opinie a fost formulată recent de Marea Cameră în cauza *DH c. Republicii Cehe*:³⁹³

„Când un reclamant care pretinde o discriminare indirectă stabilește astfel o presupunere neîntemeiată conform căreia efectul măsurii sau practicii este discriminatoriu, sarcina probei se transferă statului pârât, care trebuie să arate că diferența de tratament nu este discriminatorie.”³⁹⁴

Pentru a crea această presupunere neîntemeiată, Marea Cameră a arătat că:

„...statisticile ce apar în cadrul examinării critice ca fiind de încredere și semnificative vor fi suficiente cât să constituie la prima înfățișare o dovadă pe care reclamantul trebuie să o aducă. Totuși, acest lucru nu înseamnă că discriminarea indirectă nu poate fi dovedită fără dovezi statistice.”³⁹⁵

Obligația procedurală de a investiga posibilele mobile rasiale. În cauza *Nachova*, Marea Cameră a validat analiza inițială a Camerei privind obligația procedurală a statelor contractante de a investiga posibilele mobile rasiale ale actelor de violență:

„...statele au o obligație generală, în temeiul articolului 2 din Convenție, de a efectua o investigație eficientă a cazurilor de priveră a vieții.

... Respectiva obligație trebuie îndeplinită fără discriminare, astfel cum prevede articolul 14 al Convenției... Atunci când există suspiciuni că atitudinile rasiale au generat un act violent este în mod deosebit important ca investigațiile oficiale să fie îndeplinite cu seriozitate și imparțialitate, având în vedere necesitatea de a reafirma în mod continuu condamnarea de către societate a rasismului și urii

---

392. Ibid, opinie separată parțială.

393. A se vedea: *DH c. Republicii Cehe*, Cererea nr. 57325/00, Hotărârea din 13 noiembrie 2007.

394. Ibid. punctul 189.

395. Ibid. punctul 188.

etnice și de a menține încrederea minorităților în capacitatea autorităților de a le proteja împotriva amenințărilor violențelor rasiale. Respectarea obligațiilor pozitive ale statului în temeiul articolului 2 din Convenție impune ca sistemul juridic național să își demonstreze capacitatea de aplicare a dreptului penal împotriva celor care iau pe nedrept viața unei alte persoane, indiferent de originea rasială sau etnică a victimei...

...Când se cercetează incidente violente și, în special, decese cauzate de către agenții de stat, autoritățile statului au obligația suplimentară de a adopta toate măsurile rezonabile pentru a demasca orice motive rasiale și de a stabili dacă ura etnică sau prejudecățile au jucat un rol în desfășurarea evenimentelor. Nerealizarea acestora și tratarea violenței generate de rasism și brutalitate la fel ca acele cazuri ce nu sunt generate de motive rasiale, ar însemna să se închidă ochii la natura specifică a actelor ce sunt în special distructive pentru drepturile fundamentale. Incapacitatea de a face o distincție între modul în care sunt abordate situațiile care sunt în esență diferite poate constitui un tratament nejustificat incompatibil cu articolul 14 din Convenție (consultați, mutatis mutandis, cauza Thlimmenos c. Greciei...). Pentru a menține încrederea publică în mecanismul de aplicare a legii, statele contractante trebuie să se asigure că în timpul investigării incidentelor ce presupun utilizarea forței se face o distincție, atât în ceea ce privește sistemele juridice ale acestora, cât și practica, între cazurile de utilizare excesivă a forței și cele de omor din motive rasiste.

Desigur, motivația rasiste va fi de multe ori extrem de dificil de dovedit în practică. Obligația statului pârât de a investiga posibilele tente rasiste ale unui act de violență este o obligație de a depune toate eforturile și nu o obligație absolută ... Autoritățile trebuie să facă ceea ce este considerat rezonabil în respectivele circumstanțe pentru a colecta și asigura dovezile, de a explora toate mijloacele practice de descoperire a adevărului și de a pronunța decizia motivată temeinic, imparțială și obiectivă, fără a omite faptele suspicioase ce pot indica... violența din motive rasiste.³⁹⁶

Marea Cameră a adăugat că:

„...obligația autorităților de a investiga existența unei posibile legături între atitudinile rasiste și un act de violență este un aspect al obligațiilor procedurale ale acestora ce rezultă din articolul 2 din Convenție, însă poate fi, de asemenea, interpretată ca fiind o responsabilitate implicită în temeiul articolului 14 din

---

396. Nachova și alții c. Bulgariei, Cererea nr. 43577/98 & 43579/98, Hotărârea din 6 iulie 2005, (2006) 42 E.H.R.R. 43, punctul 161.

Convenție coroborat cu articolul 2 pentru a garanta respectarea dreptului la viață fără discriminare.³⁹⁷

Adoptând aceste principii, Marea Cameră a concluzionat că statul nu și-a respectat obligația conform articolului 14 din Convenție, coroborat cu articolul 2, de a întreprinde toate eforturile necesare pentru a investiga dacă discriminarea a jucat vreun rol în evenimentele care au determinat uciderea a doi bărbați de etnie romă care au fost împușcați mortal de un ofițer al poliției militare.³⁹⁸

În cauza *Fedorchenko și Lozenko c. Ucrainei*³⁹⁹ casa reclamanților a fost incendiată de atacatori, fiind omorâți astfel doi membri ai familiei. Curtea a reținut faptul că în aceeași seară, două alte case în care locuiau persoane de etnie romă, au fost, de asemenea, incendiate, aparent pe motivul că ocupanții acestora se ocupau cu distribuția și traficul de droguri. Curtea a constatat că, dată fiind discriminarea extinsă și actele de violență împotriva persoanelor de etnie romă din Ucraina, nu se poate exclude faptul că atacurile de incendiere au fost alimentate de ura etnică. În aceste circumstanțe, a fost inacceptabil că investigatorii nu au adoptat măsuri serioase pentru a încerca identificarea sau urmărirea penală a autorilor. Prin urmare, Curtea a reținut că a existat o încălcare a articolului 14 coroborat cu aspectul procedural din articolul 2.⁴⁰⁰

ARTICOLUL 4 DIN PROTOCOLUL 4 - ÎNTERZICEREA EXPULZĂRILOR COLECTIVE DE STRĂINI

Articolul 4 din Protocolul 4 interzice expulzările colective de străini. În decizia cauzei *Andrić c. Suediei*⁴⁰¹ Curtea a reținut că nu există o expulzare colectivă atunci când statutul de imigrare al unui străin este examinat în mod individual

---

397. Ibid. punctul 162.

398. În cauza *Stoica c. României*, Cererea nr. 42722/02, Hotărârea din 4 martie 2008, (2011) 52 E.H.R.R. 29, Curtea a constatat nu doar că statul a comis o încălcare fundamentală și procedurală a articolului 3, ci, de asemenea, a adoptat principiile enunțate de Marea Cameră în cauza *Nachova*, o încălcare a articolului 14. A se consulta, de asemenea: *Mižigárová c. Slovaciei*, Cererea nr. 74832/01, 14 decembrie 2010, punctele 119-120.

399. A se vedea: *Fedorchenko și Lozenko c. Ucrainei*, Cererea nr. 387/03, Hotărârea din 20 septembrie 2012.

400. A se vedea: punctele 68-71.

401. A se vedea: *Andrić c. Suediei* Cererea nr. 45917/99, [Secțiunea 1], Decizia de admisibilitate din 23 februarie 1999, (1999) 28 E.H.R.R. CD 218.

și obiectiv într-un mod ce permite acestuia sau acesteia să formuleze un caz împotriva expulzării. Astfel, expulzarea colectivă

„trebuie înțeleasă ca orice măsură ce obligă străinii, ca grup, să părăsească o țară, cu excepția cazurilor în care o astfel de măsură este adoptată în baza unei examinări rezonabile și obiective a cazului individual al fiecărui străin din cadrul grupului.”⁴⁰²

În *Čonka c. Belgiei*, reclamanții făceau parte dintr-un grup de persoane slovace de etnie romă care solicitau azil în Belgia. Aceștia s-au prezentat la secția de poliție în data de 1 octombrie 1999 ca răspuns la o sesizare care le solicita prezența pentru a-și completa cererile de solicitare a azilului. În schimb, la sosirea la secția de poliție, li s-a dat ordin de a părăsi țara și au fost reținuți într-un centru de detenție până când au fost deportați în masă din Bruxelles patru zile mai târziu. Curtea a respins afirmația statului conform căreia cererile de azil ale reclamanților au fost respinse pe baza examinării circumstanțelor personale ale acestora (ceea ce se impune prin Convenția privind refugiații). Dat fiind numărul mare de persoane în grup, dintre care toți au fost expulzați, Curtea a considerat:

„... că procedura urmată nu a permis eliminarea oricărei îndoieli cu privire la faptul că expulzarea ar fi putut fi una colectivă....[Prin urmare]...a existat o încălcare a articolului 4 din Protocolul nr. 4.”⁴⁰³

Din limbajul folosit de Curte se deduce că atunci când un reclamant sau un grup de reclamanți poate demonstra că au o plângere ce poate fi argumentată privind existența unei expulzări colective, statul deține în acest caz sarcina probei de a demonstra că expulzarea nu a fost colectivă. Curtea a constatat că statul nu a putut să „elimine orice îndoială cu privire la faptul că expulzarea ar fi putut fi colectivă” și, prin urmare, statul a fost considerat vinovat de încălcarea Convenției.

PROTOCOLUL 12 - INTERZICEREA GENERALĂ A DISCRIMINĂRII

Protocolul 12 la Convenție intrată în vigoare în 2005. articolul 1 extinde protecția cuprinsă în articolul 14 astfel încât „Exercitarea oricărui drept prevăzut

---

402. A se vedea: *Čonka c. Belgiei*, Cererea nr. 51564/99, Hotărârea din 5 februarie 2002, (2002) 34 E.H.R.R. 54, punctul 59.

403. Ibid. punctul 61.

de lege trebuie să fie asigurată fără nicio discriminare bazată pe orice motiv". Protocolul 12 creează un drept independent; spre deosebire de articolul 14, acesta nu depinde de stabilirea unei atingeri aduse unui alt drept al Convenției. În timp ce scopul care stă la baza Protocolului 12 - interzicerea generală a discriminării - este posibil radical, este dificil a se prezice în avans cât de eficient va deveni un instrument. Astfel, doar 18 state au ratificat protocolul. Multe dintre statele membre mari și țările cu populații mari de etnie romă nu au ratificat încă protocolul și articolul 14 rămâne singurul instrument viabil pentru multe dintre persoanele de etnie romă din Europa pentru a contesta discriminarea în temeiul Convenției.

Curtea a avut în vedere Protocolul nr. 12 doar o singură dată în legătură cu discriminarea împotriva persoanelor de etnie romă; în cauza *Sejdić și Finci c. Bosniei și Herțegovinei*.⁴⁰⁴ Marea Cameră a constatat că articolele 14 și 1 din Protocolul 12 au fost încălcate în circumstanțele în care prevederile constituționale bosniace împiedicau pe oricine, cu excepția persoanelor din cele trei „popoare constitutive” (bosniaci, croați sau sârbi), de a participa la alegerile pentru Casa Poporului și președenția Bosniei și Herțegovinei. S-a constatat că au existat dispoziții constituționale discriminatorii împotriva reclamanților evrei și de etnie romă, determinând o încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 12.

---

404. A se vedea: *Sejdić și Finci c. Bosniei și Herțegovinei*, Cererea nr. 27996/06 și 34836/06, Hotărârea din 22 decembrie 2009, pentru o constatare a Marii Camere conform căreia atât articolul 14 cât și articolul 1 din Protocolul 12 al Convenției au fost încălcate în condițiile în care dispozițiile constituționale au împiedicat o persoană de etnie romă și un evreu să participe la alegeri pentru Casa Poporului și președenția Bosniei și Herțegovinei.

Titlul IV - Exerciții practice

Gloria Jean Garland și Luke Clements

INTRODUCERE

Un atelier de instruire este mult mai eficient când cuprinde un element de aplicare practică a subiectelor acoperite. Pentru avocații interesați de pledarea în cazurile privind drepturile omului, unul dintre aceste exerciții este de a compila un set de fapte ipotetice, în general pe baza unei combinații de evenimentelor efective, și de a pune participanții să pledeze pentru ambele părți ale cauzei înaintea unui complet de judecată (ce va fi compus atât de ambii judecători efectivi cât și/sau avocați experimentați în drepturile omului). Cazul ipotetic ar trebui să implice diferite articole din Convenția Europeană și, în mod ideal, unele chestiuni procedurale.

Acest proces este cunoscut ca „un exercițiu de judecată discutabilă”, aceeași abordare fiind utilizată în multe școli de drept și competiții internaționale. Unii participanți la atelierelor anterioare de formare au raportat că exercițiul de judecată discutabilă a fost cea mai valoroasă parte a instruirii. Mai jos este dat un exemplu de caz ipotetic bazat pe evenimente reale ce poate fi utilizat într-un exercițiu de judecată discutabilă – a fost numită „*Cinci familii de etnie romă c. Plodalot*”.

Există tot atâtea abordări diferite ale unui exercițiu de instruire prin judecată discutabilă, cât instructori. În continuare se prezintă o abordare sugerată, care s-a dovedit eficientă în sesiunile anterioare de formare.

Participanții sunt împărțiți în două echipe, selectate aleatoriu. O echipă va reprezenta guvernul, iar cealaltă echipă va reprezenta reclamantii. Echipele pot fi alese de instructori sau chiar de participanți.

Participanții vor parcurge cu atenție cauza ipotetică, subliniind datele relevante și notând evenimentele semnificative. Ulterior, sub forma unui grup, participanții vor analiza faptele și vor avea ocazia de a adresa orice întrebări despre acestea. Sub îndrumarea instructorilor, participanții, aceștia vor identifica, de asemenea, ca grup, chestiunile prezentate în cauza ipotetică.

Ulterior, participanții se împart în două echipe și discută în detaliu cu instructorii acestora privind argumentele pe care ar dori să le prezinte în numele clienților acestora (de exemplu Statul sau reclamații). Chestiunile pentru care se pledează ar trebui să fie apoi împărțite între membrii echipei (fie că aceștia se oferă voluntari în unele chestiuni sau, dacă nu merge așa, fie că li se indică să abordeze o chestiune). Participanții sunt serios încurajați să încerce prezentarea unei părți din argumentele echipei, dar cineva care nu se simte confortabil de a vorbi în public, poate alege în schimb să asiste un coleg de echipă în pregătirea argumentației. În funcție de numărul de probleme și de participanți, se poate adopta o decizie pentru cum este mai bine să se împartă argumentele între participanți și dacă argumentele privind fiecare chestiune pot fi prezentate de o persoană sau grupuri de doi sau trei participanți. Ar trebui selectat un membru al echipei pentru a prezenta o introducere a cauzei, rezumând faptele importante și un alt membru ar trebui să fie selectat pentru concluzionarea argumentelor, evidențiind pe scurt punctele cele mai importante. Va exista timp pentru combaterea argumentelor celeilalte echipe în timpul exercițiului de judecată discutabilă - combaterea acestora poate fi lăsată persoanelor responsabile cu chestiunile speciale acoperite de contraargumente sau echipa poate prefera să aibă o persoană care să răspundă de toate contraargumentele. De asemenea, judecătorii pot avea întrebări pentru echipe și astfel, membrii echipei trebuie să fie pregătiți pentru a răspunde la acestea.

Odată ce argumentele sunt prezentate, judecătorii se vor retrage și vor reveni cu verdictul. Verdictul este de obicei un rezultat combinat - reclamații vor câștiga privind unele aspecte, iar guvernul va câștiga asupra altora. Scopul exercițiului este de a dobândi experiența în formularea argumentelor creative - fiecare participant este un câștigător, în ciuda deciziei judecătorilor.

FEEDBACK / ÎNTREBĂRI FRECVENTE

De ce să nu se folosească un caz real în locul unui ipotetic?

Nu există nicio problemă în a folosi un caz real, doar că este mai bine să se evite utilizarea unui caz asupra căruia s-a adoptat deja o decizie. Cazurile ipotetice se bazează de obicei pe fapte reale, însă se poate ca acele fapte să fi apărut în mai multe cauze. Scopul cauzelor este de a prezenta o varietate de chestiuni pentru a oferi participanților ocazia de a recapitula ceea ce au învățat în mai multe domenii diferite.

Cât de similar este un exercițiu de judecată discutabilă unei audieri adevărate?

Instructorii ar trebui să urmeze, pe cât posibil, procedura reală cu care s-ar confrunta un avocat în timpul prezentării cauzei sale în fața Curții Europene a Drepturilor Omului, inclusiv ordinea de prezentare și durata limită sugerată. Totuși, trebuie avut în vedere și faptul că mulți dintre participanții la un atelier de instruire nu vor avea același nivel de experiență precum avocații care au pledat în fața Curții.

Duratele limită pentru pregătirea argumentelor sunt mult prea scurte! De ce cauzele ipotetice nu sunt transmise în prealabil?

Atunci când este posibil, instructorii încearcă să transmită dinainte participanților cauza ipotetică. Cu toate acestea, experiența arată că atunci când s-a făcut acest lucru în trecut, mulți dintre participanți nu s-au pregătit în prealabil.

De ce țările au nume atât de ciudate? De ce nu se utilizează o țară reală?

Participanții provin din multe țări diferite. Ideea este de a se concentra asupra Convenției și, la un nivel mai extins, fără a fi distrași de situații legale reale ale anumitor țări. În plus, prin utilizarea unei țări ipotetice se evită posibilitatea ca participanții dintr-o anumită țară să considere că țara lor de origine este identificată că încalcă drepturile omului.

Cinci familii de etnie romă c. Plodalot

Plodalot a devenit membru al Consiliului Europei la data de 1 ianuarie 2002. Persoanele de etnie romă reprezintă până la 8% din populația statului.

Cinci familii de etnie romă din orașul Plod s-au plâns Curții Europene a Drepturilor Omului. Faptele care stau la baza plângerii acestora sunt după cum urmează:

1. Aproape toată comunitatea de etnie romă din Plod (inclusiv cele cinci familii de etnie romă) locuiește în case oferite de municipalitate, într-o zonă cunoscută sub numele de Hell. Locuințele din această zonă sunt mult mai rele decât orice alte locuințe municipale. Clădirile sunt foarte umede, apa are un gust chimic și sistemul de canalizare nu funcționează.
2. Starea de sănătate a copiilor de etnie romă din zonă este precară și mulți au boli grave inexplicabile. În urmă cu 10 ani s-a constatat printr-un raport internațional că copiii de etnie romă care locuiesc în cartierul Hell au prezentat un risc semnificativ mai mare de îmbolnăvire decât copiii din populația generală. De exemplu, riscul unor forme de leucemie era de

10 ori mai mare, iar rata mortalității infantile de 12 ori mai mare. Raportul făcea apel la guvernul din Plodalot să strămute comunitatea, deoarece se pretindea că Hell a fost construit pe un vechi depozit chimic secret al guvernului.

3. În urma raportului, guvernul din Plodalot a comandat propriul raport din partea Universității Plodabit. Acest raport a fost finalizat în iunie 2000. Reclamanții de etnie romă cred că acest raport a descoperit, de asemenea, că prevalența unor anumite boli infantile în rândul locuitorilor din Hell a fost statistic semnificativă. Cu toate acestea, guvernul din Plodalot a refuzat să divulge raportul.
4. Deși comunitatea de etnie romă a reclamat în mod frecvent municipalității situația locuințelor sărace, persoanele de etnie romă sunt încă plasate în Hell, în timp ce persoanelor care nu sunt de etnie romă li se oferă locuințe în alte zone mai bune.
5. Nu doar că locuințele sunt sărace, dar singura școală din zonă (ce este frecventată practic de toți copiii de etnie romă) este de asemenea considerată necorespunzătoare de cele cinci familii de etnie romă. Acestea pretind că școala este destinată copiilor cu deficiențe mentale și standardele educaționale ale acestora sunt mult mai scăzute decât cele ale altor școli din oraș. Doar 5% din populația școlii nu este de etnie romă.
6. Cele cinci familii de etnie romă au inițiat procedurile în fața Curții municipale din Plod. Nu există nici un serviciu de asistență juridică în Plodalot pentru acțiunile civile și familiile care nu au putut să plătească un avocat. Cu toate acestea, au obținut ajutor din partea unui lucrător comunitar și au depus o plângere în fața Curții privind refuzul guvernului de a divulga raportul întocmit de Universitatea Plodabit.
7. Ca probe în cadrul procedurilor, regulile Curții din Plodalot permit doar utilizarea rapoartelor elaborate de experți aprobați. Raportul Universității Plodabit a fost întocmit de un expert aprobat, însă raportul internațional nu. Familiile au solicitat divulgarea raportului Universității deoarece aceștia nu își puteau permite să plătească unul dintre experții autorizați de Curte pentru a întocmi un alt raport: se estimează costul acestuia în jurul valorii de 100 000 plodleți (o sumă echivalentă cu aproximativ 1 500 Euro: salariul mediu anual în Plodalot).
8. Procedurile naționale au fost inițiate în data de 1 martie 2001 și au fost în final anulate de Curtea regională Plod la 10 septembrie 2005.

9. Deși era posibil să se formuleze apel la Curtea de Apel Plodalot, familiile au fost sfătuite de către lucrătorul comunitar că un astfel de apel nu va avea nicio șansă de reușită. Suplimentar, ar trebui notat că nimeni nu a prezentat un caz Curții Supreme din Plodalot fără să fie reprezentat de un avocat și, în orice caz, familiile nu își permiteau taxa judiciară pentru formularea apelului - care era de 50 000 plodleți per reclamant.
10. Există o procedură prin care reclamanții pot să ceară Curții reducerea taxei judiciare, însă acest proces durează în general mult timp (în medie 18 luni) și un reclamant nu poate formula apel înainte de încheierea acestui proces (cu excepția achitării taxei complete).
11. Singura cale de atac internă urmată de cele cinci familii de etnie romă a fost un recurs administrativ către Departamentul de Educație din Plod cu privire la școlarizarea copiilor. Aceștia au solicitat transferarea copiilor la o școală pentru persoanele care nu sunt de etnie romă din afara districtului. Acest apel a fost respins la 1 octombrie 2005 pentru că rapoartele școlare ale copiilor indicau că aceștia nu aveau capacitatea intelectuală necesară pentru a face față în orice școală, cu excepția celei pentru copiii cu dizabilități mentale.
12. Nu mai există alt drept de apel împotriva unei astfel de decizii administrative, deși există posibilitatea teoretică de a prezenta cazul Curții Constituționale.
13. Cele cinci familii de etnie romă au decis să se adreseze direct Curții Europene a Drepturilor Omului cu privire la mai multe aspecte și au înregistrat cererea la Strasbourg la 1 februarie 2006.

PREZENTAREA POSIBILELOR RĂSPUNSURI:

Aspectele și reclamațiile invocate în acest caz includ -

1. Aspecte generale de admisibilitate ridicate de stat;
2. O plângere întemeiată pe încălcarea fundamentală a articolului 2 în ceea ce privește eșecul de a proteja dreptul la viață al locuitorilor din Hell - în special al copiilor;
3. O plângere întemeiată pe încălcarea fundamentală a articolului 3 cu privire la un presupus tratament degradant suferit de copiii din Hell;
4. O plângere întemeiată pe încălcarea fundamentală a articolului 3 cu privire la un presupus tratament degradant suferit de părinții din Hell, care

rezultă din neliniștea interioară pe care au îndurat-o aceștia de teamă că copiii lor pot contracta leucemie;

5. O plângere întemeiată pe încălcarea obligației pozitive a statului în temeiul articolului 3, de a investiga daunele provocate familiilor de fosta groapa de gunoi chimic (în mod individual și în concordanță cu articolul 14);
6. O încălcare a articolului 6 privind:
  - lipsa de acces la raportul Universității și regula procedurală care interzice fundamentarea pe raportul internațional)
  - lipsa de asistență juridică pentru a plăti un avocat pentru recurs; și
  - cheltuielile judiciare foarte mari
  - întârzierea;
7. Condițiile de mediu dezastruoase (și lipsa informațiilor despre mediu) suportate în Hell constituie o încălcare a dreptului reclamanților la respectarea vieții lor private și de familie în temeiul articolului 8;
8. Cele cinci familii au trecut prin aceste condiții îngrozitoare de mediu, doar pentru că sunt de etnie romă și, prin urmare, acest lucru constituie o încălcare a articolului 8 coroborat cu articolul 14;
9. Acordarea de locuințe precare constituie un tratament degradant pe baza unui argument al persoanelor *asiatice din Africa de Est*⁴⁰⁵;
10. Contrar articolului 13, reclamanții nu au avut la dispoziție o cale de recurs intern efectiv;
11. Lipsa furnizării educației la un standard adecvat a constituit o încălcare a articolului 2 din Protocolul 1 în mod individual și coroborat cu articolul 14.

1. Probleme de admisibilitate generală.

Regula termenului de șase luni

Deși guvernul nu a prezentat nicio obiecție cu privire la regula termenului de șase luni, Curtea Europeană a Drepturilor Omului va trebui totuși să se asigure în baza acestui motiv. Totuși, se pare că toate plângerile au fost prezentate într-o perioadă limită de șase luni.

---

405. A se vedea: *Patel c. Regatului Unit* (cauza persoanelor asiatice din Africa de Est), Hotărârea din 14 decembrie 1973, (1981) 3 E.H.R.R.76.

Ratione temporis

Curtea poate examina doar plângerile care pretind că statul și-a încălcat obligațiile prevăzute în Convenție. Statele pot fi considerate responsabile doar pentru încălcările produse după ce au acceptat respectivele obligații; și anume, după ratificarea Convenției de către acestea. Totuși, Curtea va lua în considerare situația de la data ratificării. Astfel, în cauza *Loukanov c. Bulgaria*⁴⁰⁶ Curtea a considerat faptul că motivele pentru detenția reclamantului rămân aceleași înainte și după data efectivă a competenței Curții. Decizia de a refuza eliberarea reclamantului din detenție a fost luată după ratificare și, prin urmare, decizia instanței supreme, care a fost acordată înainte de ratificare, ar putea fi examinată.

În cauza existentă, încălcarea pare a fi una continuată și, prin urmare, Curtea poate respinge argumentele statului din acest motiv.

Epuizarea căilor de recurs interne

O serie de probleme privind această chestiune au fost ridicate de către guvern, și cele mai multe dintre acestea se examinează de către Curte atunci când evaluează fondul cauzei, deoarece acestea sunt indisolubil legate. Cu toate acestea, Curtea ar putea examina ca o chestiune preliminară afirmația guvernului că reclamantii au apelat la proceduri eronate sau, cel puțin, nu au adoptat măsurile disponibile - de exemplu:

- ▶ cu privire la pretinsa stare sărăcăcioasă a locuințelor - prin prezentarea unei contestații generale privind contractul de închiriere/locațiune;
- ▶ cu privire la pretinsele prejudicii cauzate de mediu - prin prezentarea unei plângeri conform legislației de protecție a mediului;
- ▶ cu privire la pretinsa discriminare - prin utilizarea măsurilor de protecție constituționale în acest sens.

Curtea va reitera faptul că, în cazul în care există libertatea de a alege căile de recurs disponibile pentru reclamant, se așteaptă să se apeleze la cea mai evidentă și înțeleaptă. Aceasta acceptă că regula epuizării căilor de recurs interne poate fi aplicată doar pentru a reflecta realitățile practice ale poziției individului. Atunci când un reclamant a epuizat o cale de recurs care aparent este eficientă și suficientă, atunci acesta sau aceasta nu va fi obligat(ă) să epuizeze altele care sunt disponibile, dar probabil ineficiente. Pe de altă parte, reclamantul nu poate ignora un remediu care este, în general, susținut a fi disponibil și efectiv. În aceste circumstanțe, probabil Curtea va respinge acest aspect al argumentului statului.

---

406. Cererea nr. 21915/93, Hotărârea din 20 martie 1997, (1997) 24 E.H.R.R.121.

2. Pretinsa încălcare fundamentală a articolului 2 în ceea ce privește lipsa de a proteja dreptul la viață al locuitorilor din Hell - în special al copiilor.

Curtea va accepta că, teoretic, poate exista posibilitatea încălcării drepturile unei persoane conform articolului 2 - chiar în cazul în care nu s-a produs niciun deces - însă aceste cazuri vor fi rare și vor necesita probe concludente privind un risc real și imediat pentru reclamant (consultați, de exemplu, *Osman c. Regatului Unit*,⁴⁰⁷ *Yaşa c. Turciei*⁴⁰⁸ și *Makaratzis c. Greciei*⁴⁰⁹). În cauza *Osman c. Regatului Unit*⁴¹⁰ Curtea a declarat că articolul 2 alineatul (1) solicită statelor:

„nu doar să evite luarea ilegală și intenționată a vieții, ci și să adopte toate măsurile corespunzătoare pentru a proteja viețile persoanelor din cadrul jurisdicției sale”.

În mod semnificativ, decizia Comisiei în cauza *Osman c. Regatului Unit* include următorul pasaj:

„91. În timp ce procedurile de investigare eficace și punerea în aplicare a interdicțiilor de drept penal cu privire la evenimentele care au avut loc oferă o garanție indispensabilă și efectul protector de descurajare, Comisia este de părere că, pentru ca articolului 2 să i se acorde forță practică, trebuie să fie interpretat, de asemenea, ca necesitând măsuri de prevenire luate pentru a proteja viața de pericole cunoscute și care pot fi evitate. Cu toate acestea, amploarea acestei obligații diferă în mod inevitabil, având în vedere sursa și gradul de pericol și mijloacele disponibile pentru a-l combate. Dacă riscul pentru viață decurge din boli, factori de mediu sau din activitățile intenționate ale celor care acționează în afara legii, va exista o serie de decizii politice referitoare, printre altele, la utilizarea resurselor de stat, care vor fi evaluate de statele contractante pe baza obiectivelor și a priorităților lor, sub rezerva compatibilității acestora cu valorile unei societăți democratice și a drepturilor fundamentale garantate de Convenție. Astfel, în cazul în care o reclamantă a pretins că există un risc pentru viața sa sub amenințarea unui atac terorist în Irlanda de Nord, soțul și fratele săi fiind uciși, Comisia a considerat că nu era în sarcina sa de a examina în detaliu caracterul adecvat sau eficiența măsurilor

---

407. A se vedea: *Osman c. Regatului Unit*, Cererea nr. 23452/94, Hotărârea din 28 octombrie 1998, (2000) 29 E.H.R.R. 245, (2000) 29 E.H.R.R. 245.

408. A se vedea: *Yaşa c. Turciei*, Cererea nr. 22495/93, Hotărârea din 2 septembrie 1998, (1999) 28 E.H.R.R. 408.

409. Cererea nr. 50385/99, Hotărârea din 20 decembrie 2004.

410. *Osman c. Regatului Unit*, Cererea nr. 23452/94, 28 octombrie 1998, (2000) 29 E.H.R.R. 245, pagina 305.

luate pentru combaterea terorismului și că Regatul Unit nu i se putea cere prin Convenție să adopte măsuri care le depășesc deja pe cele adoptate pentru a proteja viețile locuitorilor din Irlanda de Nord. Se referea la faptul că puterea armată a fost crescută la 10,500 și că mai multe sute de membri ai forțelor de securitate și-au pierdut viața în combaterea terorismului.

92. Gradul obligației de a lua măsuri preventive poate crește însă în ceea ce privește iminența riscului pentru viață. În cazul în care există un risc real și iminent pentru viața unei persoane identificate sau a unui grup de persoane, eșecul autorităților de stat de a adopta măsurile corespunzătoare poate semnifica o încălcare a dreptului la protecția vieții prin lege. Pentru a stabili un astfel de eșec, nu va fi suficient să se evidențieze greșelile, omisiunile sau faptul că ar fi putut fi adoptate măsuri mai eficiente.”

Totuși, în cazul de față nu există dovezi convingătoare privind riscul imediat de vătămare și astfel, Curtea nu va constata vreo încălcare a articolului 2.

3. Presupusa încălcare fundamentală a articolului 3 cu privire la presupusul tratament degradant suferit de copiii din Hell.

Reclamanții pretind că riscul ridicat de risc de leucemie pentru copiii acestora reprezintă un tratament degradant contrar articolului 3 al Convenției. Aceștia nu pretind că statul a aplicat în mod deliberat acest tratament copiilor acestora, însă faptul că statul este indirect responsabil pentru pericolul la care aceștia sunt expuși.

Curtea va examina toate materialele prezentate acesteia și va reține că standardul sarcinii probei ce se va aplica în cauzele ce implică articolul 3 este „gradul de certitudine rezonabil”⁴¹¹. Singura dovadă prezentată Curții constă într-un raport internațional care are acum o vechime semnificativă. Totuși, Curtea va constata că, atunci când a examinat dacă această sarcină de probă este eliminată, a recurs în mod frecvent la utilizarea prezumțiilor, intervențiilor și schimbărilor privind sarcina probei în eforturile sale de a garanta protecția adecvată împotriva încălcării drepturilor omului (a se consulta, de exemplu, *Ribitsch c. Austriei*⁴¹² și *Salabiaku c. Franței*⁴¹³).

---

411. A se vedea: *Irlanda c. Regatului Unit*, Cererea nr. 5310/71, Hotărârea din 18 ianuarie 1978, seria A, nr. 25, (1979-80) 2 E.H.R.R. 25

412. A se vedea: *Ribitsch c. Austriei*, Cererea nr. 18896/91, Hotărârea din 4 decembrie 1995, seria A, nr. 336, (1996) 21 E.H.R.R. 573; a se vedea, de asemenea, *Tomasi c. Franței*, Cererea nr. 12850/87, Hotărârea din 27 august 1992, seria A, nr. 241-A, (1993) 15 E.H.R.R. 1

413. A se vedea: *Salabiaku c. Franței*, Cererea nr. 10589/83; Hotărârea din 7 octombrie 1998, seria A, nr. 141-A, (1988) 13 E.H.R.R. 379.

Curtea își poate prezenta îngrijorarea că statul nu i-a furnizat o copie a raportului Universității Plodabit și concluzionează că sarcina probei a fost încheiată. Totuși, în această cauză, nici unul dintre copii nu s-a îmbolnăvit în mod real de leucemie și, prin urmare, nu pot pretinde statutul de victimă în temeiul articolului 3. În consecință, Curtea nu va considera o încălcare în această privință.

4. Cu privire la pretinsa încălcare fundamentală a articolului 3 cu privire la neliniștea interioară și stresul suferit de părinți de teamă că copiii acestora pot contracta leucemie.

Curtea va nota că, în principiu, neliniștea trăită de părinții suferinzi poate fi suficientă pentru a reprezenta o încălcare a articolului 3.⁴¹⁴ Cu toate acestea, Curtea va reitera că relele tratamente trebuie să includă un nivel minim de severitate dacă vor intra în sfera de aplicare a articolului 3⁴¹⁵ și este obligația reclamanților să furnizeze dovezi pentru a stabili dacă acest prag a fost depășit. Deși este evident că părinții vor suferi profund, temându-se că copiii lor s-ar putea îmbolnăvi, acest lucru în sine este puțin probabil de a fi suficient pentru îndeplinirea sarcinii probatorii. În absența unor rapoarte medicale ca dovadă și o legătură de cauzalitate ce stabilește (cu un grad de certitudine rezonabil) responsabilitatea statului privind problemele de mediu, este foarte probabil ca Curtea să considere această parte a cererii ca fiind prea speculativă și să nu constate vreo încălcare.

5. Pretinsa încălcare a articolului 3 privind obligația pozitivă a statului de a investiga prejudiciul cauzat familiilor de fosta groapă de gunoi chimic (în mod individual și coroborat cu articolul 14).

Curtea se va referi la jurisprudența sa tot mai complexă în ceea ce privește obligațiile pozitive asupra statelor de a investiga - odată ce s-au furnizat dovezi credibile - dacă cineva a fost grav maltratat de către agenții săi. Astfel, de exemplu în cauza *Assenov c. Bulgaria*⁴¹⁶ a decis:

---

414. Consultați, de exemplu *Kurt c. Turciei*, Cererea nr. 24276/94, Hotărârea din 25 mai 1998 (1999) 27 E.H.R.R. 373.

415. A se vedea: *Irlanda c. Regatului Unit*, Cererea nr. 5310/71, Hotărârea din 18 ianuarie 1978, seria A, nr. 25, (1979-80) 2 E.H.R.R. 25

416. A se vedea: *Assenov c. Bulgaria*, Cererea nr. 24760/94, Hotărârea din 28 decembrie 1998, (1999) 28 E.H.R.R. 652.

„102. Curtea consideră că, în aceste condiții, în care o persoană prezintă o plângere discutabilă că a fost grav maltratată de poliție sau alte astfel de agenții ale statului în mod ilicit și prin încălcarea articolului 3, această dispoziție, coroborată cu obligația generală a statului în temeiul articolului 1 al Convenției de a „recunoaște oricărei persoane aflate sub jurisdicția sa drepturile și libertățile definite în ... Convenție”, impune implicit necesitatea deschiderii unei anchete oficiale efective. Această obligație, precum cea din articolul 2, trebuie să fie capabilă să ducă la identificarea și pedepsirea celor responsabili.”

Suplimentar, în cauza *Edwards c. Regatului Unit*⁴¹⁷ Curtea a afirmat că:

„69. ... indiferent de modul [de investigare] folosit, autoritățile trebuie să acționeze din proprie inițiativă, odată ce problema a ajuns în atenția acestora. Acestea nu pot lăsa inițiativa în baza celei mai apropiate rude fie să depună o plângere oficială ori să își asume responsabilitatea pentru desfășurarea oricăror proceduri de investigare.”

Totuși, toate cauzele în care s-a decis până acum au privit situații în care a existat un deces sau o vătămare fizică semnificativă și dovezi credibile că statul este responsabil. În cazul de față, deși există dovezi credibile privind responsabilitatea statului pentru daune cauzate de mediu, nici unul dintre membrii celor cinci familii de etnie romă nu a suferit vreun deces sau vătămări suficiente pentru depășirea limitei articolului 3.

Cu toate acestea, există o problemă complementară acestei plângeri, și anume că aparent există un argument credibil că persoanele de etnie romă au fost izolate pe criterii de rasă. În cauza *Nachova c. Bulgariei*⁴¹⁸ Marea Cameră a Curții a reținut că articolul 14 conține o obligație procedurală de natură similară celei identificate cu privire la articolele 2 și 3. În opinia Marii Camere, în cazul în care există dovezi concludente că a avut loc o încălcare discutabilă a unui drept al Convenției din cauza rasei unei persoane, atunci statul are sarcina de a întreprinde o anchetă exhaustivă pentru a decide în această privință. De atunci, hotărârea a fost aplicată în cauze similare.⁴¹⁹ Având în vedere combinația de factori, este posibil (dar, poate, puțin probabil) să se constate de către Curte că statul nu a reușit să se conformeze în acest sens obligațiilor sale procedurale în temeiul articolelor 3 și 14.

---

417. A se vedea: *Edwards c. Regatului Unit*, Cererea nr. 46477/99, Hotărârea din 14 martie 2002, (2002) 35 E.H.R.R. 19.

418. Cererea nr. 43577/98 & 43579/98, Hotărârea din 6 iulie 2005, (2006) 42 E.H.R.R. 43.

419. Consultați, de exemplu, *Bekos și Koutropoulos c. Greciei*, Cererea nr. 15250/02, Hotărârea din 13 decembrie 2005 (2006) 43 E.H.R.R. 2.

6. Pretinsa încălcare a articolului 6 alineatul (1) privind întârzierea, lipsa de asistență juridică și cheltuielile de judecată.

Reclamanții susțin că nu au avut parte de un proces echitabil din cauza absenței asistenței juridice, taxelor mari care trebuiau plătite pentru formularea unui apel și a faptului că acțiunea a durat extrem de mult timp.

Dimpotrivă, statul susține că reclamanții au putut să se reprezinte personal, au fost capabili să solicite reducerea cheltuielilor de judecată și că întârzierea nu a fost excesivă. De asemenea, se susține că eșecul reclamanților de a urma o cale de recurs la Curtea Supremă Plodalot face plângerea lor inadmisibilă din cauza faptului că nu au reușit să epuizeze toate căile de recurs interne. Curtea va lua în considerare această chestiune atunci când examinează fondul argumentului conform articolului 6.

Asistență juridică

Primul argument se referă la absența asistenței juridice. În această privință cauza este foarte similară cauzei *Airey c. Irlandei*.⁴²⁰ În cauza *Airey*, Curtea a acceptat că, în cadrul procedurilor complexe privind drepturi vitale în conformitate cu articolul 8, asistența juridică ar putea fi necesară în cadrul procedurilor civile. A reținut că:

„24. ... Din aceste motive, Curtea consideră că este mai puțin probabil ca o persoană aflată în situația doamnei Airey .... să își poată prezenta în mod eficient cauza. Acest punct de vedere este confirmat de răspunsurile Guvernului la întrebările adresate de Curte, răspunsuri ce arată că, în fiecare dintre cele 255 proceduri de separare judiciară inițiate în Irlanda în perioada ianuarie 1972-decembrie 1978, fără excepție, petiționarul a fost reprezentat de un avocat ....

Curtea conchide din cele de mai sus că posibilitatea de a se prezenta personal în fața Înaltei Curți nu oferă reclamantului un drept efectiv de acces și, prin urmare, că, de asemenea, nu constituie un remediu intern

...

Ar fi eronat să se generalizeze concluzia că posibilitatea de a se prezenta personal în fața Înaltei Curți nu oferă doamnei Airey un drept de acces efectiv; această concluzie nu este valabilă pentru toate cazurile referitoare la „drepturile și obligațiile civile” sau pentru toți cei implicați. În anumite situații, posibilitatea

---

420. Cererea nr. 6289/73; Hotărârea din 9 octombrie 1979, seria A, nr. 32, (1979-80) 2 E.H.R.R. 305.

de a apărea personal în fața unei instanțe, chiar și fără ajutorul unui avocat, va îndeplini cerințele articolului 6 alineatul (1); pot exista situații în care o astfel de posibilitate asigură un acces adecvat chiar la Înalta Curte. Într-adevăr, multe trebuie să depindă de circumstanțele particulare ale cauzei.

În plus, în timp ce articolul 6 alineatul (1) garantează părților la litigiu un drept efectiv de acces la instanțele judecătorești pentru determinarea „drepturilor și obligațiilor civile” ale acestora, lasă statului libera alegere a mijloacelor care trebuie utilizate în acest sens. Instituirea unui sistem de asistență juridică ... constituie unul dintre aceste mijloace, dar mai sunt și alți factori, cum ar fi, de exemplu, o simplificare a procedurii. În orice caz, nu este funcția Curții de a indica, și cu atât mai mult de a decide ce măsuri ar trebui adoptate; tot ceea ce solicită Convenția este ca o persoană să se bucure de dreptul său efectiv de acces la instanțele de judecată în condiții care nu sunt în contradicție cu articolul 6 alineatul (1).

Prin urmare, concluzia ... nu implică faptul că statul trebuie să asigure asistență juridică gratuită pentru fiecare litigiu cu privire la un „drept civil”.

Curtea este de acord că, a susține existența unei obligații atât de exagerate, ar contraveni faptului că Convenția nu conține nicio dispoziție privind asistența juridică pentru acele litigii ... Cu toate acestea ... articolul 6 alineatul (1) poate obliga uneori statul să asigure asistența unui avocat atunci când o astfel de asistență se dovedește indispensabilă pentru accesul efectiv la instanță, fie pentru că reprezentarea juridică este considerată obligatorie, astfel cum procedează legislația internă a anumitor state contractante pentru diferite tipuri de litigii, fie din cauza complexității procedurii sau cauzei.

...

27. Reclamanta nu a putut să găsească un avocat dispus să pledeze în numele său în cadrul procedurilor de separare judiciară. Comisia a dedus că motivul pentru care avocații pe care aceasta i-a consultat nu erau pregătiți să acționeze a fost pentru că ar fi fost în imposibilitatea de a face față cheltuielilor implicate. Guvernul contestă această opinie, însă Curtea consideră motivul ca fiind plauzibil și nu i s-a prezentat nici o dovadă care l-ar putea anula.

28. Având în vedere toate circumstanțele cauzei, Curtea constată că doamna Airey nu a beneficiat de un drept de acces efectiv la Înalta Curte cu scopul de a solicita un ordin de separare judiciară. Prin urmare, a existat o încălcare a articolului 6 alineatul (1).”

Cauza Airey a fost una neobișnuită, dar este posibil ca, de vreme ce faptele sunt atât de asemănătoare, Curtea poate constata că, în speță, incapacitatea

de a obține asistență juridică a făcut ca procedurile civile să fie considerate inechitabile și nelocale, iar calea de recurs inaccesibilă.

Cheltuielile judiciare

Al doilea punct invocat de reclamanți este faptul că acțiunea a fost inechitabilă pentru că aceștia nu și-au putut permite să plătească taxa de recurs. Statul a contestat acest punct bazându-se pe faptul că a existat o procedură prin care cineva ar putea solicita reducerea taxelor. Curtea va fi preocupată de întârziere și, de asemenea, taxele mari, reamintindu-și decizia din cauza *Kreuz c. Poloniei*, (2001)⁴²¹ în care, după evaluarea tuturor argumentelor, a concluzionat:

„66. Evaluând faptele cauzei în ansamblu și având în vedere locul important deținut de dreptul la o cale de recurs într-o societate democratică, Curtea consideră că autoritățile judiciare nu au reușit să garanteze un echilibru adecvat, pe de o parte, între interesul statului de a colecta taxe judiciare pentru soluționarea cererilor de despăgubire și, pe de altă parte, interesul reclamantului de a-și apăra cererea prin intermediul instanțelor.

Taxa cerută de la reclamant pentru continuarea acțiunii a fost excesivă. Aceasta a dus la renunțarea de către acesta la cererea sa și la absența unei audieri a cauzei sale în instanță. În opinia Curții, aceasta a afectat însăși esența dreptului său de acces.

67. Pentru motivele expuse mai sus, Curtea conchide că impunerea taxelor judiciare asupra reclamantului a constituit o limitare disproporționată a dreptului acestuia de acces la o instanță. Prin urmare, a constatat că a existat o încălcare a articolului 6 alineatul (1) din Convenție.”

Curtea va reține că prezenta cauză este diferită de cauza *Kreuz* prin aceea că există un procedeu pentru reducerea taxelor. Cu toate acestea, respectiva procedură durează 18 luni, iar Curtea poate concluziona că reclamanții nu ar trebui să aștepte atât de mult timp pentru stabilirea unei astfel de cereri.

Întârzierea

Reclamanții se plâng că procedurile privind divulgarea raportului de expertiză a durat o perioadă nejustificat de lungă. Procedurile au fost inițiate în data de 1 martie 2001 și au fost în final respinse de Curtea regională Plod la 10 septembrie 2005, aproximativ 4 ani și jumătate mai târziu. Statul atrage atenția Curții asupra faptului că perioada relevantă pentru prezentarea cererii

---

421. Cererea nr. 28249/95, Hotărârea din 19 iunie 2001.

este cea care a urmat ratificării Convenției de către Plodalot la 1 ianuarie 2002, adică în acest caz, 3 ani și jumătate. Totuși, Curtea va lua în considerare situația de la data ratificării – consultați cauza *Loukanov c. Bulgariei*.⁴²²

Curtea va afirma că pentru a determina dacă o procedură are o durată nejustificat de lungă, trebuie să se țină seama de natura procedurii și importanța acesteia pentru reclamanți. În acest caz, problema a vizat posibilitatea divulgării unor probe, care este o problemă de drept relativ simplă. Având în vedere regulile stricte de probă din Plodalot, divulgarea raportului Universității Plodabit fost o chestiune de o importanță fundamentală pentru reclamanți și problema în cauză a fost riscul sever de boală fatală pentru copiii acestora.

Având în vedere aceste multiple argumente privind natura nesatisfăcătoare a procedurilor judiciare interne, Curtea poate constata o încălcare a articolului 6 alineatul (1).

7. Pretinsa încălcare a obligațiilor pozitive ale statului în temeiul articolului 8 de a lua măsuri pentru ameliorarea condițiilor de mediu îndurate în Hell și furnizarea informațiilor cu privire la riscul de vătămare.

În ceea ce privește mediul înconjurător periculos, Curtea va repeta punctul său de vedere conform căruia nu s-a furnizat nicio dovadă medicală care să sugereze în orice mod că reclamanții înșiși au fost expuși la pericole severe și, pe această bază, poate să încline spre respingerea acestui aspect al plângerii.

Dacă ar fi fost dovezi concludente, atunci s-ar fi putut găsi o încălcare. De exemplu, în cauza *López Ostra c. Spaniei*⁴²³ (care se referea la problemele de mediu similare prezentei cauze), hotărârea Curții a fost stabilită după cum urmează:

„47. Doamna López Ostra a susținut că ... fabrica a continuat să emită noxe, zgomot repetitiv și mirosuri puternice, care au făcut condițiile de viață ale familiei sale de nesuportat și au provocat probleme grave de sănătate acestora și propriei persoane. În acest sens, aceasta a pretins că dreptul său la respectarea casei a fost încălcat.

...

---

422. Cererea nr. 21915/93, Hotărârea din 20 martie 1997, (1997) 24 E.H.R.R.121.

423. Cererea nr. 16798/90, Hotărârea din 9 decembrie 1994, seria A, nr. 303-C (1995) 20 E.H.R.R. 277.

49. Pe baza rapoartelor medicale și expertizelor realizate de Guvern sau reclamantă ... Comisia a observat, printre altele, că emisiile de hidrogen sulfurat generate de fabrică au depășit limita autorizată și ar putea pune în pericol sănătatea celor care trăiesc în apropiere și că ar putea exista o legătură de cauzalitate între aceste emisii și bolile suferite de fiica reclamantei.

...

51. Firește, poluarea gravă a mediului poate să afecteze bunăstarea persoanelor și să le împiedice să se bucure de locuințele proprii, astfel încât să le afecteze viața privată și de familie într-un mod negativ, fără, însă, să le pună în pericol grav sănătatea.

Dacă problema este analizată sub aspectul obligației pozitive a statului - de a lua măsuri rezonabile și adecvate pentru a garanta drepturile reclamantului în temeiul articolului 8 alineatul (1) punctul (1), - astfel cum dorește reclamanta în cauza sa, sau sub aspectul unui „amestec al unei autorități publice” justificat în conformitate cu alineatul (2), principiile aplicabile sunt în mare parte similare. În ambele contexte trebuie avut în vedere echilibrul echitabil care trebuie menținut între interesele concurente ale persoanei și ale comunității în general, și, în orice caz, statul se bucură de o anumită marjă de apreciere. ...

52. ... Desigur, autoritățile spaniole, ... nu erau, teoretic, direct responsabile pentru emisiile în cauză. Cu toate acestea, după cum a subliniat Comisia, orașul a permis construirea fabricii pe un teren propriu și statul a subvenționat construcția acesteia ....

58. Având în vedere cele de mai sus și, în ciuda marjei de apreciere acordate statului pârât, Curtea consideră că statul nu a reușit să asigure un echilibru echitabil între interesele bunăstării economice a orașului - acela de a avea o instalație de tratare a deșeurilor - și dreptul reclamantei de a se bucura efectiv de dreptul său la respectarea locuinței proprii și a vieții private și de familie. Astfel, a existat o încălcare a articolului 8.”

Curtea va adresa întrebarea retorică: „Ce ar trebui să facă un stat dacă ar ști că există o astfel de situație periculoasă într-o regiune din propria țară?” Evident, o etapă ar fi să se stabilească o anchetă de expert, iar acest lucru a fost făcut de Plodalot. Cu toate acestea, nedezvăluirea acestui raport a agravat în mod contestabil situația - prin creșterea anxietății și a temerilor locuitorilor. Se așteaptă, de asemenea, ca Statul să desfășoare o anchetă și să ia măsuri pentru a îmbunătăți condițiile (de exemplu, să propună modificări la sistemul de alimentare cu apă și așa mai departe). Nici unul dintre aceste lucruri nu au fost îndeplinite.

În cauza *Fadeyeva c. Rusiei*⁴²⁴ Curtea Europeană a Drepturilor Omului a considerat că efectele adverse ale poluării mediului trebuie să atingă un anumit nivel minim, dacă acestea vor intra sub incidența articolului 8. Reclamanta a trăit la o distanță de ½km de o fabrică producătoare de oțel, la care s-a descoperit un nivel atât de ridicat al contaminării toxice, încât Guvernul a decis că ar trebui să mute locuitorii - însă reclamantei nu i s-a oferit cazare alternativă. Deși reclamanta nu a prezentat vreo dovadă medicală privind problemele de sănătate având legătură directă cu fabrica de producție a oțelului, Curtea a considerat că expunerea prelungită sigur a făcut-o mai vulnerabilă la boli și i-a afectat negativ calitatea vieții în propria casă. Deși fabrica a fost proprietate privată, Curtea a reținut că statul nu a reușit să își îndeplinească obligația pozitivă de a preveni sau a reduce emisiile și a constatat o încălcare a articolului 8.

Informații privind mediul

Reclamanții vor susține că refuzul accesului la raportul Universității le-a respins dreptul la dovezile privind riscurile reale la care aceștia și familiile lor au fost expuși rămânând în zonă. Curtea va considera că această cauză este similară în principiu atât cu cauza *Guerra c. Italiei*⁴²⁵ cât și cauza *Öneryildiz c. Turciei*⁴²⁶ și pe această bază se va constata aproape sigur că refuzul de a divulga dovada riscului reprezintă o atingere nejustificată a drepturilor reclamanților la respectarea vieții lor private în conformitate cu articolul 8. Hotărând astfel, se poate face referire, de asemenea, la cauza *McGinley și Ega c. Regatului Unit*⁴²⁷ în care se prevede că:

„97. Curtea consideră că, având în vedere cele de mai sus, problema accesului la informații care ar fi putut înlătura fie temerile reclamanților în acest sens, fie să le permită să evalueze pericolul la care au fost expuși, a fost suficient de strâns legat de viața privată și viețile de familie ale acestora în sensul articolului 8, pentru a ridica o problemă în temeiul acestei dispoziții. Rezultă astfel că se aplică articolul 8.

98. Curtea consideră că nu se poate spune că Regatul Unit a „intervent” asupra dreptului reclamanților de respectare a vieții private și de familie. Plângerea imediată nu are legătură cu un act al statului, ci pretinsa nereușită a acestuia de a permite reclamanților accesul la informații.

---

424. Cererea nr. 55723/00, Hotărârea din 9 iunie 2005.

425. Cererea nr. 14967/89, Hotărârea din 19 februarie 1998 (1998) 26 E.H.R.R. 357.

426. Cererea nr. 48939/99, Hotărârea din 30 noiembrie 2004 (2004) 39 E.H.R.R. 12.

427. Cererea nr. 21825/93, Hotărârea din 9 iunie 1998 (1999) 27 E.H.R.R. 1.

Deși obiectul articolului 8 este, în esență, protecția persoanei împotriva intervenției arbitrare din partea autorităților publice, nu obligă pur și simplu statul să se abțină de la astfel de intervenții: în plus față de această acțiune în principal negativă, pot exista obligații pozitive inerente în respectarea efectivă a vieții private sau de familie. Pentru a stabili dacă există sau nu o astfel de obligație pozitivă, Curtea va avea în vedere echilibrul just care trebuie obținut între interesul general al comunității și interesele concurente ale persoanei sau persoanelor în cauză.⁴²⁸

Curtea va face referire la cauza *Öneryildiz c. Turciei*⁴²⁹ și *Guerra c. Italiei*.⁴³⁰ În cauza *Guerra* (o cauză privind poluarea de la o fabrică de îngrășământ) s-a precizat că:

“... poluarea gravă a mediului poate afecta bunăstarea persoanelor și împiedica pe aceștia să se bucure de locuințele proprii, astfel încât să le afecteze viața privată și de familie într-un mod negativ (consultați, *mutatis mutandis*, decizia în cauza *López Ostra* menționată mai sus, pagina 54, § 51). În speță, reclamanții au așteptat, până când producția de îngrășăminte a încetat în 1994, să primească informații esențiale care le-ar fi permis să evalueze riscurile la care aceștia și familiile lor ar fi putut fi expuși în cazul în care continuau să trăiască în Manfredonia, un oraș deosebit de expus la pericol în cazul unui accident la fabrică.”⁴³¹

O concluzie similară a fost adoptată în cauza *Öneryildiz c. Turciei*⁴³² în care persoane care trăiau într-o groapă de gunoi au fost uciși în urma unei explozii, riscuri care au fost cunoscute de către autoritățile municipale. Curtea a considerat că obligațiile pozitive pe care le-a constatat în cauza *Guerra* (de a informa populația locală privind riscul de mediu) se aplicau în cazurile în care riscurile prezentate încălcau articolul 2 - și, prin urmare, s-a constatat o încălcare a articolului 2.⁴³³

În cauza *Roche c. Regatului Unit*⁴³⁴ un fost soldat a afirmat că îmbolnăvirea sa a provenit dintr-un episod de instruire desfășurat în anii 1950, unde a

---

428. A se vedea: *Gaskin c. Regatului Unit* Cererea nr. 10454/83, Hotărârea din 7 iulie 1989; seria A, nr. 160, (1990) 12 EHRR 36, punctul 42.

429. Cererea nr. 48939/99, Hotărârea din 30 noiembrie 2004 (2004) 39 E.H.R.R. 12.

430. (1998) 26 E.H.R.R. 357.

431. La punctul 60 din Decizie.

432. Cererea nr. 48939/99, Hotărârea din 30 noiembrie 2004 (2004) 39 E.H.R.R. 12.

433. A se vedea punctul 84 din Decizie.

434. Consultați *Roche c. Regatului Unit*, Cererea nr. 32555/96, Hotărârea din 19 octombrie 2005, (2006) 42 E.H.R.R. 30.

fost expus la iperită. Acesta a încercat să obțină dosarele medicale privind incidentul, dar guvernul a fost necooperant, iar procesul a durat peste 10 ani și s-au depus nenumărate cereri (inclusiv o cerere la Curtea Europeană a Drepturilor Omului). Curtea a decis (în unanimitate) că aceasta a constituit o încălcare a articolului 8.

Având în vedere toate aceste aspecte, Curtea poate constata o încălcare a articolului 8 alineatul (1).

8. Deoarece familiile au trecut prin aceste condiții îngrozitoare de mediu doar pentru că sunt de etnie romă și, prin urmare, acest lucru constituie o încălcare a articolului 8 coroborat cu articolul 14.

Deși este posibil să se fi constatat de către Curte o încălcare fundamentală a articolului 8, este probabil, de asemenea, se poate examina și dacă există, de asemenea, o încălcare a articolului 8 coroborat cu articolul 14.⁴³⁵

În cauza *Moldovan c. România*⁴³⁶ reclamanții de etnie romă au fost forțați să trăiască în locuințe inumane și au fost victime ale unei poliții și unor anchete judiciare profund rasiste - numai din cauza rasei acestora. Având în vedere faptele deosebit de dure (și necontestate) ale cauzei, Curtea a constatat că tratamentul a fost discriminatoriu, contrar articolului 14 (în acest caz - coroborat cu articolul 3). În acest caz, dovezile sunt mai puțin clare și este puțin probabil să se constate o încălcare a articolului 14.

9. Pretinsa încălcare a articolului 3 pe motiv că locuințele precare au constituit un tratament degradant (argumentul privind persoanele asiatice din Africa de Est).

Reclamanții susțin că au fost izolați pentru un tratament extrem de discriminatoriu în legătură cu furnizarea locuințelor, doar pe motive rasiale - și susțin astfel că acest lucru reprezintă un tratament degradant contrar articolului 3, pe baza constatărilor Comisiei în cauza *Patel c. Regatul Unit*

---

435. Consultați, prin analogie, cauzele *Nachova c. Bulgariei*, Cererea nr. 43577/98 - 43579/98, Hotărârea din 6 iulie 2005; și *Šečić v. Croației*, Cererea nr. 40116/02, Hotărârea din 31 mai 2007.

436. Cererea nr. 41138/98, Hotărârea din 12 iulie 2005, (2007) 44 E.H.R.R. 16.

(cauza *persoanelor asiatice din Africa de Est*)⁴³⁷ și mai recent de către Curte în cauza *Cipru c. Turciei*⁴³⁸ și *Moldovan c. României*.⁴³⁹

În cauza *persoanelor asiatice din Africa de Est*, Comisia a considerat că tratamentul degradant nu a fost limitat la atacuri reale, ci a inclus acte cu caracter grav menite să afecteze demnitatea unei persoane. Cazul se referea la expulzarea în masă a asiaticilor din Africa de Est, dintre care unora, chiar dacă dețineau un pașaport britanic valabil, le-a fost refuzată rezidența în Regatul Unit. Prin analogie, plasarea deliberată a unui grup rasial într-un ghetou, însoțită de pericole de mediu severe, ar putea reprezenta același tip de tratament umilitor și degradant. În cauza *persoanelor asiatice din Africa de Est*, Comisia a considerat că legile de imigrare ale statului au discriminat pe criterii de rasă și culoare la un nivel la care reclamanții au fost victime ale tratamentului degradant:

„207 ... legislația aplicată în speță a produs discriminare împotriva reclamanților pe criterii de culoare sau rasă ... discriminarea bazată pe rasă ar putea, în anumite împrejurări, să constituie în sine o discriminare în sensul articolului 3 al Convenției.

...

trebuie acordată o importanță deosebită discriminării pe criterii de rasă; faptul că izolarea publică a unui grup de persoane pentru un tratament diferit pe criterii de rasă ar putea, în anumite circumstanțe, să constituie o formă specială de afront la adresa demnității umane; și că tratamentul diferențiat al unui grup de persoane pe criterii de rasă ar putea constitui, prin urmare, un tratament degradant, atunci când un tratament diferențiat pe un alt criteriu nu ar ridica o astfel de problemă.

208. Comisia consideră că discriminarea rasială la care reclamanții au fost supuși în public prin aplicarea legislației imigrației prezentate mai sus constituie o afectare a demnității umane care, în circumstanțele speciale descrise mai sus, a reprezentat un „tratament degradant”, în sensul articolului 3 din Convenție.”

În plângerea ulterioară din cauza *Abdulaziz Cabales și Balkandali c. Regatului Unit*⁴⁴⁰ (care privea politica de imigrare a Regatului Unit de a refuza permite-

---

437. *Patel c. Regatului Unit* (cauza persoanelor asiatice din Africa de Est), Hotărârea din 14 decembrie 1973, (1981) 3 E.H.R.R.76.

438. Cererea nr. 25781/94, Hotărârea din 10 mai 2001 (2002) 35 E.H.R.R. 30.

439. Cererea nr. 41138/98, Hotărârea din 12 iulie 2005, (2007) 44 E.H.R.R. 16.

440. Cererea nr. 9214/80; 9473/81; 9474/81; Hotărârea din 8 mai 1985, seria A, nr. 94, (1985) 7 E.H.R.R. 471.

rea soților din anumite țări să se alătore soțiilor lor în Regatul Unit), Curtea a susținut că:

„91.... diferența de tratament reclamată nu denotă dispreț sau lipsă de respect pentru personalitatea reclamanzilor și că nu a fost menit, și nu a umilit sau înjosit, ci a fost destinat exclusiv atingerii obiectivelor [în principal controlul imigrației]. Prin urmare, nu poate fi considerată „degradantă””

Hotărârea din cauza *Abdulaziz* poate fi diferențiată de prezenta cauză a celor cinci familii de etnie romă, deoarece în cazul acestora nu pare să existe vreun scop legitim care să stea la baza politicii de segregare.

În cauzele *persoanelor asiatice din Africa de Est și Ciprului* s-au stabilit practici administrative de segregare rasială. În speța de față, probele nu sunt atât de clare, iar statul susține că multe dintre persoanele de etnie romă pur și simplu au ales să trăiască împreună și au refuzat cazarea alternativă. În consecință, deși acuzația adusă în speță ar putea (dacă este susținută de dovezi concludente) constitui un comportament extrem de discriminatoriu, astfel încât să intre sub incidența articolului 3, reclamanzilor le va fi greu să stabilească o astfel de încălcare.

10. Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 13: lipsa unui remediu efectiv.

Reclamanzii au susținut că, deși dețin dovezi pentru a demonstra că statul a încălcat o serie de drepturi ale Convenției, nu au acces la o cale de recurs internă adecvată pentru a rezolva aceste probleme. Cu toate acestea, statul a indicat faptul că există o serie de alte căi de recurs interne posibile pe care reclamanzii le-ar fi putut urma - de exemplu, prin introducerea unei acțiuni în drept contractual, de mediu și constituțional. În situațiile în care reclamanzii nu au încercat să urmărească astfel de acțiuni, Curtea ar putea concluziona că acest aspect al plângerii lor nu este evidențiat și constata că nu există o încălcare a articolului 13.

11. Pretinsa încălcare a articolului 2 din Protocolul nr. 1 (individual și coroborat cu articolul 14), pe baza educației inferioare furnizate persoanelor de etnie romă din Hell.

Articolul 2 din Protocolul nr. 1 exclusiv

Curtea va relua interpretarea restrictivă a articolului 2 din Protocolul nr. 1 - și anume, că acest articol nu impune statului să furnizeze servicii de educație

la un anumit standard - și, în consecință, nu va constata vreo încălcare fundamentală a acestui drept.

Articolul 2 din Protocolul nr. 1 coroborat cu articolul 14

Curtea va lua în considerare dovezile statistice și argumentul statului că, deși doar 8 % din populația Plodalot este de etnie romă, există un procent mult mai mare de romi în orașul Plod și în regiunea Hell, în special. În acest context, Curtea va fi preocupată de faptul că singura școală posibilă din Hell este una pentru copiii cu dizabilități de învățare și probabil va concluziona că reclamanții au dovedit existența unei diferențe de tratament. mai mult, dată fiind decizia Marii Camere în cauza *D.H. c. Republicii Cehe* Curtea ar putea fi dispusă să constate de asemenea o încălcare a articolului 14 coroborat cu articolul 2 din Protocolul nr. 1.

Anexa 1 - Tabel de cazuri relevante

A c. Regatului Unit, Cererea nr. 25599/94, Decizia din 23 septembrie 1998

A și alții c. Țărilor de Jos, Cererea nr. 14209/88, Hotărârea din 16 decembrie 1988, D.R. 59

Aarts c. Țărilor de Jos, Cererea nr. 4056/88, Decizia de admisibilitate din 28 mai 1991, 70 D.R. 208

Abdulaziz, Cabales și Balkandali c. Regatului Unit, Cererea nr. 9214/80; 9473/81; 9474/81; Hotărârea din 8 mai 1985, seria A, nr. 94, (1985) 7 E.H.R.R. 471

Agee c. Regatului Unit, Cererea nr. 7229/76, Decizia de admisibilitate din 17 decembrie 1976, 7 D.R. 164

Agrotexim c. Greciei, Cererea nr. 14807/89, 24 octombrie 1995, seria A, nr. 330, (1996) 21 E.H.R.R. 250

Ahmed c. Austriei, Cererea nr. 25964/94, Hotărârea din 17 decembrie 1996, (1997) 24 E.H.R.R. 278

Airey c. Irlandei, Cererea nr. 6289/73; Hotărârea din 9 octombrie 1979, seria A, nr. 32, (1979-80) 2 E.H.R.R. 305

Aksoy c. Turciei, Cererea nr. 21987/93, Hotărârea din 18 decembrie 1996, (1997) 23 E.H.R.R. 553
Aksu c. Turciei, Cererea nr. 4149/04, 41029/04, Hotărârea din 15 martie 2012, (2013) 56 E.H.R.R. 4

Ali și Ayse Duran c. Turciei, Cererea nr. 42942/02, Hotărârea din 8 aprilie 2008

Andrić c. Suediei Cererea nr. 45917/99, [Secțiunea 1], Decizia de admisibilitate din 23 februarie 1999, (1999) 28 E.H.R.R. CD218

Angelova și Illiev c. Bulgariei, Cererea nr. 55523/00, Hotărârea din 27 iulie 2007 (2008) 47 E.H.R.R. 7

Anguelova c. Bulgariei, Cererea nr. 38361/97, Hotărârea din 13 iunie 2002 (2004) 38 E.H.R.R. 31

Artico c. Italiei, Cererea nr. 6694/74, Hotărârea din 13 mai 1980, seria A, nr. 37 (1981) 3 E.H.R.R. 1

Assenov și alții c. Bulgariei, Cererea nr. 24760/94, Hotărârea din 28 decembrie 1998, (1999) 28 E.H.R.R. 652

Autio c. Finlandei, Cererea nr. 17086/90, Decizia de admisibilitate din 6 decembrie 1991, 72 D.R. 245

Autotronic AG c. Elveției (1990) 12 E.H.R.R. 485

Aziz c. Ciprului, Cererea nr. 69949/01, Hotărârea din 22 iunie 2004 (2005) 41 E.H.R.R. 11

BC c. Elveției, Cererea nr. 19898/92, Decizia de admisibilitate din 30 august 1993, 75 D.R. 223

Balogh c. Ungariei, Cererea nr. 47940/99, Hotărârea din 20 iulie 2004

Banković și alții c. Belgiei și Altoră, Cererea nr. 52207/99, Decizia de admisibilitate din 12 decembrie 2001, (2007) 44 E.H.R.R. SE5

Baragiola c. Elveției, Cererea nr. 17265/90, Decizia de admisibilitate din 21 octombrie 1993, (1993) 75 D.R. 76

Barberà, Messegué și Jabardo c. Spaniei, Hotărârea din 6 decembrie 1988, seria A, nr. 146, (1989) 11 E.H.R.R. 360

Beard c. Regatului Unit, Cererea nr. 24882/94, Hotărârea din 18 ianuarie 2001 (2001) 33 E.H.R.R. 19

Beganović c. Croației, Cererea nr. 46423/06, Hotărârea din 25 septembrie 2009

Cauza „Cu privire la anumite aspecte legale privind utilizarea limbilor în educație în Belgia” (cunoscut drept „cauza lingvistică belgiană”, Cererea nr. 1474/62, Hotărârea din 23 iulie 1998; seria A, nr. 6 (1979-80) 1 E.H.R.R. 252

Bekos și Koutropoulos c. Greciei, Cererea nr. 15250/02, Hotărârea din 13 decembrie 2005 (2006) 43 E.H.R.R. 2

Benham c. Regatului Unit, Cererea nr. 19380/92, Hotărârea din 10 iunie 1996 (1996) 22 E.H.R.R. 293

Borbála Kiss c. Ungariei, Cererea nr. 59214/11, Hotărârea din 26 iunie 2012

Borrelli c. Elveției, Cererea nr. 17571/90, Decizia de admisibilitate din 2 septembrie 1993 D.R. 75

Botta c. Italiei, Cererea nr. 21439/93, Hotărârea din 24 februarie 1998 (1996) 26 E.H.R.R. 241

Broniowski c. Poloniei [GC], Cererea nr. 31443/96, Hotărârea din 22 iunie 2004

Brozicek c. Italiei, Cererea nr. 10964/84, Hotărârea din 19 decembrie 1989, seria A, nr. 167, (1990) 12 E.H.R.R. 371

Buckland c. Regatului Unit, Cererea nr. 40060/08 din 18 septembrie 2012, (2013) 56 E.H.R.R. 16

Buckley c. Regatului Unit, Cererea nr. 20348/92, Hotărârea din 25 septembrie 1996, (1997) 23 E.H.R.R. 101

Byloos c. Belgiei, Cererea nr. 14545/89, Decizia de admisibilitate din 9 octombrie 1990, 66 D.R. 238

Çakıcı c. Turciei [GC], Cererea nr. 23657/94, Hotărârea din 8 iulie 1999

Biserica Catolică Canea c. Greciei, Cererea nr. 25528/94, Hotărârea din 16 septembrie 1997, (1999) 27 E.H.R.R. 101 521

Campbell și Cosans c. Regatului Unit, Cererea nr. 7511/76, Hotărârea din 25 februarie 1982; seria A, nr. 48 (1982) 4 E.H.R.R. 293

Carabulea c. României, Cererea nr. 45661/99, Hotărârea din 13 iulie 2010

Centrul de Resurse Juridice, în numele lui Valentin Câmpeanu c. României, Cererea nr. 47848/08, Hotărârea din 17 iulie 2014

Chapman c. Regatului Unit, Cererea nr. 27238/94, Hotărârea din 18 ianuarie 2001 (2001) 33 E.H.R.R. 18

Chrysostomos, Papachrysostomou c. Turciei, Cererea nr. 15299/89 și 15300/89; 86-A D.R. 4, punctele 96-97.

Cobzaru c. României, Cererea nr. 48254/99, Hotărârea din 26 iulie 2007 (2008) 47 E.H.R.R. 10

Čonka c. Belgiei, Cererea nr. 51564/99, Hotărârea din 5 februarie 2002, (2002) 34 E.H.R.R. 54

Connors c. Regatului Unit, Cererea nr. 66746/01, Hotărârea din 27 mai 2004 (2005) 40 E.H.R.R. 9

Coster c. Regatului Unit, Cererea nr. 24876/94, Hotărârea din 18 ianuarie 2001 (2001) 33 E.H.R.R. 20

Cruz Varaz c. Suediei, Cererea nr. 15576/89, Hotărârea din 20 martie 1991, (1991) 14 E.H.R.R. 1

Cunningham c. Regatului Unit, Cererea nr. 10636/83, Decizia de admisibilitate din 1 iulie 1985, 43 D.R. 171

Cipru c. Turciei, Cererea nr. 25781/94, Hotărârea din 10 mai 2001 (2002) 35 E.H.R.R. 30

Cipru c. Turciei, Cererea nr. 6950/75, Hotărârea din 10 iulie 1982 (1982) 4 E.H.R.R. 482

D c. Regatului Unit, Cererea nr. 30240/96, Hotărârea din 2 mai 1997 (1997) 24 E.H.R.R. 423

D.H și alții c. Republicii Cehe, Cererea nr. 57325/00, Hotărârea din 13 noiembrie 2007, (2008) 47 E.H.R.R. 3

Deweer c. Belgiei, Cererea nr. 6903/75, Hotărârea din 27 februarie 1980; seria A, nr. 35 (1979-1980) 2 E.H.R.R. 439

De Becker c. Belgiei, Cererea nr. 214/56, (1958-1959) 2 Y.B. a E.C.H.R. 215 și alineatul 8 din Decizia Curții din 27 martie 1963

De Wilde, Ooms și Versyp c. Belgiei (Nr.1), Cererea nr. 2832/66; 2835/66; 2899/67, Hotărârea 18 iunie 1971; seria A, nr. 12 (1979-80) 1 E.H.R.R. 373

Dell Preiti c. Italiei, Cererea nr. 15488/89, Decizia de admisibilitate din 27 februarie 1995, 80 D.R. 14

Dimitrova și alții c. Bulgariei, Cererea nr. 44862/04, Hotărârea din 27 ianuarie 2011

Donnelly c. Regatului Unit, Cererea nr. 5577-5583/72, Decizia de admisibilitate din 15 decembrie 1975, 4 D.R. 4

Dudgeon c. Regatului Unit, Cererea nr. 7525/76, Hotărârea din 22 octombrie 1981, (1982) 4 E.H.R.R. 438

Đurđević c. Croației, Cererea nr. 52442/09, Hotărârea din 19 iulie 2011

Dzeladinov c. Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, Cererea nr. 13252/02, Hotărârea din 10 aprilie 2008

Eckle c. Germaniei, Cererea nr. 8130/78, Hotărârea din 15 iulie 1982; seria A, nr. 51 (1982) 5 E.H.R.R. 1

Eckle c. Germaniei, Cererea nr. 8130/78, Data Hotărârea (Reparație echitabilă din 21 iunie 1983, seria A, nr. 45, (1991) 13 E.H.R.R. 556

Edwards c. Regatului Unit, Cererea nr. 13071/87, Hotărârea din 25 noiembrie 1992, (1993) 15 E.H.R.R. 417,

Edwards c. Regatului Unit, Cererea nr. 46477/99, Hotărârea din 14 martie 2002, (2002) 35 E.H.R.R. 19

Ekbatani c. Suediei, Cererea nr. 10563/83, Hotărârea din 26 mai 1988, seria A, nr. 134, (1991) 13 E.H.R.R. 504

Engel și alții c. Țărilor de Jos, Cererea nr. 5100/71-5102/71, 5354/72, 5370/72, Hotărârea din 8 iunie 1976 (1979-80) 1 E.H.R.R. 647

F c. Elveției, Cererea nr. 11329/85, Hotărârea din 18 decembrie 1987

Fadeyeva c. Rusiei, Cererea nr. 55723/00, Hotărârea din 9 iunie 2005

Fedorchenko și Lozenko c. Ucrainei, Cererea nr. 387/03, Hotărârea din 20 septembrie 2012

Gaskin c. Regatului Unit, Cererea nr. 10454/83, Hotărârea din 7 iulie 1989; seria A, nr. 160, (1990) 12 E.H.R.R. 36

Gast și Popp c. Germaniei, Cererea nr. 29357/95, Hotărârea din 25 februarie 2000

Gasus Dossier-und Födertechnik GmbH c. Țărilor de Jos, Cererea nr. 15375/89, Hotărârea din 23 februarie 1995; seria A, nr. 306 (1995) 20 E.H.R.R. 403

Gergely c. României, Cererea nr. 57885/00, Hotărârea din 26 aprilie 2007

Gitonas și alții c. Greciei, Cererea nr. 18747/91, Hotărârea din 1 iulie 1997 (1998) 26 E.H.R.R. 691

Goncharuk c. Rusiei, Cererea nr. 58643/00, Hotărârea din 4 octombrie 2007, (2010) 50 E.H.R.R. 24

Golder c. Regatului Unit, Cererea nr. 4451/70, 21 octombrie 1975, seria A, nr. 18, (1979-80) 1 E.H.R.R. 524

Gradinger c. Austriei, Cererea nr. 15963/90, Hotărârea din 23 octombrie 1995

Groppera Radio AG și alții c. Elveției, Cererea nr. 10890/84, Hotărârea din 28 martie 1990

Guerra c. Italiei, Cererea nr. 14967/89, Hotărârea din 19 februarie 1998 (1998) 26 E.H.R.R. 357

H. c. Regatului Unit, Cererea nr. 10000/82; 33 D.R. 247

Hamidovic și Italiei, Cererea nr. 31956/05, Hotărârea din 4 decembrie 2012

Hatton c. Regatului Unit, Cererea nr. 36022/97, Hotărârea din 8 iulie 2003 (2003) 37 E.H.R.R. 28 și *Di Sarno c. Italiei*, Cererea nr. 30765/08

Hentrich c. Franței, Cererea nr. 13616/88, Hotărârea din 22 decembrie 1994, seria A, nr. 296-A, (1994) 18 E.H.R.R. 440

Hilton c. Regatului Unit, Cererea nr. 5613/72, Hotărârea din (1981) 3 E.H.R.R. 104

Hilton c. Regatului Unit, Cererea nr. 12015/86 57 D.R.108

Hoffman c. Austriei, Cererea nr. 12875/87, Hotărârea din 23 iunie 1993; seria A, nr. 255-C (1994) 17 E.H.R.R. 293

Hokkanen c. Finlandei, Cererea nr. 19823/92, Hotărârea din 23 septembrie 1994, seria A, nr. 299-A, (1995) 19 E.H.R.R. 139

Hood c. Regatului Unit, Cererea nr. 27267/95, Hotărârea din 18 februarie 1999 (2000) 29 E.H.R.R. 365

Horváth și Kiss c. Ungariei, Cererea nr. 11146/11, Hotărârea din 29 ianuarie 2013, (2013) 57 E.H.R.R. 31

I.G., M.K. și R.H. c. Slovaciei, Cererea nr. 15966/04, Hotărârea din 13 noiembrie 2012

Incal c. Turciei, Cererea nr. 22678/93, Hotărârea din 9 iunie 1998 (2000) 29 E.H.R.R. 449

Irlanda c. Regatului Unit, Cererea nr. 5310/71, Hotărârea din 18 ianuarie 1978, seria A, nr. 25, (1979-80) 2 E.H.R.R. 25

James și alții c. Regatului Unit, Cererea nr. 8795/76, 21 februarie 1986, seria A, nr. 98, (1986) 8 E.H.R.R. 123

Jasar c. Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei Cererea nr. 69908/01, Hotărârea din 15 februarie 2007

Jewish Liturgical Association Cha'are Shalom Ve Tsedek c. Franței, Cererea nr. 27417/95, Hotărârea din 27 iunie 2000, (2000) 9 B.H.R.C. 27

Johnston c. Irlandei, Cererea nr. 9697/82, 18 decembrie 1986, seria A, nr. 112, (1987) 9 E.H.R.R. 203

K. H. și alții c. Slovaciei, Cererea nr. 32881/04, Hotărârea din 28 aprilie 2009

KCM c. Țărilor de Jos, Cererea nr. 21304/92, Decizia de admisibilitate din 9 februarie 1995, 80 D.R. 87

Kalaç c. Turciei, Cererea nr. 20704/92, Hotărârea din 1 iulie 1997, (1999) 27 E.H.R.R. 552

Kalanyos și alții c. României, Cererea nr. 57884/00, Hotărârea din 26 aprilie 2007

Kalenziz c. Greciei, Cererea nr. 13208/87, Decizia de admisibilitate din 8 ianuarie 1981, 68 D.R. 125

Karagiannopoulos c. Greciei, Cererea nr. 27850/03, Hotărârea din 21 iunie 2007

Katte Klitsche de la Grange c. Italiei, Cererea nr. 12539/86; Hotărârea din 27 octombrie 1994, seria A, nr. 293-B, (1995) 19 E.H.R.R. 368

Kaya c. Turciei, Cererea nr. 22535/93, Hotărârea din 28 martie 2000, (2000) 28 E.H.R.R. 1

K.H și alții c. Slovaciei, Cererea nr. 32881, Hotărârea din 28 aprilie 2009, (2009) 49 E.H.R.R. 34

Kjeldsen, Busk Madsen și Pedersen c. Danemarcei, Cererea nr. 5095/71, Hotărârea din 7 decembrie 1976, seria A nr. 23, (1979-80) 1 E.H.R.R. 711

Kleyn și Akesandrovich c. Rusiei, Cererea nr. 40657/04, Hotărârea din 3 martie 2012

Koky și alții c. Slovaciei, Cererea nr. 13624/03, Hotărârea din 12 iunie 2012

König c. Germaniei, Cererea nr. 6232/73, Hotărârea (Reparație echitabilă) din 10 martie 1980, seria A, nr. 36, (1979-1980) 2 E.H.R.R. 469

Konstatinov c. Țările de Jos, Cererea nr. 16351/03, Hotărârea din 26 aprilie 2007

Korolev (II) c. Rusiei, Cererea nr. 25550/05, Hotărârea din 12 aprilie 2007

Kreuz c. Poloniei, Cererea nr. 28249/95, Hotărârea din 19 iunie 2001

Kuijk c. Greciei, Cererea nr. 14986/89, Decizia din admisibilitate 3 iulie 1991, 70 D.R. 240

Kurt c. Turciei, Kurt c. Turciei, Cererea nr. 24276/94, Hotărârea din 25 mai 1998 (1999) 27 E.H.R.R. 373

Lăcătuș și alții c. României, 12694/04, Hotărârea din 13 noiembrie 2012.

Lavida. c Greciei, Cererea nr. 7973/10, Hotărârea din 30 mai 2013

LCB c. Regatului Unit, LCB c Regatului Unit, Cererea nr. 23414/94, 9 iunie 1998 (1999) 27 E.H.R.R. 212

Le Compte, Van Leuven și De Meyere c. Belgiei (Articolul 50), Cererea nr. 7299/75; 7496/76, Hotărârea (Reparație echitabilă) din 24 octombrie 2010, seria A, nr. 54 (1983) 5 E.H.R.R. 183

Lee c. Regatului Unit, Cererea nr. 25289/94, Hotărârea din 18 ianuarie 2001, (2001) 33 E.H.R.R. 29

Partidul Liberal c. Regatului Unit, Cererea nr. 8765/79, Hotărârea din 18 decembrie 1980 (1982) 4 E.H.R.R. 106

Lindsay c. Regatului Unit, Cererea nr. 11089/84, Hotărârea din 11 noiembrie 1986, 49 D.R. 181; (1987) 9 E.H.R.R. CD555

Lindsay c. Regatului Unit, Cererea nr. 31699/96, Decizia de admisibilitate din 17 ianuarie 1997, (1997) 23 E.H.R.R. C.D. 199

Loizidou c. Turciei, Cererea nr. 31699/96, Decizia de admisibilitate din 17 ianuarie 1997, (1997) 23 E.H.R.R. C.D. 199

López Ostra c. Spaniei, Cererea nr. 16798/90, Hotărârea din 9 decembrie 1994, seria A, nr. 303-C (1995) 20 E.H.R.R. 277

Loukanov c. Bulgariei, Cererea nr. 21915/93, Hotărârea din 20 martie 1997, (1997) 24 E.H.R.R. 121

M. și alții c. Italiei și Bulgariei, Cererea nr. 40020/03, Hotărârea din 31 iulie 2012, (2013) 57 E.H.R.R. 29

Makaratzis c. Greciei, Cererea nr. 50385/99, Hotărârea din 20 decembrie 2004 (2005) 41 E.H.R.R. 49, *Mamatkulov și Askarov c. Turciei*, Cererea nr. 46827/99, 46951/99, Decizia din 4 februarie 2005

Marckx c. Belgiei, Cererea nr. 6833/74, Hotărârea din 13 iunie 1979; seria A, nr. 31, (1979) 2 E.H.R.R. 330

McCann c. Regatului Unit, Cererea nr. 18984/91, Hotărârea din 27 septembrie 1995, seria A, nr. 324, (1996) 21 E.H.R.R. 97

McDaid c. Regatului Unit, Cererea nr. 25681/94, 85-A D.R. 134, Decizia de admisibilitate, 9 aprilie 1996

McFeeley c. Regatului Unit, Cererea nr. 8317/78, Decizia de admisibilitate din 15 mai 1980, (1981) 3 E.H.R.R. 161

McGinley și Egan c. Regatului Unit, Cererea nr. 21825/93, Hotărârea din 9 iunie 1998 (1999) 27 E.H.R.R. 1

Biserica Metropolitană a Basarabenilor și alții c. Moldovei, Cererea nr. 45701/99, Hotărârea din 13 decembrie 2001, (2002) 35 E.H.R.R.

Mižigárová c. Slovaciei, Cererea nr. 74832/01, Hotărârea din 14 decembrie 2010

Modinos c. Ciprului, *Modinos c. Ciprului*, Cererea nr. 15070/89, Hotărârea din 22 iunie 1993; seria A, nr. 259, (1993) 16 E.H.R.R. 485

Moldovan și alții c. României (nr. 2) Cererea nr. 41138/98, Hotărârea din 12 iulie 2005, (2007) 44 E.H.R.R. 16

Molnár c. Ungariei, Cererea nr. 22592/02, Hotărârea din 5 octombrie 2005

Montion c. Franței, Montion c. Franței, Cererea nr. 11192/84, Decizia de admisibilitate din 14 mai 1987, 52 D.R. 227

Muñoz Díaz c. Spaniei, Cererea nr. 49151/07, Hotărârea din 8 decembrie 2009, (2010) 50 E.H.R.R. 49

N.c. Germaniei, Cererea nr. 9132/80, Decizia de admisibilitate din 16 decembrie 1982, 31 D.R. 154

Nachova și alții c. Bulgariei, Cererea nr. 43577/98 & 43579/98, Hotărârea din 6 iulie 2005, (2006) 42 E.H.R.R. 43

Nacic și alții c. Suediei, Cererea nr. 16567/10, Hotărârea din 15 martie 2012

Uniunea Națională a Poliției belgiene c. Belgiei, Cererea Nr. 4464/70; Decizia din 27 octombrie 1975, Seria A, Nr. 9, (1979-80) 1 E.H.R.R. 578

N.B. c. Slovaciei, Cererea nr. 29518/10, Hotărârea din 12 iunie 2012

Norris c. Irlandei, Cererea nr. 10581, Hotărârea din 26 octombrie 1988, (1991) 13 E.H.R.R. 186

Oberschlick c. Austriei (nr. 1), Cererea nr. 11662/85, Hotărârea din 23 mai 1991 (1991) 19 E.H.R.R. 389

Ocalan c. Turciei, Cererea nr. 46221/99, Hotărârea din 12 mai 2005, (2005) 41 E.H.R.R. 45

Ognyanova și Choban c. Bulgariei, Cererea nr. 46317/99, Hotărârea din 23 februarie 2006, (2007) 44 E.H.R.R. 7

Öneryildiz c. Turciei, (nr. 1), Cererea nr. 48939/99, Hotărârea din 30 noiembrie 2004 (2004) 39 E.H.R.R. 12

Open Door Counselling Ltd și Dublin Well Woman Centre Ltd c. Irlandei, Cererea nr. 14234/88 & 14235/88; Hotărârea din 25 octombrie 1992, seria A, nr. 246 (1993) 15 E.H.R.R. 244

Oršuš și alții c. Croației, Cererea nr. 15766/03, Hotărârea din 10 martie 2010, (2011) 52 E.H.R.R. 7

Osman c. Regatului Unit, Cererea nr. 23452/94, Hotărârea din 28 octombrie 1998, (2000) 29 E.H.R.R. 245, (2000) 29 E.H.R.R. 245

P c. Elveției, Cererea nr. 9299/81, Decizia de admisibilitate din 3 mai 1983, 36 D.R. 20

Papamichalopoulos c. Greciei, Cererea nr. 14556/89 ;Hotărârea (Reparație echitabilă) din 31 octombrie 1995, seria A, nr. 330-B, (1996) 21 E.H.R.R. 439

Paraskeva Todorova c. Bulgariei, Cererea nr. 37193/07, Hotărârea din 25 martie 2010

Patel c. Regatului Unit (cauza persoanelor asiatice din Africa de Est), Hotărârea din 14 decembrie 1973, (1981) 3 E.H.R.R.76

Perks c. Regatului Unit (2000) 30 E.H.R.R. 33

Petropoulou-Tsakiris c. Greciei, Cererea nr. 44803/04, Hotărârea din 6 decembrie 2007, (2009) 48 E.H.R.R. 47

Piersack c. Belgiei (Articolul 50), (1987) 7 E.H.R.R. 251

Pine Valley Developments Ltd. și alții c. Irlandei, Cererea nr. 12742/87, Hotărârea din 29 noiembrie 1991, (1992) 14 E.H.R.R. 319

Proszak c. Poloniei, Cererea nr. 25086/94, Hotărârea din 16 decembrie 1997, paragraful 32

Purcell c. Irlandei, Cererea nr. 15404/89, Decizia de admisibilitate, 16 aprilie 1991, 70 D.R. 262

Rasmussen c. Danemarcei, Cererea nr. 8777/79, Hotărârea din 28 decembrie 1984, seria A, nr. 87, (1985) 7 E.H.R.R. 371

Remli c. Franței, Cererea nr. 16839/90. Hotărârea din 26 aprilie 1996, (1996) 22 E.H.R.R. 253

Ribitsch c. Austriei, Cererea nr. 18896/91, Hotărârea din 4 decembrie 1995, seria A, nr. 336, (1996) 21 E.H.R.R. 573

R.K. c. Republicii Cehe, Cererea nr. 7883/08, Hotărârea din 27 noiembrie 2012

Roche c. Regatului Unit, Cererea nr. 32555/96, Hotărârea din 19 octombrie 2005, (2006) 42 E.H.R.R. 30

SP, DP și T c. Regatului Unit, Cererea nr. 23715/94, Hotărârea din 1 ianuarie 1996, (1996) 22 E.H.R.R. C.D. 148

Salabiaku c. Franței, Cererea nr. 10589/83; Hotărârea din 7 octombrie 1998, seria A, nr. 141-A, (1988) 13 E.H.R.R. 379

Salman c. Turciei, Cererea nr. 21986/93, Hotărârea din 27 iunie 2000 (2002) 34 E.H.R.R. 17

Sampani și alții c. Greciei, Cererea nr. 59608/09, Hotărârea din 11 decembrie 2012

Sampanis și alții c. Greciei, Cererea nr. 32526/05, Hotărârea din 5 iunie 2008

Šečić c. Croației, Cererea nr. 40116/02, Hotărârea din 31 mai 2007 (2009) 49 E.H.R.R. 18

Scherer c. Elveției, Cererea nr. 17116/09, Hotărârea din 25 martie 1994, (1994) 18 E.H.R.R. 276

Seferovic c. Italiei, Cererea nr. 12921/04, Hotărârea din 8 februarie 2011

Sejdić și Finci c. Bosniei și Herțegovinei, Cererea nr. 27996/06 și 34836/06, Hotărârea din 22 decembrie 2009

Selmouni c. Franței, Cererea nr. 25803/94, 28 iulie 1990, (2000) 29 EHRR 403

Sener c. Turciei, Cererea nr. 26680/95, Cererea nr. 26680/95, Hotărârea din 18 iulie 2000, (2003) 37 E.H.R.R. 34

Seidova c. Bulgariei, Cererea nr. 310/04, Hotărârea din 18 noiembrie 2010

Silver c. Regatului Unit, Cererea nr. 5947/72, Hotărârea din 25 mai 1983, seria A, nr. 161 (1983) 5 E.H.R.R. 347

Smith c. Regatului Unit Cererea nr. 25154/94, Hotărârea din 18 ianuarie 2001, (2001) 33 E.H.R.R. 30

Soering c. Regatului Unit, seria A, nr 161, Cererea nr. 14038/88, Hotărârea din 7 iulie 1999, (1989) 11 E.H.R.R. 439

Soare și alții c. României, Cererea nr. 24329/02, Hotărârea din 22 februarie 2011

Sporrong și Lonroth c. Suediei, Cererea nr. 7151/75, Hotărârea din 23 septembrie 1982, seria A, nr. 52, (1983) 5 E.H.R.R. 35

Stefanou c. Greciei, Cererea nr. 2954/07, Hotărârea din 22 aprilie 2010

Stoica c. României, Cererea nr. 42722/02, Hotărârea din 4 martie 2008, (2011) 52 E.H.R.R. 29

Stokes c. Regatului Unit, Cererea nr. 65819/10

Stran Greek Refineries și Stratis Andreadis c. Greciei, Cererea nr. 13427/87, Hotărârea din 9 decembrie 1994, seria A, nr. 301-B, (1995) 19 E.H.R.R. 29

Sulejmanov c. Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, Cererea nr. 69875/01, Hotărârea din 24 aprilie 2008

Süßmann c. Germaniei, Cererea nr. 20024/92, Hotărârea din 16 septembrie 1996

Sunday Times c. Regatului Unit (nr. 2), Cererea nr. 6538/74, Hotărârea din 26 aprilie 1979; seria A, nr. 30, (1979-1980) 2 E.H.R.R. 245

T. c. Elveției, Cererea nr. 18079/91, Decizia Comisiei, 4 decembrie 1991, 72 D.R. 263

V. c. Regatului Unit, Cererea nr. 24888/94, Hotărârea din 16 decembrie 1999, (2000) 30 E.H.R.R. 121

Tănase și alții c. României, Cererea nr. 62954/00, Hotărârea din 26 august 2009

Teixeira de Castro c. Portugaliei, *Teixeira de Castro c. Portugaliei*, Cererea nr. 25829/94, Hotărârea din 9 iunie 1998, (1999) 28 E.H.R.R. 101

Thlimmenos c. Greciei, Cererea nr. 34369/97, Hotărârea din 6 aprilie 2000, (2001) 31 E.H.R.R. 15

Tomasi c. Franței, Cererea nr. 12850/87, Hotărârea din 27 august 1992, seria A, nr. 241-A, (1993) 15 E.H.R.R. 1

Tzekov c. Bulgariei, Cererea nr. 45500/99, Hotărârea din 23 februarie 2006

Partidul Comunist Unit din Turcia și alții c. Turciei, Cererea nr. 19392/92, 30 ianuarie 1998, 26 E.H.R.R. 121

Van Droogenbroeck c. Belgiei, Cererea nr. 7906/77, Hotărârea din 24 iunie 1982 (1982) 4 E.H.R.R. 433

Van der Mussele c. Belgiei, Cererea nr. 8919/80, Hotărârea din 23 decembrie 1983, seria A, nr. 70, (1984) 6 E.H.R.R. 163

Vasil Sashov Petrov c. Bulgariei, Cererea nr. 63106/00, Hotărârea din 10 iunie 2010

V.C. c. Slovacia, Cererea nr. 18968/07, Hotărârea din 8 noiembrie 2011

Velikova c. Bulgariei, Cererea nr. 41488/98, Hotărârea din 18 mai 2000

Vijayanathan și Pusparajah c. Franței, Cererea nr. 17550/90; 17825/91, Hotărârea din 27 august 1992, (1993) 15 E.H.R.R. 62

W. c. Germaniei, Cererea nr. 10785/84, Decizia de admisibilitate din 18 iulie 1986, (1986) 48 D.R. 102

Weeks c. Regatului Unit, Cererea nr. 9787/82, Hotărârea din 2 martie 1987, 2 martie 1987 (1988) 10 E.H.R.R. 293

Whiteside c. Regatului Unit, Decizia de admisibilitate din 7 martie 1994, Cererea nr. 20357/92, 76 D.R. 80

Windisch c. Austriei, Cererea nr. 12489/86 seria A, nr. 85 (1991) 13 E.H.R.R. 281

Winterstein și alții c. Franței, Cererea nr. 27013/07, Hotărârea din 17 octombrie 2013

X c. Austriei, Cererea nr. 7045/75, Decizia de admisibilitate din 10 decembrie 1976; 7 D.R. 87

X c. Austriei, Cererea nr. 6317/73, Decizia de admisibilitate din 10 iulie 1975, 2 D.R. 87

X c. Danemarcei, Cererea nr. 8395/78, Decizia de admisibilitate 16, Cererea nr. 6998/75 ; Hotărârea (Reparație echitabilă) din 18 octombrie 1982, seria A, nr. 55 (1982) 5 E.H.R.R. 192

X și Y c. Țărilor de Jos, Cererea nr. 8978/80, Hotărârea din 26 martie 1985, seria A, nr. 91 (1986) 8 E.H.R.R. 235

Yasa c. Turciei, Cererea nr. 22495/93, Hotărârea din 2 septembrie 1998, (1999) 28 E.H.R.R. 408

Yordanova și alții c. Bulgariei, Cererea nr. 25446/06, Hotărârea din 24 aprilie 2012

Young, James și Webster c. Regatului Unit, Cererea nr. 7601/76, 7806/77, Hotărârea din 13 august 1981, seria A, nr. 44, (1982) 4 E.H.R.R. 38

Zappia c. Italiei, Cererea nr. 24295/94, Hotărârea din 26 septembrie 1996.

Anexa II - Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale

---

Convenția pentru Protecția Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, astfel cum a fost modificată prin Protocolul Nr. 11 și 14 cu Protocoalele nr. 1, 4, 6, 7, 12 și 13.

Textul Convenției este prezentat așa cum a fost modificat în conformitate cu dispozițiile Protocolului nr 14 (STE nr 194) de la intrarea sa în vigoare la data de 1 iunie 2010.

Textul Convenției fusese modificat anterior în conformitate cu dispozițiile Protocolului nr 3 (STE nr 45), intrat în vigoare la 21 septembrie 1970, ale Protocolului nr 5 (STE nr 55), intrat în vigoare la 20 decembrie 1971 și ale Protocolului nr 8 (STE nr 118), intrat în vigoare la 1 ianuarie 1990. Textul Convenției conținea în plus textul Protocolului nr 2 (STE nr 44) care, potrivit articolului 5 alineatul (3), a fost parte integrantă din Convenție de la intrarea sa în vigoare la data de 21 septembrie 1970. Toate dispozițiile modificate sau adăugate prin aceste Protocoale au fost înlocuite prin Protocolul nr 11 (STE nr 155), de la intrarea acestuia în vigoare la data de 1 noiembrie 1998. De la această dată, Protocolul nr 9 (STE nr 140), care a intrat în vigoare la data de 1 octombrie 1994, a fost abrogat, iar Protocolul nr 10 (STE nr 146) a rămas fără obiect.

Registrul Curții Europene a Drepturilor Omului
iunie 2010

Convenția pentru Protecția Drepturilor Omului
și Libertăților Fundamentale

Roma, 4.XI.1950

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei,

Având în vedere Declarația Universală a Drepturilor Omului, proclamată de Adunarea generală a Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948;

Având în vedere că scopul acestei declarații este garantarea recunoașterii și respectării universale și efective a drepturilor pe care ea le enunță;

Având în vedere că scopul Consiliului Europei este de a realiza o uniune mai strânsă între membrii săi și că unul dintre mijloacele prin care se urmărește acest scop este menținerea și aplicarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;

Reafirmând convingerea lor profundă față de aceste libertăți fundamentale care constituie temelia însăși a justiției și a păcii în lume și a căror menținere se bazează în mod esențial, pe de o parte, pe un regim

efectiv de democrație politică, iar pe de altă parte, pe o concepție și respectare comună a drepturilor omului de care depind;

Fiind hotărâte, în calitatea de guverne ale statelor europene animate de același spirit și având un patrimoniu comun de idealuri și de tradiții politice, de libertate și statul de drept, să ia primele măsuri pentru garantarea colectivă a anumitor drepturi enunțate în Declarația Universală;

Au convenit asupra celor ce urmează :

Articolul 1

Obligația de a respecta drepturile omului

Înaltele Părți Contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Titlul I al prezentei Convenții.

Titlul I

Drepturi și libertăți

Articolul 2

Dreptul la viață

1. Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. Moartea nu poate fi cauzată cuiva în mod intenționat, decât prin executarea unei sentințe capitale pronunțate de un tribunal când infracțiunea este sancționată cu această pedeapsă prin lege.

2. Moartea nu este considerată ca fiind cauzată prin încălcarea acestui articol în cazurile în care aceasta ar rezulta dintr-o recurgere absolut necesară la forță:

- a. pentru a asigura apărarea oricărei persoane împotriva violenței ilegale;
- b. pentru a efectua o arestare legală sau a împiedica evadarea unei persoane legal deținute;
- c. pentru a reprima, conform legii, tulburări violente sau o insurecție.

Articolul 3

Interzicerea torturii

Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.

Articolul 4

Interzicerea sclaviei și a muncii forțate

1. Nimeni nu poate fi ținut în sclavie sau în condiții de aservire.
2. Nimeni nu poate fi constrâns să execute o muncă forțată sau obligatorie.
3. Nu se consideră „muncă forțată sau obligatorie” în sensul prezentului articol:
  - a. orice muncă impusă în mod normal unei persoane supuse detenției în condițiile prevăzute de articolul 5 din prezenta Convenție sau pe durata libertății condiționate;
  - b. orice serviciu cu caracter militar sau, în cazul celor care refuză serviciul militar din motive de conștiință în țările în care acest lucru este recunoscut ca legitim, un alt serviciu în locul serviciului militar obligatoriu;
  - c. orice serviciu impus în situații de criză sau de calamități care amenință viața sau bunăstarea comunității;
  - d. orice muncă sau serviciu care fac parte din obligațiile civile normale.

Articolul 5

Dreptul la libertate și la siguranță

1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:
  - a. dacă este deținut legal pe baza condamnării pronunțate de către un tribunal competent;

- b. dacă a făcut obiectul unei arestări sau dețineri legale pentru nerespectarea unei hotărâri pronunțate de un tribunal, conform legii, ori în vederea garantării executării unei obligații prevăzute de lege;
  - c. dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a se bănuși că a săvârșit o infracțiune sau când există motive temeinice ale necesității de a-l împiedica să săvârșească o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia;
  - d. dacă este vorba de detenția legală a unui minor, hotărâtă pentru educația sa sub supraveghere sau despre detenția sa legală, în vederea aducerii sale în fața autorității competente;
  - e. dacă este vorba despre detenția legală a unei persoane susceptibile să transmită o boală contagioasă, a unui alienat, a unui alcoolic, a unui toxicoman sau a unui vagabond;
  - f. dacă este vorba despre arestarea sau detenția legală unei persoane în scopul împiedicării pătrunderii ilegale pe teritoriu sau împotriva căreia se află în curs o procedură de expulzare ori de extrădare.
2. Orice persoană arestată trebuie să fie informată, în cel mai scurt termen și într-o limbă pe care o înțelege, asupra motivelor arestării sale și asupra oricărei acuzații aduse împotriva sa.
  3. Orice persoană arestată sau deținută în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.
  4. Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau detenție are dreptul să introducă recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității detenției sale și să dispună eliberarea sa dacă detenția este ilegală.
  5. Orice persoană, victimă a unei arestări sau dețineri în condiții contrare dispozițiilor acestui articol, are dreptul la reparații.

Articolul 6

Dreptul la un proces echitabil

1. Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă

și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

2. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.
3. Orice acuzat are, mai ales, dreptul:
  - a. să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, despre natura și cauza acuzației aduse împotriva sa;
  - b. să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale;
  - c. să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloacele necesare remunerării unui apărător, să poată fi asistat gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer;
  - d. să audieze sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării;
  - e. să fie asistat gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere.

Articolul 7

Nicio pedeapsă fără lege

1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul săvârșirii, nu constituia o infracțiune potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.
2. Prezentul articol nu va aduce atingere judecării și pedepsirii unei persoane vinovate de o acțiune sau de o omisiune care, în momentul săvârșirii, era considerată infracțiune potrivit principiilor generale de drept recunoscute de națiunile civilizate.

Articolul 8

Dreptul la respectarea vieții private și de familie

1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.
2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acesta este prevăzut de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora.

Articolul 9

Libertatea de gândire, de conștiință și de religie

1. Orice persoană are dreptul la libertate de gândire, de conștiință și de religie; acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau convingerile, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea în mod individual sau colectiv, în public sau în particular, prin cult, învățământ, practici și îndeplinirea ritualurilor.
2. Libertatea de a-și manifesta religia sau convingerile nu poate face obiectul altor restrângeri decât cele prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru siguranța publică, protecția ordinii, a sănătății, a moralei publice, a drepturilor și a libertăților altora.

Articolul 10

Libertatea de exprimare

1. Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără imixtiunea autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare.
2. Deoarece comportă îndatoriri și responsabilități, exercitarea acestor libertăți poate fi supusă unor formalități, condiții, restricții sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.

Articolul 11

Libertatea de întrunire și de asociere

1. Orice persoană are dreptul la libertate de întrunire pașnică și la libertate de asociere, inclusiv a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.
2. Exercițarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât cele prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei ori a drepturilor și a libertăților altora. Prezentul articol nu interzice impunerea de restricții legale asupra exercitării acestor drepturi de către membrii forțelor armate, ai poliției sau ai administrației de stat.

Articolul 12

Dreptul la căsătorie

Începând cu vârsta stabilită prin lege, bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie conform legislației naționale ce reglementează exercitarea acestui drept.

Articolul 13

Dreptul la un remediu efectiv

Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul de a se adresa efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.

Articolul 14

Interzicerea discriminării

Exercițarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

Articolul 15

Derogarea în caz de stare de urgență

1. În caz de război sau alt pericol public ce amenință viața națiunii, orice Înaltă Parte Contractantă poate lua măsuri care derogă de la obligațiile prevăzute de prezenta Convenție, în măsura în care situația strictă o impune și cu condiția ca aceste măsuri să nu fie în contradicție cu alte obligații care decurg din dreptul internațional.

2. Dispoziția precedentă nu permite nicio derogare de la articolul 2, cu excepția cazului de deces rezultând din acte licite de război, și nici de la articolele 3, 4 (paragraful 1) și 7.
3. Orice Înalță Parte Contractantă ce exercită acest drept de derogare îl informează pe deplin pe Secretarul General al Consiliului Europei cu privire la măsurile luate și la motivele care le-au determinat. Aceasta trebuie, de asemenea, să informeze Secretarul General al Consiliului Europei și asupra datei la care aceste măsuri au încetat a fi în vigoare și dispozițiile Convenției devin din nou deplin aplicabile.

Articolul 16

Restricțiile activității politice a străinilor

Nicio dispoziție a articolelor 10, 11 și 14 nu poate fi considerată ca interzicând Înalțelor Părți Contractante să impună restrângeri activității politice a străinilor.

Articolul 17

Interzicerea abuzului de drept

Nicio dispoziție din prezenta Convenție nu poate fi interpretată ca autorizând unui stat, unui grup sau unui individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau libertăților recunoscute de prezenta Convenție, sau de a aduce limitări acestor drepturi și libertăți, decât cele prevăzute de această Convenție.

Articolul 18

Limitarea folosirilor restrângerilor drepturilor

Restricțiile care, în termenii prezentei Convenții, sunt aduse respectivelor drepturi și libertăți, nu pot fi aplicate decât în scopul pentru care ele au fost prevăzute.

Titlul II

Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Articolul 19

Înființarea Curții

Pentru a asigura respectarea angajamentelor ce decurg pentru Înaltele Părți Contractante din prezenta Convenție și din Protocoalele sale, se înființează o Curte europeană a Drepturilor Omului, numită în continuare „Curtea”. Aceasta va funcționa permanent.

Articolul 20

Numărul de judecători

Curtea se compune dintr-un număr de judecători egal cu cel al Înalțelor Părți Contractante.

Articolul 21

Condițiile exercitării funcțiilor

1. Judecătorii trebuie să se bucure de cea mai înaltă reputație morală și să întrunească cerințele exercitării unor înalte funcții judiciare sau să fie jurisconșulți cu o competență recunoscută.
2. Judecătorii își exercită mandatul cu titlu individual.
3. Pe durata mandatului lor, judecătorii nu pot exercita nicio activitate incompatibilă cu cerințele de independență, imparțialitate sau disponibilitate impuse de o activitate cu caracter permanent; orice problemă ridicată în aplicarea acestui paragraf este soluționată de către Curte.

Articolul 22

Alegerea judecătorilor

Judecătorii sunt aleși de Adunarea Parlamentară în numele fiecărei Înalte Părți Contractante, cu majoritatea voturilor exprimate, de pe o listă de trei candidați prezentați de Înalta Parte Contractantă.

Articolul 23

Durata mandatului și revocarea

1. Judecătorii sunt aleși pentru o perioadă de nouă ani. Ei nu pot fi realeși.
2. Mandatul judecătorilor se încheie atunci împlinesc vârsta de 70 de ani.
3. Judecătorii rămân în funcție până la înlocuirea lor. Ei continuă totuși să se ocupe de cauzele cu care au fost deja sesizați.
4. Un judecător nu poate fi revocat din funcție decât dacă ceilalți judecători decid, cu o majoritate de două treimi, că el nu mai corespunde condițiilor cerute.

Articolul 24

Grefa și raportorii

1. Curtea dispune de o grefă ale cărei sarcini și organizare sunt stabilite prin regulamentul Curții.

2. Atunci când se pronunță în complet de judecător unic, Curtea este asistată de raportori care își exercită funcțiile sub autoritatea Președintelui Curții. Raportorii fac parte din greua Curții.

Articolul 25

Adunarea plenară

Curtea, reunită în Adunarea plenară,

- a. alege, pentru o durată de trei ani, pe președintele său și pe unul sau doi vicepreședinți; ei pot fi realeși;
- b. constituie Camere pentru o perioadă determinată;
- c. alege președinții Camerelor Curții, care pot fi realeși;
- d. adoptă regulamentul Curții;
- e. alege grefierul și pe unul sau mai mulți grefieri adjuncți;
- f. formulează orice cerere în virtutea articolului 26 paragraful 2.

Articolul 26

Judecătorul unic, Comitetele, Camerele și Marea Cameră

1. Pentru examinarea cauzelor prezentate, Curtea își desfășoară activitatea în complete de judecător unic, Comitete de trei judecători, Camere de șapte judecători și într-o Mare Cameră de șaptesprezece judecători. Camerele Curții constituie comitetele pentru o perioadă determinată.
2. La cererea Adunării generale a Curții, Comitetul de Miniștri poate reduce la cinci numărul judecătorilor Camerei, prin decizie unanimă și pentru o perioadă determinată.
3. Judecătorul unic nu poate examina nicio cerere introdusă împotriva Înaltei Părți Contractante în numele căreia a fost ales.
4. Judecătorul ales în numele unui stat parte la litigiu este membru de drept al Camerei și al Marii Camere. În cazul absenței acestui judecător sau când el nu-și poate desfășura activitatea, acest stat parte desemnează o persoană care să activeze în calitate de judecător.
5. Din Marea Cameră fac totodată parte președintele Curții, vicepreședinții, președinții Camerelor și alți judecători desemnați conform regulamentului Curții. Când cauza este deferită Marii Camere în virtutea articolului 43, niciun judecător al Camerei care a pronunțat hotărârea nu poate face parte din Marea Cameră, cu excepția președintelui Camerei și a judecătorului care a participat în numele Înaltei Părți Contractante interesate.

Articolul 27

Competența judecătorului unic

1. Judecătorul unic poate declara inadmisibilă sau poate radia de pe rol o cerere introdusă în virtutea articolului 34, atunci când o astfel de decizie poate fi adoptată fără o examinare complementară.
2. Decizia este definitivă.
3. Dacă judecătorul unic nu declară inadmisibilă sau nu radiază de pe rol o cerere, acesta o transmite unui Comitet sau unei Camere pentru o examinare suplimentară.

Articolul 28

Competența comitetelor

1. Un Comitet sesizat cu o cerere individuală introdusă în virtutea articolului 34 poate, prin vot unanim,
  - a. să o declare inadmisibilă sau să o radieze de pe rol, atunci când o astfel de decizie poate fi luată fără o examinare complementară;
  - b. să o declare admisibilă și să adopte simultan o hotărâre asupra fondului cauzei, atunci când problema interpretării și aplicării Convenției și a Protocoloalelor sale în cauză respectivă se înscrie într-o jurisprudență bine definită a Curții;
2. Deciziile și hotărârile Curții prevăzute în paragraful 1 sunt definitive.
3. Dacă judecătorul ales în numele unei Înalte Părți Contractante, parte în litigiu, nu este membru al Comitetului, el poate fi solicitat de către Comitet, în orice stadiu al procedurii, să participe în locul unui membru, avându-se în vedere toți factorii relevanți, inclusiv dacă Înalta Parte Contractantă a contestat aplicarea dispozițiilor paragrafului 1 b.

Articolul 29

Decizii ale Camerelor asupra admisibilității și fondului

1. Dacă nicio decizie nu a fost luată în virtutea articolelor 27 și 28 și nicio hotărâre nu a fost pronunțată în virtutea articolului 34, o Cameră se poate pronunța asupra admisibilității și a fondului cererilor individuale introduse în virtutea articolului 34. Decizia privind admisibilitatea poate fi luată separat.
2. O Cameră se pronunță asupra admisibilității și fondului cererilor interstatale introduse în virtutea articolului 33. În afara unei decizii contrare a Curții în cazuri excepționale, decizia asupra admisibilității este luată în mod separat.

Articolul 30

Desesizarea în favoarea Marii Camere

În cazul în care cererea prezentată unei Camere ridică o problemă gravă privind interpretarea Convenției sau a Protocoalelor sale, sau dacă soluționarea unei cauze poate conduce la o contradicție cu o hotărâre pronunțată anterior de Curte, Camera poate, atât timp cât nu a pronunțat hotărârea sa, să se desesizeze în favoarea Marii Camere, în afara cazului în care una dintre părți se opune la aceasta.

Articolul 31

Atribuții ale Marii Camere

Marea Cameră

- a. se pronunță asupra cererilor introduse în virtutea articolului 33 sau 34, atunci când cauza i-a fost deferită de Cameră în virtutea articolului 30 sau deferită în virtutea articolului 43;
- b. se pronunță asupra problemelor cu care Comitetul de Miniștri sesizează Curtea în virtutea articolului 46 paragraf 4; și
- c. examinează cererile de aviz consultativ introduse în virtutea articolului 47.

Articolul 32

Competența Curții

1. Competența Curții acoperă toate problemele privind interpretarea și aplicarea Convenției și a Protocoalelor sale, care îi sunt supuse în condițiile prevăzute de articolele 33, 34, 46 și 47.
2. În caz de contestare a competenței sale, Curtea hotărăște.

Articolul 33

Cauzele interstatale

Orice Înalță Parte contractantă poate sesiza Curtea asupra oricărei pretinse încălcări a prevederilor Convenției și ale Protocoalelor sale de către o altă Înalță Parte Contractantă.

Articolul 34

Cereri individuale

Curtea poate fi sesizată, printr-o cerere, de orice persoană fizică, organizație neguvernamentală sau grup de particulari care se pretind victime ale unei încălcări de către una dintre Înaltele Părți Contractante a drepturilor recunoscute în Convenție sau în Protocoalele sale. Înalță Parte

Contractantă se angajează să nu împiedice prin nicio măsură exercițiul eficace al acestui drept.

Articolul 35

Condițiile de admisibilitate

1. Curtea nu poate fi sesizată decât după epuizarea căilor de recurs interne, așa cum se înțelege din principiile de drept internațional general recunoscute, și într-un termen de 6 luni începând cu data deciziei interne definitive.
2. Curtea nu reține nicio cerere individuală introdusă în virtutea articolului 34, în cazul în care :
  - a. ea este anonimă; sau
  - b. ea este în mod esențial aceeași cu o cerere examinată anterior de către Curte sau deja supusă unei alte instanțe internaționale de anchetă sau de reglementare și dacă nu conține fapte noi.
3. Curtea declară inadmisibilă orice cerere individuală introdusă în virtutea articolului 34, atunci când ea consideră că:
  - a. ea este incompatibilă cu dispozițiile Convenției sau ale Protocoalelor sale, în mod vădit nefondată sau abuzivă; sau
  - b. reclamantul nu a suferit niciun prejudiciu important, cu excepția cazului în care respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale impune o examinare a fondului cererii, și cu condiția de a nu respinge din acest motiv nicio cauză care nu a fost examinată corespunzător de o instanță națională.
4. Curtea respinge orice cerere pe care o consideră inadmisibilă în aplicarea prezentului articol. Ea poate proceda astfel în orice stadiu al procedurii.

Articolul 36

Intervenția terților

1. În orice cauză prezentată de un reclamant unei Camere sau Marii Camere, Înalta Parte Contractantă, al cărei cetățean este reclamantul, are dreptul de a prezenta observații scrise și de a lua parte la audieri.
2. În interesul bunei administrări a justiției, președintele Curții poate invita orice înalta Parte Contractantă care nu este parte în cauză sau orice persoană interesată, alta decât reclamantul, să prezinte observații scrise sau să ia parte la audiere.

3. În orice cauză prezentată unei Camere sau Marii Camere, Comisarul pentru drepturile omului al Consiliului Europei poate prezenta observații scrise sau participa la audieri.

Articolul 37

Radierea de pe rol

1. În orice stadiu al procedurii, Curtea poate decide radierea de pe rol a unei cereri atunci când circumstanțele permit să se conchidă că :

- a. reclamantul nu dorește să o mai mențină; sau
- b. litigiul a fost soluționat; sau
- c. din orice alt motiv constatat de Curte, continuarea examinării cererii nu se mai justifică.

Totuși, Curtea continuă examinarea cererii dacă respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și prin Protocoalele sale o impune.

2. Curtea poate hotărî reînscriserea pe rol a unei cereri atunci când ea consideră că împrejurările o justifică.

Articolul 38

Examinarea contradictorie a cauzei

Curtea examinează cauza conform principiului contradictorialității cu reprezentanții părților și, dacă este cazul, procedează la o anchetă pentru a cărei bună desfășurare Înaltele Părți Contractante asigură toate facilitățile necesare.

Articolul 39

Soluționări pe cale amiabilă

1. În orice etapă a procedurii, Curtea se poate pune la dispoziția părților interesate în scopul soluționării pe cale amiabilă a cauzei, respectând drepturile omului prevăzute de Convenție și Protocoalele sale.

2. Procedura descrisă la paragraful 1 este confidențială.

3. În cazul soluționării pe cale amiabilă, Curtea radiază cauza de pe rol printr-o decizie care se limitează la un rezumat al faptelor și al soluției adoptate.

4. Această decizie este transmisă Comitetului de Miniștri, care supraveghează executarea clauzelor de soluționare pe cale amiabilă, așa cum acestea figurează în decizie.

Articolul 40

Audierea publică și accesul la documente

1. Audierea este publică, în afara cazului în care Curtea nu decide altfel, motivat de circumstanțe excepționale.
2. Documentele depuse la grefă sunt accesibile publicului, în afara cazului în care președintele Curții nu decide altfel.

Articolul 41

Reparația echitabilă

Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.

Articolul 42

Hotărâri ale Camerelor

Hotărârile Camerelor devin definitive conform dispozițiilor articolului 44 paragraful 2.

Articolul 43

Retrimiteri în fața Marii Camere

1. Într-un termen de trei luni de la data hotărârii unei Camere, orice parte în cauză poate, în cazuri excepționale, să solicite retrimiteri cauzei în fața Marii Camere.
2. Un colegiu de cinci judecători ai Marii Camere acceptă cererea atunci când cauza ridică o problemă gravă privind interpretarea sau aplicarea Convenției sau a Protocoalelor sale, sau o altă problemă gravă cu caracter general.
3. În cazul în care colegiul acceptă cererea, Marea Cameră se pronunță asupra cauzei printr-o hotărâre.

Articolul 44

Hotărâri definitive

1. Hotărârea Marii Camere este definitivă.
2. Hotărârea unei Camere devine definitivă :
  - a. când părțile declară că ele nu vor solicita retrimiteri cauzei în fața Marii Camere; sau

- b. la trei luni de la data hotărârii, dacă retrimiteră cauzei în fața Marii Camere nu a fost cerută; sau
  - c. când Colegiul Marii Camere respinge cererea de retrimiteră formulată potrivit articolului 43.
3. Hotărârea definitivă se publică.

Articolul 45

Motivarea hotărârilor și deciziilor

1. Hotărârile și deciziile care declară cererile admisibile sau inadmisibile sunt motivate.
2. Dacă hotărârea nu exprimă în totalitate sau în parte opinia unanimă a judecătorilor, oricare judecător are dreptul să adauge acesteia expunerea opiniei sale separate.

Articolul 46

Forța obligatorie și executarea hotărârilor

1. Înaltele Părți Contractante se angajează să se conformeze hotărârilor definitive ale Curții în litigiile în care ele sunt părți.
2. Hotărârea definitivă a Curții este transmisă Comitetului de Miniștri care supraveghează executarea ei.
3. În cazul în care Comitetul de Miniștri consideră că interpretarea unei hotărâri definitive cauzează dificultăți de supraveghere a executării hotărârii, el poate sesiza Curtea să se pronunțe asupra acestei probleme de interpretare. Decizia de a sesiza Curtea este luată prin vot cu o majoritate de două treimi a reprezentanților cu drept de a participa la lucrările Comitetului de Miniștri.
4. În cazul în care Comitetul de Miniștri consideră că o Înalta Parte Contractantă refuză să se conformeze unei hotărâri definitive într-o cauză în care aceasta este parte, și după ce va fi pus în întârziere Înalta Parte Contractantă printr-o decizie luată prin vot cu o majoritate de două treimi a reprezentanților cu drept de a participa la lucrările Comitetului de Miniștri, el poate sesiza Curtea asupra problemei respectării de Înalta Parte Contractantă respectivă a obligațiilor ei ce decurg din paragraful 1.
5. În cazul în care Curtea constată o încălcare a dispozițiilor paragrafului 1, ea retrimite cauza Comitetului de Miniștri pentru ca acesta să examineze măsurile ce se impun. În cazul în care Curtea constată că nu a avut loc încălcare a dispozițiilor paragrafului 1, ea retrimite cauza Comitetului de Miniștri, care decide să închidă supravegherea executării.

Articolul 47

Avizele consultative

1. La cererea Comitetului de Miniștri, Curtea poate să dea avize consultative asupra problemelor juridice privind interpretarea Convenției și a Protocoloalelor sale.
2. Aceste avize nu se pot referi la probleme privind conținutul sau întinderea drepturilor și a libertăților definite în titlul I al Convenției și în Protocoloalele sale, nici asupra altor probleme de care Curtea sau Comitetul de Miniștri ar putea să ia cunoștință ca urmare a introducerii unui recurs prevăzut în Convenție.
3. Decizia Comitetului de Miniștri de a cere un aviz Curții este luată prin votul majorității reprezentanților cu drept de a participa la lucrările Comitetului de Miniștri.

Articolul 48

Competența consultativă a Curții

Curtea decide dacă cererea de aviz consultativ prezentată de Comitetul de Miniștri este de competența sa, așa cum aceasta este definită de articolul 47.

Articolul 49

Motivarea avizelor consultative

1. Avizul Curții este motivat.
2. Dacă avizul nu exprimă în totalitate sau în parte opinia unanimă a judecătorilor, oricare judecător are dreptul să alăture acestuia expunerea opiniei sale separate.
3. Avizul Curții este transmis Comitetului de Miniștri.

Articolul 50

Cheltuielile de funcționare a Curții

Cheltuielile de funcționare a Curții sunt în sarcina Consiliului Europei.

Articolul 51

Privilegii și imunități ale judecătorilor

Judecătorii beneficiază, pe durata exercitării funcțiilor lor, de privilegiile și imunitățile prevăzute de articolul 40 din Statutul Consiliului Europei și de acordurile încheiate în virtutea acestui articol.

Titlul III

Dispoziții diverse

Articolul 52

Anchetele Secretarului General

Orice Înalță Parte Contractantă va furniza, la solicitarea Secretarului General al Consiliului Europei, explicațiile cerute asupra modului în care dreptul său intern asigură aplicarea efectivă a tuturor dispozițiilor acestei convenții.

Articolul 53

Apărarea drepturilor omului recunoscute

Nicio dispoziție din prezenta Convenție nu va fi interpretată ca limitând sau aducând atingere drepturilor omului și libertăților fundamentale care ar putea fi recunoscute conform legilor oricărei părți contractante sau oricărei alte convenții la care această parte contractantă este parte.

Articolul 54

Competențele Comitetului de Miniștri

Nicio dispoziție a prezentei Convenții nu aduce atingere competențelor conferite Comitetului de Miniștri prin statutul Consiliului Europei.

Articolul 55

Excluderea altor moduri de soluționare a litigiilor

Cu excepția unor acorduri speciale, Înaltele Părți Contractante renunță să se prevealeze de tratate, convenții sau declarații în vigoare încheiate între ele în scopul de a supune, pe calea unei cereri, un diferend apărut din interpretarea sau aplicarea prezentei Convenții, unui alt mod de reglementare decât cele prevăzute în susnumita Convenție.

Articolul 56

Aplicarea teritorială

1. Orice stat, în momentul ratificării sau în orice alt moment ulterior, poate să declare, prin notificare adresată Secretarului General al Consiliului Europei, că prezenta Convenție se va aplica, sub rezerva paragrafului 4 al prezentului articol, unuia sau tuturor teritoriilor ale căror relații internaționale el le asigură.
2. Convenția se va aplica teritoriului sau teritoriilor desemnate în notificare începând cu a 30-a zi de la data la care Secretarul General al Consiliului Europei va fi primit această notificare.

3. În respectivele teritorii, dispozițiile prezentei Convenții vor fi aplicate ținând seama de necesitățile locale.
4. Orice stat care a făcut o declarație conform primului paragraf din acest articol poate să declare, în orice moment ulterior, referitor la unul sau mai multe teritorii vizate în această declarație, că acceptă competența Curții pentru a lua cunoștință de cererile persoanelor fizice, ale organizațiilor neguvernamentale sau ale grupurilor de persoane particulare, conform articolului 34 din convenție.

Articolul 57

Rezervele

1. Oricare stat, în momentul semnării prezentei Convenții sau al depunerii instrumentului său de ratificare, poate să formuleze o rezervă în legătură cu o dispoziție anume a Convenției, în măsura în care o lege atunci în vigoare pe teritoriul său nu este conformă cu această dispoziție. Rezervele cu caracter general nu sunt autorizate în termenii prezentului articol.
2. Orice rezervă emisă conform prezentului articol necesită o scurtă expunere privind legea în cauză.

Articolul 58

Denunțarea

1. O Înalta Parte Contractantă nu poate denunța prezenta Convenție decât după expirarea unui termen de cinci ani de la data intrării în vigoare a Convenției în ceea ce o privește și prin intermediul unui preaviz de șase luni, dat printr-o notificare adresată Secretarului General al Consiliului Europei, care informează despre aceasta celelalte părți contractante.
2. Această denunțare nu poate avea ca efect să dezlege Înalta

Parte Contractantă interesată de obligațiile conținute în prezenta Convenție în ceea ce privește orice fapt care, putând constitui o încălcare a acestor obligații, ar fi fost comis de ea anterior datei la care denunțarea are efect.

3. Sub aceeași rezervă ar înceta de a mai fi parte la prezenta Convenție orice parte contractantă care ar înceta de a mai fi membru al Consiliului Europei.
4. Convenția poate fi denunțată conform dispozițiilor paragrafelor precedente în ceea ce privește orice teritoriu pentru care ea a fost declarată aplicabilă potrivit articolului 56.

Articolul 59

Semnarea și ratificarea

1. Prezenta Convenție este deschisă spre semnare membrilor Consiliului Europei. Ea va fi ratificată. Ratificările vor fi depuse la Secretarul General al Consiliului Europei.
2. Uniunea europeană poate adera la prezenta Convenție.
3. Prezenta Convenție va intra în vigoare după depunerea a zece instrumente de ratificare.
4. Pentru orice semnatar care o va ratifica ulterior, Convenția va intra în vigoare din momentul depunerii instrumentului de ratificare.
5. Secretarul General al Consiliului Europei va notifica tuturor membrilor Consiliului Europei intrarea în vigoare a Convenției, numele Înalțelor Părți Contractante care au ratificat-o, precum și depunerea oricărui instrument de ratificare intervenită ulterior.

Încheiată la Roma, la 4 noiembrie 1950, în franceză și în engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul General va transmite copie certificată tuturor semnatarilor.

Protocolul adițional la Convenția pentru Drepturile Omului și Libertăților Fundamentale

Paris, 20.III.1952

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei,

Hotărâte să ia măsuri care să asigure garantarea colectivă a drepturilor și libertăților, altele decât cele care sunt deja înscrise în Titlul I al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „Convenția”).

Au convenit asupra celor ce urmează :

Articolul 1 – Protecția proprietății

Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare reglementării folosirii bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.

Articolul 2 – Dreptul la instruire

Nimănui nu i se poate refuza dreptul la instruire. Statul, în exercitarea funcțiilor pe care și le va asuma în domeniul educației și învățământului, va respecta dreptul părinților de a asigura această educație și acest învățământ conform convingerilor lor religioase și filozofice.

Articolul 3 – Dreptul la alegeri libere

Înaltele Părți Contractante se angajează să organizeze, la intervale rezonabile, alegeri libere cu vot secret, în condiții care să asigure libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ.

Articolul 4 – Aplicarea teritorială

Orice Înalta Parte Contractantă, în momentul semnării ori al ratificării prezentului Protocol sau în orice alt moment ulterior, poate să comunice Secretarului General al Consiliului Europei o declarație precizând măsura în care aceasta se angajează ca dispozițiile prezentului Protocol să se aplice anumitor teritorii care sunt desemnate în declarația respectivă și ale căror relații internaționale aceasta le asigură.

Orice Înalta Parte Contractantă care a comunicat o declarație în virtutea paragrafului precedent poate, după un anumit interval de timp, să comunice o nouă declarație care să modifice termenii oricărei declarații anterioare sau care să pună capăt aplicării dispozițiilor prezentului Protocol cu privire la un anumit teritoriu.

O declarație făcută potrivit prezentului articol va fi considerată ca făcută în conformitate cu articolul 56 paragraful 1 al Convenției.

Articolul 5 – Raportarea la Convenție

Înaltele Părți Contractante vor considera articolele 1, 2, 3 și 4 din acest Protocol ca articole adiționale la Convenție și toate dispozițiile Convenției se vor aplica în consecință.

Articolul 6 – Semnarea și ratificarea

Prezentul Protocol este deschis spre semnare membrilor Consiliului Europei, semnatori ai Convenției; el va fi ratificat o dată cu Convenția sau după

ratificarea acesteia. El va intra în vigoare după depunerea a zece instrumente de ratificare. Pentru orice semnatar care îl va ratifica ulterior, Protocolul va intra în vigoare o dată cu depunerea instrumentului de ratificare.

Instrumentele de ratificare vor fi depuse la Secretarul General al Consiliului Europei, care va notifica tuturor membrilor numele celor care au ratificat Protocolul.

Încheiat la Paris la 20 martie 1952, în franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul General va transmite copie certificată fiecăruia dintre guvernele semnatare.

Protocolul nr. 4 la Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, recunoscând anumite drepturi și libertăți, altele decât cele care figurează deja în Convenție și în primul Protocol adițional la Convenție

Strasbourg, 16.IX.1963

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei,

Hotărâte să ia măsuri de natură să asigure garantarea colectivă a drepturilor și libertăților, altele decât cele care sunt deja înscrise în Titlul I al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „Convenția”) și în articolele 1-3 din primul Protocol adițional la Convenție, semnat la Paris la 20 martie 1952,

Au convenit asupra celor ce urmează :

Articolul 1 – Interzicerea privării de libertate pentru datorii

Nimeni nu poate fi privat de libertatea sa pentru singurul motiv că nu este în măsură să execute o obligație contractuală.

Articolul 2 – Libertatea de circulație

- 1 Oricine se găsește în mod legal pe teritoriul unui stat are dreptul să circule în mod liber și să-și aleagă în mod liber reședința sa.
- 2 Orice persoană este liberă să părăsească orice țară, inclusiv pe a sa.
- 3 Exercițarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare într-o societate

democratică pentru securitatea națională, siguranța publică, menținerea ordinii publice, prevenirea faptelor penale, protecția sănătății sau a moralei, ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altora.

- 4 În anumite zone determinate drepturile recunoscute în paragraful 1 pot face obiectul unor restrângeri care, prevăzute de lege, sunt justificate de interesul public într-o societate democratică.

Articolul 3 – Interzicerea expulzării propriilor cetățeni

- 1 Nimeni nu poate fi expulzat, printr-o măsură individuală sau colectivă, de pe teritoriul statului al cărui cetățean este.
- 2 Nimeni nu poate fi privat de dreptul de a intra pe teritoriul statului al cărui cetățean este.

Articolul 4 – Interzicerea expulzărilor colective de străini

Expulzările colective de străini sunt interzise.

Articolul 5 – Aplicarea teritorială

- 1 Oricare Înaltă Parte Contractantă poate, în momentul semnării ori al ratificării prezentului Protocol sau în orice moment ulterior, să comunice Secretarului General al Consiliului Europei o declarație precizând măsura în care ea se angajează ca dispozițiile prezentului Protocol să se aplice anumitor teritorii care sunt desemnate în declarația respectivă și ale căror relații internaționale ea le asigură.
- 2 Orice Înalta Parte Contractantă care a comunicat o declarație în virtutea paragrafului precedent poate, după un anumit interval de timp, să comunice o nouă declarație care să modifice termenii oricărei declarații anterioare sau care să pună capăt aplicării dispozițiilor prezentului Protocol cu privire la un anumit teritoriu.
- 3 O declarație făcută potrivit prezentului articol va fi considerată ca făcută în conformitate cu articolul 56 paragraful 1 al Convenției.
- 4 Teritoriul oricărui stat cu privire la care se aplică prezentul Protocol se aplică, în virtutea ratificării, a acceptării sau a aprobării sale de către Statul respectiv; precum și fiecare dintre teritoriile cu privire la care Protocolul se aplică în baza unei declarații făcute de respectivul stat, conform prezentului articol, pot fi considerate ca teritorii distincte în cazul referirii teritoriului unui Stat făcute la articolele 2 și 3.

- 5 Orice stat care a făcut o declarație potrivit paragrafelor 1 sau 2 ale prezentului articol poate să declare, în orice moment ulterior, referitor la unul sau mai multe teritorii vizate în această declarație, că acceptă competența Curții de a primi cererile persoanelor fizice, ale organizațiilor neguvernamentale sau ale grupurilor de persoane particulare, conform articolului 34 din Convenție, privitor la articolele 1-4 din prezentul Protocol.”

Articolul 6 – Raportarea la Convenție

Înaltele Părți Contractante vor considera articolele 1-5 ale acestui Protocol ca articole adiționale la Convenție și toate dispozițiile Convenției se vor aplica în consecință.

Articolul 7 – Semnarea și ratificarea

- 1 Prezentul Protocol este deschis spre semnare membrilor Consiliului Europei, semnatori ai Convenției; el va fi ratificat o dată cu Convenția sau după ratificarea acesteia. El va intra în vigoare după depunerea a cinci instrumente de ratificare. Pentru orice semnatar care îl va ratifica ulterior, Protocolul va intra în vigoare o dată cu depunerea instrumentului de ratificare.
- 2 Instrumentele de ratificare vor fi depuse la Secretarul General al Consiliului Europei, care va notifica tuturor membrilor numele celor care au ratificat Protocolul.

În considerarea celor de mai sus, subsemnații, având depline puteri în acest sens, au semnat prezentul Protocol.

Încheiat la Strasbourg, la 16 septembrie 1963, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul General va transmite copie certificată fiecăruia dintre statele semnatare.

Protocolul nr. 6 la Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, privind abolirea pedepsei cu moartea

Strasbourg, 28.IV.1983

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului Protocol la Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „Convenția”),

Considerând că progresele intervenite în mai multe State membre ale Consiliului Europei exprimă o tendință generală în favoarea abolirii pedepsei cu moartea,

Au convenit asupra celor ce urmează:

Articolul 1 – Abolirea pedepsei cu moartea

Pedeapsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsă și nici executat.

Articolul 2 – Pedeapsa cu moartea în timp de război

Un stat poate să prevadă în legislația sa pedeapsa cu moartea pentru acte săvârșite în timp de război sau de pericol iminent de război; o asemenea pedeapsă nu va fi aplicată decât în cazurile prevăzute de această legislație și conform dispozițiilor sale. Statul respectiv va comunica Secretarului General al Consiliului Europei dispozițiile aferente legislației în cauză.

Articolul 3 – Interzicerea derogărilor

Nicio derogare de la dispozițiile prezentului Protocol pe temeiul articolului 15 din Convenție nu este îngăduită.

Articolul 4 – Interzicerea derogărilor

Nicio rezervă la dispozițiile prezentului Protocol pe temeiul articolului 57 din Convenție nu este admisă.

Articolul 5 – Aplicarea teritorială

- 1 Orice stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aprobare, să desemneze teritoriul sau teritoriile cu privire la care se va aplica prezentul Protocol.
- 2 Orice stat poate, în oricare moment ulterior, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, să extindă aplicarea prezentului Protocol la oricare alt teritoriu desemnat în declarație. Protocolul va intra în vigoare cu privire la acest teritoriu, în prima zi a lunii care urmează datei primirii declarației de către Secretarul General.
- 3 Orice declarație făcută în virtutea celor două paragrafe precedente va putea fi retrasă, în ceea ce privește orice teritoriu desemnat în această declarație, prin notificare adresată Secretarului General. Retragera va produce efecte din prima zi a lunii care urmează datei primirii notificării de către Secretarul General.

Articolul 6 – Raportarea la Convenție

Statele Părți consideră articolele 1 și 5 ale prezentului Protocol ca articole adiționale la Convenție și toate dispozițiile Convenției vor fi aplicate în mod corespunzător.

Articolul 7 – Semnarea și ratificarea

Prezentul Protocol este deschis spre semnare Statelor membre ale Consiliului Europei, semnatare ale Convenției. El va fi supus ratificării, acceptării sau aprobării. Un stat membru al Consiliului Europei nu va putea să ratifice, să accepte sau să aprobe prezentul Protocol fără ca, simultan sau anterior, să fi ratificat Convenția. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 8 – Intrarea în vigoare

- 1 Prezentul Protocol va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează datei la care cinci state membre ale Consiliului Europei își vor fi exprimat consimțământul de a fi legate prin Protocol, conform dispozițiilor articolului 7.
- 2 Pentru orice stat membru care își va exprima ulterior consimțământul de a fi legat prin Protocol, acesta va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează datei depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

Articolul 9 – Funcțiile depozitarului

Secretarul General al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului :

- a. orice semnare;
- b. depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare;
- c. orice dată de intrare în vigoare a prezentului protocol, conform articolele 5 și 8;
- d. orice alt act, notificare sau comunicare având o legătură cu prezentul Protocol.

În considerarea celor de mai sus, subsemnații, având depline puteri în acest sens, au semnat prezentul Protocol.

Încheiat la Strasbourg, la 28 aprilie 1983, în franceză și în engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar, care va fi depus în arhivele

Consiliului Europei. Secretarul General al Consiliului Europei va transmite copie certificată fiecăruia dintre Statele membre ale Consiliului Europei.

Protocolul nr. 7 la Convenția pentru Drepturile Omului și Libertăților Fundamentale

Strasbourg, 22. XI.1984

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului Protocol, Hotărâte să ia noi măsuri de natură să asigure garantarea colectivă a anumitor drepturi și libertăți prin Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „Convenția”),

Au convenit asupra celor ce urmează:

Articolul 1 – Garanțiile procedurale în cazul expulzării de străini

- 1 Un străin care își are reședința în mod legal pe teritoriul unui stat nu poate fi expulzat decât în temeiul executării unei hotărâri luate conform legii, iar el trebuie să poată:
  - a. să prezinte motivele care pledează împotriva expulzării sale;
  - b. să ceară examinarea cazului său; și
  - c. să ceară să fie reprezentat în acest scop în fața autorităților competente sau a uneia ori a mai multor persoane desemnate de către această autoritate.
- 2 Un străin poate fi expulzat înainte de exercitarea drepturilor enumerate în paragrafele articolului precedent atunci când expulzarea este necesară în interesul ordinii publice sau se întemeiază pe motive de securitate națională.

Articolul 2 – Dreptul la două grade de jurisdicție în materie penală

- 1 Orice persoană declarată vinovată de o infracțiune de către un tribunal are dreptul să ceară examinarea declarației de vinovăție sau a condamnării de către o jurisdicție superioară. Exercitarea acestui drept, inclusiv motivele pentru care acesta poate fi exercitat, sunt reglementate de lege.
- 2 Acest drept poate face obiectul unor excepții în cazul infracțiunilor minore, definite prin lege, sau când cel interesat a fost judecat în primă instanță de către cea mai înaltă jurisdicție ori a fost declarat vinovat și condamnat ca urmare a unui recurs împotriva achitării sale.

Articolul 3 – Dreptul la despăgubiri în caz de eroare judiciară

Atunci când o condamnare penală definitivă este ulterior anulată sau când este acordată grațierea, pentru că un fapt nou sau recent descoperit dovedește că s-a produs o eroare judiciară, persoana care a suferit o pedeapsă din cauza acestei condamnări este despăgubită conform legii ori practicii în vigoare în statul respectiv, cu excepția cazului în care se dovedește că nedescoperirea în timp util a faptului necunoscut îi este imputabilă în tot sau în parte.

Articolul 4 – Dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori

- 1 Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceleiași stat pentru săvârșirea infracțiunii pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă conform legii și procedurii penale ale acestui stat.
- 2 Dispozițiile paragrafului precedent nu împiedică redeschiderea procesului, conform legii și procedurii penale a statului respectiv, dacă fapte noi sau recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente sunt de natură să afecteze hotărârea pronunțată.
- 3 Nicio derogare de la prezentul articol nu este îngăduită în temeiul articolului 15 din Convenție.

Articolul 5 – Egalitatea între soți

Soții beneficiază de egalitate în drepturi și în responsabilități cu caracter civil, între ei și în relațiile cu copiii lor referitor la căsătorie, pe durata căsătoriei și în momentul desfacerii acesteia. Prezentul articol nu împiedică Statele să ia măsurile necesare în interesul copiilor.

Articolul 6 – Aplicarea teritorială

- 1 Orice stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aprobare, să desemneze teritoriul sau teritoriile cu privire la care se va aplica prezentul Protocol, precizând măsura în care el se angajează ca dispozițiile prezentului Protocol să se aplice acestui sau acestor teritorii.
- 2 Orice stat poate, în oricare moment ulterior, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, să extindă aplicarea prezentului Protocol la oricare alt teritoriu desemnat în declarație. Protocolul va intra în vigoare pentru acest teritoriu în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de două luni de la data primirii declarației de către Secretarul General.

- 3 Orice declarație făcută în virtutea celor două paragrafe precedente va putea fi retrasă sau modificată, în ceea ce privește orice teritoriu desemnat în această declarație, prin notificare adresată Secretarului General. Retragera sau modificarea va produce efecte în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de două luni de la data primirii notificării de către Secretarul General.
- 4 O declarație făcută potrivit prezentului articol va fi considerată ca fiind în conformitate cu articolul 56 paragrafului 1 al Convenției.
- 5 Teritoriul oricărui stat cu privire la care prezentul Protocol se aplică, în virtutea ratificării, a acceptării sau a aprobării sale de către Statul respectiv; precum și fiecare dintre teritoriile cu privire la care Protocolul se aplică în baza unei declarații făcute de respectivul stat, conform prezentului articol, pot fi considerate ca teritorii distincte în cazul referirii la teritoriul unui Stat făcute la art. 1.
- 6 Orice stat care a făcut o declarație potrivit paragrafelor 1 sau 2 ale prezentului articol poate să declare, în orice moment ulterior, referitor la unul sau la mai multe teritorii vizate în această declarație, că acceptă competența Curții pentru a primi cererile persoanelor fizice, ale organizațiilor neguvernamentale sau ale grupurilor de persoane particulare, conform articolului 34 din Convenție, privitor la articolele 1-5 din prezentul Protocol.

Articolul 7 – Raportarea la Convenție

Statele părți consideră articolele 1-6 ale prezentului Protocol ca articole adiționale la Convenție și toate dispozițiile Convenției se aplică în consecință.

Articolul 8 – Semnarea și ratificarea

Prezentul Protocol este deschis spre semnare Statelor membre ale Consiliului Europei care au semnat Convenția. El va fi supus ratificării, acceptării sau aprobării. Un stat membru al Consiliului Europei nu poate ratifica, accepta sau aproba prezentul Protocol fără să fi ratificat simultan sau anterior Convenția. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 9 – Intrarea în vigoare

- 1 Prezentul Protocol va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de două luni de la data la care șapte state membre ale Consiliului Europei își vor fi exprimat consimțământul de a fi legate prin Protocol conform articolului 8.

- 2 Pentru orice stat membru care își va exprima ulterior consimțământul de a fi legat prin Protocol, acesta va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de două luni de la data depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

Articolul 10 – Funcțiile depozitarului

Secretarul General al Consiliului Europei va notifica tuturor statelor membre ale Consiliului Europei:

- a. orice semnare;
- b. depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare;
- c. orice dată de intrare în vigoare a prezentului protocol, conform articolele 6 și 9;
- d. orice alt act, notificare sau declarație în legătură cu prezentul Protocol.

În considerarea celor de mai sus, subsemnații, având depline puteri în acest sens, au semnat prezentul Protocol.

Încheiat la Strasbourg la 22 noiembrie 1984, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într- un singur exemplar, care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul General al Consiliului Europei va transmite copie certificată fiecăruia dintre Statele membre ale Consiliului Europei.

Protocolul nr. 12 la Convenția pentru Convenția pentru Protecția Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale

Roma, 4.XI.2000

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului Protocol,

Luând în considerare principiul fundamental în virtutea căruia toate persoanele sunt egale în fața legii și au dreptul la o protecție egală din partea legii ,

Hotărâte să ia noi măsuri pentru promovarea egalității tuturor persoanelor din garantarea colectivă a unei interziceri generale a discriminării, prin intermediul Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „Convenția”) ,

Reafirmând că principiul nediscriminării nu împiedică statele părți să ia măsuri pentru promovarea unei egalități depline și efective, cu condiția existenței unei justificări obiective și rezonabile a acestor măsuri ,

Au convenit asupra celor ce urmează:

Articolul 1 – Interzicerea generală a discriminării

- 1 Exercițarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nicio discriminare bazată, în special, pe sex, pe rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație.
- 2 Nimeni nu va fi discriminat de o autoritate publică pe baza oricăruia dintre motivele menționate în paragraful 1.

Articolul 2 – Aplicarea teritorială

- 1 Orice stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aprobare, să desemneze teritoriul sau teritoriile cu privire la care se va aplica prezentul Protocol.
- 2 Orice stat poate, în oricare moment ulterior, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, să extindă aplicarea prezentului Protocol la oricare alt teritoriu desemnat în declarație. Protocolul va intra în vigoare, în ceea ce privește acest teritoriu, în prima zi a lunii care urmează după expirarea perioadei de trei luni de la data primirii declarației de către Secretarul General.
- 3 Orice declarație făcută în temeiul celor două paragrafe precedente poate fi retrasă sau modificată, în ceea ce privește orice teritoriu indicat în declarație, printr-o notificare adresată Secretarului General. Retragerea sau modificarea va produce efecte în prima zi a lunii care urmează după expirarea perioadei de trei luni de la data primirii acestei notificări de către Secretarul General.
- 4 O declarație făcută potrivit prezentului articol va fi considerată ca făcută în conformitate cu articolul 56 paragraful 1 al Convenției.
- 5 Orice stat care a făcut o declarație conform paragrafelor 2 sau 34 ale prezentului articol poate să declare, în orice moment ulterior, referitor la unul sau mai multe dintre teritoriile vizate în declarație că acceptă competența Curții de a primi cererile persoanelor fizice, organizațiilor neguvernamentale sau grupurilor de particulari, în conformitate cu articolului 1 al Convenției, referitoare la articolul 1 din prezentul Protocol.

Articolul 3 – Raportarea la Convenție

Statele Părți consideră articolele 1 și 2 ale prezentului Protocol ca articole adiționale la Convenție și toate dispozițiile Convenției vor fi aplicate în mod corespunzător.

Articolul 4 – Semnarea și ratificarea

Prezentul Protocol este deschis spre semnare Statelor membre ale Consiliului Europei care au semnat Convenția. El va fi supus ratificării, acceptării sau aprobării. Un stat membru al Consiliului Europei nu poate ratifica, accepta sau aproba prezentul Protocol fără să fi ratificat simultan sau anterior Convenția. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 5 – Intrarea în vigoare

- 1 Prezentul Protocol va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează după expirarea perioadei de trei luni de la data la care zece state membre ale Consiliului Europei își vor fi exprimat consimțământul de a fi legate prin prezentul Protocol, conform articolului 4.
- 2 Pentru orice stat membru care își va exprima ulterior consimțământul de a fi legat prin prezentul Protocol, acesta va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează după expirarea perioadei de trei luni de la data depunerii instrumentelor de ratificare, acceptare sau aprobare.

Articolul 6 – Funcțiile depozitarului

Secretarul General al Consiliului Europei va notifica tuturor statelor membre ale Consiliului Europei:

- a. orice semnare;
- b. depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare;
- c. orice dată de intrare în vigoare a prezentului protocol, conform articolele 2 și 5;
- d. orice alt act, notificare sau comunicare având o legătură cu prezentul Protocol.

În considerarea celor de mai sus, subsemnații, având depline puteri în acest sens, au semnat prezentul Protocol.

Încheiat la Roma la 4 noiembrie 2000, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar, care va fi depus în arhivele

Consiliului Europei. Secretarul General al Consiliului Europei va transmite copie certificată fiecăruia dintre Statele membre ale Consiliului Europei.

Protocolul nr. 13 la Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale privind abolirea pedepsei cu moartea în toate circumstanțele

Vilnius, 3.V.2002

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului Protocol, Convinse că dreptul fiecăruia la viață reprezintă o valoare fundamentală într-o societate democratică și că abolirea pedepsei cu moartea este esențială pentru apărarea acestui drept și pentru deplina recunoaștere a demnității înăscute a tuturor ființelor umane ,

Dorind să consolideze apărarea dreptului la viață garantat de către Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „Convenția”),

Considerând că Protocolul 6 la Convenția privind abolirea pedepsei cu moartea, semnat la Strasbourg la 28 aprilie 1983, nu exclude pedeapsa cu moartea referitoare la actele comise în timp de război sau de pericol iminent de război,

fiind hotărâte să acționeze în cele din urmă pentru abolirea pedepsei cu moartea în toate circumstanțele,

Au convenit asupra celor ce urmează:

Articolul 1 – Abolirea pedepsei cu moartea

Pedeapsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsă și nici executat.

Articolul 2 – Interzicerea derogărilor

Nicio derogare de la dispozițiile prezentului Protocol pe temeiul articolului 15 din Convenție nu este îngăduită.

Articolul 3 – Interzicerea rezervelor

Nicio rezervă la dispozițiile prezentului Protocol pe temeiul articolului 57 din Convenție nu este admisă.

Articolul 4 – Aplicarea teritorială

- 1 Orice stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aprobare, să desemneze teritoriul sau teritoriile cu privire la care se va aplica prezentul Protocol.
- 2 Orice stat poate, în oricare moment ulterior, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, să extindă aplicarea prezentului Protocol la oricare alt teritoriu desemnat în declarație. Protocolul va intra în vigoare, în ceea ce privește acest teritoriu, în prima zi a lunii care urmează după expirarea perioadei de trei luni de la data primirii declarației de către Secretarul General.
- 3 Orice declarație făcută în virtutea celor două paragrafe precedente va putea fi retrasă sau modificată, în ceea ce privește orice teritoriu desemnat în această declarație, prin notificare adresată Secretarului General. Retragerea sau modificarea va produce efecte în prima zi a lunii care urmează după expirarea perioadei de trei luni de la data primirii acestei notificări de către Secretarul General.

Articolul 5 – Raportarea la Convenție

Statele părți consideră articolele 1-4 din prezentul Protocol ca articole adiționale la Convenție și toate dispozițiile Convenției se aplică în consecință.

Articolul 6 – Semnarea și ratificarea

Prezentul Protocol este deschis spre semnare Statelor membre ale Consiliului Europei care au semnat Convenția. El va fi supus ratificării, acceptării sau aprobării. Un stat membru al Consiliului Europei nu poate ratifica, accepta sau aproba prezentul Protocol fără să fi ratificat simultan sau anterior Convenția. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 7 – Intrarea în vigoare

- 1 Prezentul Protocol va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează după expirarea perioadei de trei luni de la data la care zece state membre ale Consiliului Europei își vor fi exprimat consimțământul de a fi legate prin prezentul Protocol, conform articolului 6.
- 2 Pentru orice stat membru care își va exprima ulterior consimțământul de a fi legat prin prezentul Protocol, acesta va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează după expirarea perioadei de trei luni de la data depunerii instrumentelor de ratificare, acceptare sau aprobare.

Articolul 8 – Funcțiile depozitarului

Secretarul General al Consiliului Europei va notifica tuturor statelor membre ale Consiliului Europei:

- a. orice semnare;
- b. depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare;
- c. orice dată de intrare în vigoare a prezentului protocol, conform articolele 4 și 7;
- d. orice alt act, notificare sau comunicare având o legătură cu prezentul Protocol.

În considerarea celor de mai sus, subsemnații, având depline puteri în acest sens, au semnat prezentul Protocol.

Încheiat la Vilnius la 3 mai 2002, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar, care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul General al Consiliului Europei va transmite copie certificată fiecăruia dintre Statele membre ale Consiliului Europei.

Marc Willers exersează ca avocat din anul 1987. El a fost numit Avocatul Anului pentru Asistență Juridică în 2011 și a fost numit Consilierul Reginei (QC) în 2014. Este specializat în drepturile omului și legislația privind discriminarea cu accent pe reprezentarea romilor și nomazilor în Regatul Unit. De asemenea, este co-editor / autor al cărții *Legea privind romii și nomazii* (Grupul juridic de

acțiune, 2007) și editorul manualului Consiliului Europei privind *Asigurarea accesului la drepturi pentru romi și nomazi. Rolul Curții Europene a Drepturilor Omului*. Marc Willers scrie în mod regulat pentru publicația *Acțiunea juridică* și alte publicații legale și este lector în diferite seminarii privind drepturile omului atât în Regatul Unit, cât și în străinătate.

www.coe.int

Consiliul Europei este organizația principală a continentului în privința drepturilor omului. Ea cuprinde 47 de state membre, dintre care 28 sunt membre ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, un tratat conceput în scopul protejării drepturilor omului, democrației și statului de drept. Curtea Europeană a Drepturilor Omului supraveghează implementarea Convenției în statele membre.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE